
**KIERUNKI ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO
ZWANE „STRATEGIA ROZWOJU
POWIATU KUTNOWSKIEGO
NA LATA 2015-2020”**

POWIAT KUTNOWSKI

WOJEWÓDZTWO ŁÓDZKIE

KUTNO 2015

Spis treści

Spis treści	2
I. Wstęp	4
II. Diagnoza strategiczna powiatu kutnowskiego	6
1. Ogólna charakterystyka powiatu kutnowskiego	6
1.1. Lokalizacja powiatu kutnowskiego	6
1.2. Dzieje powiatu kutnowskiego	8
1.3. Zabytki na terenie powiatu	18
2. Środowisko przyrodnicze powiatu kutnowskiego	25
2.1. Zasoby środowiska przyrodniczego	25
2.2. Stan środowiska i jego komponentów	29
3. Sytuacja demograficzna i społeczna Powiatu Kutnowskiego	32
4. Strefa gospodarcza	37
4.1. Rolnictwo	37
4.2.1 Pozarolnicza działalność gospodarcza	39
4.2.2. Instytucje Otoczenia Biznesu	46
4.2.3. Organizacje działające na rzecz współpracy pomiędzy istniejącymi przedsiębiorstwami	48
4.2.4. Tereny inwestycyjne	50
4.3. Turystyka	57
4.4. Rynek pracy i bezrobocie	65
5. Usługi publiczne na terenie powiatu kutnowskiego	79
5.1. Usługi społeczne	79
5.1.1. Oświata i nauka	79
5.1.2. Ochrona zdrowia	87
5.1.3. Sport i rekreacja	90
5.1.4. Kultura	94
5.1.5. Pomoc społeczna	99
5.1.6. Bezpieczeństwo publiczne	110
5.2. Usługi komunalne	111
5.2.1. Usługi wodociągowe i kanalizacyjne	111
5.2.2. Zaopatrzenie w energię	114
5.2.3. Infrastruktura komunikacyjna	116
5.2.4. Gospodarka odpadami	132
5.2.5. Infrastruktura telekomunikacyjna	133
6. Analiza budżetu Powiatu Kutnowskiego	134
6.1. Analiza budżetu Powiatu Kutnowskiego za lata 2008 – 2013	134

6.1.1. Dochody budżetu Powiatu Kutnowskiego.....	134
6.1.2. Wydatki Powiatu Kutnowskiego	136
6.1.3. Wyniki budżetów Powiatu Kutnowskiego w latach 2008 - 2013	138
6.2. Założenia do prognozy dochodów i wydatków	139
6.2.1. Dochody.....	140
6.2.2. Wydatki	141
6.2.3. Prognozowany wynik finansowy dla Powiatu Kutnowskiego w latach 2014-2020	144
6.2.4. Prognozowane zadłużenie Powiatu Kutnowskiego w latach 2014-2020	144
7. Możliwości rozwojowe Powiatu Kutnowskiego	145
7.1. Rozwój Powiatu Kutnowskiego w zakresie mieszkalnictwa	145
7.2. Dostępność do rynku pracy.....	150
7.3. Rozwój Powiatu Kutnowskiego w zakresie przedsiębiorczości.....	150
8. Podsumowanie diagnozy strategicznej – Analiza SWOT.....	161
III. Strategia Rozwoju Powiatu Kutnowskiego na lata 2015-2020	165
1. Wizja rozwoju Powiatu Kutnowskiego	165
2. Misja Powiatu Kutnowskiego.....	166
3. Wartości kluczowe	167
4. Interesariusze Strategii	167
5. Cele strategiczne i operacyjne	167
6. Źródła finansowania realizacji celów strategicznych:.....	197
7. System wdrażania i monitorowania.....	197
8. Wskaźniki monitoringu strategii rozwoju powiatu.	200
IV. Planowane zadania inwestycyjne w okresie 2015 – 2020	203
V. Procedura przyjęcia strategii.....	204
VI. Wprowadzanie zmian do strategii	205
VII. Spis tabel	206
V. Spis rysunków.....	208
VI. Spis wykresów.....	208
Załącznik nr 1.....	210

I. Wstęp

Niniejszy dokument stanowi o działaniach zarządu powiatu w zakresie kierunków rozwoju społeczno-gospodarczego Powiatu Kutnowskiego zwane „Strategia Rozwoju Powiatu Kutnowskiego na lata 2015 – 2020”. Przedmiotowe kierunki rozwoju zostały opracowane ze względu na dezaktualizację uprzednio obowiązującego w tym zakresie opracowania, tj. „Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Powiatu Kutnowskiego na lata 2007 – 2015”. Ponadto, potrzeba sporządzenia nowego dokumentu, służącego wyznaczeniu kierunków rozwoju powiatu wynika z nowej perspektywy programowania rozwoju w krajach Unii Europejskiej, obejmującej lata 2014 – 2020. Pierwotna wersja dokumentu powstała na zlecenie Powiatu Kutnowskiego w okresie od 12.11.2013 r. do 25.06.2014 r. Następnie została ona zaktualizowana przez powołany w dniu 20.02.2014 r. Uchwałą Zarządu Nr 707/245/14 Zespół ds. przygotowania i oceny materiałów dotyczących opracowania Strategii Rozwoju Powiatu Kutnowskiego na lata 2015 – 2020.

Kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego Powiatu Kutnowskiego są planem osiągnięcia długofalowych zamierzeń Powiatu Kutnowskiego, implikują przejście z obecnej sytuacji do pożądanego stanu wyrażonego w wizji rozwoju, to narzędzie do integrowania i koordynowania działań rozwojowych podejmowanych przez gminy w powiecie kutnowskim.

Strategia Rozwoju Powiatu Kutnowskiego na lata 2015-2020 to jeden z najważniejszych dokumentów przygotowywanych przez samorząd powiatu, który określa priorytety i cele polityki rozwoju społeczno-gospodarczego prowadzonego na obszarze powiatu. Strategia stanowi także odpowiedź na ustawowy wymóg prowadzenia polityki rozwoju, jak również skuteczną próbę dostosowania działalności powiatu do standardów europejskich. Niniejszy dokument strategiczny daje również podstawę do opracowania i wdrożenia na terenie powiatu projektów współfinansowanych ze środków zewnętrznych.

W Strategii Rozwoju Powiatu Kutnowskiego na lata 2015-2020 powiat otrzymał nową misję oraz wizję rozwoju. Zmieniły się również zapisy na poziomie kierunków działań i celów strategicznych.

W Strategii Rozwoju Powiatu Kutnowskiego na lata 2015–2020 można wyróżnić dwie zasadnicze części, tj.:

- 1) część 1 – Diagnozę strategiczną powiatu kutnowskiego,
- 2) część 2 – Strategię Rozwoju Powiatu Kutnowskiego na lata 2015-2020.

Pierwsza z części ma na celu zobrazowanie potencjału społeczno-ekonomicznego powiatu kutnowskiego w kontekście głównych kierunków jego rozwoju, uwzględniając

przy tym przestrzenne uwarunkowania środowiskowo-infrastrukturalne powiatu. Diagnoza strategiczna powiatu kutnowskiego jest podstawowym punktem wyjścia do konstruowania kierunków działań, a następnie celów strategicznych i celów operacyjnych.

Druga część strategii została opracowana na podstawie wniosków z diagnozy strategicznej i zawiera konkretny plan działania powiatu kutnowskiego do 2020 roku, w którym określone zostały następujące elementy: misja, wizja rozwoju, wartości kluczowe, cele strategiczne. W tej części wykorzystano metodę Strategicznej Karty Wyników (Balanced Scorecard), która służy określeniu celów strategicznych w ramach czterech zasadniczych perspektyw: perspektywy klienta (interesariusza), perspektywy finansowej (budżetowej), perspektywy procesów wewnętrznych oraz perspektywy rozwoju. Biorąc pod uwagę każdą z tych perspektyw zdefiniowano cele strategiczne, które mają posłużyć realizacji wizji rozwoju powiatu kutnowskiego.

Okres realizacji Strategii Rozwoju Powiatu Kutnowskiego (2015-2020) przyjęto adekwatnie do czasu obowiązywania Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020 i Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020. Strategia uwzględnia rozwiązania przyjęte w zewnętrznych dokumentach planistycznych. Została ona sformułowana w ścisłej korelacji zarówno z nimi, jak i z pozostałymi aktualnie obowiązującymi dokumentami o charakterze planistycznym szczebla regionalnego, krajowego i międzynarodowego.

Strategia jest dokumentem nadrzędnym wobec budżetu powiatu kutnowskiego oraz innych lokalnych dokumentów strategicznych, tj. wobec:

- Programu zapobiegania przestępczości oraz porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli na lata 2013 - 2017 "Bezpieczny Powiat";
- Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Kutnowskiego na lata 2011-2014 z perspektywą do 2018 roku;
- Planu Gospodarki Odpadami dla Powiatu Kutnowskiego na lata 2008-2011 z perspektywą do 2015;
- Powiatowego programu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na lata 2015-2017;
- Powiatowego Programu na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2014-2020;

- Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kutnowskiego na lata 2014-2020;
- Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020;
- Powiatowego Programu Przeciwdziałania Bezrobociu oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2014-2020.

Realizacja Strategii uwarunkowana jest zdolnością inwestycyjną, posiadaną przez samorząd powiatowy oraz jednostki samorządów gminnych powiatu.

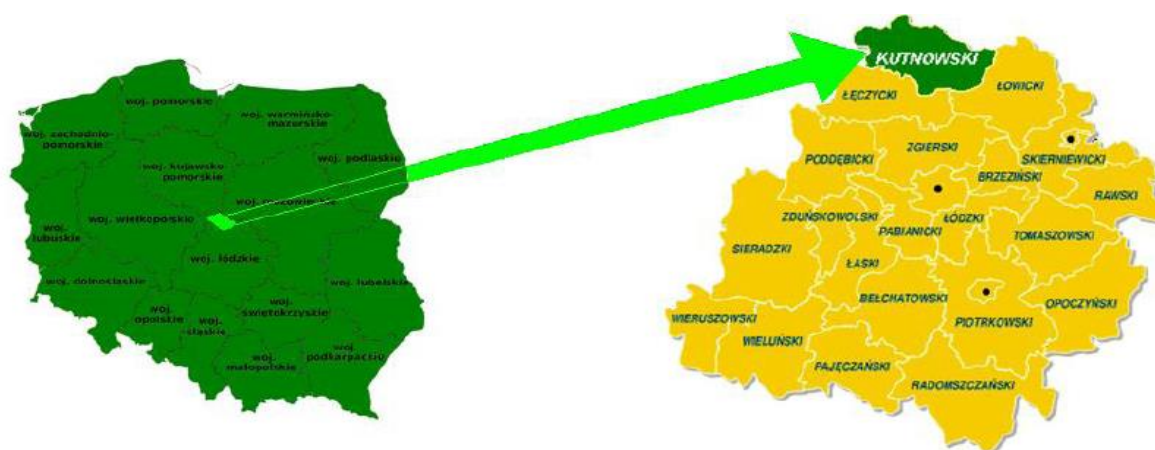
Niniejsza Strategia była opracowywana i konsultowana z przedstawicielami wszystkich gmin powiatu.

II. Diagnoza strategiczna powiatu kutnowskiego

1. Ogólna charakterystyka powiatu kutnowskiego

1.1. Lokalizacja powiatu kutnowskiego

Powiat kutnowski położony jest w centrum kraju, w północnej części województwa łódzkiego, graniczy z dwoma powiatami województwa łódzkiego: łęczyckim oraz łowickim oraz trzema województwami: mazowieckim (powiat gostyniński), kujawsko-pomorskim (powiat włocławski) oraz wielkopolskim (powiat kolski).

Rysunek 1: Powiat Kutnowski na tle kraju i województwa łódzkiego

Źródło: www.zpp.pl

W skład powiatu kutnowskiego wchodzi 11 gmin:

- gmina miejska – Miasto Kutno,
- gminy miejsko-wiejskie: gmina Krośnice oraz gmina Żychlin,
- gminy wiejskie: gmina Kutno, gmina Bedlno, gmina Dąbrowice, gmina Krzyżanów, gmina Łanięta, gmina Nowe Ostrowy, gmina Oporów, gmina Strzelce.

Rysunek 2: Podział administracyjny Powiatu Kutnowskiego

Źródło: www.zpp.pl

Powiat kutnowski jest jednostką administracyjną, utworzoną w 1999 roku w ramach reformy administracyjnej. Jego siedzibą jest miasto Kutno. Powiat kutnowski położony w północnej części województwa łódzkiego zajmuje powierzchnię 886 km², co stanowi 4,9% powierzchni województwa łódzkiego. Zamieszkuje go ok. 100 tys. mieszkańców. W jego skład wchodzi 11 gmin. Powiat ten leży na styku kilku krain geograficznych, obejmuje bowiem Równinę Kutnowską i graniczącą z nią na południu Równinę Łowicko – Błońską, należące do makroregionu Niziny Środkowomazowieckiej. Od strony zachodniej powiat częściowo położony jest na Wysoczyźnie Kłodawskiej, zaliczanej do makroregionu Niziny Południowowielkopolskiej, a od strony północnej graniczy z pojezierzem Kujawskim. Dominującą formą gospodarki na terenie powiatu jest rolnictwo - użytki rolne stanowią około 85% areалу.

Sieć drogową na terenie powiatu kutnowskiego tworzą drogi:

- krajowe: nr 91, nr 92 oraz nr 60, o łącznej długości 81,768 km,

- wojewódzkie: nr 573, nr 581, nr 583, nr 702, o łącznej długości 74,494 km,
- powiatowe, których łączna długość wynosi 494,813 km,
- gminne, o łącznej długości 829,030 km.

Istniejącą sieć dróg uzupełnia autostrada A1.

Przez powiat kutnowski przebiega również międzynarodowa trasa kolejowa Berlin – Moskwa oraz krajowe trasy kolejowe zapewniające połączenie z największymi ośrodkami miejskimi w Polsce: Warszawą, Poznaniem, Łodzią, Gdańskiem i Krakowem.

W regionie znajdują się cztery rezerваты przyrody: Rezerwat Przyrody „Dąbrowa Świetlista”, Rezerwat Przyrody „Perna”, Rezerwat Przyrody „Ostrowy” oraz Rezerwat Przyrody „Ostrowy-Bažantarnia”, które chronią unikatowe gatunki drzew i rzadkich roślin oraz obszary chronionego krajobrazu: Pradoliny Warszawko-Berlińskiej, Doliny Słudwii i Przysowy.

Na terenie powiatu kutnowskiego zlokalizowane są także cztery obszary NATURA 2000:

- Dąbrowa Świetlista w Pernie (kod obszaru: PLH100002),
- Pradolina Bzury-Neru (kod obszaru: PLH100006),
- Pradolina Warszawsko-Berlińska (kod obszaru: PLB100001),
- Dolina Słudwii i Przysowy (kod obszaru: PLB100003).

Położenie geograficzne i funkcjonujące połączenia komunikacyjne powiatu kutnowskiego z ważniejszymi ośrodkami miejskimi wpływają na zainteresowanie potencjalnych inwestorów lokalizowaniem na terenie powiatu swojej działalności.

1.2. Dzieje powiatu kutnowskiego.

Pod względem krain historycznych powiat usytuowany jest na styku Wielkopolski, Kujaw, Mazowsza i Łęczyckiego. Położenie na styku krain geograficznych i historycznych wpłynęło na kształtowanie się terytorialne i administracyjne powiatu kutnowskiego, zmieniające się na przestrzeni wieków. Krzyżujące się szlaki komunikacyjne, właściwości środowiska geograficznego, przenikanie się różnych kultur (łowickiej, łęczyckiej, kujawskiej, czy mazowieckiej) miało olbrzymie znaczenie dla rozwoju powiatu kutnowskiego.

Kutno, jako siedziba powiatu, zaistniało dopiero na początku XIX w. Przeniesienie tu stolicy powiatu związane było z rozwojem miasta, które wybiło się pod względem gospodarczym nad inne okoliczne miejscowości. Wcześniej przynależność administracyjna Kutna i terenów dzisiejszego powiatu kształtowała się nieco odmiennie. Do końca XIII w. kutnowskie było częścią ziemi łęczyckiej, lecz później Kutno i najbliższe okolice znalazły się na Mazowszu w powiecie gostynińskim województwa rawskiego, natomiast jego dzisiejszą wschodnią

część obejmował powiat orłowski, a południowo - zachodnią powiat łęczycki. Pod względem przynależności do administracji kościelnej większość obszaru obecnego powiatu była częścią dekanatu bedleńskiego archidiecezji łęczyckiej. W XVI w. siedzibę dekanatu przeniesiono do Kutna, a następnie wydzielono z niego dekanat kłódawski (Chodów, Dąbrowice, Krośniewice, Miłonice, Rdutów). Do dekanatu gąbińskiego (Strzelce), podlegającego biskupstwu poznańskiemu należały Strzelce, a parafia w Mnichu do dekanatu gostynińskiego, archidiecezji płockiej.

Struktura administracyjna zmieniła się po II zaborze, wraz z nastaniem panowania Prusaków, którzy wcielili ten obszar do tzw. Prus Południowych. Kutno stało się wtedy siedzibą powiatu orłowskiego, do którego włączono także północną część dawnego powiatu łęczyckiego i południowo – zachodnią gostynińskiego. Powiat po III zaborze wszedł do departamentu warszawskiego. Ten podział przetrwał do 1816 r. W okresie Księstwa Warszawskiego wprowadzono w powiatach podział na gminy oraz zaczęły funkcjonować szlacheckie sejmiki powiatowe, które odbywały się w Kutnie. W 1816 r. pod zaborem rosyjskim utworzono obwody, i powiat orłowski wraz z gostynińskim stworzyły jeden obwód gostyniński w województwie mazowieckim. Siedzibą całego obwodu pozostało Kutno, jak również siedzibą powiatu orłowskiego. W 1842 r. Kutno zostało siedzibą powiatu gostynińskiego i okręgu orłowskiego w guberni warszawskiej.

W 1867 r. w miejsce dawnego powiatu - okręgu orłowskiego powstał powiat kutnowski. Obejmował on 4 miasta (Kutno, Żychlin, Dąbrowice, Krośniewice) oraz 12 gmin (Błonie, Dąbrowice, Krzyżanówek, Kutno, Mikształ, Oporów, Plecka Dąbrowa, Rdutów, Sójki, Wojszyce, Wroczyny, Żychlin). W 1870 r. wszystkie miasta, z wyjątkiem Kutna ,przekształcono w osady i powołano nowe gminy wiejskie. Kutno pozostało siedzibą nie tylko władz powiatowych, ale także sądu pokoju, siedzibą gminy wiejskiej oraz jednego z trzech sądów gminnych.

W czasie I wojny światowej, pod okupacją niemiecką, powiat kutnowski został włączony do generalnego gubernatorstwa warszawskiego, a naczelnikowi powiatu – obwodu kutnowskiego podlegały powiaty: kutnowski, gostyniński i łęczycki.

Po odzyskaniu niepodległości, na mocy ustawy z 1919 r. powiat kutnowski znalazł się w granicach województwa warszawskiego, a od kwietnia 1938 r. został włączony do województwa łódzkiego. Od 1924 r. w powiecie były dwa miasta (Kutno, Żychlin), a od 1926 r. przywrócono prawa miejskie Krośniewicom. Zmieniał się też obszar powiatu, do którego przyłączano przygraniczne majątki (w 1924 r. obszar wynosił - 947 km², wg spisu powszechnego z 1931 r. - 922 km²).

W okresie okupacji hitlerowskiej Kutno utrzymało się w randze miejskiego ośrodka powiatowego. Początkowo powiat kutnowski znalazł się w obrębie Generalnej Guberni, a następnie został włączony do Kraju Warty, będącego już terytorium III Rzeszy.

Po zakończeniu II wojny światowej powiat kutnowski funkcjonował w latach 1945–75, do momentu nowego podziału administracyjnego kraju, który znosił powiaty, a kutnowskie stało się od 1975 r. częścią nowego województwa płockiego. W 1954 r. od powiatu odłączono wieś Stefanów, zaś w 1956 r. do powiatu włączono gromady Byszew i Strzegocin z powiatu łęczyckiego. W tym okresie powiat obejmował 3 miasta i 12 gmin wiejskich oraz 237 gromady. W 1973 r. powrócono do podziału administracyjnego na gminy, tworząc ich tu 11. Kutno uległo znacznemu powiększeniu po włączeniu w granice miasta (1954 r. i 1976 r.) kilkunastu podmiejskich miejscowości. W 1999 r. ponownie powstał powiat kutnowski, ale w granicach obecnego powiatu zabrakło gminy Chodów (dawniej Rdutów), włączonej do powiatu kolskiego.

Główny ośrodek dzisiejszego powiatu – miasto Kutno, powstało na miejscu zasiedlanym już w odległej przeszłości. Najstarsze ślady osadnictwa na tym terenie pochodzą sprzed ok. 8.000 lat (Strzegocin). Badania archeologiczne prowadzone w rejonie Kutna w ostatnich latach przyniosły odkrycia stanowisk osadnictwa kultury wschodnio-pomorskiej. Do najciekawszych należą: grób skrzynkowy z miejscowości Kręcieszki, gm. Bedlno, pochodzący z okresu halsztadzkiego D (550-400 p.n.e.) oraz nietypowy dla tej kultury grób jamowy z Florka, gm. Kutno, datowany na wczesny okres lateński. (400 p.n.e. - początek n.e.). Na terenie powiatu są też inne ślady osadnictwa z okresu neolitu (Muchnice, Pobórz, Szolajdy, Franki Suchodolskie). Znajdują się tu również pozostałości po kulturze łużyckiej, kulturze wschodniopomorskiej (cmentarzyska), czy pozostałości po kulturze przeworskiej (cmentarzysko ciałopalne na Łysej Górze w Kutnie, tj. pomiędzy ulicami: Warszawskie Przedmieście, Wilcza i Orlą). Z okresu II – III w. n.e. pochodzą też pierwsze znaleziska monet rzymskich (Koścuszków). Dalej dysponujemy niewielką wiedzą na temat osadnictwa na tym obszarze. Dopiero w XI w. źródła pisane zawierają pierwszą wzmiankę o miejscowości Szewce, samo Kutno zaś pojawia się w dokumentach dopiero w XIV w. Istnieje legenda, która wiąże powstanie Kutna z postacią szwagra św. Wojciecha – Piotra. Uciekł on z Czech do Polski z bratem biskupa w 997 r. i tu założył osadę, którą na pamiątkę swojej rodzinnej posiadłości nazwał Kutnem.

Czynnikiem sprzyjającym powstawaniu osad na tym obszarze były rzeki: Ochnia, Słudwia, Miłonka, a rozwijająca się sieć głównych i lokalnych dróg sprzyjała handlowi. W średniowieczu, na czoło wysunęło się kilka osad, min.: Kutno, Żychlin, Krośniewice,

Dąbrowice, Orłów, Oporów, Łąkoszyn, które uzyskały w większości przywileje miejskie między 1385 r. a 1425 r., Żychlin zaś najprawdopodobniej został lokowany przed 1348 r. Pierwsza wzmianka o Kutnie jako mieście pochodzi z 1432 roku.

W czasach średniowiecza obszar dzisiejszego powiatu kutnowskiego nękany był najazdami litewskimi oraz walkami książąt piastowskich w okresie rozbiegania dzielnicowego (XIII w.). Do czasu wcielenia Mazowsza do Korony, w bezpośredniej okolicy Kutna przechodziła granica oddzielająca wpływy Mazowsza od ziemi łęczyckiej, która uwidoczniła się zwłaszcza w czasach walki o polską koronę po śmierci Ludwika Andegaweńskiego. Właściciele Kutna wspierali księcia Mazowieckiego Siemowita IV, a przeciw niemu występowali właściciele Łąkoszyna. W XIV w. na dziejach kutnowskich ziem zaważyły wojny z Zakonem Krzyżackim. Krzyżackie wojska spustoszyły Żychlin w 1331 r., a podczas Wielkiej Wojny z krzyżakami w latach 1409 – 1411 czynnie po stronie Władysława Jagiełły wzięło udział rycerstwo, których dobra leżały w ziemi łęczyckiej. Podobnie aktywny udział odnotowano w czasie wojny trzynastoletniej za panowania Kazimierza Jagiellończyka w 1458 r.

Wśród wielu zabytków, jakie zachowały się do naszych czasów, są również obiekty wywodzące się z okresu średniowiecza. Do najcenniejszych pamiątek zaliczają się: gotycki zamek Oporowie z I poł. XV w. wystawiony dla arcybiskupa i prymasa Władysława Oporowskiego, pochodzący z XV w. kościół i klasztor Paulinów w Oporowie, kościoły: w Orłowie p. w. Bożego Ciała i św. Jadwigi z 1430 r., w Głogowcu p.w. Narodzenia N.P. Marii i św. Wojciecha z 1433 r. (wzniesiony już w 1400 r.). W wielu miejscowościach można odnaleźć pozostałości po dawnych grodziskach i średniowiecznych dworach na kopcu: Orłów, Śleszyn, Żychlin, Bedlno, Mnich, Skłoty, Grochów, Siemienice, Ktery, Łęki Kościelne (dziś stoi dwór w tym miejscu).

Epoka nowożytna to okres burzliwych dziejów Rzeczypospolitej, przez którą przetoczyły się liczne wojny. Również Kutnowskie znalazło się na trasie niszczycielskiego przemarszu Szwedów w 1657 r. Uległy wówczas zniszczeniu miasta Oporów i Kutno oraz inne mniejsze miejscowości. Kolejnego spustoszenia dokonano w czasie rokoszu J. Lubomirskiego w latach 1665 – 1666. Wówczas tereny te stały się areną walk między zwolennikami hetmana a wojskami króla Jana Kazimierza. Trudne położenie miast i osad pogłębiały liczne pożary i zarazy, które nękały mieszkańców w tym okresie. Te wydarzenia doprowadziły do upadku miast, niektóre z nich utraciły w XVIII w. prawa miejskie (m.in. Oporów). W okresie konfederacji barskiej ziemie te stały się ponownie terenem zaciętych walk, które dotknęły jednak bardziej okoliczne majątki (Sójki, Mnich) niż samo Kutno. W czasach saskich wzrosło znaczenie miasta ze względu na położenie przy głównym trakcie łączącym Warszawę z Poznaniem i dalej Dreznem. Został tu zlokalizowany w 1753 r. królewski zajazd

pocztowy, który jest dziś najstarszym zabytkiem architektury Kutna. Po pożarze miasta w 1753 r. (w 1774 r. miał miejsce kolejny pożar), kutnowskie dobra nabył kanclerz Andrzej Zamoyski. Dokonał on ponownej lokacji miasta w 1766 r. oraz przeprowadził szereg reform i podjął działania gospodarcze, będące podstawą trwałego awansu Kutna. Pod rządami od 1775 r. następcy Zamoyskiego, Stanisława Gądomskiego miasto nadal rozwijało się, stając się jednym z większych ośrodków miejskich w środkowej Polsce. Pod koniec XVIII w. kolejny właściciel miasta Walenty Rzętkowski mniej dbał o jego rozwój, toteż Kutno zyskało na znaczeniu dopiero na pocz. XIX w. pod zaborem pruskim, kiedy przeniesiono tu siedzibę powiatu. Rozwój miasta ponownie zahamował wielki pożar, który strawił Kutno w 1808 r. W tym czasie stało tu 187 domów w tym 8 murowanych. Znacząco wzrastała ludność Kutna, które w 1673 r. liczyło ok. 600 osób, a wiek później było tu ok. 1000 mieszkańców, zaś w 1794 r. ich liczba sięgnęła 2003 osób (63,2% to ludność żydowska), a Kutno stało się drugim lub trzecim miastem na terenie Polski Środkowej. Z tego okresu zachowało się wiele atrakcyjnych zabytków architektury: drewniane kościoły z XVII w. w Grochowie, Imielnie, pochodzący z 1643 r. murowany kościół z Łaniętach, XVIII – wieczne drewniane kościoły w Pleckiej Dąbrowie, Nowem, Łękach Kościelnych, czy murowana świątynia w Żychlinie. Do unikatowych zabytków należą ponadto dziś drewniane, barokowe dwory w Łękach Kościelnych, Wojszycach, czy Miłonicach oraz pałac w Kutnie (Gierałty) i królewski zajazd pocztowy przy ul. Narutowicza 2.

W okresie zaborów mieszkańcy powiatu brali czynny udział w wydarzeniach politycznych. W okresie napoleońskim, wielkie nadzieje w Polakach obudziło powstanie Księstwa Warszawskiego. Ważną próbą w tym okresie była wojna z Austrią i zajęcie Kutna w kwietniu 1809 r. przez Austriaków. 27 maja Jan Henryk Dąbrowski wyzwolił miasto, które stało się siedzibą sztabu jego dywizji. Kutno w 1807 r. gościło cesarza Napoleona I. Warto wspomnieć, że na terenie powiatu znajdują się miejscowości związane z bohaterami romantycznej legendy o miłości Napoleona I i Marii Walewskiej. W Mnichu osiadł Antoni syn Marii Walewskiej. Podkrośniewickie Miłonice w 2. poł. XIX w. były własnością Władysława Walewskiego, wybitnego rolnika oraz współtwórcy i współwydawcy epokowego dzieła pt. „Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich”, męża Marii Walewskiej. Według legendy spisanej przez potomków Rajmunda Rembielińskiego, w Krośniewicach Napoleon ujrzał po raz pierwszy Marię Walewską.

Powiat w okresie tym wiele zawdzięczał R. Rembielińskiemu, właścicielowi Krośniewic, prefektowi (staroście) departamentu plockiego, który w latach 1809-10 pełnił funkcję generalnego intendenta wojsk polskich pod dowództwem księcia Józefa Poniatowskiego. Z księciem J. Poniatowskim łączyły go więzy przyjaźni, co upamiętnione zostało

w krośniewickim parku obeliskiem wystawionym w 1814 r. po śmierci księcia. Natomiast, z Orłowem związany był bohater wojen napoleońskich i powstania listopadowego Ambroży Mikołaj Skarżyński. Do żołnierza napoleońskiego Michała Okólskiego należał majątek w Malinie.

Po upadku Księstwa Warszawskiego R. Rembeliński zajął się sprawami gospodarczymi, kładąc podwaliny pod rozwój przemysłu sukienniczego, a także zmodernizował sieć dróg, także tych na terenie dzisiejszego powiatu.

W okresie powstania listopadowego Kutno i okolice znajdowały się poza zasięgiem działań militarnych. W lipcu 1831 r. planowano podjęcie z rejonu Kutna ofensywy przeciw wojskom rosyjskim, ale ostatecznie nie doszła ona do skutku. Kutno i Krośniewice stały się jedynie zapleczem gospodarczym, zorganizowano tu magazyny żywnościowe i powołano do wojska kwalifikowanych rzemieślników. Emilian Cielecki z Sójek zorganizował ochotniczą jazdę powstańczą – 2 pułk jazdy Mazurów, którego bazy zaopatrzeniowe znajdowały się m.in. w Żychlinie.

Znacznie poważniejszą rolę odegrało Kutnowskie w powstaniu styczniowym. Jeszcze przed wybuchem powstania w latach 1861 – 63 powiat był miejscem szeregu manifestacji patriotycznych (Kutno, Oporów, Żychlin, Nowe, Krośniewice). Jako jeden z pierwszych w skali kraju i najdalej wysunięty na zachód, ruszył do walki 22 stycznia oddział powstańczy dowodzony przez Kazimierza Mielęckiego, który zaatakował z sukcesem Żychlin. Na terenie powiatu doszło do kilkunastu starć spośród, których sukcesem powstańców zakończyły się potyczki w Krośniewicach (uwolnienie więźniów), pod Kutnem, pod Kterami. Do poważniejszych bitew doszło w okolicach Krośniewic i pod Dobrzelinem. Ważnym wydarzeniem był pobyt w Kutnie w nocy z 22 na 23 stycznia członków Tymczasowego Rządu Narodowego. Członkowie rządu zatrzymali się w oberży u zbiegu dzisiejszych ulic Sienkiewicza i Narutowicza. Siłami miejscowej organizacji, dowodzonej przez Józefa Żeglińskiego, zaplanowano też atak na koszary kozackie, który się jednak nie udał. Część rządu powróciła do Kutna w dniach 18 – 22 lutego, zatrzymując się u zawiadowcy stacji i członka organizacji powstańczej Kazimierza Regulskiego. W powstaniu aktywny udział brali również pracownicy kolei. Zaczęła ona wówczas odgrywać poważną rolę militarną. W powstaniu z ówczesnego powiatu uczestniczyły w walce zbrojnej około 182 osoby - właściciele majątków ziemskich, mieszczaństwo, robotnicy i chłopcy. Po upadku powstania mnożyły się krwawe represje, konfiskaty majątków, wysiedlenia w głąb Rosji, wyroki długoletniego więzienia, m.in. dla 48 osób z Żychlina i okolic, 13 powstańców z Krośniewic, ponadto rozstrzelano: Józefa Żeglińskiego, Stefana Cieleckiego z Sójek, Karola

Siewierskiego z Mnichu i Tomasza Jakubowskiego oraz Rosjanina, miejscowego urzędnika, Andrzeja Stolarowa.

Do rozwoju powiatu w 1. poł. XIX w. przyczyniło się wytyczenie przez Kutno szlaku ekstrapocztły warszawsko – poznańskiej oraz innych szlaków pocztowych i komunikacyjnych. Był to też czynnik zespalaający powiat z sąsiednimi powiatami. W 2. poł. XIX w. czynnikiem napędzającym rozwój powiatu i przemysłu była przecinająca powiat linia kolei warszawsko – bydgoskiej, zbudowana w latach 1861 – 62. Po upadku powstania styczniowego władze carskie przeprowadziły reformę administracyjną, w wyniku której prawa miejskie utraciły w 1870 r. wszystkie ośrodki miejskie, z wyjątkiem Kutna. Przez cały XIX w. Kutno rozwijało się jako miasto rzemieślniczo – handlowe. W 1. połowie XIX w. próbowano rozwijać przemysł sukienniczy, ale ostatecznie inicjatywę w tym zakresie zdecydowanie przejął łódzki ośrodek przemysłowy. W okresie tym podstawą gospodarki powiatu było rolnictwo, funkcjonowało kilka „fabryk” tabaki czy cykorii, a od 1880 r. rozpoczęła w Kutnie produkcję maszyn rolniczych fabryka A. Vaedtke’go. Dominująca rola przypadła zaś zakładom przetwórstwa rolno-spożywczego, zwłaszcza powstającym około poł. XIX w. licznym cukrowniom (Strzelce – 1839 r., Tomczyn - 1843 r., Szubsk i Ostrowy - 1847 r., Sójki i Łanięta – 1849 r., Dobrzelin – 1850 r., Walentynów – 1853 r., Konstancja – 1865 r.). W 1874 r. w powiecie były 153 zakłady przemysłowe i fabryki, które przynosiły 3 678 tys. rubli, czyli największą wartość rocznej produkcji w całej guberni warszawskiej (21 %). Największy w tym był udział młynów i cukrowni, które powstały dzięki inwestycjom, m.in. Rembielińskich, czy Orsettich. W rolnictwie, w związku z rozwojem przemysłu sukienniczego, żywo rozwijała się hodowla owiec, a wśród upraw obok tradycyjnych zaczęto uprawiać intensywnie burak cukrowy. Pod koniec wieku istotne znaczenie dla postępu w rolnictwie miało powstanie w Gołębiewie w 1899 r. Stacji Doświadczalno – Rolniczej.

Liczba ludności w stolicy powiatu w XIX w. znacząco wzrosła, bowiem z ok. 2000 osób na początku wieku sięgnęła do ponad 11 200 mieszkańców w końcu stulecia, co było bardzo wysokim tempem wzrostu ludności. W miastach utrzymywał się wysoki odsetek ludności wyznania mojżeszowego sięgający w Kutnie w 1864 r. blisko 70%, a pod koniec wieku 63 %. W XIX w. pojawiły się na terenie powiatu nowe wyznania. W 1797 r. w Kutnie został powołany do życia Filiał, a więc Parafia Ewangelicko-Augsburska. Kutnowscy ewangelicy byli zatrudnieni w fabrykach cukru w Konstancji, Żychlinie, Ostrowach i innych jako dyrektorzy, urzędnicy i robotnicy, po części byli także właścicielami dóbr ziemskich. W 1867 r. liczba ewangelików sięgnęła 143 osób. W 1879 r. na miejscu drewnianego kościoła rozpoczęta została budowa kościoła murowanego, który oddano 10 listopada 1880 r. Ponadto, przy ul. Kilińskiego funkcjonowała prawosławna cerkiew, ale ludność

tego wyznania w latach 60. XIX w. wynosiła 6 osób i byli to zapewne urzędnicy carscy z rodzinami. Podobne proporcje utrzymywały się w innych miastach powiatu. Na terenach wiejskich odsetek ludności wyznania mojżeszowego był zdecydowanie mniejszy niż w miastach, a inne wyznania były reprezentowane jednostkowo.

Początek XX w. przyniósł rewolucję społeczną, którą w powiecie rozpoczęła fala strajków zorganizowanych przez Polską Partię Socjalistyczną w cukrowniach (Dobrzelin, Walentynów, Tomczyce). Strajkujący domagali się przede wszystkim poprawy ekonomicznej i socjalnej robotników. Protesty i strajki objęły również kolej i szkoły, gdzie dochodziło do wystąpień przeciw nauczaniu w jęz. rosyjskim (Kutno, Łąkoszyn, Wierzbie). Do eskalacji protestów doszło 21 marca 1905 r. Wówczas grupa 200 osób strajkujących w pobliżu Łaniał starła się z rosyjskim wojskiem. Poległo wówczas 13 osób, a 15 osób zostało rannych. Strajki ponownie wzmożyły się jesienią 1905 r. w cukrowniach, przystąpili do nich także robotnicy folwarczni. W listopadzie doszło w Kutnie do wielkiej manifestacji patriotycznej. Władze carskie dokonały aresztowań na terenie powiatu najbardziej aktywnych uczestników. W następnym roku przez powiat przetoczyły się strajki robotników rolnych (Śleszynek) oraz manifestacje pierwszomajowe. W odwecie za represje władz carskich bojówki PPS w Kutnie i Krośniewicach przeprowadziły, tzw. „krwawą środę”, dokonując zamachów na policjantów i żandarmów.

Wybuch I wojny światowej obudził nadzieje na odzyskanie niepodległości. Już w sierpniu Kutno opuściły władze rosyjskie, a w ich miejsce powstał miejscowy Komitet Obywatelski z dr. Antonim Troczewskim na czele. W listopadzie 1914 r. doszło pod Kutnem do krwawej bitwy pomiędzy wojskami niemieckimi a rosyjskimi, w wyniku której Kutno dostało się do końca wojny pod okupację niemiecką. Komitet Obywatelski reaktywowano ponownie w październiku 1918 r. u progu niepodległości. W listopadzie 1918 r. na terenie m.in. Kutna, Żychlina i Krośniewic Polska Organizacja Wojskowa oraz spontanicznie przyłączająca się ludność cywilna dokonała rozbrojenia niemieckich żołnierzy i policjantów. Dramatyczne walki rozegrały się m.in. na terenie węzłów kolejowych w Kutnie (tu zginął Wojciech Rychterski) i Krośniewicach. Początki niepodległości były trudne ze względu na braki w zaopatrzeniu i toczące się walki o granice państwa. Mieszkańcy powiatu wspierali walczących materialnie, a także zasilali szeregi polskiej armii. Szczególne znaczenie miał 37 Łęczycki Pułk Piechoty im. ks. Józefa Poniatowskiego. Garnizon pułku w styczniu 1920 r. został usytuowany w Kutnie. W/W pułk, a także kutnowscy kolejarze stanęli po stronie marszałka J. Piłsudskiego w przewrocie majowym w 1926 r.

Rolnictwo kutnowskie w okresie międzywojennym odznaczało się wysoką kulturą rolną i posiadało rozbudowany przemysł rolno-spożywczy i maszynowy. Trudności gospodarcze odradzającego się państwa i wielkie światowe kryzysy ekonomiczne nie ominęły jednak i mieszkańców powiatu. Na tle tych problemów dochodziło do niepokojów społecznych.

Kutnowskie po rozbudowaniu połączeń kolejowych posiadało w okresie międzywojennym jedno z największych zagęszczeń sieci kolejowej na obszarze Polski centralnej. Dużą rolę odgrywała również powstała jeszcze w czasach I wojny światowej kolej wąskotorowa, a zwłaszcza węzeł tej kolejki w Krośniewicach. Kolej stała się najważniejszym środkiem transportu, zwłaszcza dla rolnictwa (dostarczanie surowców do cukrowni).

Przed wybuchem II wojny światowej w powiecie było 108 000 mieszkańców, a gęstość zaludnienia na 1 km² wynosiła 117 osób. 32 300 mieszkało w miastach, a 75 800 osób na wsi. Z rolnictwa utrzymywało się 46,6 % ludności, natomiast z przemysłu i rzemiosła - 33,9% ludności. Spośród ok. 69 działających fabryk ważną rolę odgrywały Zakłady Brown – Boveri [dziś „Emit”] w Żychlinie, produkujące urządzenia dla potrzeb wojska oraz „Kraj” w Kutnie.

Dużą rolę w życiu gospodarczym powiatu ogrywała ludność żydowska, która uczestniczyła aktywnie w organizowaniu życia sportowego i kulturalnego. W tym czasie działało szereg polskich i żydowskich klubów sportowych i towarzystw kulturalno – oświatowych.

Początek XX w. i okres międzywojenny to czasy, kiedy działali związani z powiatem kutnowskim wybitni przedstawiciele świata kultury - Asz Szalom, społecznicy – dr Antoni Troczewski, politycy m.in. Artur Śliwiński (premier), Stanisław Jasiukowicz, Witold Staniszkis, Franciszek Urbański, Mieczysław Fijałkowski, Marian Kiniorski, a także wybitni wojskowi, jak urodzony w Błoniu (dziś część Krośniewic) gen. Władysław Anders.

Podczas Kampanii Wrześniowej w 1939 r. w okolicach Kutna rozegrała się największa jej bitwa – Bitwa nad Bzurą. Stoczyły tu walki armie Pomorze i Poznań dowodzone przez gen. T. Kutrzebę. W dworach w Głogowcu i w Śleszynie były ulokowane sztaby dowodzących wojskami polskimi. Ciężkie walki toczyły się na stanowiącej granicę powiatu od południa rzece Bzurze, a Żychlin stał się znaczącym zapleczem, gdzie ulokowano szpitale polowe. W okolicach m.in. Krośniewic, Ostrów, Perny, Strzelec, Mnichu i Żychlina działały lotniska polowe, skąd polscy piloci startowali do walki, odnosząc szereg sukcesów w powietrznych starciach nad powiatem. Wojska nazistowskich Niemiec opanowały teren powiatu ostatecznie 17 września 1939 r. Rozpoczął się okres okupacji, który oznaczał dla ludności polskiej falę terroru. Wehrmacht dopuszczał się zbrodni rozstrzeliwując m.in. w Żychlinie, Dobrzewach, Strzelcach ludność cywilną, a Luftwaffe bombardowała linie

kolejowe (Boża Wola) oraz mieszkańców miast powiatu. W wyniku działań okupanta spośród ponad 108 000 mieszkańców zginęło około 12 500 osób narodowości polskiej, wywieziono na roboty 13 568 oraz wysiedlono 27 792 osób. Szczególnie dotknięte wywózkami i wysiedleniami były miasta, Żychlin i Krośniewice oraz gmina Rduć. Ponad 43 500 osób zostało pozbawionych wolności. Tragiczny los dotknął szczególnie ludność żydowską, którą latem 1940 r. zamknięto na terenie powiatu w trzech gettach: Żychlinie, Kutnie i Krośniewicach. Niemal całą ludność żydowską, która przebywała w tych gettach wymordowano w marcu 1942 r. Od niemal samego początku okupacji na terenie powiatu rozwinął się ruch oporu Komendy Obrońców Polski, Polskiej Armii Ludowej oraz ZWZ – AK, a także struktury polskiego państwa podziemnego.

W styczniu 1945 r. hitlerowskiego okupanta przepędziły z powiatu wojska sowieckie, wraz z którymi przyszedł nowy ustrój i rządy komunistyczne. Zmieniono sposób pojmowania demokracji, wprowadzając sterowanie centralne. Represjonowano działaczy niepodległościowych, członków Armii Krajowej oraz Polskiego Stronnictwa Ludowego. Zmieniono też strukturę rolną w powiecie. Wszystkie z ponad 120 majątków ziemskich zostało w ramach tzw. reformy rolnej rozparcelowanych lub zamienionych na Państwowe Gospodarstwa Rolne.

Po II wojnie światowej postawiono na rozwój przemysłu. W Kutnowskim rozwijał się przemysł rolno-spożywczy: młyny, cukrownie, zakłady produkcji maszyn rolniczych m.in.: „Agromet - Kraj”, „Agroma” w Kutnie, „Expom” w Krośniewicach, przemysł elektrotechniczny m.in.: „Emit” w Żychlinie, „Unitra - Miflex” w Kutnie, przemysł farmaceutyczny m.in.: „Polfa” w Kutnie. Zakłady te stały się głównym miejscem zatrudnienia dla osób pracujących - ok. 44 %. Usytuowanie w miastach dużych zakładów spowodowało wzrost liczby mieszkańców i rozwój przestrzenny Kutna, Żychlina i Krośniewic. Zwłaszcza Kutno w ciągu niespełna czterech dekad podwoiło stan zaludnienia. W 1946 r. mieszkało tu ponad 20 000, a w 1979 r. 40 451 osób.

Lata osiemdziesiąte przyniosły zmiany w położeniu polityczno-społecznym: powstanie Solidarności, stan wojenny oraz wybory w czerwcu 1989 r. Następną dekadą to okres odradzania się samorządności oraz budowania nowych zasad ekonomicznych w gospodarce. Podczas tych reform, przeobrażenia przeszły także kutnowskie zakłady, które nie zawsze przetrwały pomyślnie te przemiany (m.in.: „Kraj”, „Miflex”, cukrownia w Ostrowach) lub też na ich bazie powstały nowe przedsiębiorstwa, które dziś doskonale funkcjonują w warunkach gospodarki rynkowej. Na rozwój gospodarczy miał niewątpliwie wpływ utworzony w 1998 r. Kutnowski Park Agro – Przemysłowy. Zajmuje on obszar około

370 ha i na jego terenie bądź w bliskim sąsiedztwie funkcjonuje ponad 60 firm z kapitałem polskim i zagranicznym, które zatrudniają ponad 5500 osób. Część terenu KPAP (111 ha) objęta jest od 2001 r. statusem Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej (Podstrefa Kutno). W Podstrefie Kutno obecnie działa ponad 30 firm reprezentujących kapitał z 11 państw, które zatrudniają ponad 2 tys. pracowników.

W 1999 r. powołane do życia zostały nowe struktury administracyjne i samorządowe kraju. Kutno ponownie stało się siedzibą powiatu, zajmującego północną część województwa łódzkiego. Obecnie powiat złożony jest z 11 gmin - 8 wiejskich (Bedlno, Dąbrowice, Krzyżanów, gm. Kutno, Łanięta, Nowe Ostrowy, Oporów, Strzelce) i 3 miast (Krośniewice, Kutno, Żychlin). Dzięki wysokiej kulturze rolnej powiat kutnowski zachował w dużej mierze swój rolniczy charakter. Na terenie powiatu znajduje się wiele zabytków architektury dworskiej, kościelnej, zabytki techniki, które są atrakcją turystyczną powiatu.

1.3. Zabytki na terenie powiatu

Na terenie powiatu kutnowskiego występują zabytki architektury, które reprezentują różne style – od gotyku po neostyle, ale przeważająca część z nich pochodzi z okresu klasycyzmu.

Wśród obiektów zabytkowych wyróżnić możemy:

- zamek Oporowskich w Oporowie – najlepiej zachowana późnogotycka rezydencja rycerska z I połowy XV w. Obecnie w Zamku mieści się Muzeum Stylowych Wnętrz. To najcenniejszy obiekt średniowiecznej architektury świeckiej, który jest główną atrakcją turystyczną powiatu kutnowskiego;
- zabytkowy kościół i klasztor ojców Paulinów w Oporowie z I połowy XV w., którego wnętrza zostały przebudowane na styl barokowy około 1740 r.;
- klasycystyczny ratusz w Kutnie – obecnie siedziba Muzeum Regionalnego w Kutnie;
- barokowo-klasycystyczny zespół pałacowy Gierałty w Kutnie, w którym gościli między innymi: Napoleon Bonaparte, Henryk Sienkiewicz i Charles de Gaulle. W otaczającym pałac Parku Wiosny Ludów mieści się Muzeum bitwy nad Bzurą, w dawniej kaplicy grobowej rodu Mniewskich z 1840 r.;
- Ratusz miejski w Dąbrowicach z I połowy XIX w.;
- najstarszy pomnik w Polsce poświęcony księciu Józefowi Poniatowskiemu z 1814 r. w Krośniewicach.

Wykaz wszystkich zabytków wpisanych do rejestru zabytków na terenie powiatu kutnowskiego zawiera tabela 1.

**KIERUNKI ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU KUTNOWSKIEGO ZWANE
„STRATEGIA ROZWOJU POWIATU KUTNOWSKIEGO NA LATA 2015 – 2020”**

Tabela 1: Zabytki Powiatu Kutnowskiego wpisane do rejestru zabytków

Gmina	Miejscowość	Zabytki
Bedlno	Bedlno	- zespół pałacowy, 2. poł. XIX, 1920, nr rej.: 513 z 18.06.1979
	Orłów - Parcel	- kościół par. pw. Bożego Ciała, 1430, XVII, 1849, nr rej.: 26 z 8.07.1967 - kaplica grobowa Skarżyńskich, 1. poł. XIX, nr rej.: 393 z 8.07.1967
	Plecka Dąbrowa	- kościół par. pw. Zwiastowania NMP, drewniany, XVIII, XIX, nr rej.: 27 z 8.07.1967 - dzwonnica, drewniany, nr rej.: 394 z 8.07.1967 - zespół dworski, 2. poł. XIX, nr rej.: 480 z 24.12.1978
	Pniewo	- zespół dworski, XIX-XX, nr rej.: 584 z 23.02.1988
	Ruszki	- zespół dworski, XIX/XX, nr rej.: 542 z 9.09.1980
	Wojszyce	- zespół dworski, XVIII: - dwór, drewniany, nr rej.: 396 z 8.07.1962 - park, nr rej.: 649 z 1.09.1994
Dąbrowice	Dąbrowice	- kościół par. pw. św. Wojciecha i Stanisława, 1813, nr rej.: 382 z 31.05.19 - ratusz, nr rej.: 383 z 31.05.1967 - dom, Rynek 6, drewniany, 1. poł. XIX, nr rej.: 401 z 10.07.1967 - układ komunikacyjny kolejki wąskotorowej - Krośniewicka Kolej Dojazdowa
Krośniewice	Bielice	- zespół dworski, pocz. XX, nr rej.: 497 z 22.05.1979
	Głogowa	- zespół dworski, XIX, nr rej.: 648 z 29.08.1994
	Krośniewice	- kościół pw. NMP, 1872-78, nr rej.: 471 z 14.11.1978 - dzwonnica, nr rej.: jw. - cmentarz kościelny, nr rej.: jw. - ogrodzenie z bramą, nr rej.: jw. - zespół pałacowy, ul. Toruńska 7, XIX: - pałac, nr rej.: 409 z 11.07.1967 - oranżeria, nr rej.: 472 z 14.11.1978 - kordegarda, nr rej.: 472 z 14.11.1978 - park, nr rej.: 967-III-51 z 6.12.1957 oraz 410 z

**KIERUNKI ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU KUTNOWSKIEGO ZWANE
„STRATEGIA ROZWOJU POWIATU KUTNOWSKIEGO NA LATA 2015 – 2020”**

Gmina	Miejscowość	Zabytki
		11.07.1967 - zajazd, 1803, nr rej.: 589-III-28 z 16.07.1953 oraz 346 z 17.07.1967 - wozownia, nr rej.: jw. - dom, ul. Kutnowska 2, 1 poł. XIX, nr rej.: 384 z 31.05.1967 - Krośniewicka Kolej Dojazdowa, przestrzenny układ komunikacyjny, 1910-15, nr rej.: A-31 z 28.12.1998 i z 10.10.2006 - Andersówka – dom zarządcy z XIX w. – dom urodzenia gen. Wł. Andersa, - odcinek Ostrowy Wąsk. – Sierpów i odcinek Sierpów – Ozorków Wąsk.
	Miłonice	- wiatrak, poł. XIX, nr rej.: 727-II-35 z 7.12.1956 (nie istnieje)
	Nowe	- kościół par. pw. św. Floriana, drewniany, 1775, nr rej.: 415 z 18.07.1967 - dzwonnica, drewniana., nr rej.: 416 z 18.07.1967
	Skłóty	- zespół dworski, 2. poł. XIX, nr rej.: 498 z 23.05.1979
	Szubsk – Towarzystwo - Cygany	- zespół dworski, 1. poł. XIX, nr rej.: 517 z 28.07.1979
	Teresin - Głaznów	- zespół dworski, 1. poł. XIX, nr rej.: 490 z 10.04.1979
Krzyżanów	Konary	- zespół dworski, 2. poł. XIX, nr rej.: 486 z 9.04.1979
	Krzyżanów	- dwór, 2. poł. XIX, nr rej.: 592 z 20.06.1988
	Ktery	- zespół pałacowy, poł. XIX, nr rej.: 477 z 20.11.1978
	Łęki Kościelne	- kościół par. pw. św. Marii Magdaleny, drewniany, 1775, 1. poł. XIX, nr rej.: 42-III-6 z 24.03.1947 oraz 20 z 7.06.1967 - dzwonnica, nr rej.: 43-III-7 z 24.03.1947 oraz 21 z 7.06.1967 - zespół dworski, XVIII, XIX: - dwór, drewniany, nr rej.: 44-III-8 z 24.03.1947 oraz 22 z 7.06.1967 - park, nr rej.: 391 z 7.06.1967
	Młogoszyn	- zespół dworski, pocz. XX, nr rej.: 540 z 9.09.1980
	Siemienice	- zespół pałacowy, poł. XIX, nr rej.: 478 z 20.11.1978
	Wały - Mieczysławów	- park dworski, pocz. XX, nr rej.: 627 z 25.11.1991
Kutno	Byszew	- zespół pałacowy, 1. poł. XIX:

**KIERUNKI ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU KUTNOWSKIEGO ZWANE
„STRATEGIA ROZWOJU POWIATU KUTNOWSKIEGO NA LATA 2015 – 2020”**

Gmina	Miejscowość	Zabytki
		- pałac, nr rej.: 397 z 8.07.1967 - oficyna (rządcówka), nr rej.: 398 z 8.07.1967 - park, nr rej.: 399 z 8.07.1967
	Głogowiec	- kościół par. pw. Narodzenia NMP, XV, 1560, XVIII, nr rej.: 431-III-20 z 15.03.1948 oraz 345 z 13.05.1967 - zespół dworski, 2. poł. XIX, nr rej.: 574 z 8.09.1987
	Leszno	- zespół pałacowy, XIX/XX, nr rej.: 512 z 18.06.1979
	Malina	- zespół pałacowy, 2. poł. XIX, nr rej.: 435 z 6.02.1978
	Strzegocin	- kościół par. pw. św. Bartłomieja i Wojciecha, 1866-68, nr rej.: 446 z 17.03.1978 - zespół dworski, 2. poł. XIX, XX, nr rej.: 452 z 31.08.1978
Kutno – Miasto	Kutno – Miasto	- kościół par. pw. św. Wawrzyńca, 1883, nr rej.: 444 z 13.03.1978 - cmentarz żydowski, ul. Tarnowskiego - Zdrojowa - Sobieskiego, przed 1793, nr rej.: 635 z 9.12.1992 - zespół pałacowy, XVIII-XX: - pałac, nr rej.: 41-III-5 z 24.03.1947 oraz 19 z 1.06.1967 - kaplica, nr rej.: 40-III-5 z 24.03.1947, 40-III-4 z 21.11.1960 oraz 18 z 1.06.1967 - pawilon (oficyna) wsch., nr rej.: 388 z 1.06.1967 - pawilon (oficyna) zach., nr rej.: 389 z 1.06.1967 - park, ul. Sienkiewicza, nr rej.: 294/351 z 1.06.1967 - aleja pałacowa, ul. Sienkiewicza,, nr rej.: 409/1156 z 14.06.1974 - aleja pałacowa, ul. Barcewicza, nr rej.: A/20 z 16.09.2004 - ratusz, 1. poł. XIX, nr rej.: 511-III-24 z 13.01.1950 oraz 347 z 11.07.1967 - dom, ul. Barlickiego 20, XIX, nr rej.: 1140 z 1.06.1974 - dom, ul. Barlickiego 22, murowano-drewniany, XIX/XX, nr rej.: 1141 z 1.06.1974 - budynek koszarowy, ob. dom mieszkalny, ul. Bema 1, 1 poł. XIX, XX, nr rej.: 411 z 11.07.1967 - dom, ul. Kilińskiego 1, XIX, nr rej.: 1142 z 1.06.1974 - zespół 3 domów, ul. Kościuszki 4 - 8 - 10, 2 poł. XIX, nr rej.: 1136 z 1.06.1974 - dwór Szomańskich, ul. Kościuszki 17, drewniany, XVIII-XIX, nr rej.: 1143 z 1.06.1974

**KIERUNKI ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU KUTNOWSKIEGO ZWANE
„STRATEGIA ROZWOJU POWIATU KUTNOWSKIEGO NA LATA 2015 – 2020”**

Gmina	Miejscowość	Zabytki
		- zespół urbanistyczno-architektoniczny ulicy, ul. Królewska, nr rej.: 1133 z 1.06.1974 - dom naczelnika miasta, ul. 29 Listopada 2, 1846, nr rej.: 1147 z 1.06.1974 oraz 629 z 28.11.1991 - willa dr. A. Troczewskiego, ul. 29 Listopada 4, XIX/XX, nr rej.: 1144 z 1.06.1974 - zespół 3 domów, ul. 29 Listopada 16, 18, 20, XIX, nr rej.: 1135 z 1.06.1974 - dom, ul. Matejki 8, 1927-29, nr rej.: 655 z 3.12.1997 - dom w zespole d. browaru, ul. Mickiewicza 3, XIX, nr rej.: 1146 z 1.06.1974 - zajazd „Pałac Saski”, pl. Piłsudskiego / ul. Narutowicza, XVIII, nr rej.: 399-III-3 z 24.03.1947 oraz 17 z 11.07.1967 - zespół 5 domów, ul. Narutowicza 9 (d.3), 10, 11 (d.5), 12, 13 (d.5a), nr rej.: 1137 z 1.06.1974 - dom, ul. Narutowicza 20, pocz. XIX, nr rej.: 16 z 11.07.1967 - zespół urbanistyczno-architektoniczny placu Piłsudskiego, nr rej.: 1131 z 1.06.1974 - dom, pl. Piłsudskiego 10, 1846, nr rej.: 590 z 28.03.1988 - dom, ul. Podrzeczna 4, XIX, nr rej.: 616 z 24.05.1980 - hotel „Staropolski”, ob. biblioteka, ul. Sienkiewicza 2, poł. XIX, nr rej.: 390 z 7.06.1967 - dom, ul. Sienkiewicza 12 (d.6), poł. XIX, nr rej.: 1149 z 1.06.1974 - zespół urbanistyczno-architektoniczny, ul. Teatralna i Rynek Zduński, XIX/XX, nr rej.: 1134 z 1.06.1974 - dom, ul. Toruńska 3, pocz. XIX, nr rej.: 412 z 11.07.1967 - dom, ul. Witosa 1, poł. XIX, nr rej.: 1145 z 1.06.1974 - zespół urbanistyczno-architektoniczny placu, pl. Wolności, nr rej.: 1132 z 1.06.1974 - zespół szpitala im. Rydygiera, ul. kard. Wyszyńskiego 11, poł. XIX, nr rej.: 1139 z 1.06.1974 - zespół 4 domów, ul. Zamenhofska 2, 4, 6, 8, XIX, nr rej.: 1138 z 1.06.1974 - zespół młyna motorowego, ul. Kochanowskiego 4, 1910-12, nr rej.: 642 z 10.09.1993: - młyn motorowy - dom młynarza - budynek gospodarczy

**KIERUNKI ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU KUTNOWSKIEGO ZWANE
„STRATEGIA ROZWOJU POWIATU KUTNOWSKIEGO NA LATA 2015 – 2020”**

Gmina	Miejscowość	Zabytki
	Kutno - Łąkoszyn	- kościół par. pw. św. Stanisława Biskupa, 1912, nr rej.: 445 z 17.03.1978
Łanięta	Juków - Franciszków	- zespół dworski, 2. poł. XIX, XX, nr rej.: 536 z 9.09.1980
	Kąty	- zespół dworski, 2. poł. XIX, nr rej.: 493 z 10.04.1979
	Łanięta	- kościół par. pw. Wniebowzięcia NMP, 1643, 1866-68, nr rej.: 456 z 16.09.1978 - dzwonnica, nr rej.: jw. - cmentarz kościelny - zespół dworski, 1. poł. XIX: - dwór, nr rej.: 414 z 11.07.1967 - zameczek romantyczny (oficyna), nr rej.: 413 z 11.07.1967 - park, nr rej.: 519 z 12.01.1980
	Suchodębie	- zespół dworski, poł. XIX, XX, nr rej.: 533 z 9.09.1980
Nowe Ostrowy	Grochów	- kościół par. pw. św. Tomasza Apostoła., drewniany, 1681, nr rej.: 405 z 11.07.1967 - dzwonnica, drewn., 1. poł. XIX, nr rej.: 406 z 11.07.1967 - zespół dworski, 2. poł. XIX, nr rej.: 527 z 1.09.1980
	Imielno	- kościół par. pw. Niepokalanego Poczęcia NMP, drewniany, XVII, nr rej.: 407 z 11.07.1967 - dzwonnica, drewniana, nr rej.: 408 z 11.07.1967 - zespół dworski, poł. XIX, nr rej.: 479 z 20.11.1978
	Kołomia	- park dworski, 1. poł. XIX, nr rej.: 659 z 30.12.1998
	Ostrowy	- przestrzenny układ komunikacyjny kolejki wąskotorowej → Krośniewicka Kolej Dojazdowa
	Wola Pierowa	- kościół par. p.w. św. Andrzeja, 1630, 1920, nr rej.: 559 z 23.02.1988 - cmentarz kościelny, jw.
Oporów	Mnich	- kościół par. p.w. Wniebowzięcia NMP, XVI, XIX, nr rej.: 494 z 10.04.1979: - cmentarz kościelny, jw. - cmentarz, 1776, nr rej.: 495 z 10.04.1979 - kaplica, nr rej.: jw. - zespół dworski, poł. XIX, nr rej.: 485 z 9.04.1979
	Oporów	- zespół klasztorny paulinów, XV-XIX:

**KIERUNKI ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU KUTNOWSKIEGO ZWANE
„STRATEGIA ROZWOJU POWIATU KUTNOWSKIEGO NA LATA 2015 – 2020”**

Gmina	Miejscowość	Zabytki
		- kościół, ob. par. pw. św. Marcina, nr rej.: 46-III-10 z 16.03.1948, 46-III-10 z 21.11.1960 oraz 24 z 5.07.1967 - klasztor, nr rej.: 392 z 5.07.1967 - zespół zamkowy : - zamek, 1. poł. XV-XIX, XX, nr rej.: 25 z 31.05.1967 - park, XVIII-XIX, nr rej.: P.3/1 z 24.06.1946, 7/P.III.1 z 21.01.1950 oraz 350 z 31.05.1967 - domek „Neogotycki”, 1844, nr rej.: A/119 z 24.02.2012 - suterena domku „Szwajcarskiego”, 2. poł. XIX, nr rej.: j.w. - dom ogrodnika, 2. poł. XIX, nr rej.: 411 z 25.08.1976
	Pobórz	- zespół dworski, XIX/XX, nr rej.: 484 z 9.04.1979
Strzelce	Siemianów	- park dworski, 1. poł. XIX, nr rej.: 631 z 24.03.1992
	Sójki	- zespół dworski, XIX, nr rej.: 492 z 10.04.1979 - dwór - park ze stawami, nr rej.: 624 z 1.08.1991
	Strzelce	- kościół par. pw. Świętej Trójcy, 1906-1911, nr rej.: 552 z 10.01.1985 - zespół pałacowy, 2. poł. XIX, nr rej.: 500 z 25.05.1979
Żychlin	Dobrzelin	- zespół dworski : - dwór, 1. poł. XIX, 1911, nr rej.: A/143 z 11.07.1967 - park, 1. poł. XIX, nr rej.: A/144 z 23.08.2013
	Śleszyn Wielki	- kościół par. pw. św. Aleksandra, 1836, nr rej.: 395 z 8.07.1967
	Zgoda - Śleszynek	- zespół dworski, pocz. XX, nr rej.: 526 z 1.09.1986
	Zarębów	- zespół dworski, XIX/XX, nr rej.: 599 z 29.12.1988
	Żychlin	- kościół par. pw. św. Piotra i Pawła, 1782, nr rej.: 29 z 18.07.1967 - dzwonnica, 1. poł. XIX, nr rej.: 418 z 18.07.1967 - synagoga, ob. magazyn, ul. Kilińskiego, 1880, nr rej.: 547 z 30.01.1986 - 2 domy koło kościoła, 1809, 1810, nr rej.: 384-III-17 i 385-III-18 z 20.02.1947

Źródło: www.nid.pl

Prócz zabytków nieruchomych na terenie powiatu występują również miejsca pamięci związane z wydarzeniami I i II wojny światowej – pomniki i cmentarze.

Część obiektów będących własnością gmin, którym brakuje środków finansowych na renowację zabytków, uległa całkowitemu lub częściowemu zniszczeniu. W najlepszym stanie znajdują się obiekty, które zostały zaadaptowane do celów społecznych. Właściwe wyeksponowanie i promowanie istniejących zabytków jako dobra kultury powiatu i świadectwo ciekawej historii rodów dworskich może stać się jednym z bodźców przyciągających na teren powiatu turystów.

2. Środowisko przyrodnicze powiatu kutnowskiego

2.1. Zasoby środowiska przyrodniczego

Czynnikami warunkującymi konkurencyjność regionu obok atrakcyjnej lokalizacji są zasoby środowiska przyrodniczego, a także warunki klimatyczne panujące na danym obszarze. Czynniki te wpływają zarówno na jakość życia mieszkańców regionu, jak i na napływ nowych podmiotów gospodarczych oraz rozwój turystyki.

➤ RZĘŻBA TERENU

Powiat kutnowski, zgodnie z podziałem J. Kondrackiego, położony jest na pograniczu dwóch mezoregionów: Równiny Kutnowskiej i Wysoczyzny Kłódawskiej,

- megaregion: Pozaalpejska Europa Środkowa,
- prowincja: Niż Środkowoeuropejski,
- podprowincja: Nizina Środkowopolska,
- makroregion: Nizina Środkowomazowiecka,
- mezoregion: **Równina Kutnowska**,
- makroregion: Nizina Wielkopolsko-Śląska,
- mezoregion: Wysoczyzna Kłódawska.

Zdecydowana większość powierzchni powiatu znajduje się na terenie mezoregionu Równiny Kutnowskiej. Jedynie gmina Dąbrowice położona jest na Wysoczyźnie Kłódawskiej.

Powierzchnia terenu powiatu kutnowskiego jest raczej płaska i tylko w niektórych częściach występują nieliczne wzniesienia.

➤ **KLIMAT**

Klimat powiatu kutnowskiego zbliżony jest do klimatu panującego na obszarze nizinnym Polski. Zaznaczony jest wpływ zarówno mas powietrza kontynentalnego, jak i oceanicznego. Region ten charakteryzuje się zmienną pogodą.

Cechami charakterystycznymi dla klimatu panującego na terenie powiatu kutnowskiego są: niskie opady, które kształtują się na poziomie 550 mm rocznie. Najwięcej opadów występuje w okresie letnim, zwłaszcza w lipcu. Najniższe opady notuje się natomiast w miesiącach zimowych. Występuje mała ilość burz. Pokrywa śnieżna zalega średnio ok. 39 dni w roku. W rejonie tym występuje znaczne zachmurzenie, tj. od 50% (wrzesień) do 80% (grudzień) w zależności od pory roku. Dominują wiatry zachodnie, umiarkowane lub łagodne. Średnia prędkość wiatru wynosi 3,4 m/s. Najsilniejsze wiatry notuje się w okresie zimowym, najslabsze w okresie letnim.

Średnia roczna temperatura wynosi 8°C, natomiast dla lipca 18°C, a dla stycznia -2°C.

➤ **ZASOBY NATURALNE**

Wody podziemne

Na terenie powiatu kutnowskiego występują wody podziemne w 3 piętrach wodonośnych:

- piętro jurajskie – występują tu dwa poziomy wodonośne: piętro środkowojurajskie oraz gómojurajskie. Poziomy te występują w obrębie jurajskiego zbiornika wód podziemnych GZWP 226 Krośniewice-Kutno usytuowanego w południowo-zachodniej części powiatu;
- piętro trzeciorzędowe – na terenie powiatu z piętra trzeciorzędowego ujmowany jest poziom wód mioceńskich. Poziom ten należy do trzeciorzędowego zbiornika wód podziemnych GZWP 215 i 215A Subniecka warszawska zlokalizowanego we wschodniej części powiatu;
- piętro czwartorzędowe - wody te należą do czwartorzędowego zbiornika wód podziemnych GZWP 225 Chodecz – Łanięta położonego w północnej części powiatu kutnowskiego.

Wody powierzchniowe

Powiat kutnowski położony jest w dolinie rzeki Bzury, której głównymi dopływami na terenie powiatu są:

- rzeka Ochnia, nad którą leży Kutno,
- rzeka Słudwia, nad którą leżą Żychlin i Oporów.

Na terenie powiatu kutnowskiego nie ma zbiorników retencyjnych, które w okresach roztopów oraz ulewnych deszczy uchroniłyby przed powodzią zwłaszcza tereny

zlokalizowane w sąsiedztwie Ochni lub Słudwi, a w okresie suszy dostarczyłyby wody do celów rolniczych.

Jeziora na terenie powiatu prawie nie występują (zajmują ok. 1% powierzchni powiatu), natomiast znajdują się na nim liczne stawy.

Gleby

Gleby na terenie powiatu kutnowskiego są zróżnicowane. Przeważają gleby utworzone z glin lekkich, ale można spotkać również te utworzone na glinach ciężkich i średnich. Znaczna większość gleb wykazuje w górnych partiach skład mechaniczny piasków. Gleby utworzone z glin ogólnie uznane są za grunty orne w klasach od I do IV a.

Gleby występujące na przedmiotowym terenie charakteryzują się wysoką przydatnością rolniczą – ok. 80% gruntów ornych jest zaklasyfikowanych do kompleksów pszennych, pszenno-żytnich i zbożowo-pastewnych, nadających się pod uprawę roślin o wysokich wymaganiach glebowych. Gleby słabe i bardzo słabe stanowią jedynie ok. 20% gruntów ornych. Dominującymi typami gleb są gleby brunatne, czarne i ziemie szare.

Złoża kopalin

Na terenie powiatu kutnowskiego udokumentowano złoża następujących kopalin:

- kruszywa naturalne (piaski i żwiry) np. w miejscowościach Grodno, Leszczynek,
- mułki i gliny w miejscowości Wieszczyce - Wola Raciborowska, Kaszewy
- wapienie - złoża Ktery.

Udokumentowano również złoża soli kamiennej „Łanięta”. Na obszarze powiatu występują również złoża torfu w pradolinie rzeki Bzury.

W 1978 r. w rejonie Kutna odbył się odwiert Kutno 1, który był pierwszym otworem badawczym złoża gazu na w/w terenie. W 2011 r. w miejscowości Nowy Gołębiew – wsi położonej w powiecie kutnowskim, w gminie Kutno, odbył się drugi odwiert do złoża konwencjonalnego gazu ziemnego, którego zasoby szacowano na 100 mld m³. Poszukiwania gazu prowadziło PGNiG wspólnie z amerykańską firmą FX Energy. Na poszukiwanie gazu konwencjonalnego na terenie powiatu kutnowskiego Ministerstwo Środowiska wydało koncesję firmie FX Energy Poland Sp. z o.o. Nazwa koncesji: Kutno-Żychlin, nr 2/2007/p (stan na 31.05.2012 r.). Koncern, po przeanalizowaniu danych uzyskanych podczas prac na otworze Kutno-2, zdecydował o jego zamknięciu, gdyż uzyskane wyniki jakości i parametrów złożowych gazu były niekorzystne dla eksploatacji. W związku z powyższym na terenie powiatu kutnowskiego nie została

otwarta kopalnia gazu, gdyż jakość zbiornika Kutno jest zbyt niska, by opłacalne było komercyjne wydobywanie. Likwidacji uległ już otwór hydrogeologiczny (studnia) odwiercony na potrzeby funkcjonowania wiertni podczas wykonywania otworu badawczego Kutno 2.

Ponadto, w Julianowie istnieje głęboki otwór badawczy na strukturze solnej Wojszyc, który został wykonany w celu próbnego podziemnego zatłaczania dwutlenku węgla (CO₂). Obecnie projekt został zatrzymany. Trwa etap II rozpoznania tej struktury metodami geofizycznymi.

➤ **OBSZARY CHRONIONE**

Obszary o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronione obejmują 5,2% powierzchni powiatu kutnowskiego.

Pomniki przyrody

Na terenie powiatu kutnowskiego zarejestrowano 57 pomników przyrody. Wszystkie obiekty są pomnikami przyrody ożywionej. Należą do nich zarówno pojedyncze drzewa, grupy drzew jak i aleje drzew. Pomniki przyrody zlokalizowane są w mieście Kutno oraz w gminach: Kutno, Bedlno, Krośniewice, Krzyżanów, Łanięta, Nowe Ostrowy, Oporów i Żychlin.

Rezerваты przyrody

Na terenie powiatu kutnowskiego znajdują się 4 rezerваты przyrody, które zlokalizowane są w gminie Nowe Ostrowy. Są to rezerваты częściowe, których celem jest zachowanie fragmentów lasów liściastych o charakterze naturalnym dla celów: krajobrazowych, naukowych oraz dydaktycznych.

- **Rezerwat „Dąbrowa Świetlista”** o pow. 40,13 ha, chroni naturalny zespół dąbrowy świetlistej, na który składa się drzewostan dębu bezszypułkowego w wieku około 90–120 lat;
- **Rezerwat „Ostrowy”** o pow. 14,37 ha, w którym ochronie podlega starodrzew grądu niskiego z dużym udziałem lipy drobnolistnej i klonu polnego. W runie występuje wiele gatunków roślin zielnych i mchów;
- **Rezerwat „Ostrowy–Bażantarnia”** o pow. 28,58 ha, chroniący wielogatunkowy las liściasty z fragmentem starodrzewu dębowego (najstarsze okazy mają po 170 lat) o cechach zespołu naturalnego; bardzo bogate runo: ok. 70 gatunków roślin zielnych i 20 gatunków mszaków;
- **Rezerwat „Perna”**, w którym na powierzchni 15,75 ha ochronie podlega liściasty las grądowy o charakterze naturalnym, zróżnicowanym drzewostanie o bogatym runie:

ok. 50 gatunków roślin i mszaków, a wśród nich rzadkie i chronione, jak podkolan biały i kruszczyk szerokolistny.

Obszary Chronionego Krajobrazu

Na terenie powiatu kutnowskiego znajdują się fragmenty dwóch Obszarów Krajobrazu Chronionego:

- **Obszar Krajobrazu Chronionego Pradolina Warszawsko-Berlińska** - obejmuje Dolinę Bzury o powierzchni 3 915 ha leżącej na terenie Powiatu (Bedlno – 1 308 ha, Kutno – 250 ha, Krzyżanów – 2 357 ha),
- **Obszar Krajobrazu Chronionego Doliny Przysowy** - o powierzchni 604 ha. Są to tereny Gminy Żychlin, które biegną wzdłuż północnowschodniej granicy gminy w okolicach wsi Zagroby, Kazanki i Kaczkowizna.

Od połowy 2008 r. postulowane jest także utworzenie Obszaru Chronionego Krajobrazu Ochni - Głogowianki. Obszar ten położony byłby na terenie gmin: Nowe Ostrowy, Łanięta, Krośniewice, Kutno, Strzelce, Krzyżanów, Bedlno oraz miasta Kutna i będzie zajmował 5 897 ha.

Korytarze ekologiczne Ekonet

Na terenie powiatu kutnowskiego występują dwa korytarze ekologiczne Ekonetu:

- w części południowej powiatu: 39k Bzury,
- w części północno - zachodniej powiatu: 30k Pojezierza Kujawskiego.

Dodatkowo w części północnej powiatu znajduje się obszar węzłowy o znaczeniu krajowym 07K Pojezierza Gostynińskiego.

Obszary Natura 2000

Na terenie powiatu kutnowskiego zlokalizowane są cztery obszary NATURA 2000:

- Dąbrowa Świetlista w Pernie (kod obszaru: PLH100002),
- Pradolina Bzury-Neru (kod obszaru: PLH100006),
- Pradolina Warszawsko-Berlińska (kod obszaru: PLB100001),
- Dolina Przysowy i Słudwi (kod obszaru: PLB100003).

2.2. Stan środowiska i jego komponentów

Niniejszy rozdział opracowano na podstawie „Programu Ochrony Środowiska dla Powiatu Kutnowskiego na lata 2011-2014 z perspektywą do 2018 roku”.

Powietrze atmosferyczne

Na jakość powietrza atmosferycznego w powiecie kutnowskim największy wpływ ma emisja zanieczyszczeń ze źródeł lokalnych oraz oddziaływanie zanieczyszczeń ze źródeł dalekiego zasięgu z Łodzi oraz Płocka i sąsiednich powiatów.

Wśród lokalnych źródeł zanieczyszczeń, największy wpływ na pogorszenie jakości powietrza mają:

- emisja punktowa z podmiotów gospodarczych;
- niska emisja z pieców węglowych w indywidualnych budynkach jednorodzinnych, zakładów przemysłowych, gospodarstw ogrodniczych itp.;
- transport samochodowy;
- nielegalne spalanie odpadów (w piecach domowych i innych).

Do zwiększenia zanieczyszczenia atmosfery w powiecie przyczynia się również emisja wywołana działalnością zakładów typu: lakiernie, odlewnie, magazyny pasz. Ponadto, znaczny wpływ na zanieczyszczenie powietrza mają zakłady przemysłu spożywczego oraz zakłady komunalne i produkcji budowlanej.

Największymi zagrożeniami są:

- zanieczyszczenia komunikacyjne w postaci tlenu azotu, tlenu węgla i węglowodorów pochodzących z emisji spalin samochodowych. Zanieczyszczenia te dotyczą terenów wzdłuż głównych tras komunikacyjnych;
- zanieczyszczenia komunalne w postaci pyłu, dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenu węgla, wodorów pochodzące z tzw. niskiej emisji. W rejonie zabudowy rozproszonej, wpływ na pogorszenie się stanu sanitarnego atmosfery ma brak zorganizowanego systemu zaopatrzenia mieszkańców w energię ciepłą. Niska emisja w niekorzystnych warunkach meteorologicznych może prowadzić do lokalnego występowania wysokich stężeń substancji zanieczyszczających odbijając się niekorzystnie na zdrowiu mieszkańców.

Emisja głównych zanieczyszczeń w powiecie kutnowskim występuje na poziomie średniej dla województwa łódzkiego, jedynie w przypadku emisji pyłów z upraw rolniczych i hodowli zwierząt należy ona do najwyższych w województwie.

Monitoring zanieczyszczeń powietrza realizowany jest w oparciu o stacje pomiarowe w sieci regionalnej nadzorowanej przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska. Na terenie powiatu kutnowskiego zlokalizowany jest punkt pomiarowy monitoringu powietrza, który znajduje się na terenie Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Kutnie

przy ul. Kościuszki 26 w Kutnie. Porównując otrzymane wyniki parametrów z pomiarów dokonanych w ostatnich 3 latach z dopuszczalnymi poziomami stężeń wskaźników, zaobserwowano przekroczenia średnio-dobowych zawartości pyłu zawieszonego (PM10). Przyczyną wysokiej zawartości pyłu zawieszonego w powietrzu jest brak (w niektórych gminach) zcentralizowanego systemu grzewczego i stosowanie jako paliwa w indywidualnych paleniskach, węgla o wysokiej zawartości siarki i pyłów.

Z badań stężeń benzo(a)pirenu prowadzonych przez WIOŚ w Łodzi na stanowisku w Kutnie również zaobserwowano znaczne przekroczenia poziomu docelowego tej substancji.

W związku z takim stanem rzeczy, Sejmik Województwa Łódzkiego w dniu 26 kwietnia 2013 roku uchwalił (Uchwała Nr XXX/690/13) program ochrony powietrza dla strefy w województwie łódzkim (strefa łódzka) w celu osiągnięcia poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego i poziomu docelowego benzo(a)pirenu zawartego w pyłe zawieszonym PM10 oraz planu działań krótkoterminowych.

Strefa łódzka, w tym powiat kutnowski, boryka się również z problemem zbyt wysokich stężeń ozonu. W 2008 roku w powiecie kutnowskim szacunkowy obszar przekroczeń wartości docelowych ozonu wynosił 39,41 km². W celu zapobiegnięcia powstawaniu dużych ilości związków przyczyniających się do tworzenia ozonu, opracowano Program ochrony powietrza dla strefy w województwie łódzkim nazywanej strefą łódzką o kodzie strefy: PL.10.00.B.23 w celu osiągnięcia poziomu docelowego ozonu. Program został przyjęty uchwałą Nr XIV/234/11 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 30 sierpnia 2011 roku.

Powiat kutnowski jest także jednym z dwudziestu czterech powiatów na terenie województwa łódzkiego, który w klasyfikacji końcowej pod względem ochrony zdrowia został zaliczony do strefy C (tj. poziom chociaż jednej substancji przekracza poziom dopuszczalny powiększony o margines tolerancji). Parametrami, które kwalifikują strefę kutnowską do klasy C są stężenia pyłu zawieszonego oraz ozonu.

Wody podziemne

Wody podziemne na obszarze powiatu kutnowskiego należą głównie do klasy II, są dobrej jakości i ich skład odpowiada wymaganiom stawianym dla wody do picia i na potrzeby gospodarcze. Wymagają stosowania prostych procesów uzdatniania wody.

Wody powierzchniowe

Do połowy lat dziewięćdziesiątych wszystkie rzeki w powiecie kutnowskim miały wody o charakterze podklasowym. W latach 1991-1996 wdrożono system poprawiający stan czystości wód, w tym wybudowano Grupową Oczyszczalnię Ścieków w Kutnie. Mimo tych

inwestycji, jakość wód powierzchniowych nadal nie jest zadowalająca. Na terenie powiatu kutnowskiego są to głównie wody klasy V (tj. wody złej jakości).

Gleby

Gleby na terenie powiatu charakteryzują się wysoką przydatnością rolniczą – ok. 80% gruntów ornych jest zaklasyfikowanych do kompleksów pszennych, pszenno-żytnich i zbożowo-pastewnych, nadających się pod uprawę roślin o wysokich wymaganiach glebowych. Gleby słabe i bardzo słabe stanowią jedynie ok. 20% gruntów ornych. Dominującymi typami gleb są gleby brunatne, czarne i ziemie szare.

Brak jest szczegółowych danych na temat zanieczyszczenia gleb występujących na terenie powiatu kutnowskiego.

Klimat akustyczny

Na terenie powiatu kutnowskiego, hałas występujący w środowisku można podzielić na 2 kategorie: hałas przemysłowy (pochodzący od urządzeń i instalacji przemysłowych) i hałas komunikacyjny (drogowy i kolejowy).

Na terenie powiatu występują głównie uciążliwości związane z nadmiernym ruchem samochodowym na drogach krajowych, wojewódzkich, powiatowych czy gminnych oraz na odcinku autostrady A1 przebiegającej przez teren powiatu. Liniowym źródłem emisji hałasu jest również transeuropejska linia kolejowa relacji Paryż – Moskwa, przecinająca powiat kutnowski, w tym miasto Kutno.

Natomiast hałas przemysłowy wytwarzany jest głównie przez firmy należące do Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej.

3. Sytuacja demograficzna i społeczna Powiatu Kutnowskiego

W 2013 roku na terenie powiatu kutnowskiego mieszkało 100 021 osób. Gęstość zaludnienia na terenie powiatu wynosiła 113 osób na 1 km², i była niższa niż liczba osób przypadających na 1 km² w województwie łódzkim (139 os/km²) i w Polsce (123 os/km²). Największą liczbą ludności w powiecie charakteryzuje się miasto Kutno, na terenie którego mieszka około 45,1% liczby mieszkańców całego powiatu. Pod względem liczby ludności wyróżniają się również: gmina Kutno oraz gminy miejsko-wiejskie Żychlin i Krośnice. W gminach wiejskich w 2013 roku zamieszkiwało 33,7% ludności. Mieszkańcy powiatu skupiają się głównie wokół ośrodków miejskich.

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego powiat kutnowski określany jest jako jeden z obszarów problemowych województwa pod względem demograficznym. Wynika to z wysokiego wskaźnika feminizacji, bardzo niskiego wskaźnika przyrostu rzeczywistego, zjawiska depopulacji i silnej emigracji.

Tabela 2: Ludność w powiecie kutnowskim (stan na 31.12.2013 r.)

Wyszczególnienie	Ludność	
	Ogółem	na 1 km ²
Powiat Kutnowski	100 407	113
Miasto Kutno	45 657	1 366
Gmina Krośniewice	8 763	92
Gmina Żychlin	12 489	162
Gmina Bedlno	5 692	46
Gmina Dąbrowice	1 952	44
Gmina Krzyżanów	4 332	42
Gmina Kutno	8 698	71
Gmina Łanięta	2 507	45
Gmina Nowe Ostrowy	3 635	53
Gmina Oporów	2 632	40
Gmina Strzelce	4 050	45

Źródło: Urzędy Gmin Powiatu Kutnowskiego (stan na dzień 31.12.2013 r.)

Na przestrzeni lat 2008-2013 liczba mieszkańców powiatu zmniejszyła się o 2,15%.

Tabela 3: Ludność w Powiecie Kutnowskim w latach 2008-2013

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ogółem	102 561	102 015	102 509	101 789	101 177	100 407
mężczyźni	49 255	48 919	49 395	49 032	48 726	48 295
kobiety	53 306	53 096	53 114	52 757	52 451	52 112

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

W latach 2008-2013 przyrost naturalny i saldo migracji w powiecie były ujemne. Zjawisko to pogłębia się, obecnie doszło do zmniejszenia liczby ludności w powiecie. W 2013 roku z terenu powiatu wyjechało 279 osób więcej, niż przybyło na jego obszar, dodatkowo liczba zgonów przewyższyła liczbę urodzeń o 483.

Tabela 4: Przyrost naturalny i saldo migracji powiatu kutnowskiego w latach 2008-2013 [osoba]

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Przyrost naturalny						
ogółem	-393	-384	-442	-434	-446	-483
mężczyźni	-261	-244	-270	-270	-245	-299
kobiety	-132	-140	-172	-164	-201	-184
Saldo migracji						
zameldowania z miast	502	523	521	497	482	522
wymeldowania do miast	654	661	738	689	715	725
zameldowania ze wsi	488	463	505	480	449	502
wymeldowania na wieś	520	541	570	556	483	537
zameldowania z zagranicy	16	28	22	4	9	7
wymeldowania za granicę	31	12	34	22	31	48
saldo migracji ogółem	-199	-200	-294	-286	-289	-279

Źródło: Dane GUS

Wśród przyczyn migracji ludności z terenu powiatu kutnowskiego, należy wymienić: wysoką stopę bezrobocia, ograniczony rynek pracy, a co za tym idzie pogarszające się warunki życia oraz ograniczone możliwości podnoszenia wykształcenia.

Zgodnie z podziałem ludności według ekonomicznych grup wieku, w latach 2008-2013 na terenie powiatu kutnowskiego ludność w wieku produkcyjnym w 2013 roku stanowiła 65,09 % ogólnej liczby ludności, natomiast ludność w wieku przedprodukcyjnym – 18,34% a w wieku poprodukcyjnym – 16,57%. W analizowanym okresie można zauważyć, że:

- liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym zmalała, co oznacza, że rodzi się coraz mniej dzieci,
- liczba ludności w wieku produkcyjnym wzrosła, zatem coraz więcej mieszkańców powiatu osiąga wiek, w którym podejmuje pracę lub naukę w szkołach wyższych,
- liczba ludności w wieku poprodukcyjnym wzrosła.

Analiza ludności powiatu kutnowskiego w kontekście ekonomicznych grup wieku pozwala zauważyć, że społeczeństwo na terenie powiatu starzeje się, tak jak obserwuje się to w skali kraju i Europy. Zmiany zachodzące w strukturze wiekowej mieszkańców, bez podjęcia odpowiednich działań profilaktycznych, mogą pociągać za sobą następujące problemy:

- w dalszym stopniu utrzymywać się będzie wysoka liczebność grupy produkcyjnej. Należy zatem uwzględnić duże zapotrzebowanie na pracę i ewentualnie dosyć wysoki poziom bezrobocia wynikający z trudności w znalezieniu pracy,

- prognozuje się spadek zapotrzebowania na usługi przedszkolne w kolejnych latach w związku ze spadkiem liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, a także przewiduje się spadek liczby uczniów uczęszczającej do szkół zlokalizowanych na terenie powiatu. Może to mieć negatywne konsekwencje w postaci konieczności racjonalizacji sieci szkół, których utrzymanie będzie nieefektywne w stosunku do liczby uczniów do nich uczęszczających,
- obserwowany będzie sukcesywny silny wzrost liczebności osób starszych, który spowoduje nasilenie występowania problemów społecznych dotyczących osoby starsze oraz wzrost wydatków powiatu w zakresie pomocy społecznej. Należy zatem dążyć do rozwoju usług skierowanych do starszych grup wiekowych oraz rozwoju działalności z zakresu opieki zdrowotnej i socjalnej ukierunkowanej na tą grupę. Niezbędna będzie także likwidacja barier architektonicznych oraz tworzenie łatwo dostępnej komunikacji publicznej.

Szczegółowy podział ludności powiatu kutnowskiego według wieku w 2012 i 2013 roku przedstawia tabela 5. Najliczniejszą grupę obecnie stanowią osoby w wieku 55-59 lat.

Tabela 5: Struktura wiekowa mieszkańców powiatu kutnowskiego w 2012 i 2013 roku

Wyszczególnienie	2012 r. ogółem	mężczyźni	kobiety	2013 r. ogółem	mężczyźni	kobiety
ogółem	101 177	48 726	52 451	100407	48295	52112
0-4	4 549	2 346	2 203	4380	2233	2147
5-9	4 249	2 203	2 046	4387	2283	2104
10-14	4 383	2 266	2 117	4236	2184	2052
15-19	5 831	3 011	2 820	5413	2776	2637
20-24	6 748	3 528	3 220	6637	3459	3178
25-29	7 534	3 893	3 641	7248	3812	3436
30-34	7 638	4 080	3 558	7604	4002	3602
35-39	7 162	3 720	3 442	7322	3777	3545
40-44	6 598	3 243	3 355	6574	3345	3229
45-49	6 676	3 316	3 360	6551	3219	3332
50-54	7 747	3 795	3 952	7373	3589	3784
55-59	8 576	4 069	4 507	8569	4052	4517
60-64	7 317	3 309	4 008	7477	3402	4075
65-69	5 050	2 159	2 891	5489	2363	3126
70-74	3 809	1 512	2 297	3761	1504	2257

**KIERUNKI ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU KUTNOWSKIEGO ZWANE
„STRATEGIA ROZWOJU POWIATU KUTNOWSKIEGO NA LATA 2015 – 2020”**

75-79	3 190	1 119	2 071	3215	1150	2065
80-84	2 387	754	1 633	2373	727	1646
85 i więcej	1 733	403	1 330	1798	418	1380

Źródło: Dane GUS

Poziom wykształcenia

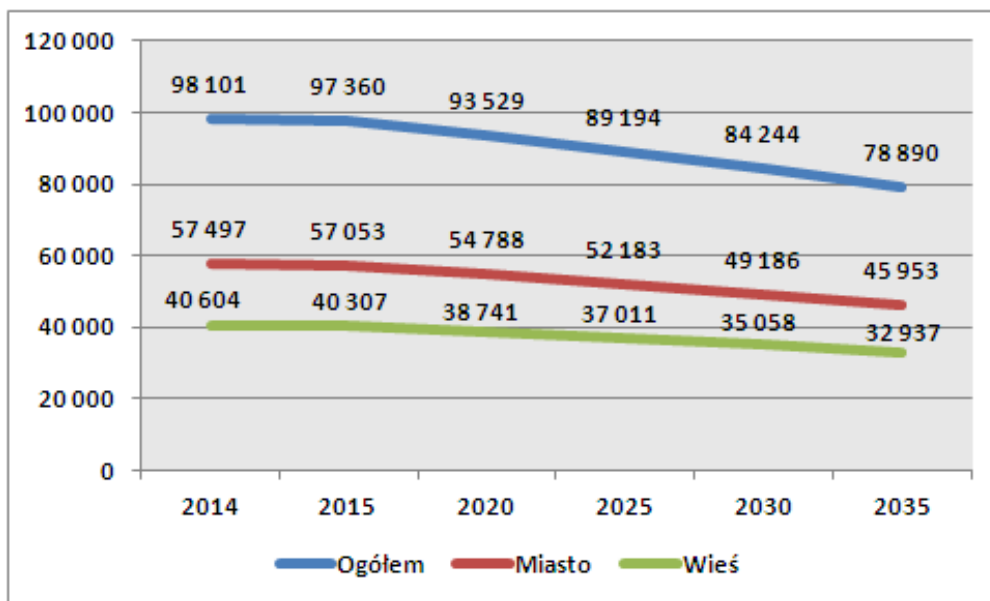
Z analizy danych GUS dotyczących wykształcenia mieszkańców powiatu kutnowskiego (tabela 6) wynika, że wśród mieszkańców powiatu największy udział stanowią osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym, następnie zasadniczym zawodowym, średnim zawodowym i wyższym. Wśród mieszkańców obszarów wiejskich największą grupę stanowią osoby legitymujące się wykształceniem podstawowym, i kolejno z policealnym i zasadniczym zawodowym. Charakteryzując mieszkańców miast w powiecie należy zwrócić uwagę na znacznie wyższy niż na obszarach wiejskich udział osób z wykształceniem policealnym i wyższym oraz niższy udział osób posiadających wykształcenie podstawowe.

Tabela 6: Poziom wykształcenia mieszkańców powiatu kutnowskiego w 2011 roku

Poziom wykształcenia	Powiat Kutnowski		
	2011	miasto	obszary wiejskie
wyższe	11 441	8 737	2 704
Średnie i policealne - ogółem	28 830	19 565	9 265
średnie zawodowe	15 764	10 357	5 407
średnie ogólnokształcące	10 470	7 070	3 400
zasadnicze zawodowe	19 819	10 992	8 827
gimnazjalne	4 795	2 382	2 413
podstawowe ukończone	21 879	9 474	12 404
podstawowe nieukończone i bez wykształcenia szkolnego	1 353	468	885

Źródło: Dane GUS (Narodowy Spis Powszechny 2011)

Zgodnie z „Prognozą ludności dla powiatów i miast na prawach powiatu oraz podregionów na lata 2011-2035” udostępnioną przez GUS, trend malejący liczby ludności powiatu kutnowskiego będzie się utrzymywał. Liczba ludności zarówno na obszarach wiejskich, jak i miejskich systematycznie będzie się zmniejszała. Prognozuje się, że do 2035 roku liczba ludności powiatu kutnowskiego zmniejszy się o 22 287 osób, do 78% liczby z roku 2012.

Wykres 1: Prognoza liczby ludności powiatu kutnowskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Obserwowana w ciągu ostatnich kilku lat w skali kraju i Europy zmiana modelu rodziny potwierdza, że coraz mniejszy jest udział rodzin wielodzietnych. Również migracje rodzin w celach zarobkowych pociągają za sobą spadek liczby dzieci na danym terenie. W związku z tym, powiat powinien realizować działania zwiększające jego atrakcyjność osiedleńczą i inwestycyjną. Atrakcyjne warunki do zamieszkania mogą skutkować napływem nowych mieszkańców (w tym rodzin z dziećmi), dzięki czemu liczba uczniów w szkołach utrzyma się na poziomie zbliżonym do obecnego. Z kolei atrakcyjne warunki inwestycyjne to szansa na nowe miejsca pracy, co zminimalizuje zjawisko migracji części mieszkańców poza teren powiatu kutnowskiego w celach zarobkowych.

4. Strefa gospodarcza

4.1. Rolnictwo

Dominującą formą gospodarki na terenie powiatu kutnowskiego jest rolnictwo (zwłaszcza na obszarze gmin wiejskich). W strukturze gruntów dominują użytki rolne, które stanowią 85,66% powierzchni powiatu. Następnymi w kolejności są pozostałe grunty i nieużytki – 9,36%, natomiast lasy i grunty leśne zajmują niecałe 5% powierzchni powiatu. Wśród użytków rolnych zdecydowaną przewagę wykazują grunty orne – 89,89%.

Tabela 7: Struktura gruntów powiatu kutnowskiego

Wyszczególnienie	Jedn. miary	Powierzchnia	Udział % w powierzchni Powiatu
Powierzchnia użytków rolnych ogółem	ha	75 917	85,66%
- grunty orne	ha	68 239	89,89%
- sady	ha	1 307	1,72%
- łąki	ha	4 397	5,79%
- pastwiska	ha	1 974	2,6%
Lasy i grunty leśne	ha	4 415	4,98%
Pozostałe grunty i nieużytki	ha	8 297	9,36%
Powierzchnia powiatu ogółem	ha	88 629	100%

Źródło: Dane GUS

Gleby na terenie powiatu charakteryzują się wysoką przydatnością rolniczą – ok. 80% gruntów ornych jest zaklasyfikowanych do kompleksów pszennych, pszenno-żytnich i zbożowo-pastewnych, nadających się pod uprawę roślin o wysokich wymaganiach glebowych. Gleby słabe i bardzo słabe stanowią ok. 20% gruntów ornych. Dominującymi typami gleb są gleby brunatne, czarne i ziemie szare.

Rolnictwo powiatu kutnowskiego charakteryzuje się dużym rozdrobnieniem gospodarstw rolnych (zwłaszcza na obszarze gmin wiejskich tj. w gminie Kutno, gminie Bedlno, gminie Dąbrowice, gminie Krzyżanów, gminie Łanięta, gminie Nowe Ostrowy, gminie Oporów i gminie Strzelce), co tym samym wpływa na brak ich rentowności i opłacalności. Zgodnie ze Spisem Rolnym przeprowadzonym w 2010 roku, na terenie powiatu przeważają gospodarstwa rolne o powierzchni od 1 do 5 ha (stanowiły 24,7% wszystkich gospodarstw rolnych powiatu), jednakże występują również duże gospodarstwa o powierzchni powyżej 15 ha (18,7% gospodarstw rolnych powiatu). Najmniejszy udział stanowią gospodarstwa o powierzchni od 10 do 15 ha (11,7%).

W strukturze zasiewów dominują zboża, ziemniaki i uprawy przemysłowe. Na terenie powiatu kutnowskiego hoduje się głównie drób, trzodę chlewną i bydło.

Za główne zagrożenie środowiska, wynikające z prowadzenia gospodarki rolnej, należy uznać zanieczyszczenie obszarowe środowiska glebowego i wód. Rolnicy poddani są szczególnym wymagom w zakresie gospodarki nawozami. Rozporządzeniem z sierpnia 2012 roku wydanym przez Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej

w Warszawie, powiat kutnowski został objęty obszarem OSN. Wiąże się to z ustanowieniem wód powierzchniowych wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych oraz obszarów, z których należy ograniczyć odpływ azotu do tych wód, zwanych obszarami szczególnie narażonymi.

4.2.1 Pozarolnicza działalność gospodarcza

Powiat kutnowski posiada korzystne warunki do rozwoju przedsiębiorczości. Związane są one głównie z atrakcyjną lokalizacją komunikacyjną powiatu – zarówno drogową, jak i kolejową. Obecnie powiat znany jest z wielu dużych firm, które ze względu na położenie u zbiegu transeuropejskich szlaków komunikacyjnych, chętnie tutaj inwestują.

Głównym ośrodkiem pracy w powiecie kutnowskim jest miasto Kutno.

Na terenie powiatu kutnowskiego na koniec 2014 roku działało 7 608 podmiotów gospodarczych, z czego 3,7% w sektorze publicznym, zaś 96,3% w sektorze prywatnym.

Liczba podmiotów gospodarczych na obszarze powiatu w badanym okresie zmniejszyła się, ponieważ 844 podmiotów zakończyło swoją działalność w sektorze prywatnym, 16 podmiotów gospodarczych przybyło w sektorze publicznym.

Tabela 8: Podmioty gospodarcze na terenie powiatu kutnowskiego w latach 2008-2014 [podm. gosp]

Wyszczególnienie		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
podmioty gospodarki narodowej ogółem		8 436	7 495	7 621	7 519	7 596	7 581	7 608
sektor publiczny	sektor publiczny - ogółem	269	270	266	269	283	283	285
	sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	186	184	185	184	196	196	192
	sektor publiczny - przedsiębiorstwa państwowe	4	2	0	0	0	0	0
	sektor publiczny - spółki handlowe	11	13	13	15	15	13	13
	sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego, gospodarstwa pomocnicze	1	1	0	0	0	0	0
sektor prywatny	sektor prywatny - ogółem	8 167	7 225	7 355	7 250	7 313	7 298	7 323
	sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	6 913	5 979	6 064	5 937	5 905	5 838	5 781
	sektor prywatny - spółki handlowe	330	340	355	361	394	417	445
	sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	74	79	78	78	81	81	83
	sektor prywatny - spółdzielnie	58	56	56	56	56	57	58

**KIERUNKI ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU KUTNOWSKIEGO ZWANE
„STRATEGIA ROZWOJU POWIATU KUTNOWSKIEGO NA LATA 2015 – 2020”**

	sektor prywatny - fundacje	10	10	10	10	10	10	12
	sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	189	201	212	220	232	241	249

Źródło: Dane GUS

Największy udział w podmiotach gospodarki narodowej w sektorze prywatnym posiadają osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (w 2014 r. stanowiły one 79% podmiotów sektora prywatnego). Następnymi w kolejności pod względem liczebności są spółki handlowe – 7,2% podmiotów oraz stowarzyszenia i organizacje społeczne – 3,4% podmiotów sektora prywatnego.

Podstawowym wskaźnikiem aktywności gospodarczej danej jednostki terytorialnej jest liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisana do rejestru REGON na 10 tys. mieszkańców. W powiecie kutnowskim w 2012 roku w/w. wskaźnik ten kształtował się na poziomie 751 i był niższy od wskaźnika dla kraju i województwa łódzkiego. Wynika to m.in. z dużego udziału gmin rolniczych w strukturze powiatu oraz z małej liczby ośrodków miejskich, w których to głównie rozwija się przedsiębiorczość.

Tabela 9: Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012
Polska	985	981	1 015	1 004	1 032
Województwo łódzkie	950	868	908	902	927
Powiat kutnowski	823	735	743	739	751

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

Analizując natężenie działalności gospodarczej w każdej z gmin powiatu kutnowskiego należy zauważyć, że najwięcej podmiotów całego powiatu funkcjonuje w mieście Kutno – 57,6%. Następnymi gminami w kolejności pod względem liczby przedsiębiorstw są: gmina Żychlin – 10,7%, gmina Kutno – 8,5% oraz miasto i gmina Krośnice – 6,2% podmiotów gospodarczych powiatu kutnowskiego, wynika to z charakteru tych gmin – to gminy miejsko-wiejskie, z główną jednostką rozwojową miasto, gdzie głównie rozwija się przedsiębiorczość.

Spośród wszystkich gmin powiatu kutnowskiego jedynie w gminach: Kutno, Bedno i Krzyżanów, nastąpił wzrost liczby podmiotów gospodarczych.

**KIERUNKI ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU KUTNOWSKIEGO ZWANE
„STRATEGIA ROZWOJU POWIATU KUTNOWSKIEGO NA LATA 2015 – 2020”**

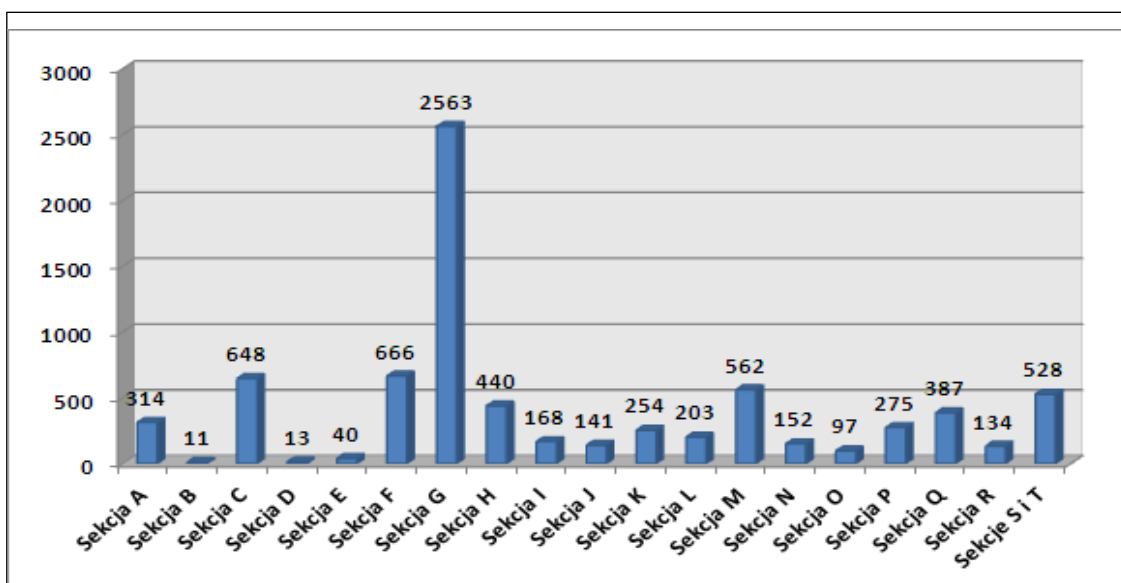
Tabela 10: Podmioty gospodarcze na terenach poszczególnych gmin powiatu kutnowskiego w latach 2008 i 2013

Wyszczególnienie	Liczba podmiotów gospodarczych		Liczba podmiotów gospodarczych wg sektorów własności w 2013 roku	
	2008	2013	sektor publiczny	sektor prywatny
Miasto Kutno	4 870	4 363	142	4 221
Gmina Kutno	573	644	13	631
Miasto i Gmina Krośniewice	524	467	20	447
Miasto i Gmina Żychlin	1 101	809	28	781
Gmina Bedlno	299	314	12	302
Gmina Dąbrowice	104	84	7	77
Gmina Krzyżanów	232	240	20	220
Gmina Łanięta	131	115	10	105
Gmina Nowe Ostrowy	179	174	7	167
Gmina Oporów	137	139	13	126
Gmina Strzelce	286	232	11	221
RAZEM Powiat Kutnowski	8 436	7 581	283	7 298

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

Zgodnie z wykresem 2, prywatna działalność gospodarcza prowadzona na terenie powiatu kutnowskiego koncentruje się głównie na: handlu hurtowym i detalicznym (ok. 33,7% wszystkich podmiotów gospodarczych), budownictwie (8,8%), przetwórstwie przemysłowym (8,5%) oraz działalności profesjonalnej naukowej i technicznej (7,4%).

**KIERUNKI ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU KUTNOWSKIEGO ZWANE
„STRATEGIA ROZWOJU POWIATU KUTNOWSKIEGO NA LATA 2015 – 2020”**

Wykres 2: Struktura działalności gospodarczej na terenie powiatu kutnowskiego w 2012 r. wg sekcji PKD 2007

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

Legenda:

A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
B	Górnictwo i wydobywanie
C	Przetwórstwo przemysłowe
D	Wytwarzanie i zaopatrzenie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
F	Budownictwo
G	Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
H	Transport i gospodarka magazynowa
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
J	Informacja i komunikacja
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalności wspierająca
O	Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenia społeczne
P	Edukacja
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją
S	Pozostała działalność usługowa
T	Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby
U	Organizacje i zespoły eksterytorialne

Analizując strukturę działalności gospodarczej prowadzonej w poszczególnych gminach powiatu kutnowskiego należy zauważyć, że:

- rolnictwo dominuje w gminach typowo wiejskich, tj. gmina Strzelce, gmina Bedlno, gmina Dąbrowice, gmina Krzyżanów, gmina Łanięta i gmina Oporów;
- największy udział w ogólnej liczbie podmiotów gospodarczych powiatu kutnowskiego w analizowanych sektorach posiada miasto Kutno;
- najwięcej podmiotów gospodarczych w każdej gminie powiatu kutnowskiego prowadzi działalność w zakresie handlu hurtowego i detalicznego;
- istotnym sektorem rozwoju przedsiębiorczości na terenie każdej z analizowanych gmin powiatu stanowi również budownictwo.

Tabela 11: Struktura działalności gospodarczej w gminach powiatu kutnowskiego w 2012 r. wg sekcji PKD 2007

Wyszczególnienie	ogółem	rolnictwo	przetwórstwo przemysłowe	budownictwo	handel hurtowy i detaliczny	transport i łączność
Miasto Kutno	4 400	32	376	339	1 509	250
Gmina Kutno	636	36	71	77	208	52
Miasto i Gmina Krośniewice	477	28	34	53	183	17
Miasto i Gmina Żychlin	790	27	67	79	269	51
Gmina Bedlno	319	54	21	29	105	19
Gmina Dąbrowice	79	14	9	4	21	2
Gmina Krzyżanów	242	26	21	13	82	16
Gmina Łanięta	114	22	8	12	24	4
Gmina Nowe Ostrowy	177	14	12	28	49	10
Gmina Oporów	136	26	11	8	42	8
Gmina Strzelce	226	35	18	24	71	11

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

Charakterystyka podmiotów gospodarczych na terenie każdej z gmin powiatu kutnowskiego, które dają największe zatrudnienie, przedstawia się następująco:

- w **gminie Bedlno** brak jest znaczących zakładów produkcyjnych. Największymi podmiotami funkcjonującymi na terenie gminy są: PPH „HETMAN” Sp. z o.o., GS „SCH” Bedlno oraz Urząd Gminy Bedlno;
- w **gminie Dąbrowice** 90% podmiotów gospodarczych zlokalizowana jest w Dąbrowicach, w pozostałych wsiach występują pojedyncze zakłady produkcyjno – usługowe. Najważniejszymi podmiotami dającymi zatrudnienie na terenie gminy są: Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „ZDROWIE” oraz Urząd Gminy w Dąbrowicach;
- na terenie **gminy Krośniewice** działalność usługowa i produkcyjna skupia się głównie na terenie miasta. Głównymi zakładami pracy są: Expom sp. z o.o., Okręgowa Spółdzielnia Mleczarska – Proszkownia Mleka w Krośniewicach, Leiber sp. z o.o., PRZYCHODNIA NZOZ Medical M. Zduńczyk. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „ZDROWIE”, Zakład Usług Komunalnych Sp. z o.o. w Krośniewicach, Galanit PPHU;
- na terenie **gminy Krzyżanów** do największych podmiotów gospodarczych pod względem generowania miejsc pracy należą: Firma Handlowo Transportowa Wotex Wojciech Waclawski, Firma Handlowo-Usługowa Miziołek Michał Miziołek, PPHU Ptaszyński Krzysztof Ptaszyński, Przedsiębiorstwo Handlowo Usługowe PZZ Szczepan Lewandowski, Handel Zwierzętami i Płodami Rolnymi Janusz i Małgorzata Głogowscy Sp.J.;
- w **gminie Kutno** dominującym rodzajem działalności gospodarczej jest m.in. działalność produkcyjna i usługowa, budowlana oraz usługi transportowe. Do najważniejszych przedsiębiorstw działających na terenie gminy należy zaliczyć: WIKA-BIS Dobrzyński Spółka Jawna, Bury Wojciech „BURY” Maszyny Rolnicze, Przedsiębiorstwo Produkcyjne „FRUKTO” Barbara Gontarek-Kowalczyk, Przetwórstwo Tworzyw Sztucznych „AKO-AREK” Arkadiusz Kowalski, SUDER PLUS Sp. z o.o., GEMMA Bogdan Miszewski, PHU BRACIA KARCZEWSKY S.C., Firma „BUDMEL” Wojciech Żuk, PRZEDSIĘBIORSTWO HANDLOWO USŁUGOWE SMALL TRANS S.C. Przyłudzka Jadwiga, Przyłudzki Wiesław, Przedsiębiorstwo Budowlano-Produkcyjne „TRAKT” Bobrzak, Teclaw Spółka Jawna, Lotos Paliwa Sp. z o.o., Zakład Automatyki Przemysłowej Braci Poterałów S.C. Paweł Poterała, Krzysztof Poterała, Marek Poterała; Hurtownia Materiałów Przemysłowych „FAZOT” Więtczak i Wspólnicy Spółka Jawna, Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „HYDROBUD” Paweł Złotowski, PPHU „AGROMICHALAK” Andrzej Michalak, Kaniewski Ryszard DYSTRYBUTOR GAZU „PROPAN-BUTAN”;

- w **gminie Nowe Ostrowy** występuje znikoma ilość zakładów pracy, dodatkowo po zamknięciu Cukrowni Ostrowy ponad 100 osób straciło pracę. Obecnie największym podmiotem gospodarczym funkcjonującym na terenie gminy jest Barter S.A;
- w **gminie Oporów** dominuje gospodarka indywidualna. Handel hurtowy i działalność produkcyjna na terenie gminy nie są prowadzone. Działalność usługowa jest świadczona przez zakład kowalsko–ślusarski i zakład mechaniki pojazdowej w Kolonii Oporów oraz Spółdzielnię Kółek Rolniczych w Oporowie;
- w **gminie Łanięta** dominuje działalność handlowo-usługowa. Do największych podmiotów funkcjonujących na terenie gminy zalicza się: Bank Spółdzielczy w Krośniewicach Oddział Łanięta oraz Urząd Gminy, Ekologiczna Gospodarka Odpadami-Likwidacja i Transport EGOLIT Sp. z o.o.;
- w **gminie Strzelce** dominuje rolnictwo. Podstawowym terenem potencjalnej działalności gospodarczej jest osada Strzelce. Najważniejszymi podmiotami gospodarczymi na terenie Gminy są: Hodowla Roślin Strzelce Sp. z o.o. - Grupa IHAR, Zakład Przetwórstwa Mięsnego „KONIAREK” Andrzej Koniarek;
 - na terenie **gminy Żychlin** została utworzona Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna Podstrefa Żychlin. Wszelkie obiekty usług i handlu zlokalizowane są w mieście Żychlin. Do największych podmiotów funkcjonujących na terenie gminy pod względem zatrudnienia należą: Zakłady Maszyn Elektrycznych Emit S.A., Krajowa Spółka Cukrowa S.A. Oddział „Cukrownia Dobrzelin”, Fabryka Transformatorów Sp. z o.o., Union Chocolate Sp. z o.o., Cargill Poland Sp. z o.o., Zakład Narzędziowy Narmod Sp. z o.o., Micel sp. z o.o., Okowita Wytwórnia Alkoholów Tradycyjnych – Wytwórnia w Śleszynie, Dima Sp. z o.o., ENERGA Kogeneracja Spółka z o.o. w Elblągu Ciepłownia w Żychlinie;
- na terenie **miasta Kutna** działalność najważniejszych przedsiębiorców skupiona jest w następujących sektorach gospodarki:
 - spożywczy - Pini Polonia Sp. z o.o., Hamburger Pini Sp. z o.o., OSM w Łowiczu - Zakład Mleczarski w Kutnie, Exdrob S.A., Hoop Polska Sp. z o. o., Kellogg/UMA Investments Sp. z o.o., GoodMills Polska Kutno Sp. z o.o., Aurelia i Stanisław Jujka Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Usługowe S.C.;
 - farmaceutyczny - Polfarmex S.A., Fresenius Kabi Polska Sp. z o.o., Nobilus Ent Tomasz Koźluk Oddział;
 - maszynowy i metalowy - Kongskilde Sp. z o.o., Kraj Sp. z o.o., Skiold - BL Sp. z o.o., Ideal Europe Sp. z o.o., Florian Centrum S.A., Miflex-Masz Sp. z o. o., AMZ Kutno Sp. z o.o., HW Pietrzak Holding Sp. z o.o., Libner Polska Sp. z o.o., Enginova Sp. z o.o., Lampre Polska Sp. z o.o., Farma Tech Sp. z o.o.;

- tworzywa sztuczne - Elplast Sp. z o. o., Sirmax Polska Sp. z o. o., PolyOne Poland Manufacturing Sp. z o.o.;
- opakowania - DS Smith Polska S.A., Fuji Seal Poland Sp. z o. o., Mondi Kutno Sp. z o.o., Serioplast Poland Sp. z o.o., PRZEDSIĘBIORSTWO PRODUKCYJNO HANDLOWO USŁUGOWE FOL POL Jacek Borowski, Chem-Pak ZPH Władysław Wojtczak;
- elektroniczny - ZPR Miflex S.A.;
- transportowy - Nijhof-Wassink Sp. z o.o., Polsad Jacek Korczak, Przedsiębiorstwo Handlowo Usługowe BISTRANS Waldemar Kłopotowski, PCC Intermodal S.A.;
- budownictwo - Schomburg Polska Sp. z o.o., Przedsiębiorstwo Budownictwa Ogólnego VESTER Handzelewicz Spółka Jawna, Przedsiębiorstwo Budowlano-Inżynieryjne MAVEX – Marek Michalski, Przedsiębiorstwo Inżynieryjno-Budowlane MAWEX Włodzimierz Pawłowski, Aarsleff Sp. z o.o., Kutnowska Prefabrykacja Betonów Kutno Sp. z o.o., Przedsiębiorstwo Produkcyjno Usługowo Handlowe BUDIMUS Słoma Mieczysław Spółka Jawna., Przedsiębiorstwo Robót Drogowych Sp. z o.o. w Kutnie, Przedsiębiorstwo Budowlano Produkcyjne TRAKT Bobrzak Teclaw Spółka Jawna;
- energetyczny – ECO Kutno sp. z o.o.

4.2.2. Instytucje Otoczenia Biznesu

Instytucje otoczenia biznesu wpływają na rozwój regionu, przede wszystkim poprzez świadczenie różnorodnych usług na rzecz przedsiębiorców, które przyczyniają się m.in. do poprawy efektywności działalności gospodarczej, tworzenia nowych podmiotów gospodarczych oraz do rozwoju kapitału społecznego.

Funkcjonowanie instytucji otoczenia biznesu związane jest z sytuacją gospodarczą w regionie, ich działalność jest bowiem skorelowana z poziomem i dynamiką rozwoju gospodarczego powiatu.

Jedną z ważniejszych instytucji otoczenia biznesu działającą na terenie powiatu kutnowskiego jest **Agencja Rozwoju Regionu Kutnowskiego S.A.**, która powstała w grudniu 1993 r. z inspiracji gminy miejskiej Kutno oraz firm działających w regionie. Przedmiotem działalności ARRK S.A. jest:

- wdrażanie i koordynacja programów wymagających wsparcia finansowego, doradztwa i oceny,

- upowszechnianie i realizacja postępu techniczno-ekonomicznego mającego na celu rozwój przedsiębiorczości, promowanie i upowszechnianie nowych form zarządzania i organizacji,
- organizacja i wdrażanie pomocy doradczej i konsultingowej w zakresie prawnym, ekonomicznym i finansowym,
- działalność (pomoc) finansowa w postaci zorganizowania funduszu poręczeń,
- dokonywanie ocen przedsięwzięć gospodarczych między innymi w celu udzielania poręczeń,
- prowadzenie i organizowanie szkoleń oraz kursów, a także działalności wydawniczej,
- prowadzenie procesów likwidacyjnych i upadłościowych,
- zagospodarowanie majątku podmiotów gospodarczych poprzez tworzenie nowych podmiotów, inkubatorów przedsiębiorczości i parków technologicznych,
- organizowanie targów i wystaw,
- prowadzenie działalności promocyjnej,
- inicjowanie i koordynowanie pomocy międzynarodowej poprzez współpracę kooperacyjną i kapitałową w dziedzinie marketingu i promocji,
- prowadzenie przedstawicielstw firm zagranicznych oraz współpraca z zagranicznymi podmiotami,
- prowadzenie działalności handlowej w pełnym zakresie, w tym pośrednictwo handlowe,
- wykonywanie tłumaczeń symultanicznych i pisemnych,
- obsługa imprez okolicznościowych o charakterze gospodarczym, w tym świadczenie usług hotelarsko - gastronomicznych,
- organizowanie i obsługa misji handlowych,
- organizowanie turystyki,
- prowadzenie szkoły języków obcych,
- działalność (pomoc) finansowa w postaci zorganizowania funduszu pożyczkowego.

W ostatnich latach z usług tej instytucji skorzystało:

- ok. 300 osób - ze szkoleń w zakresie zakładania i prowadzenia firmy oraz szkoleń językowych, komputerowych i interpersonalnych,
- ok. 3000 osób - z doradztwa w ramach Punktu Konsultacyjnego KSU 2008-2011,
- ok. 100 osób - otrzymało dotację na rozpoczęcie działalności gospodarczej.

Ponadto, ARRK prowadzi od 2007 r. (we współpracy z Miejską Biblioteką Publiczną) Centrum Informacji Technicznej i Biznesowej (CITiB). Głównym celem działalności Centrum jest zapewnienie dostępu do wiedzy jako integralnego elementu rozwoju innowacyjnej

gospodarki w regionie oraz wyrównanie szans dostępu społeczności lokalnej do nieodpłatnej informacji naukowej, technicznej i biznesowej.

W kwietniu 2002 r. pomiędzy ARRK S.A. a Polską Fundacją Przedsiębiorczości został uruchomiony **Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości**, z którego udzielane są pożyczki małym podmiotom gospodarczym z terenu regionu kutnowskiego. Jest to inicjatywa dająca możliwość pożyczania środków finansowych małym firmom na warunkach o wiele korzystniejszych niż oferują banki komercyjne.

Od 01.07.2002 r. w ARRK S.A. działa **Punkt Konsultacyjny** uruchomiony przy wsparciu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości.

Z historią ARRK S.A. ściśle związana jest historia **Funduszu Poręczeń Kredytowych** - „Funduszu Restrukturyzacji Małych i Średnich Przedsiębiorstw”. Został on utworzony w oparciu o środki Agencji Rozwoju Regionu Kutnowskiego S.A. oraz środki Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości w ramach realizacji Programu PL 2003/004-379/05.04 Regionalny Program Wsparcia dla MŚP. Fundusz współpracuje z miejscowymi bankami. Zasięg działania Funduszu obejmuje Beneficjentów, których główne miejsce wykonywania działalności mieści się w powiatach: kutnowskim, łowickim, łęczyckim, poddębickim.

Podstawowymi celami działania Funduszu Poręczeń są:

- finansowanie projektów gospodarczych,
- wspieranie rozwoju przedsiębiorczości,
- aktywizacja rynku pracy,
- tworzenie nowych miejsc pracy
- przeciwdziałanie bezrobociu.

Powyższe zadania Fundusz realizuje poprzez udzielanie poręczeń kredytowych w celu udostępnienia przedsiębiorcom dodatkowych źródeł zabezpieczeń kredytów i pożyczek.

4.2.3. Organizacje działające na rzecz współpracy pomiędzy istniejącymi przedsiębiorstwami

Kutnowskie Centrum Rozwoju Technologii Sp. z o.o. to spółka prawa handlowego działająca w celu wspierania rozwoju powiązań kooperacyjnych oraz działań na rzecz innowacyjności. Celem Spółki jest realizacja przedsięwzięć na rzecz przedsiębiorców oraz na rzecz współpracy przedsiębiorców z instytucjami otoczenia biznesu oraz organizacjami badawczymi poprzez:

- tworzenie powiązań kooperacyjnych pomiędzy przedsiębiorcami,

- realizację przedsięwzięć na rzecz uczestników powiązań kooperacyjnych,
- realizację przedsięwzięć na rzecz współpracy uczestników powiązania kooperacyjnego z jednostkami otoczenia biznesu i jednostkami naukowymi.

Zgodnie z zapisami umowy, spółka prowadzi działalność gospodarczą w następujących obszarach:

- doradztwo w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej i zarządzania,
- badania i analizy techniczne,
- badanie rynku i opinii publicznej,
- działalność w zakresie inżynierii i związane z nią doradztwo techniczne,
- działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, gdzie indziej niesklasyfikowana,
- dzierżawa własności intelektualnej i podobnych produktów, z wyłączeniem prac chronionych prawem autorskim,
- działalność związana z organizacją targów wystaw i kongresów,
- pozostała działalność wspomagająca prowadzenie działalności gospodarczej, gdzie indziej niesklasyfikowana,
- pozaszkolne formy edukacji, gdzie indziej niesklasyfikowane,
- stosunki międzyludzkie (public relations) i komunikacja,
- działalność wspomagająca edukację.

W dniu 05.01.2011 r. w Kutnie zostało podpisane porozumienie o współpracy powołujące „**Kutnowski Klaster Technologiczny**”. Sygnatariuszami porozumienia są producenci nowoczesnych maszyn i urządzeń wykorzystywanych w rolnictwie, głównie z obszaru województwa łódzkiego oraz instytucje badawczo-rozwojowe i otoczenia biznesu związane z branżą. Celem porozumienia jest wspieranie i promocja przedsięwzięć w zakresie rozwoju innowacyjności, wspieranie rzetelnej współpracy branżowej, szkolenia pracowników, prowadzenie badań oraz rozwijanie innowacyjnych, energooszczędnych i ekologicznych technologii wśród producentów nowoczesnych maszyn i urządzeń. Koordynatorem Klastra jest Kutnowskie Centrum Rozwoju Technologii Spółka z o.o.

Klaster realizuje swoje cele poprzez podejmowanie między innymi następujących działań:

- inicjowanie projektów wykorzystujących nowoczesne, energooszczędne i ekologiczne technologie w produkcji maszyn i urządzeń,
- opracowanie programu badawczo-rozwojowego Klastra,
- podejmowanie działań zmierzających do pozyskiwania nowych środków finansowych, na realizowanie przez Klaster prace badawczo-rozwojowe oraz na jego funkcjonowanie,

- pochodzących w szczególności z budżetu Unii Europejskiej, z budżetu państwa oraz od jednostek samorządu terytorialnego,
- wdrażanie wyników prac naukowo-badawczych w celu ich jak najefektywniejszego wykorzystania przez przedsiębiorców,
 - promowanie, wspieranie i integrowanie działań realizowanych przez Strony porozumienia w celu upowszechnienia nowoczesnych, energooszczędnych i ekologicznych technologii wykorzystywanych w produkcji maszyn i urządzeń,
 - podejmowanie działań zmierzających do rozwoju i wdrażania innowacyjnych maszyn i urządzeń w procesy produkcyjne,
 - uczestniczenie w projektach zarówno krajowych, jak i zagranicznych, przygotowanych z myślą o klastrach,
 - tworzenie i rozwijanie technologii informatycznych i informacyjnych, związanych z promocją Klastra, utworzeniem internetowej bazy danych o produktach, stosowanych technologiach, szkoleniach, targach, konferencjach oraz świadczonych przez strony usługach,
 - organizowanie szkoleń, konferencji oraz warsztatów dotyczących branży producentów maszyn i urządzeń rolniczych oraz branż pokrewnych, na których promowane będą nowoczesne, energooszczędne i ekologiczne technologie,
 - promowanie Klastra na rynku krajowym i zagranicznym,
 - zachęcanie innych podmiotów do przystąpienia, działania i współpracy w ramach Klastra,
 - pozyskiwanie inwestorów dla działań inwestycyjnych w ramach Klastra,
 - organizowanie konferencji i spotkań stron porozumienia.

4.2.4. Tereny inwestycyjne

Tylko 4 gminy powiatu kutnowskiego posiadają profesjonalną ofertę inwestycyjną i wyznaczone tereny inwestycyjne. Są to: miasto Kutno, gmina Żychlin, gmina Krośniewice i gmina Nowe Ostrowy.

➤ **Oferta inwestycyjna miasta Kutno**

Uchwałą Rady Miasta utworzono w przemysłowej dzielnicy Skłęczki **Kutnowski Park Agro-Przemysłowy**. Zajmuje on obszar około 370 ha i na jego terenie bądź w bliskim sąsiedztwie funkcjonuje ponad 60 firm z kapitałem polskim i zagranicznym, które zatrudniają ponad 5 500 osób. Część terenu KPAP (obecnie 111 ha) posiada od 2001 r. status **Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej** (Podstrefa Kutno). Działając na jej terenie inwestor ma możliwość skorzystania z pomocy publicznej umożliwiającej zwrot nawet 70% poniesionych

nakładów inwestycyjnych. Pomoc ta przyznawana jest na zasadach dostosowanych do przepisów Unii Europejskiej odnośnie konkurencji.

Obecnie Podstrefa Kutno składa się z trzech kompleksów:

- Kompleks 1 – Holenderska,
- Kompleks 2 – Odlewnicza,
- Kompleks 3 – Wschodnia.

Na terenie ŁSSE można prowadzić większość rodzajów działalności gospodarczej:

- produkcyjną (w tym przetwórstwo spożywcze),
- usługową (w tym transportową i magazynowania),
- BPO (w tym informatyczną, B+R, księgowość, rachunkowość, call centres).

Łącznie wydano 26 zezwoleń na działalność w Podstrefie Kutno, dla 22 firm. Zatrudnienie w zakładach działających na terenie kutnowskiej podstrefy wynosi ok. 1 200 osób.

Doskonałe położenie geograficzne oraz uzbrojone w infrastrukturę techniczną tereny wchodzące w skład Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej (ŁSSE) sprawiają, że miasto jest dziś w krajowej czołówce pod względem atrakcyjności inwestycyjnej.

Tabela 12: Przedsiębiorcy Podstrefy Kutno

Lp.	Nazwa firmy	Kraj pochodzenia kapitału
1.	DS Smith Polska S.A.	Wielka Brytania
2.	Kofola Sp. z o.o. (obecnie Hoop Polska)	Czechy
3.	Sirmax Polska Sp. z o.o.	Włochy
4.	Fuji Seal Poland Sp. z o.o.	Japonia
5.	PolyOne Poland Manufacturing Sp. z o.o.	USA
6.	Sirmax Polska Sp. z o.o. (II)	Włochy
7.	Libner Polska Sp. z o.o.	Francja
8.	Mondi Kutno Sp. z o.o.	USA
9.	Profilpas Polska Sp. z o.o.	Włochy
10.	Uma Investments Sp. z o.o.	USA
11.	Tesalca Polska Sp z o.o.	Hiszpania
12.	C.Hartwig-Targi Sp. z o.o.	Polska
13.	Enginova Sp. z o.o.	Hiszpania
14.	Lampre Sp. z o.o.	Włochy
15.	Hamburger Pini Sp. z o.o.	Włochy
16.	Serioplast Poland Sp. z o.o.	Włochy

17.	Beef Beef Sp. z o.o.	Włochy
18.	Uma Investments Sp. z o.o.	USA
19.	Sonoco Poland – Packaging Services Sp. z o.o.	USA
20.	Weidenhammer Polska Sp. z o.o.	Niemcy

Źródło: „Powiatowy program przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy na lata 2014-2020”.

Dodatkowym uzupełnieniem oferty inwestycyjnej Kutna jest **intermodalny terminal kontenerowy** – nowoczesny obiekt terminalowy, mieszczący się bezpośrednio przy linii kolejowej E-20, łączącej Berlin z Warszawą i dalej Moskwą oraz w pobliżu głównej linii kolejowej Północ-Południe (nr 131), w korytarzu transportowym Bałtyk-Adriatyk, a także w pobliżu dróg krajowych i autostrad m.in.: Autostrady A1 (Węzeł Kutno Wschód), DK92 (Granica RP-Poznań-Warszawa-Terespol-Granica RP) - ok. 1 km, węzła „Piątek” Autostrady A2 (Nowy Tomysł-Poznań-Stryków) - ok. 40 km, DK1 (Cieszyn-Łódź-Gdańsk) - ok. 22 km, DK60 (Łęczyca-Płock-Ostrów Mazowiecki) - ok. 4 km. Terminal w Kutnie należący do PCC Intermodal S.A. to pierwsze w pełni funkcjonalne centrum logistyczno-przeładunkowe zdolne obsłużyć ładunki napływające i wysyłane z centralnej Polski w każdym kierunku. Umożliwia ono szybką i tanią obsługę ładunków napływających do Polski z zachodu (Niemcy, Holandia, Wielka Brytania), ze wschodu (Ukraina, Białoruś, Rosja), przez porty morskie oraz ładunków transportowanych w relacji północ-południe (Skandynawia, Daleki Wschód).

Na terenie Kutna działają także:

- **Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości**, z którego udzielane są pożyczki małym podmiotom gospodarczym z terenu regionu kutnowskiego,
- **Punkt Konsultacyjny** Krajowego Systemu Usług w ramach projektu „Zapewnienie usług z zakresu rozwoju firmy dla przedsiębiorców oraz osób zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą w formule one-stop-shops”, który jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Przedsiębiorcy jak i osoby fizyczne planujące uruchomić działalność gospodarczą mogą korzystać z usług doradczych asysty w prowadzeniu działalności gospodarczej. Punkt udziela także informacji nt. możliwości uzyskania wsparcia finansowego na realizację projektu, możliwości i zasad uzyskania usług specjalistycznych, możliwości i zasad skorzystania z dofinansowywanych szkoleń.

Obecnie miasto Kutno oferuje inwestorom ponad 43 ha wolnych terenów inwestycyjnych w obszarze dzielnicy przemysłowej Skłęczki (w tym: 27,46 ha terenów objętych Łódzką

Specjalną Strefą Ekonomiczną i 15,7 ha terenów poza ŁSSE). Tereny te są uzbrojone i w zdecydowanej większości objęte aktualnym Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego, dla którego wskaźnik intensywności zabudowy wynosi min. 90%. Warto zaznaczyć, że od dwóch lat ŁSSE, do której należy m.in. Podstrefa Kutno, jest najlepiej ocenianą przez inwestorów strefą ekonomiczną w Polsce – wg raportów firmy doradczej KPMG. Z kolei wg raportu fDi Magazine (Grupa Financial Times) „Global Free Zones of the Future 2012/2013” – ŁSSE zajmuje 3 miejsce w Europie i 18 miejsce na świecie.

W ofercie Urzędu Miasta znajdują się także tereny zabudowane (hale, magazyny) oraz niezabudowane będące własnością osób prywatnych. Kutno plasuje się w czołówce najbardziej dynamicznie rozwijających się gospodarczo miast w województwie łódzkim. W rankingu „Miast przyjaznych biznesowi” organizowanym przez redakcję Newsweek Polska Kutno sklasyfikowane zostało na 36. miejscu (na blisko 80 miast). Ranking uwzględniał warunki prowadzenia biznesu, m.in. w zakresie poziomu podatków i opłat lokalnych, cen na usługi ważne dla biznesu, dostępności infrastruktury transportowej, zasobów pracy, stanu finansów publicznych. Na terenie miasta, funkcjonują także dwie agencje pracy: Manpower oraz Randstad.

W przypadku inwestycji generujących nowe miejsca pracy możliwe jest uzyskanie ulg w podatku od nieruchomości nawet na okres 5 lat (na podstawie uchwały Rady Miasta Kutno o pomocy regionalnej). Ponadto, rozpoczęcie działalności gospodarczej na terenach Podstrefy Kutno ŁSSE daje inwestorowi możliwość skorzystania z pomocy z tytułu inwestycji w postaci zwolnienia z podatku dochodowego w wysokości do 70% poniesionych nakładów inwestycyjnych lub pomocy z tytułu zatrudnienia w postaci zwolnienia z podatku dochodowego w wysokości do 70% dwuletnich kosztów pracy nowo zatrudnionych pracowników oraz pomoc Urzędu Pracy w rekrutacji i szkoleniu nowo zatrudnianych pracowników. Pomoc ze strony Urzędu Miasta obejmuje także doradztwo na każdym etapie procesu inwestycyjnego, pomoc w nawiązaniu kontaktu z właścicielami gruntów inwestycyjnych, pomoc w kontaktach z dostawcami mediów oraz pomoc w organizowaniu przedstawicielstwa firmy na terenie Miasta.

➤ **Oferta inwestycyjna gminy Żychlin**

Miasto oferuje inwestorom łącznie ponad 14 hektarów terenów inwestycyjnych objętych Łódzką Specjalną Strefą Ekonomiczną. Działając w **Łódzkiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej, Podstrefie Żychlin** inwestor ma możliwość skorzystania z pomocy publicznej, umożliwiającej zwrot nawet 70% poniesionych nakładów inwestycyjnych. Pomoc ta przekazywana jest na zasadach dostosowanych do przepisów Unii Europejskiej.

Obecna oferta inwestycyjna gminy Żychlin obejmuje następujące działki:

- Działki nr 627/3 (4,5863 ha) i 627/12 (0,1903 ha) przy ulicy 1-go Maja w Żychlinie, działki sąsiadujące,
- Działka Nr 661/1 przy ulicy 1-go Maja w Żychlinie – 5,1057 ha,
- Działki nr 55/24 (2,7858 ha) i 55/25 (2,0518 ha) w Dobrzelinie przy ul. Kasztanowej, działki sąsiadujące, maksymalna dostępna powierzchnia 4,8376 ha.

Z myślą o przedsiębiorcach w Żychlinie zostało stworzone **Gminne Centrum Promocji i Informacji**, w którym zainteresowane podmioty mogą uzyskać pełną informację o możliwościach ubiegania się o fundusze zewnętrzne oraz pełną informację na temat terenów inwestycyjnych gminy. Został także powołany Zespół ds. Obsługi Inwestora, który nie tylko zbiera potrzebne informacje dla potencjalnych inwestorów, ale także służy im fachową pomocą i wiedzą.

Na terenie Gminy Żychlin działa **Filia Powiatowego Urzędu Pracy**, która oferuje usługi w uzyskaniu potencjalnych pracowników przez danego inwestora. W ramach wykonywanych zadań zajmuje się ona także pośrednictwem pracy, organizowaniem targów pracy, wyszukiwaniem specjalistów dla potrzeb danego pracodawcy. W miarę możliwości finansowych w porozumieniu z firmami organizuje szkolenia, które mogą stać się przepustką do zatrudnienia potencjalnych pracowników. Udziela także wsparcia finansowego dla firm tworzących nowe miejsca pracy w ramach subsydiowanego zatrudnienia.

➤ **Oferta inwestycyjna gminy Krośniewice**

Gmina Krośniewice poszukuje inwestorów z branży produkcyjnej, usługowej, handlowej, przemysłowej. Gmina oferuje działki znajdujące się na terenach przeznaczonych pod zabudowę produkcyjną, bazy i składy, rzemiosło uciążliwe oraz na terenach pod zabudowę usługową:

- **Działka nr 761/1**, o powierzchni 0,5458 ha położona w południowo-wschodniej części miasta Krośniewice. Kształt działki – prostokąt. Możliwość powiększenia o sąsiednią działkę nr 760 o powierzchni 0,4498 ha – od strony południowej. W planie zagospodarowania przestrzennego miasta Krośniewice przedmiotowa działka oznaczona jest symbolem P – tereny zabudowy produkcyjnej, baz i składów oraz rzemiosła uciążliwego. Obecnie teren użytkowany rolniczo. Uzbrojenie: linia energetyczna 15 kV w odległości ok. 120 m od granicy działki, sieć wodociągowa Ø 160 mm w projektowanej ulicy, do której przylega działka, sieć kanalizacyjna Ø 200 mm w projektowanej ulicy, do której przylega działka.

- **Działka nr 760**, o powierzchni 0,4498 ha, położona w południowo-wschodniej części miasta Krośniewice, przy projektowanej ulicy łączącej się z ulicą Kutnowską. Kształt działki – prostokąt. Możliwość powiększenia o sąsiednią działkę nr 761/1 o powierzchni 0,5458 ha – od strony południowej. W planie zagospodarowania przestrzennego miasta Krośniewice przedmiotowa nieruchomość oznaczona jest symbolem P – tereny zabudowy produkcyjnej, baz i składów oraz rzemiosła uciążliwego. Obecnie teren użytkowany rolniczo. Uzbrojenie: linia energetyczna 15 kV w odległości ok. 120 m od granicy działki, sieć wodociągowa Ø 160 mm w projektowanej ulicy, do której przylega działka, sieć kanalizacyjna Ø 200 mm w projektowanej ulicy, do której przylega działka.
- **Działki nr 747/2 i 748/2**, o łącznej powierzchni 4,9365 ha, położone w południowo-wschodniej części miasta Krośniewice, przy dwóch projektowanych ulicach łączących się z ulicą Kutnowską. Kształt działek zbliżony do trójkąta. Możliwość powiększenia o działki prywatne: nr 749 o powierzchni 3,0814 ha, nr 748/1 ha o powierzchni 1,3333 ha, nr 747/1 o powierzchni 0,5792 ha – od strony północnej. W planie zagospodarowania przestrzennego miasta Krośniewice przedmiotowe nieruchomości oznaczone są symbolem P – tereny zabudowy produkcyjnej, baz i składów oraz rzemiosła uciążliwego. Obecnie teren użytkowany rolniczo. Uzbrojenie: linia energetyczna 15 kV na terenie działek, sieć wodociągowa Ø 160 mm w projektowanej ulicy, do której przylegają działki, sieć kanalizacyjna Ø 200 mm w projektowanej ulicy, do której przylegają działki.
- **Działki nr 21/7**, o powierzchni 4,8199 ha i **nr 876** o powierzchni 0,4846 ha, położone w południowo-zachodniej części miasta Krośniewice, przy ulicy Poznańskiej. Kształt działek – trójkąt. W planie zagospodarowania przestrzennego miasta i gminy Krośniewice oznaczone są symbolem U – tereny zabudowy usługowej. Obecnie teren użytkowany rolniczo. Uzbrojenie: linia energetyczna 15 kV w granicy działek, sieć wodociągowa Ø 160 mm w ulicy Targowej i ulicy Poznańskiej, sieć kanalizacyjna Ø 200 mm w ulicy Targowej.
- **Działki nr 916**, o powierzchni 6,8197 ha, **nr 913** o powierzchni 32,4211 ha, **nr 919** o powierzchni 33,9643 ha, **nr 920** o powierzchni 4,7244 ha, z dniem 1 stycznia 2011 r., położone pomiędzy dotychczasową granicą miasta Krośniewice, a wybudowaną obwodnicą Krośniewice. Działki te stanowią własność Agencji Nieruchomości Rolnych Oddział Terenowy w Warszawie Filia w Łodzi. Obecnie w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Krośniewice, wprowadza się zmianę ich dotychczasowego przeznaczenia rolnego na tereny przeznaczone

pod obiekty produkcyjne, składy i magazyny. Działki te posiadają dogodny dostęp do infrastruktury technicznej oraz do infrastruktury drogowej. W związku z ich położeniem w obecnych granicach administracyjnych miasta grunty te zwolnione są z opłat za wyłącznie gruntów z produkcji rolnej.

➤ **Oferta inwestycyjna gminy Nowe Ostrowy**

Gmina stwarzając właściwe warunki (infrastruktura, otoczenie biznesowe, proinwestycyjna polityka podatkowa), zaprasza inwestorów krajowych i zagranicznych do lokalizowania swoich przedsięwzięć na jej terytorium.

Rozpoczęcie działalności gospodarczej w gminie Nowe Ostrowy umożliwia inwestorowi szansę skorzystania z ulg i zwolnień. Ulgi w podatku od nieruchomości dla inwestorów są możliwe do uzyskania w przypadku inwestycji o znacznym zaangażowaniu kapitału oraz wysokim zatrudnieniu.

Stosowane są następujące ulgi dla inwestorów:

- pomoc z tytułu zatrudnienia – na podstawie uchwały „Program pomoc de minimis dla przedsiębiorców tworzących nowe miejsca pracy na terenie gminy Nowe Ostrowy” w zależności od liczby utworzonych miejsc pracy przedsiębiorca, który utworzy nowe miejsca pracy będzie mógł skorzystać ze zwolnień w podatku od nieruchomości na okres od 1 roku do 5 lat,
- pomoc Urzędu Pracy w rekrutacji i szkoleniu nowo zatrudnianych pracowników,
- refundacje kosztów wyposażenia stanowisk pracy przyznawane przez Powiatowy Urząd Pracy w Kutnie przedsiębiorcom tworzącym miejsca pracy.

Oferta inwestycyjna Gminy Nowe Ostrowy obejmuje:

- **Oferta nr 1** - nieruchomość (działka nr 118/1) bez wzniesień budowlanych o powierzchni 13,3058 ha, położona przy drodze krajowej nr 1 oraz w pobliżu autostrady A2 Wschód-Zachód (40 km) i autostrady Północ – Południe (15 km). W odległości 2 km przebiega szlak kolejowy Łódź- Kutno- Toruń- Gdańsk. Istnieje możliwość powiększenia terenu – cała działka ma powierzchnię 66,7754 ha. W pobliżu (250 m) przebiega sieć wodociągowa. W odległości 1200 m znajduje się Stacja Uzdatniania Wody z dwoma ujęciami z szacunkową rezerwą wody w ilości 250 m³/dobę. W odległości 250 m. od granicy działki znajduje się rurociąg kanalizacji sanitarnej. Ścieki z wykorzystaniem przepompowania kierowane są do gminnej oczyszczalni ścieków. Woda deszczowa odprowadzana jest rowami melioracyjnymi. Nieopodal oferowanego terenu przebiega linia energetyczna 15 kV. Oferowany teren posiada uregulowaną dokumentację prawną. W planie zagospodarowania przestrzennego tereny oznaczone są jako „tereny

produkcyjno-składowe – obiektów produkcyjnych, składów, magazynów związane z obsługą produkcji rolnej, rzemiosła produkcyjnego, działalności gospodarczych nierolniczych, rolniczych i komunalnych, obsługi komunikacji”.

- **Oferta nr 2** - nieruchomość (działka nr ew. 547/1-3) bez wzniesień budowlanych o łącznej powierzchni 0,8170 ha, położona w pobliżu drogi krajowej nr 1 oraz w pobliżu autostrady A 2 Wschód - Zachód (40 km) i autostrady A1 Północ – Południe (15 km). W odległości 6 km przebiega droga krajowa Nr 2 Warszawa – Poznań (E30), a w odległości 2 km przebiega szlak kolejowy Łódź – Kutno – Toruń – Gdańsk. W pobliżu (50 m) przebiega sieć wodociągowa oraz (250 m) sieć kanalizacja sanitarna. Woda deszczowa odprowadzana jest rowami melioracyjnymi. W odległości 1500 m zlokalizowana jest gminna oczyszczalnia ścieków. Nieopodal oferowanego terenu przebiega linia energetyczna 15kV. Oferowany teren posiada uregulowaną dokumentację prawną. W planie zagospodarowania przestrzennego tereny oznaczone są jako: tereny usług komercyjnych oraz: tereny produkcyjno-składowe – obiektów produkcyjnych, składów, magazynów związane z obsługą produkcji rolnej, rzemiosła produkcyjnego, działalności gospodarczych nierolniczych, rolniczych i komunalnych, obsługi komunikacji.
- **Oferta nr 3** - nieruchomość (działka nr 127/1) bez wzniesień budowlanych o powierzchni ok. 15,4905 ha, położona w pobliżu drogi krajowej nr 1 oraz w pobliżu autostrady A2 Wschód – Zachód (40 km) i autostrady A1 Północ-Południe (15 km). W odległości 2 km przebiega szlak kolejowy Łódź – Kutno – Toruń – Gdańsk. Istnieje możliwość powiększenia działki w zależności od potrzeb inwestora (dodatkowo o 089,7108 ha). Oferowany teren posiada uregulowaną dokumentację prawną. W planie zagospodarowania przestrzennego tereny oznaczone są jako „tereny usług komercyjnych” oraz „tereny produkcyjno-składowe obiektów produkcyjnych, składów, magazynów związane z obsługą produkcji rolnej, rzemiosła produkcyjnego, działalności gospodarczych nierolniczych, rolniczych i komunalnych, obsługi komunikacji”.

4.3. Turystyka

Bardzo dobre użytki rolne na terenie powiatu kutnowskiego uniemożliwiają w wystarczającym stopniu zalesianie gruntów, a tym samym ograniczona jest możliwość rozwoju form turystyki wymagających dostępu do terenów leśnych. Ponadto, brak jest akwenów wodnych możliwych do eksploataowania na rzecz turystyki, a rzeki przepływające przez powiat nie dają możliwości wdrażania oferty typowo rekreacyjnej. Jedynym elementem środowiska przyrodniczego mogącym mieć wpływ na rozwój turystyki w tym regionie są

obszary chronione (w tym: 4 rezerваты przyrody, pomniki przyrody, obszary Natura 2000, Obszary Chronionego Krajobrazu).

Czynnikiem stymulującym rozwój turystyki na terenie powiatu kutnowskiego jest jego **atrakcyjna lokalizacja**. O dobrym dostępie do powiatu decyduje:

- lokalizacja powiatu w centrum Polski,
- istnienie w Kutnie największego w Polsce węzła przelotowego PKP,
- położenie Kutna na trasie łączącej Warszawę z Poznaniem;
- położenie Kutna na trasie łączącej Gdańsk z Łodzią;
- przebieg autostrady A1 przez teren powiatu i bliskie sąsiedztwo autostrady A2;
- dobry dostęp do lotniska im Fryderyka Chopina w Warszawie oraz lotniska im. Władysława Reymonta w Łodzi.

Atutami powiatu kutnowskiego są interesujący krajobraz kulturowy (w tym zabytki) oraz ciekawe elementy architektoniczne. Wykaz najważniejszych zabytków zlokalizowanych na terenie powiatu znajduje się w rozdziale 1.3. niniejszej Strategii.

Na terenie powiatu kutnowskiego obecnie brak jest akwenów wodnych możliwych do eksploatacji na rzecz turystyki. Jedynie na terenie gminy Oporów rozpoczęto zagospodarowywanie stawów na rzecz turystyki.

Na szczególną uwagę zasługuje Oporów, na którego terenie znajdują się cenne zabytki, tj. zespół zamkowo-parkowy będący siedzibą Muzeum – Zamku w Oporowie prowadzonego przez Powiat Kutnowski (wytypowany do wpisania na listę Pomników Historii) i zespół klasztorny oo. Paulinów oraz stawy w dolinie rzeki Słudwii usytuowane tuż przy zespole zamkowym. Obiekty te należą do głównych atrakcji turystycznych Powiatu Kutnowskiego. Aby obiekty te były nadal atrakcyjne dla turystów, należy przeprowadzić gruntowną rewaloryzację zespołu zamkowego i dokonać poprawy infrastruktury Muzeum. Działania te przyczynią się do poszerzenia oferty niniejszej placówki. Ponadto, należy czytelnie oznakować dojazd do zamku, począwszy od zjazdów z autostrady A1. Zasadnym jest także wybudowanie ścieżki rowerowej przez Oporów, która mogłaby się łączyć w przyszłości z istniejącymi już ścieżkami na terenie sąsiadujących powiatów np. gostyńskiego. Obecnie istniejący szlak rowerowy nie gwarantuje bezpieczeństwa, bowiem do Oporowa prowadzi droga powiatowa, należąca do podstawowego układu komunikacyjnego Powiatu Kutnowskiego. Dodatkowymi atutami gminy Oporów są bezpośrednia bliskość autostrady A1, zmodernizowana droga prowadząca z Kutna do Żychlina przez Oporów oraz coraz liczniej powstające gospodarstwa agroturystyczne. Aktualnie gmina Oporów

opracowuje Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego dla Oporowa, w którym wyznaczona jest strefa turystyczna.

Ponadto, w miejscowości Krośniewice mieści się w klasycystycznym zajeździe z 1803 r. Muzeum im. J. Dunin-Borkowskiego. Początki działalności muzeum sięgają lat 50 XX wieku, gdy Jerzy Dunin-Borkowski zaczął eksponować swoje zbiory sztuki w prywatnych pomieszczeniach, czyli tzw. Muzeum nad Apteką. W 1978 r. kolekcjoner przekazał swoje wielotysięczne zbiory na rzecz Muzeum Narodowego w Warszawie. Zarządzeniem Ministra Kultury, powstało Muzeum im. Jerzego Dunin - Borkowskiego w Krośniewicach V Oddział Muzeum Narodowego w Warszawie, jako instytucja państwowa. Od 1999 r. jednostka ta podlega Starostwu Powiatowemu w Kutnie. Obecnie ekspozycja muzeum dzieli się na pięć sekcji:

- 1) Gabinet kolekcjonera - obrazy i pamiątki związane z rodzinami Dunin-Borkowskich i Bacciarellich,
- 2) Sala gen. Władysława Sikorskiego z pamiątkami po tym polityku,
- 3) Sala portretowa z portretami i obrazami z 2. połowy XVIII wieku, malowanymi m.in. przez Marcello Bacciarellego i Antoine'a Pesnego,
- 4) Salonik Biedermeierowski - dawny gabinet Jerzego Dunin-Borkowskiego z jednym z większych w Polsce zbiorem miniatur oraz grafikami (portret pędzla O. Boznańskiej nastrojowy Pejzaż F. Lampiego),
- 5) Kolekcjonerskie pasje Jerzego Dunin-Borkowskiego - meble, militaria, srebra, zastawy stołowe, zegary i pamiątki po sławnych Polakach (Tadeusz Kościuszko, Adam Mickiewicz i inni).

W Muzeum znajdują się bogate zbiory numizmatyczne (monety polskie począwszy od denarów z IX w., po monety współczesne oraz monety greckie, rzymskie, europejskie okresu nowożytnego), militariów : broni białej i palnej (przekrój przez epoki: od XVII do XXw., oraz różne regiony świata), wyroby sztuki zdobniczej i użytkowej (od ceramiki poprzez szkło, wyroby konwisarskie, srebrne i platerowane, brązy, zegary, po meble, akcesoria ubiorów, porcelana z wytwórni: miśnieńskiej, koreckiej, wiedeńskiej). Znaczną część wystawy stanowi także malarstwo. Trzonem jej kolekcji są portrety, dzieła wybitnych, jak i mało znanych malarzy - obrazy Wawrzynieckiego, Skotnickiego, Simmlera. Eksponowane są rysunki i grafiki Grottera, Wyspiańskiego, Kostrzewskiego, Płońskiego, Wyczółkowskiego.

Od 2002 r. na terenie Muzeum działa Centrum Kolekcjonerstwa Polskiego. Co roku Muzeum im. Jerzego Dunin-Borkowskiego jest gospodarzem i organizatorem Ogólnopolskiego Święta

Kolekcjonerów. Do Krośniewic, zjeżdżają z całej Polski kolekcjonerzy monet, znaczków, odznaczeń, pamiątek historycznych, pierwodruków, antyków, białej broni, wyrobów rzemiosła artystycznego, obrazów. W trakcie zjazdu wręczane są Honorowe Nagrody Hetmana Kolekcjonerów Polskich Jerzego Dunin-Borkowskiego. Nagrody te przyznawane są przez specjalną Kapitułę, a jej laureatami zostają kolekcjonerzy i stowarzyszenia szczególnie zasłużone dla popularyzacji i wspierania idei kolekcjonerstwa oraz ochrony pamiątek polskiej kultury narodowej w kraju i poza jego granicami.

W ramach działań promocyjnych należy czytelnie oznakować dojazd do muzeum, na zjazdach z autostrady A1 oraz na drogach krajowych nr 91 i 92.

Krośniewice posiadają kilka interesujących zabytków, w szczególności na uwagę zasługują: pomnik księcia Józefa Poniatowskiego (1814 r.) - pierwszy tego rodzaju obiekt w Europie, zespół pałacowo - parkowy dawnych właścicieli miasta (2 poł. XIX w.), kościół w stylu neogotyckim (1870 - 1872), budynek rządówki (2 poł. XIX w.) - miejsce urodzin gen. broni Władysława Andersa oraz synagoga z I poł. XIX w., przebudowywana pod koniec XIX w. i na pocz. XX w.

Na terenie powiatu kutnowskiego biegnie **niebieski szlak rowerowy „W centrum Polski”** stanowiący północny fragment projektowanej trasy rowerowej „W Królestwie Diabła Boruty”. Istniejący szlak o długości 114 km pozwala na poznanie różnorodnych atrakcji turystycznych i krajoznawczych Kutna i ziemi kutnowskiej. Trasa szlaku „W centrum Polski” przebiega od granicy powiatów: kutnowskiego i łęczyckiego poprzez Jankowice, Miłonice, Krośniewice, Kajew, Grochów, Suchodębie, Łanięta, Franciszków, Niedrzew, Głogowiec, Kutno, Mnich, Oporów, Żychlin, Dobrzelin, Bedlno, Orłów, Łęki Kościelne, Młogoszyn, Ktery do granicy powiatów: kutnowskiego i łęczyckiego. Szlak „W centrum Polski” pozwala na poznanie między innymi: Oporowa ze wspaniałym gotyckim zamkiem na wyspie (muzeum); zabytkowych świątyń murowanych i drewnianych, m.in.: w Orłowie, Żychlinie, Grochowie, Mniechu, Bedlnie i Łękach Kościelnych oraz dawnych rezydencji magnackich, szlacheckich i ziemiańskich w Kutnie, Krośniewicach i ich okolicy. Turyści mogą także obejrzeć liczne grodziska, zabytkowe parki wiejskie, a także zwiedzić rezerwat przyrody „Dąbrowa Świetlista” oraz muzea w Krośniewicach i Kutnie.

Na terenie regionu kutnowskiego funkcjonuje kilka innych nieformalnych szlaków, przeznaczonych przede wszystkim dla młodzieży szkolnej i spełniających rolę edukacyjną. Ich tematyka związana jest ze znanymi postaciami pochodzącymi lub związanymi z ziemią kutnowską, lub odnosi się do historii tego regionu. W fazie opracowywania jest kilka ciekawych szlaków i tras (wykorzystujących walory antropogeniczne i historię Regionu),

m.in. „Szlak bitew i walk na ziemi kutnowskiej” oraz „Szlak dworów i kościołów drewnianych”. Ponadto, część gmin powiatu planuje przygotowanie lokalnych miejskich ścieżek rowerowych.

Gminy regionu kutnowskiego połączone są **systemem torów kolejki wąskotorowej**, który na co dzień nie jest użytkowany. Eksploatacją zabytkowego taboru zajmuje się Krośniewicka Kolej Dojazdowa, która w sezonie letnim organizuje przejazdy turystyczne na kilku trasach:

- Krośniewice - Ostrowy - Krośniewice, 18 km,
- Krośniewice - Dąbrowice - Krośniewice, 18 km,
- Krośniewice - Uroczysko „Kanada” - Krośniewice, 30 km.

Z przejazdu można skorzystać po wcześniejszym zarezerwowaniu pociągu. Dodatkowymi atrakcjami są m.in. zwiedzanie taboru kolejowego, piknik na leśnej polanie z ogniskiem i pieczeniem kiełbasek lub pieczonym prosiakiem, zabawa przy muzyce ludowej czy wyścigi drezyn z napędem ręcznym. Na życzenie trasę przejazdu składu specjalnego można ustalić dowolnie, w miarę dostępności torów (niestety brakuje ich na kilku odcinkach).

Turyści przybywający na teren powiatu kutnowskiego mogą skorzystać z usług **bazy noclegowej i gastronomicznej** zlokalizowanej na terenie poszczególnych gmin oraz z usług trzech punktów informacji turystycznej znajdujących się w miejscowościach: Kutno, Krośniewice i Oporów.

Zgodnie z danymi GUS, na terenie całego powiatu kutnowskiego na koniec 2013 roku było 434 całorocznych miejsc noclegowych dostępnych w 16 obiektach.

W chwili obecnej większość z nich koncentruje się w Kutnie. Bazę noclegową powiatu tworzą:

- hotele: miasto Kutno (4 obiekty), gmina Kutno (1 obiekt), Żychlin (1 obiekt), gmina Strzelce (1 obiekt),
- motele: Bedlno (1 obiekt), Kutno (2 obiekty), Krzyżanów (1 obiekt),
- zajazdy: Woźniaków – gm. Kutno (1 obiekt), Kutno (3 obiekty),
- pokoje gościnne w miejscowościach: Kutno i Krośniewice.

Uzupełnieniem istniejącej bazy noclegowej w powiecie kutnowskim są miejsca noclegowe w obiektach zabytkowych:

- Hotel Dwór w Sójkach (miejsca hotelowe oraz restauracja);
- Zamek w Oporowie;
- Muzeum im. Jerzego Dunin-Borkowskiego w Krośniewicach.

Jest to niewątpliwie ciekawa alternatywa dla turystów szukających oryginalnej oferty.

Bazę gastronomiczną stanowią natomiast restauracje, pizzerie i bary, umiejscowione na terenie gmin powiatu kutnowskiego, oraz punkty gastronomiczne wchodzące w skład obiektów bazy noclegowej powiatu.

Zgodnie z danymi przedstawionymi w tabeli 13, obserwuje się wzrost ruchu turystycznego na terenie powiatu kutnowskiego do 2012 roku, natomiast w roku 2013 nastąpił znaczący spadek. W latach 2008-2013 podwoiła się liczba całodobowych obiektów świadczących usługi hotelarskie i liczba miejsc noclegowych całorocznych ze 193 (w 2008 r.) do 434 (w 2013 r.) oraz korzystających z noclegów ogółem”. Warto podkreślić, że 14,07% wszystkich korzystających z noclegów na terenie powiatu kutnowskiego to turyści zagraniczni. Najwięcej turystów zagranicznych w 2013 roku pochodziło z: Niemiec, Ukrainy, Stanów Zjednoczonych, Włoch i Danii.

Tabela 13: Zaplecze turystyczne i ruch turystyczny na terenie Powiatu Kutnowskiego w latach 2008-2013

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Turystyczne obiekty noclegowe wg rodzajów						
obiekty całoroczne [obiekt]	8	9	13	12	17	16
miejsca noclegowe całoroczne	193	243	306	303	432	434
korzystający z noclegów ogółem [osoba]	10 778	14 926	18 513	20 657	22 243	20 459
korzystający z noclegów turyści zagraniczni [osoba]	1 374	2 072	2 748	2 966	2 549	2 879
wynajęte pokoje ogółem w obiektach hotelowych	18 694	20 953	23 469	31 110	28 829	29 539
wynajęte pokoje turystom zagranicznym w obiektach hotelowych	3 290	3 723	5 138	6 610	5 072	7 158
udzielone noclegi ogółem	26 385	29 040	38 433	45 526	48 487	44 199
udzielone noclegi turystom zagranicznym	3 747	4 389	6 488	9 009	7 205	8 314
Noclegi udzielone turystom zagranicznym w turystycznych obiektach noclegowych według wybranych krajów						
Austria	14	39	17	62	33	24
Belgia	91	23	104	58	61	104
Białoruś	29	80	62	106	126	91
Cypr	0	0	0	0	12	0
Czechy	245	516	462	2228	343	376
Dania	139	199	481	270	482	303

**KIERUNKI ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU KUTNOWSKIEGO ZWANE
„STRATEGIA ROZWOJU POWIATU KUTNOWSKIEGO NA LATA 2015 – 2020”**

Estonia	4	16	16	0	17	8
Finlandia	92	14	23	11	29	26
Francja	298	189	198	230	146	169
Grecja	0	3	24	0	61	11
Hiszpania	41	76	398	961	327	384
Irlandia	39	7	71	99	74	43
Japonia	61	64	150	105	52	127
Kanada	2	11	9	9	22	13
Litwa	51	324	187	257	156	115
Luksemburg	0	0	0	1	0	0
Łotwa	6	47	11	22	16	12
Niderlandy (Holandia)	219	181	224	152	165	854
Niemcy	600	1 072	1 548	1 387	1 213	2011
Norwegia	113	6	11	8	36	55
Portugalia	8	3	14	36	127	1
Rosja	76	167	122	186	132	201
Słowacja	177	39	99	802	42	72
Słowenia	0	12	2	27	5	5
Stany Zjednoczone Ameryki	54	381	683	440	726	838
Szwajcaria	129	8	6	50	23	4
Szwecja	105	58	54	93	88	144
Ukraina	125	110	271	208	1 119	114
Węgry	14	37	87	94	91	21
Wielka Brytania	333	263	286	218	302	247
Włochy	551	292	451	628	634	570
pozostałe kraje	131	152	417	261	545	1 371

Źródło: Dane GUS

Istotnym elementem wywierającym wpływ na rozwój turystyki na terenie powiatu kutnowskiego jest także **oferta imprez kulturalno-sportowo-rozrywkowych**. Najwięcej imprez o zasięgu krajowym lub międzynarodowym organizowanych jest w mieście Kutno i są to m.in.: Europejskie Rozgrywki Małej Ligi Baseballowej, Święto Róży, Festiwal „Złoty Środek Poezji”, „Stacja Kutno” Ogólnopolski Konkurs Piosenek Honorowego Starosty Kutnowskiego – Jeremiego Przybory, Dni Filmu Polskiego. W Krośniewicach dodatkowo organizowane jest Ogólnopolskie Święto Kolekcjonerów i targi kolekcjonerskie „Na Skrzyżowaniu”. Szczegółowy kalendarz imprez organizowanych na terenie powiatu został przedstawiony w rozdziale 5.1.4. niniejszej Strategii.

Na uwagę zasługuje również **baza sportowo-rekreacyjna** gmin powiatu kutnowskiego. Wśród najważniejszych funkcjonujących obiektów sportowo-rekreacyjnych należy wymienić:

- dwa stadiony miejskie (piłkarskie i wielofunkcyjne) w Kutnie,
- strzelnica KSS „Orzeł” w Kutnie,
- basen odkryty i basen przyszkolny kryty w Kutnie,
- korty tenisowe w Kutnie,
- kompleks rekreacyjno-sportowy nad rzeką Ochnią (w Kutnie),
- hala sportowa (z zapleczem, sauną, siłownią i gabinetem odnowy biologicznej, widownią na 200 miejsc) przy liceum ogólnokształcącym w Krośniewicach,
- stadion miejski w Krośniewicach,
- stadion miejski w Żychlinie ze sztuczną nawierzchnią, pozwalający na prowadzenie rozgrywek ligowych w sposób ciągły,
- boisko wielofunkcyjne w Żychlinie przy ulicy Łąkowej,
- boisko w ramach kompleksu sportowego „Orlik”,
- hale sportowe w Żychlinie i Grabowie.

Największą chlubą nie tylko Kutna, ale całego powiatu kutnowskiego, jest baseball. Kutnowski zespół jest wielokrotnym mistrzem kraju i zdobywcą Pucharu Polski. W Kutnie mieści się **Europejskie Centrum Szkolenia Małej Ligi Baseballowej**, skupiające 55 krajów Europy, Azji i Afryki. To największy młodzieżowy ośrodek do gry w baseball i softball w Europie, Afryce i Azji. Dotąd wybudowane zostały dwa stadiony Małej Ligi - jeden im. E. Piszka, drugi im. S. Musiała, w pełni oświetlone, każdy z trybunami dla 2000 widzów, trzy boiska treningowe oraz internaty dla ponad 200 zawodników. Kutno dla Amerykanów uzyskało status miasta - symbolu. Niewiele miast wielkości Kutna uzyskało szansę stania się miastem europejskim. Co roku w okresie wakacji odbywają się tutaj Europejskie Rozgrywki Małej Ligi Baseballowej, które ściągają do Kutna grupę turystów z całego świata (w tym z Ameryki Północnej). Od 2000 roku na obiektach Europejskiego Centrum Szkoleniowego Małej Ligi Baseballowej grało ponad 3100 zawodników ze 190 drużyn. Kibicowało im ponad 1500 rodziców.

Bezpośrednio przy boisku do baseballa, zlokalizowany jest **„Aquapark Kutno”**, który stanowi z pewnością atrakcję turystyczną powiatu kutnowskiego. Funkcjonuje on od maja 2012 roku. Aquapark jest wyposażony m.in. w:

- basen sportowy o wymiarach 25 x 16m o głębokości od 1,6 m do 2 m,
- basen rekreacyjny o powierzchni 290 m² o głębokości od 0,9 m do 1,2 m,
- mały basen o wymiarach 10 m x 6,5 m i głębokości od 0,7 m do 0,9 m,

- dwie zewnętrzne zjeżdżalnie rurowe o długości 80 metrów każda,
- widownię wzdłuż basenu dla 150 widzów,
- dwa urządzenia do masażu karku, dwa do masażu boczego i dyszowego,
- dwa gejzery powietrzne, pięć leżanek powietrznych oraz rwącą rzeczką.

Część rekreacyjna to również ścianka wspinaczkowa z herbem miasta, ruchome kamienie, ładowiska zjeżdżalni wewnętrznych: szerokotorowej oraz kamikadze, oświetlenie podwodne. Obiekt przystosowany jest dla osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich.

Kutnowski obiekt wyposażony jest ponadto, w zespół odnowy biologicznej i fitness. Klienci Aquaparku mogą skorzystać między innymi z łaźni parowej, sauny suchej, solarium, wypoczynalni, dwóch sal do squasha oraz dwóch sal do ćwiczeń ruchowych. W obiekcie Aquaparku znajduje się również czterotorowa kręgielnia.

4.4. Rynek pracy i bezrobocie

Ogólny spadek przedsiębiorczości na terenie powiatu kutnowskiego jest główną przyczyną wzrostu bezrobocia na tym terenie.

Należy podkreślić, że stopa bezrobocia na terenie powiatu kutnowskiego jest jedną z największych w województwie łódzkim. W grudniu 2014 roku w województwie łódzkim stopa bezrobocia wynosiła 11,9%, w powiecie kutnowskim jest to 15,6%.

Na terenie powiatu kutnowskiego liczba zarejestrowanych bezrobotnych na koniec 2014 roku wynosiła 6 427 osób, z czego około 54,0% stanowiły kobiety. W porównaniu do roku 2008 liczba osób bezrobotnych na terenie powiatu wzrosła w 2014 roku o 5,5%.

Analizując dane dotyczące struktury osób bezrobotnych na terenie powiatu kutnowskiego (tabela 14) należy zauważyć, że w 2014 roku:

- liczba osób bezrobotnych niepełnosprawnych stanowiła 8,5% ogółu bezrobotnych i wzrosła w stosunku do 2008 roku o 192,9%,
- najliczniejszą grupę osób bezrobotnych wg wieku stanowią bezrobotni w wieku od 25 do 54 roku życia – w 2014 roku stanowili 69,4%,
- ponad połowę osób bezrobotnych na terenie powiatu stanowią bezrobotni pozostający bez pracy od 1 do 12 miesięcy (52,3%). Liczną grupę bezrobotnych stanowią pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy (47,7%),
- wśród bezrobotnych z terenu powiatu kutnowskiego przeważają osoby z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i poniżej – 34,6%, a następnie

z wykształceniem średnim – 29,9%. Niepokojącym zjawiskiem jest wzrost liczby osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym (wzrost w stosunku do 2008 roku o 53,1%) oraz wykształceniem średnim (wzrost o 4,3% do 2008 roku).

Tabela 14: Bezrobocie na terenie powiatu kutnowskiego w latach 2008-2014 [osoba]

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba osób bezrobotnych OGÓŁEM:	6 093	7 554	7 220	7 302	7 332	7 472	6 427
w tym:							
- kobiet	3 516	3 967	3 958	4 186	4 046	4 076	3 471
- mężczyzn	2 577	3 587	3 262	3 116	3 286	3 396	2 956
Liczba osób bezrobotnych niepełnosprawnych	282	408	390	426	437	611	544
Liczba osób bezrobotnych wg wieku:							
- bezrobotni do 25 roku życia	1198	1662	1543	1550	1523	1449	1091
bezrobotni od 26 do 50 roku życia	4 430	5 238	4990	4 963	4 996	5 174	3171
bezrobotni powyżej 51 roku życia	465	654	687	789	813	849	1312
Liczba osób bezrobotnych wg czasu pozostawania bez pracy:							
bezrobotni do 1 miesiąca	654	591	782	650	751	731	565
bezrobotni od 1 do 12 miesięcy	3287	4817	4021	3803	3633	3818	2797
bezrobotni od 12 do 24 miesięcy	778	1160	1432	1480	1272	1208	1299
bezrobotni powyżej 24 miesięcy	1374	986	985	1369	1676	1715	1766
Liczba osób bezrobotnych wg wykształcenia							
wykształcenie gimnazjalne, podstawowe i poniżej	2218	2500	2469	2594	2493	2527	2223
wykształcenie zasadnicze zawodowe	1658	2107	1927	1927	1934	2017	1709
wykształcenie średnie	1842	2325	2265	2169	2250	2264	1921
wykształcenie wyższe	375	622	559	612	655	664	574

Źródło: Dane PUP w Kutnie

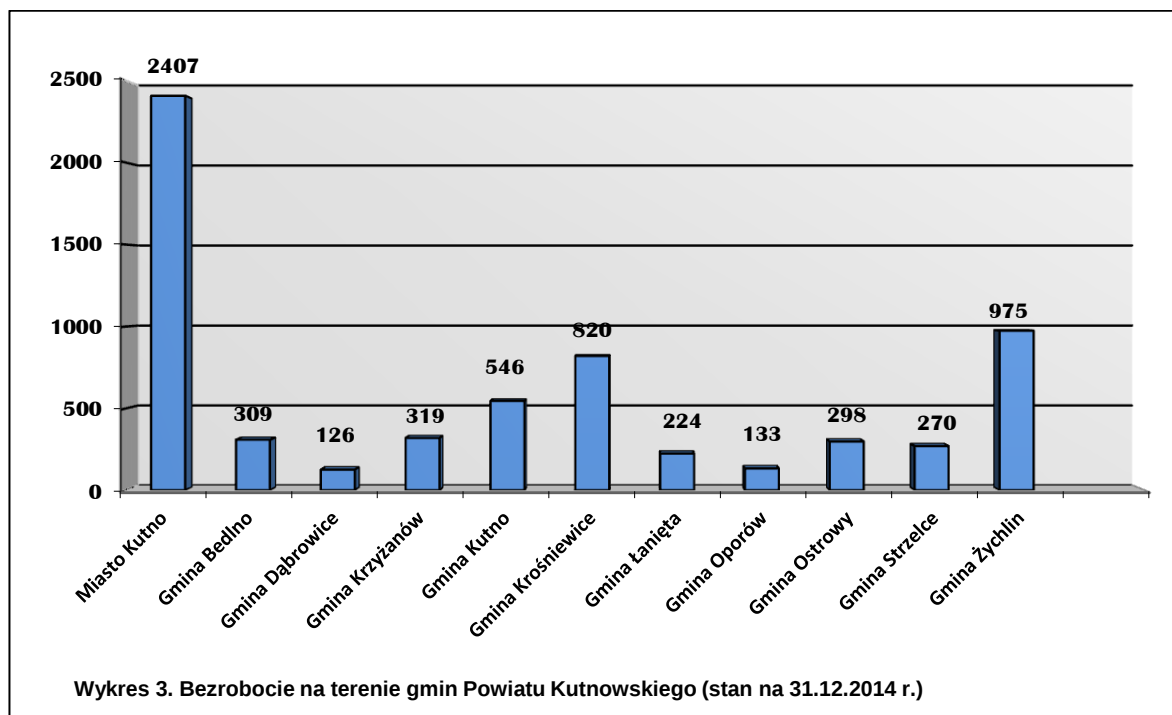
Najwięcej bezrobotnych powiatu kutnowskiego w 2014 roku znajdowało się w mieście Kutno (37,5% ogółu bezrobotnych). Następnymi w kolejności gminami pod względem udziału osób bezrobotnych w ogólnej strukturze bezrobocia powiatu są: gmina Żychlin (15,2%), gmina Krośnice (12,7%) oraz gmina Kutno (8,5%). Podobnie sytuacja wygląda jeśli chodzi o liczbę osób bezrobotnych z prawem do zasiłku. Na koniec 2014 roku, liczba zarejestrowanych osób z prawem do zasiłku wynosiła 639, co stanowiło 9,9% ogółu bezrobotnych. Kobiety w liczbie 379, stanowiły 49,1% ogółu bezrobotnych z prawem

do zasiłku. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych zamieszkujących tereny wiejskie wynosiła 2 904 osoby (w tym 1 512 kobiet). Osoby zamieszkałe na wsi stanowiły 45,2% ogółu bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Kutnie. Wśród analizowanej populacji bezrobotnych 242 osób posiadało prawo do zasiłku, co stanowi 8,3% zamieszkałych na wsi.

Tabela 15: Bezrobocie na terenie Powiatu Kutnowskiego (stan na 31.12.2014 r.)

Lp.	Gmina/ Miasto	Bezrobotni ogółem	Kobiety	Bezrobotni z prawem do zasiłku	Kobiety
1.	Kutno	2407	1341	297	167
2.	Bedlno	309	149	23	9
3.	Dąbrowice	126	64	9	2
4.	Krzyżanów	319	169	24	9
5.	Kutno Gmina	546	281	45	20
6.	Krośniewice	820	449	61	22
7.	Łanięta	224	107	26	6
8.	Oporów	133	57	6	2
9.	Ostrowy	298	156	38	14
10.	Strzelce	270	147	19	9
11.	Żychlin	975	551	91	54
Ogółem		6427	3471	639	314

Źródło: Dane PUP w Kutnie

Źródło: Dane PUP w Kutnie

**KIERUNKI ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU KUTNOWSKIEGO ZWANE
„STRATEGIA ROZWOJU POWIATU KUTNOWSKIEGO NA LATA 2015 – 2020”**

Wielkość bezrobocia w poszczególnych gminach Powiatu Kutnowskiego w latach 2008-2014 przedstawiała się następująco:

Tabela 16: Wielkość bezrobocia w poszczególnych gminach Powiatu Kutnowskiego w latach 2008 - 2014 (stan na 31 grudnia 2014 r.)

Nazwa gminy	Stan bezrobocia ogółem						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Miasto Kutno	2 572	3 164	2 900	2 892	2 830	2 848	2 407
Bedlno	243	339	317	329	334	335	309
Dąbrowice	126	130	129	144	133	147	126
Krzyżanów	260	301	281	290	349	312	319
Gmina Kutno	541	625	629	631	687	690	546
Krośniewice	699	857	844	870	905	928	820
Łanięta	180	219	232	223	206	259	224
Oporów	125	174	175	161	173	161	133
Ostrowy	341	391	354	372	369	393	298
Strzelce	277	306	300	341	335	360	270
Żychlin	729	1 048	1 059	1 049	1 011	1 039	975
Ogółem	6 093	7 554	7 220	7 302	7 332	7 472	6 427

Źródło: Dane PUP w Kutnie

Analizując bezrobotnych powiatu kutnowskiego wg. zawodów i specjalności, które wykonywali, należy zauważyć, że najwięcej osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Kutnie pracowało w zawodach: sprzedawca (4,5% ogółu bezrobotnych powiatu), technik ekonomista (2,6% ogółu bezrobotnych powiatu), robotnik gospodarczy (1,9% ogółu bezrobotnych powiatu), kucharz (1,8% wszystkich bezrobotnych powiatu), ślusarz i technik mechanik (po 1,5% ogółu bezrobotnych powiatu) oraz szwaczka (1,3% wszystkich bezrobotnych powiatu kutnowskiego). Oznacza to, że najwięcej osób bezrobotnych posiada specjalizację w zawodach wymagających wykształcenia zawodowego.

Tabela 17: Zarejestrowani bezrobotni wg zawodów i specjalności

Zawody i specjalności Nazwa	Zarejestrowani bezrobotni	
	Ogółem	Kobiety
Pedagog	37	31
Specjalista administracji publicznej	33	25
Technik elektryk	37	6
Technik mechanik	97	10
Technik rolnik	49	35
Technik żywienia i gospodarstwa domowego	71	63
Technik ekonomista	165	148
Technik administracji	30	28
Technik prac biurowych	33	31
Magazynier	32	9
Kucharz	115	97
Kucharz małej gastronomii	47	33
Kelner	31	25

**KIERUNKI ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU KUTNOWSKIEGO ZWANE
„STRATEGIA ROZWOJU POWIATU KUTNOWSKIEGO NA LATA 2015 – 2020”**

Fryzjer	32	32
Robotnik gospodarczy	125	45
Sprzedawca	292	271
Technik handlowiec	37	32
Rolnik upraw mieszanych	34	18
Rolnik	36	23
Murarz	82	0
Malarz budowlany	37	2
Ślusarz	96	6
Tokarz w metalu	53	8
Mechanik pojazdów samochodowych	34	0
Mechanik samochodów osobowych	61	0
Mechanik maszyn i urządzeń przemysłowych	53	5
Cukiernik	40	30
Piekarz	38	19
Krawiec	68	67
Szwaczka	96	96
Sprzątaczką biurową	44	43
Robotnik budowlany	64	0
Pakowacz	44	39
Robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym	43	32

*tabela dotyczy bezrobotnych zarejestrowanych, powyżej 30 osób w wybranych grupach zawodowych.

Źródło: Dane PUP w Kutnie

Zgodnie z danymi na koniec 2014 roku, do PUP w Kutnie trafiło 3 967 ofert pracy od pracodawców poszukujących pracowników (w tym praca subsydiowana 1 716). Największe zapotrzebowanie zgłoszono na osoby, które w okresie 12 m-cy ukończyły szkołę (tj. absolwentów), a także na osoby kwalifikujące się na staże. W przypadku osób niepełnosprawnych, w 2014 roku wpłynęło zapotrzebowanie na zatrudnienie 54 takich osób.

Tabela 18: Zgłoszone miejsca pracy do PUP w Kutnie (stan na 31.12.2014 r.)

Zgłoszone ogółem			3967	w tym praca subsydiowana
				1716
Z tego m. in.	Miejsca aktywizacji zawodowej		1089	1089
	z tego	Staż	857	857
		Prace społecznie użyteczne	232	232
	Dla osób niepełnosprawnych		54	0
	Dla osób w okresie 12 m-cy od dnia ukończenia szkoły		441	441

Źródło: Dane PUP w Kutnie

Branże, w których skierowano ofertę pracy zostały przedstawione w tabeli 19. Największe zapotrzebowanie na pracowników zgłaszane było przez pracodawców działających w branżach: administracja publiczna i obrona narodowa (ok. 24,7% wszystkich ofert skierowanych do PUP w Kutnie), przetwórstwo przemysłowe (16,9% ofert), handel hurtowy i detaliczny i naprawa pojazdów samochodowych (14,4% ofert) działalność w zakresie usług

administrowania i działalność wspierająca (10,9 % ofert) działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (8,9 % ofert) oraz budownictwo (7,6% ofert).

Tabela 19: Oferty pracy skierowane do PUP w Kutnie z podziałem na branże (stan na 31.12.2014 r.)

Rodzaj działalności	Liczba zgłoszonych ofert pracy
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	979
Przetwórstwo przemysłowe	670
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	573
Budownictwo	300
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	433
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	353
Transport i gospodarka magazynowa	170
Edukacja	27
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	95
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	39
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	92
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	42
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	70
Pozostała działalność usługowa	27
Informacja i komunikacja	31
Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	24
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	33
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną	9

Górnictwo i wydobywanie	0
Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników	0

Źródło: Dane PUP w Kutnie

Należy podkreślić, że Powiatowy Urząd Pracy w Kutnie realizuje wiele projektów, w tym organizowanych przy udziale środków unijnych, które mają na celu pomóc osobom bezrobotnym i przystosować je do wymogów obecnego rynku pracy. Działania w ramach otrzymanych środków obejmują: roboty publiczne, prace interwencyjne, staże, dotacje dla osób rozpoczynających działalność gospodarczą, refundację kosztów wyposażenia stanowiska pracy, koszty dojazdu i zakwaterowania, prace społecznie użyteczne, szkolenia, studia podyplomowe, koszty opieki nad dzieckiem, stypendia na okres nauki, badania lekarskie oraz refundację z tytułu opłacania składek na ubezpieczenie społeczne.

Należy podkreślić, że PUP w Kutnie w 2014 roku udzielił również pomocy osobom bezrobotnym w formie:

- finansowania stypendiów na kontynuowanie nauki - Powiatowy Urząd Pracy w 2014 roku przyznał stypendium na kontynuowanie nauki 17 osobom bezrobotnym (w tym 16 osobom przechodzącym z roku 2013) na ogólną kwotę 90.078,20 zł,
- dofinansowania z Funduszu Pracy studiów podyplomowych dla osób bezrobotnych W 2014 roku Powiatowy Urząd Pracy w Kutnie nie przyznawał osobom bezrobotnym pomocy w postaci finansowania kosztów studiów podyplomowych, lecz wypłacał stypendium za okres uczestnictwa w studiach podyplomowych 12 osobom bezrobotnym przechodzącym z 2013 roku na kwotę 13 149,69 zł,
- szkoleń w ramach bonów szkoleniowych - z tej formy pomocy zgodnie z art. 66 k ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy skorzystały 3 osoby bezrobotne do 30 roku życia,
- poradnictwa zawodowego – które było realizowane w postaci procesu, w którym doradca zawodowy i klient pracują wspólnie nad świadomym i samodzielnym podjęciem przez klienta decyzji dotyczącej drogi rozwoju zawodowego oraz nad dostosowaniem się do wymogów rynku pracy.

Poradnictwo zawodowe w Powiatowym Urzędzie Pracy w Kutnie świadczone było w formie: porad indywidualnych i grupowych.

- Poradnictwo indywidualne – przez które należy rozumieć proces, podczas którego doradca zawodowy w sposób świadomy i celowy wykorzystując procedury

i techniki rozmowy doradczej, motywuje klienta do swobodnego wypowiadania się oraz aktywnego współdziałania w rozwiązywaniu jego problemów.

- Poradnictwo grupowe – będące pracą z ludźmi, którzy jako członkowie grupy, w atmosferze akceptacji i otwartości, mają możliwość zbadania i zdefiniowania własnego problemu zawodowego, dokonania adekwatnej oceny siebie oraz rozwijania umiejętności, podejmowania decyzji dotyczących planowania własnej kariery zawodowej.

W sytuacji pierwszego kontaktu z bezrobotnym lub poszukującym pracy doradcy przeprowadzają rozmowę wstępną, w celu pozyskania informacji o jego sytuacji zawodowej, potrzebach i oczekiwaniach. Jeżeli w trakcie rozmowy klient nie uzyska pomocy jakiej oczekiwał doradcy umawiają się na porady zawodowe w trakcie, których pomaga się w konstruowaniu planów działania związanych z procesem poszukiwania pracy lub podjęciem szkolenia.

W 2014r. przeprowadzono z 1748 osobami (w tym 799 kobietami) rozmowy wstępne, które pozwoliły na określenie potrzeb i celów zawodowych. W 2014 r. zaplanowano 1800 rozmów wstępnych jednak Rozporządzenie MPIPS z dnia 22 maja 2014 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji oraz trybu i sposobów prowadzenia usług rynku pracy określiło, iż poradnictwo zawodowe świadczone jest w formie porady indywidualnej. Wobec czego usunięto zapis prowadzenia rozmów wstępnych.

W 2014 r. zaplanowano, iż dla 1900 osób udzielonych zostanie 7 200 porad zawodowych, skorzystało z nich natomiast 3 057 osób (w tym 1535 kobiety), z którymi przeprowadzonych zostało 8 676 porad w postaci rozmów doradczych. 94 osoby skorzystały z porady grupowej, zaplanowano, iż z tej formy porady skorzysta 50 osób.

Osoby bezrobotne zgłaszały się do doradców zawodowych z problemami dotyczącymi trudności z:

- wyborem lub zmianą zawodu,
- wyborem miejsca pracy,
- wyborem kierunku kształcenia lub szkolenia,
- planowaniem rozwoju zawodowego,
- brakiem umiejętności poszukiwania pracy oraz obniżonej motywacji w zakresie aktywności zawodowej.

Tabela 20: Zestawienie świadczonych usług z zakresu poradnictwa zawodowego – 2014 r.

Lp.	Udzielona usługa	Liczba grup	Liczba wizyt	Liczba osób
1.	Porada zawodowa indywidualna (w tym rozmowy wstępne)	-	8676	4805 (1748)
2.	Porada zawodowa grupowa	8	-	94
3.	Informacja zawodowa grupowa	43	-	390
4.	Informacja zawodowa indywidualna	-	-	1077

Źródło: Dane PUP w Kutnie

W 2014 roku nastąpił znaczny wzrost udzielonych indywidualnych informacji zawodowych, spowodowane to było m.in. zapowiedzią rozwoju Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej Podstrefa Kutno oraz otwarciem galerii handlowej. Osobom bezrobotnym udzielane były informacje dot. form pomocy, powstawania nowych zakładów produkcyjnych w Kutnie i nowych miejsc pracy w handlu. Zaplanowano, iż w 2014 r. z informacji indywidualnej skorzysta 150 osób, natomiast skorzystało 1077 osób (w tym 591 kobiet), z kolei planowano, iż z informacji grupowej skorzysta 250 osób, skorzystało 390 osób, w tym 257 uczniów a 133 osoby (57 kobiet) to osoby bezrobotne. Informację zawodową grupową zorganizowano dla 43 grup.

Spośród 4 805 osób, które skorzystały z poradnictwa indywidualnego 1436 osoby to osoby do 25 roku życia, 905 to osoby powyżej 50 roku życia, 2079 to zamieszkałe na wsi, 265 niepełnosprawne, biorąc pod uwagę okres rejestracji, najwięcej (3 021) osób było zarejestrowanych do 6 miesięcy.

Analizując osoby bezrobotne i poszukujące pracy, które korzystały z usług doradców zawodowych pod kątem poziomu wykształcenia, najwięcej osób posiadało wykształcenie gimnazjalne i poniżej – 1 398, najmniej wykształcenie wyższe – 517, ponadto zasadnicze zawodowe – 1138, średnie ogólnokształcące – 676, policealne i średnie zawodowe 1076.

W 2014 r. udzielając pomocy osobom bezrobotnym doradcy zawodowi pomagali przygotowywać indywidualne plany działań (IPD) w celu doprowadzenia do podjęcia przez klientów odpowiedniej pracy. Indywidualny Plan Działania przygotowywany przy udziale klientów PUP Kutno zawiera m.in. działania możliwe do zastosowania przez urząd, działania planowane do samodzielnej realizacji przez klienta, planowany termin realizacji w/w działań.

W 2014 roku 5 327 osób zarejestrowanych opracowało z pomocą doradców zawodowych Indywidualne Plany Działania i jest w trakcie ich realizacji. Zaplanowano pomoc 3 400 osobom w tworzeniu IPD.

W 2014 r. w tut. PUP usługi poradnictwa zawodowego kierowano m. in. do beneficjentów projektu „Uaktywnij się” w ramach PO KL. Zgodnie z jego założeniami doradcy zawodowi stosowali indywidualne formy doradztwa zawodowego mające na celu dobór odpowiednich kandydatów do pozyskanych ofert pracy, a także przygotowanie do wejścia na rynek pracy w tym poprzez samozatrudnienie, nabycie umiejętności pozazawodowych (techniki autoprezentacji, sporządzania dokumentów aplikacyjnych, właściwe poruszanie się w obszarze rynku pracy itp.).

Działania doradców skierowane były także do osób bezrobotnych, które zamierzały podjąć działalność gospodarczą. Zadaniem doradców było określenie preferencji i predyspozycji zawodowych oraz poziomu cech przedsiębiorczych klienta, także jego przygotowanie i plany w zakresie planowanego przedsięwzięcia.

W procesie doradczym, w celu zebrania koniecznych informacji wykorzystano wywiad zawodowy oraz narzędzia testowe m.in.:

- „Ty jako przedsiębiorca – autoanaliza”,
- „Czy ja się do tego nadaję – kwestionariusz samooceny”
- „Kwestionariusz Zainteresowań Zawodowych”.

„Kwestionariusz Zainteresowań Zawodowych” powstał w oparciu o najbardziej użyteczne teorie doradztwa zawodowego oraz współczesną wiedzę na temat zainteresowań zawodowych. Został on opracowany na zlecenie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej na potrzeby poradnictwa zawodowego świadczonego w urzędach pracy. Jest on dostosowany do polskiego rynku pracy oraz uwzględnia polskie normy kulturowe. Ma dwie wersje - dla młodzieży i dla dorosłych. Dostępny jest w wersji papierowej i elektronicznej. Po wypełnieniu KZZ osoba badana otrzymuje informację w formie raportu, zawierającego opis wyników uzyskanych w poszczególnych skalach.

Z możliwości badania kwestionariuszem skorzystało w 2014r, 259 osób, w tym 244 to osoby zarejestrowane w PUP Kutno (zaplanowano badanie KZZ dla 200 osób).

W celu uzyskania pomocy w rozwiązaniu problemu zawodowego oraz w sytuacji skierowania bezrobotnego lub poszukującego pracy na szkolenie wymagające szczególnych predyspozycji psychofizycznych, doradcy zawodowi skierowali 13 beneficjentów na specjalistyczne badania psychologiczne. Orzeczenia psychologiczne pozwoliły

na wydanie opinii o przydatności udziału w poszczególnych szkoleniach. Skierowania dotyczyły osób, które zamierzały szkolić się m.in. w zakresie: kwalifikacja wstępna do kat. C+E, kwalifikacja wstępna przyspieszona, prawo jazdy kat. C, prawo jazdy kat. E, przewóz osób, maszynista. Działania doradców, poza standardowymi, polegały na wydawaniu opinii dot. wyboru szkolenia (131 opinii). Doradcy wypowiadali się również w kwestii dotacji na rozpoczęcie działalności gospodarczej (177 opinii).

W PUP w Kutnie odbywały się porady grupowe prowadzone przez doradców zawodowych w formie warsztatów dla grupy nie większej niż 16 osób w celu rozwiązywania problemów zawodowych uczestników, które obejmowały szereg zagadnień od wzbogacenia wiedzy uczestników na temat kompetencji zawodowych, dokonania samooceny uczestnika zajęć pod kątem cech zainteresowań zawodowych i predyspozycji, nabycia wiedzy i umiejętności radzenia sobie na rynku pracy, nabycia umiejętności przygotowywania się do rozmowy kwalifikacyjnej po określeniu czy chcą być przedsiębiorcą. Z możliwości udziału w poradzie grupowej skorzystały 94 osoby bezrobotne.

W 2014 roku 1077 osób zainteresowanych było indywidualną informacją zawodową w ramach, której klienci uzyskiwali wiadomości nt.:

- lokalnego rynku pracy,
- kolejnych inwestycji w ŁSSE,
- organizowanych szkoleń przez PUP i inne jednostki,
- zasad przygotowywania, rodzajach i wzorach dokumentów aplikacyjnych,
- stron internetowych, na których znajdują się informacje przydatne w rozwiązywaniu problemów zawodowych lub w poszukiwaniu pracy,
- warunków świadczenia pracy,
- warunków podejmowania działalności gospodarczej, w tym o przepisach prawnych, procedurach postępowania i wzorach dokumentów,
- pracodawców i profilach prowadzonych przez nich działalności,
- zmianach przepisów prawa.

W minionym roku zorganizowano 17 spotkań informacyjnych na temat pomocy świadczonej przez Powiatowy Urząd Pracy, metod poszukiwania pracy, rynku pracy dla 133 osób. Dużą popularnością cieszyły się spotkania grupowe związane z przedstawieniem zakresu i form działania instytucji publicznych i niepublicznych, które mogą być przydatne w rozwiązywaniu problemów zawodowych lub w poszukiwaniu pracy. Na spotkania zaproszono przedstawicieli Przedsiębiorstwa Handlowo – Usługowego „Plusk” sp. z o.o. z siedzibą w Iwoniczu Zdroju, realizatora projektu „Nowe Horyzonty” realizowanego na terenie woj. łódzkiego w ramach

Priorytetu VIII „Regionalne kadry gospodarki”, Działanie 8.1 „Rozwój pracowników i przedsiębiorców w regionie” Poddziałanie 8.1.2 „Wsparcie procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych w regionie” POKL w ramach EFS oraz przedstawicieli wojska. Zaproszone osoby przybliżyły uczestnikom możliwość nabycia lub uzupełniania kwalifikacji, umiejętności zawodowych poprzez udział w szkoleniach np.: pracownik obsługi biurowej, logistyk/spedytor, opiekun osoby starszej. Przedstawiciel Wojskowej Komendy Uzupełnień w Skierniewicach przekazał wiadomości dotyczące służby przygotowawczej, szkolnictwa wojskowego, zawodowej służby wojskowej. Zainteresowanym osobom przekazano ulotki, foldery, biuletyny dotyczące służby wojskowej w korpusie szeregowych żołnierzy zawodowych jak i w narodowych siłach rezerwowych.

Dodatkowo doradcy uczestniczyli w spotkaniach w ramach, których osoby zainteresowane miały możliwość spotkania z pracodawcami, przeanalizowania sytuacji na lokalnym rynku pracy, dokonano analizy potencjału zawodowego kandydatów w kontekście zgłoszonej oferty pracy np. kasjer sprzedawca, sprzedawca, pracownik magazynowy.

Klub Pracy – w 2014 roku w Klubie Pracy przeprowadzono 56 zajęć aktywizacyjnych, w tym 25 w Filii PUP w Żychlinie dla 451 osób bezrobotnych.

Brak pracy lub jej utrata jest przyczyną wielu bardzo niepokojących zjawisk społecznych (tj. patologia, przestępczość czy uzależnienia od alkoholu), a także czynnikiem skutecznie ograniczającym popyt wewnętrzny. Długotrwałe występowanie tych efektów bezrobocia w konsekwencji wpłynie bezpośrednio na wzrost wydatków poszczególnych gmin powiatu kutnowskiego jak i samego powiatu na pomoc społeczną w zakresie likwidacji lub minimalizacji tych zjawisk, jak również na pogorszenie wizerunku i atrakcyjności osiedleńczej i inwestycyjnej powiatu.

Chcąc zmniejszać poziom bezrobocia, władze Powiatu Kutnowskiego jak i poszczególnych gmin wchodzących w jego skład, powinny skutecznie pozyskiwać nowych inwestorów, a także stwarzać odpowiednie warunki do prowadzenia działalności gospodarczej na swoim terenie m.in. poprzez tworzenie odpowiedniego systemu zachęt dla nowych przedsiębiorców lub poprzez wyznaczanie odpowiednich terenów inwestycyjnych.

W celu przeciwdziałania bezrobociu oraz złagodzenia jego negatywnych skutków Powiatowy Urząd Pracy w Kutnie podejmuje szereg działań tj.:

- uruchamia aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu,
- prowadzi pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe,
- promuje usługi i instrumenty realizowane na rzecz zwiększenia zatrudnienia,

- współpracuje z instytucjami szkoleniowymi, szkołami ponadgimnazjalnymi w zakresie inicjowania kierunków kształcenia w powiecie pod potrzeby lokalnego rynku pracy,
- promuje przedsiębiorczość i udziela wsparcia finansowego na założenie własnej firmy/ spółdzielni socjalnej bądź przystąpienia do już istniejącej spółdzielni socjalnej,
- diagnozuje potrzeby kadrowe pracodawców oraz podejmuje działania mające na celu optymalne zaspokojenie tych potrzeb.

Działania realizowane przez PUP w Kutnie wynikają z **Powiatowego Programu Przeciwdziałania Bezrobociu oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2014-2020.**

Aby móc realizować w/w działania PUP w Kutnie poza przyznawanymi przez Ministra Pracy i Polityki Społecznej środkami z Funduszu Pracy zabiega i pozyskuje, przystępując do ogłaszanych konkursów, dodatkowe środki z rezerwy ministra na aktywizację lokalnego rynku pracy. Innym źródłem pozyskiwania środków na zwalczanie bezrobocia jest Program Operacyjny Kapitał Ludzki, finansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego.

Powiatowy Urząd Pracy w Kutnie w latach 2007-2014 realizował projekt „Uaktywnij się” w ramach PO KL Priorytet VI – „Rynek pracy otwarty dla wszystkich”, działanie 6.1 – „Poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej w regionie”, poddziałanie 6.1.3 – „Poprawa zdolności do zatrudnienia oraz podnoszenie poziomu aktywności zawodowej osób bezrobotnych”. Realizacja programu w latach 2008-2014 z rozbiem na poszczególne lata została przedstawiona w tabeli nr 21:

Tabela 21: Realizacja programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, finansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego w latach 2008-2014

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Wielkość środków w zł	4 086 600	6 651 376	6 489 500	2 570 141	2 766 195	5 792 892	8 449 500
Ilość osób zaktywizowanych ogółem, w tym:	521	734	704	344	298	558	771
w ramach staży	235	521	549	246	229	418	515
w ramach dotacji na założenie własnej firmy	142	213	155	86	69	140	118
w ramach szkoleń	144	0	0	12	0	0	35
w ramach prac interwencyjnych	-	-	-	-	-	-	9
w ramach refundacji kosztów wyposażenia stanowiska pracy	-	-	-	-	-	-	94

Źródło: Dane PUP w Kutnie

Ważnym elementem w działaniach Powiatowego Urzędu Pracy w Kutnie jest pozyskiwanie środków na te formy aktywizacji, które przynoszą trwałe efekty, jak np. jednorazowe środki na rozpoczęcie działalności gospodarczej, refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy u pracodawcy dla skierowanego bezrobotnego, a także organizacja prac interwencyjnych u przedsiębiorców. Ponadto PUP w Kutnie zajmuje się również aktywizacją zawodową osób niepełnosprawnych, których subsydiowane zatrudnienie finansowane jest ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

PUP w Kutnie dokonuje obserwacji i następnie analizuje zmiany zachodzące na lokalnym rynku pracy. Przygotowywane przez urząd pracy informacje przede wszystkim stanowią informacje dot. danych z zakresu bezrobocia oraz rynku pracy, prognoz zatrudnieniowych, potrzeb pracodawców dot. kwalifikacji poszukiwanych pracowników. Istotnym narzędziem w diagnozowaniu oraz prognozowaniu sytuacji na lokalnym rynku pracy jest „Monitoring zawodów nadwyżkowych i deficytowych” przygotowywany na podstawie art. 9 ust. 1 pkt 9 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Jego celem jest:

- określenie kierunków i natężenia zmian zachodzących w strukturze zawodowo - kwalifikacyjnej na lokalnym rynku pracy,
- określenie odpowiednich kierunków szkolenia osób bezrobotnych zapewniając większą efektywność organizowanych szkoleń,
- źródło informacji dla poradnictwa zawodowego - wskazanie zawodów deficytowych oraz nadwyżkowych na lokalnym rynku pracy,
- ułatwienie realizacji programów specjalnych dla aktywizacji osób długotrwale bezrobotnych w celu promowania ich ponownego zatrudnienia,
- bieżąca korekta poziomu, struktury i treści kształcenia zawodowego (dotyczy władz oświatowych oraz dyrekcji szkół),
- usprawnienie pośrednictwa pracy poprzez uzyskanie informacji o planowanych ofertach pracy na rok przyszły oraz przewidywanej liczbie osób kończących naukę według zawodów.

Powiatowy Urząd Pracy w Kutnie zajmuje się obsługą **Powiatowej Rady Rynku Pracy w Kutnie** (PRRP), skupiającej przedstawicieli lokalnych samorządów, reprezentantów związków pracodawców, związków zawodowych oraz stowarzyszeń zajmujących się problematyką rynku pracy. Powiatowa Rada Rynku Pracy w Kutnie jest organem opiniodawczym starosty w zakresie polityki rynku pracy. Posiedzenia rady odbywają się regularnie, a zadaniem PRRP jest m.in. inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do pełnego i produktywnego zatrudnienia w Powiecie, ocena racjonalności gospodarki

środkami Funduszu Pracy, opiniowanie opracowywanych przez PUP w Kutnie propozycji przeznaczenia środków Funduszu Pracy będących w dyspozycji powiatu oraz wydawanie opinii w sprawach dotyczących kierunków kształcenia, szkolenia zawodowego oraz zatrudnienia w powiecie.

5. Usługi publiczne na terenie powiatu kutnowskiego

5.1. Usługi społeczne

5.1.1. Oświata i nauka

Na terenie powiatu kutnowskiego funkcjonują szkoły szczebla podstawowego, gimnazjalnego, ponadgimnazjalnego oraz wyższego. Szkoły podstawowe i gimnazjalne zlokalizowane na terenie gmin powiatu są jednostkami organizacyjnymi samorządów gminnych, w związku z powyższym ich organami prowadzącymi są poszczególne gminy. Ponadto, na terenie powiatu zlokalizowane są 33 przedszkola i oddziały przedszkolne, 33 szkoły podstawowe, 18 gimnazjów oraz 2 szkoły ponadgimnazjalne będące jednostkami organizacyjnymi samorządów gminnych.

Tabela 22: Szkoły prowadzone przez samorządy gminne na terenie powiatu kutnowskiego (stan na 31.12.2013 r.)

Gmina	liczba przedszkoli i oddziałów przedszkolnych	liczba szkół podstawowych	liczba gimnazjów	liczba szkół średnich
Żychlin	4	4	1	1
Bedlno	6	5	1	0
Dąbrowice	1	1	1	0
Krośniewice	4	4	1	1
Kutno	6	5	4	0
Nowe Ostrowy	1	2	1	0
Oporów	2	2	2	0
Łanięta	1	1	1	0
Krzyżanów	0	2	1	0
Strzelce	1	1	1	0
m. Kutno	7	6	4	0

Źródło: Dane jednostek samorządów gminnych Powiatu Kutnowskiego

Powiat Kutnowski jest organem prowadzącym dla przeważającej ilości szkół ponadgimnazjalnych mających swoją siedzibę na terenie powiatu.

**KIERUNKI ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU KUTNOWSKIEGO ZWANE
„STRATEGIA ROZWOJU POWIATU KUTNOWSKIEGO NA LATA 2015 – 2020”**

Tabela 23: Wykaz placówek oświatowych prowadzonych przez Powiat Kutnowski

Lp.	Nazwa placówki	Adres
1	I Liceum Ogólnokształcące im. Gen. J.H. Dąbrowskiego w Kutnie	ul. J.H. Dąbrowskiego 1, 99-300 Kutno
2	II Liceum Ogólnokształcące im. J. Kasprowicza w Kutnie	ul. S. Okrzei 1a, 99-300 Kutno
3	Zespół Szkół Nr 1 im. St. Staszica w Kutnie	ul. Oporowska 7, 99-300 Kutno
4	Zespół Szkół Zawodowych Nr 2 im. dr A. Troczewskiego w Kutnie	ul. T. Kościuszki 11, 99-300 Kutno
5	Zespół Szkół Nr 3 im. Wł. Grabskiego w Kutnie	ul. T. Kościuszki 24, 99-300 Kutno
6	Zespół Szkół Nr 4 im. Z. Balickiego w Kutnie-Azorach	Kutno-Azory, 99-300 Kutno
7	Zespół Szkół w Żychlinie	ul. G. Narutowicza 84a, 99-320 Żychlin
8	Centrum Kształcenia Ustawicznego w Kutnie	ul. St. Staszica 27, 99-300 Kutno
9	Specjalny Ośrodek Szkolno- Wychowawczy Nr 1 im. M. Konopnickiej w Kutnie	ul. Przemysłowa 6, 99-300 Kutno
10	Specjalny Ośrodek Szkolno- Wychowawczy Nr 2 w Kutnie	ul. T. Kościuszki 24, 99-300 Kutno
11	Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii w Nowej Wsi	Nowa Wieś 46, 99-300 Kutno
12.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Kutnie	ul. Dąbrowskiego 1a, 99-300 Kutno

Źródło: <http://www.kutno.pl>, dane jednostek samorządów gminnych Powiatu Kutnowskiego

Do szkół ponadgimnazjalnych działających na terenie powiatu zaliczamy również: I Liceum Ogólnokształcące Płockiego Uniwersytetu Ludowego im. 37 Łęczyckiego Pułku Piechoty, Katolickie Liceum Ogólnokształcące Stowarzyszenia Przyjaciół Szkół Katolickich im. św. Stanisława Kostki w Kutnie, Liceum Ogólnokształcące przy Zespole Szkół Nr 1 w Krośniewicach, Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. Macieja Rataja w Mieczysławowie oraz Liceum Ogólnokształcące im. Adama Mickiewicza w Zespole Szkół Nr 1 w Żychlinie. W ofercie kształcenia wyróżniamy również niepubliczne licea ogólnokształcące dla dorosłych (Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych ZDZ w Płocku oraz Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych w Warszawie), niepubliczną Zasadniczą Szkołę Zawodową w Kutnie oraz Policealną Szkołę Zawodową dla Dorosłych w Kutnie.

Szkoły ogólnokształcące na terenie powiatu kutnowskiego przekazują uczniom wiedzę o szerokim i ogólnym zakresie, przygotowując ich tym samym do rozpoczęcia studiów. Szkoły zawodowe kształcą m.in. w kierunkach: technik elektronik, elektromechanik pojazdów samochodowych, technik handlowiec, technik organizacji reklamy, technik logistyk, technik spedytor, operator obrabiarek skrawających, kelner, kucharz oraz piekarz.

Tabele 24 i 25 przedstawiają aktualną ofertę edukacyjną techników i szkół zawodowych na terenie powiatu.

Tabela 24. Kierunki kształcenia w szkołach technicznych na terenie Powiatu Kutnowskiego

Zawód	technikum w ZS Nr 1 w Kutnie	technikum w ZSZ Nr 2 w Kutnie	technikum w ZS Nr 3 w Kutnie	technikum w ZS Nr 4 w Kutnie-Azorach	technikum w ZS w Żychlinie	Centrum Kształcenia Ustawicznego w Kutnie		Technikum Stowarzyszenia Przyjaciół Szkół Katolickich w Kutnie	Technikum Zakładu Doskonalenia Zawodowego w Warszawie Centrum Kształcenia w Kutnie	Policealna Szkoła Zawodowa dla Dorosłych ZDZ w Warszawie Centrum Kształcenia w Kutnie	Policealna Szkoła Zawodowa "Edukator" w Kutnie	Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. Macieja Rataja w Mieczysławowie
						Szkoła Policealna dla Dorosłych nr 5 w Kutnie (CKU)	Kwalifikacyjne Kursy Zawodowe					
technik elektronik	X											
technik informatyk	X		X	X	X	X		X		X	X	
technik budownictwa				X								
technik spedytor				X			X					
kelner		X										
technik hotelarstwa		X										
technik żywienia i organizacji usług gastronomicznych		X										X
technik technologii żywności		X										
technik handlowiec			X				X		X			
technik ekonomista			X				X	X				
technik logistyk			X				X	X				

technik organizacji reklamy			X				X					
technik bezpieczeństwa i higieny pracy						X				X	X	
technik obsługi ruchu turystycznego							X					
technik administracji						X					X	
technik ochrony fizycznej osób i mienia						X				X	X	
technik usług fryzjerskich									X			
technik usług kosmetycznych										X		
technik rachunkowości										X	X	
technik turystyki wiejskiej											X	X
technik agrobiznesu												X
technik architektury krajobrazu												X
technik rolnik												X
elektromechanik pojazdów samochodowych				X								
technik mechanizacji rolnictwa												X

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Kutnie

Tabela 25: Kierunki kształcenia w szkołach zawodowych na terenie Powiatu Kutnowskiego

Zawód	Zasadnicza Szkoła Zawodowa w ZS Nr 1 w Kutnie	Zasadnicza Szkoła Zawodowa w ZSZ Nr 2 w Kutnie	oddziały wielozawodowe Zasadnicza Szkoła Zawodowa w ZS Nr 4 w Kutnie-Azorach	Centrum Kształcenia Ustawicznego Szkoła Policealna dla Dorosłych nr 5 w Kutnie (CKU)	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Zakładu Doskonalenia Zawodowego w Warszawie Centrum Kształcenia w Kutnie	Policealna Szkoła Zawodowa dla Dorosłych ZDZ w Warszawie Centrum Kształcenia w Kutnie	Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna nr 7 dla Słabosłyszących w Kutnie	Policealna Szkoła Zawodowa "Edukator" w Kutnie
opiekun środowiskowy						X		X
asystent osoby niepełnosprawnej								X
opiekun osoby starszej						X		X
opiekun w domu pomocy społecznej				X		X		X
opiekunka dziecięca				X				
florysta						X		
kucharz		X			X		X	
sprzedawca			X		X			
fryzjer			X		X		X	
ślusarz			X		X			
operator obrabiarek skrawających					X			

mechanik pojazdów samochodowych	X		X		X			
piekarz			X		X			
cukiernik			X		X			
monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie			X					
monter sieci, instalacji i urządzeń sanitarnych			X					
elektryk			X					
murarz-tylnik			X					X
dekarz			X					
cieśla			X					X
wędliniarz			X					
krawiec			X					
elektromechanik pojazdów samochodowych			X					

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Starostwa Powiatowego w Kutnie

Bazę pobytową dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych zapewnia Bursa nr 1 w Kutnie.

Młodzież z terenu powiatu kutnowskiego może kontynuować swoją edukację w szkole wyższej zlokalizowanej na terenie miasta Kutno, tj. w Wyższej Szkole Gospodarki Krajowej.

Na obszarze powiatu kutnowskiego działa **Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna** w Kutnie, placówka oświatowa istniejąca od 1968 roku. W terenie jej działania znajduje się ponad 90 placówek. Do jej zadań głównie należą diagnoza i terapia dzieci i młodzieży od urodzenia do ukończenia 25 roku życia. Poradnia w Kutnie decyzją Łódzkiego Kuratora Oświaty w Łodzi została wskazana do wydawania orzeczeń o potrzebie kształcenia specjalnego, orzeczeń o potrzebie nauczania indywidualnego, opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka od wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole dla dzieci niewidomych, słabo widzących, niesłyszących, słabo słyszących oraz dzieci z autyzmem z terenu powiatu kutnowskiego oraz dla dzieci i młodzieży z powiatu łęczyckiego – niewidomych, słabowidzących, niesłyszących, słabosłyszących. W Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej organizowane są również zajęcia w ramach Wczesnego Wspomagania Rozwoju. Poza tym placówka zajmuje się prowadzeniem szkoleń i warsztatów dla rodziców i uczniów na terenie szkół oraz organizowaniem szkoleń, warsztatów i konferencji tematycznych doskonalących nauczycieli placówek z terenu działania Poradni.

Od wielu lat na terenie placówki działa sieć współpracy pedagogów i psychologów, a od 2013 roku również pracowników przedszkoli i oddziałów przedszkolnych.

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Kutnie aktywnie współpracuje z:

- Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej,
- Placówkami z terenu działania Poradni,
- Młodzieżowym Domem Kultury,
- Sądami rodzinnymi,
- Biblioteką pedagogiczną.

Do oferty edukacyjnej mają zapewniony dostęp również seniorzy z terenu powiatu kutnowskiego. Przy Towarzystwie Przyjaciół Ziemi Kutnowskiej, funkcjonuje bowiem **Uniwersytet Trzeciego Wieku**. Decyzję o utworzeniu UTW podjął Zarząd TPZK w dniu 23.08.2007 roku, a patronat naukowy objęła Wyższa Szkoła Gospodarki Krajowej w Kutnie. patronat wspierający - Urząd Miasta Kutno, Starostwo Powiatowe w Kutnie, patronat medialny - Kutnowskie Centrum Informacyjne. Oferta programowa UTW obejmuje zajęcia w następujących sekcjach: literacka, plastyczna, teatralna, taneczna, psychologiczna, turystyczna, historyczna, gimnastyka usprawniająca, basen, informatyka, lektorat języka

angielskiego, niemieckiego i francuskiego, basen oraz wyjazdy i wycieczki kulturalno–poznawcze (zajęcia wyjazdowe do teatrów, opery połączone ze zwiedzaniem muzeów, zabytków kultury, a także typowe turystyczno–krajoznawcze po Polsce). Zajęcia i wykłady prowadzą pracownicy naukowcy wyższych uczelni, pracownicy merytoryczni instytucji kultury, instytucji społecznych, twórcy kultury, regionaliści, nauczyciele z pełnymi kwalifikacjami do realizacji zadań przewidzianych w programie UTW.

Odbывające się zajęcia w pełni realizują nadrzędne cele UTW, tj.:

- aktywizację intelektualną, kulturalną i ruchową starszych ludzi pozostających poza aktywnością zawodową,
- tworzenie nowych więzi towarzysko – przyjacielskich, dających poczucie bezpieczeństwa i zachęcających do różnych form aktywności ludzi starszych.

Uniwersytet III Wieku działa również od 2011 roku na terenie gminy Żychlin przy Żychlińskim Domu Kultury. Działa on jako jedna z sekcji domu kultury z podziałem na podsekcje: plastyczną (3 grupy), muzyczną, informatyczną (2 grupy), języka niemieckiego, języka angielskiego (2 grupy), gimnastyki usprawniającej, teatralną. Oprócz powyższych zajęć słuchacze uczęszczają na popularno–naukowe wykłady z różnych dziedzin.

5.1.2. Ochrona zdrowia

Podstawowe potrzeby większości mieszkańców powiatu kutnowskiego w zakresie opieki zdrowotnej zaspokaja 35 niepublicznych zakładów opieki zdrowotnej zlokalizowanych w poszczególnych gminach powiatu kutnowskiego.

Społeczność lokalna zamieszkująca teren powiatu posiada również dostęp do opieki szpitalnej, którą sprawuje „Kutnowski Szpital Samorządowy” Spółka z o.o. Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Kutnowski Szpital Samorządowy im. dr. A. Troczewskiego”. Na terenie szpitala funkcjonują:

- oddziały szpitalne (SOR z centralną izbą przyjęć i ambulatorium, anestezjologii i intensywnej terapii, chirurgiczny ogólny i chirurgii onkologicznej, dermatologiczny, endokrynologiczny, ginekologiczno-położniczy, chirurgii urazowo-ortopedycznej, chorób wewnętrznych, neonatologiczny, neurologiczny z pododdziałem urazowym, pediatryczny, rehabilitacyjny z pododdziałem rehabilitacji neurologicznej oraz blok operacyjny),
- poradnie specjalistyczne (kardiologiczna, chorób naczyń, nefrologiczna, dermatologiczna, neurologiczna, onkologiczna, chemioterapii, ginekologiczno-

położnicza, chirurgii ogólnej, chirurgii urazowo-ortopedycznej, zdrowia psychicznego oraz leczenia uzależnień),

- zakłady specjalistyczne: Zakład Opiekuńczo-Leczniczy, Blok Operacyjny, Zakład Patomorfologii, Sterylizatornia, Pracownia Serologiczna z Bankiem Krwi, Zakład Diagnostyki Laboratoryjnej, Pracownia Endoskopii, Pracownia Histopatologii oraz Pracownia Diagnostyczna.

Na miejscu jest również możliwość skorzystania z apteki oraz zajęć szkoły rodzenia.

W „Autopoprawce do Programu Naprawczego z dnia 23 lipca 2013 r. Kutnowski Szpital Samorządowy Sp. z o.o.” wymienione zostały następujące problemy związane z funkcjonowaniem Szpitala:

- zużycie techniczne i funkcjonalne obiektów szpitala,
- nadmierne zatrudnienie,
- brak w ofercie szpitala specjalności takich jak: laryngologia, okulistyka, urologia,
- uzależnienie wyniku finansowego od poziomu kontraktowania z NFZ przy obowiązku udzielania świadczeń niezależnie od zawartych kontraktów,
- niski udział sprzedaży komercyjnej,
- słaba wiarygodność w obrocie gospodarczym.

Wśród podjętych działań naprawczych przeprowadzono racjonalizację liczby łóżek, a co za tym idzie zatrudnienia na oddziałach:

- ginekologii i położnictwa z 60 łóżek do 40 łóżek,
- neonatologii z 25 łóżek do 15 łóżek,
- pediatrii z 30 łóżek do 20 łóżek.

Zgodnie z Autopoprawką, wśród silnych stron funkcjonowania szpitala wyróżnić można:

- doświadczoną i wykwalifikowaną kadrę,
- utrwaloną pozycję na regionalnym rynku usług zdrowotnych,
- strategiczne położenie szpitala na skrzyżowaniu głównych dróg krajowych i szlaków kolejowych,
- stabilny kontrakt z płatnikiem,
- możliwość wydzierżawienia wolnej przestrzeni na niekonkurencyjną działalność medyczną uzupełniającą ofertę szpitala,
- możliwość wykorzystania wolnych powierzchni szpitala do prowadzenia działalności gospodarczej,
- przygotowane warunki i procedury działalności komercyjnej.

Specjalistyczną opiekę zdrowotną na terenie powiatu zapewnia również NZOZ „Specjalista” – prywatny szpital w ramach, którego funkcjonują oddziały urologiczny i chirurgiczny oraz poradnie: urologiczna, urologii dziecięcej, proktologiczna, dermatologiczna i chirurgiczna. Placówka oferuje diagnostykę i leczenie zabiegowe z zakresu urologii. W szpitalu funkcjonuje ambulatorium, pracownia diagnostyczna, blok operacyjny oraz sale pooperacyjne.

NZOZ-y zlokalizowane na terenie powiatu dbają o zdrowie mieszkańców Domów Pomocy Społecznej, natomiast w placówkach szkolnych, dla których organem prowadzącym jest Powiat, o zdrowie uczniów dbają pielęgniarki. Na terenie powiatu podejmowane są również działania zmierzające do rehabilitacji zdrowotnej osób niepełnosprawnych, których celem jest umożliwienie osobom niepełnosprawnym osiągnięcia i utrzymania optymalnego poziomu funkcjonowania. W ramach tych działań zmierza się do zapewnienia osobom niepełnosprawnym poradnictwa medycznego, socjalnego i pedagogicznego oraz terapii psychologicznej.

W Kutnie, przy ulicy Słowackiego 7 swoją siedzibę ma również Pogotowie Medyczne Falck należące do Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Falck Medycyna Region Łódzki. W ramach jednostki funkcjonują: pomoc doraźna stacjonarna nocna i świąteczna w zakresie interny oraz zespoły wyjazdowe: reanimacyjny i wypadkowy. NZOZ FALCK dysponuje 2 karetkami w Kutnie, 1 karetką w Żychlinie i 1 karetką w Krośniewicach, które świadczą pomoc mieszkańcom powiatu.

W godzinach nocnych i dni świąteczne pomoc medyczną na terenie powiatu świadczy NZOZ RED-MED zlokalizowany w Kutnie przy ulicy Sienkiewicza 40.

Ogółem na terenie powiatu funkcjonuje 45 gabinetów stomatologicznych, z czego 33 w Kutnie oraz 41 aptek (w Kutnie - 24, w tym całodobowa działająca apteka „Medest” zlokalizowana przy ulicy Mickiewicza 5 w Kutnie).

Powiat Kutnowski podejmuje szereg działań z zakresu profilaktyki i działań prozdrowotnych: (udział w Programie Populacyjnego Wykrywania Raka Szyjki Macicy, ogólnokrajowym Programie Odświeżamy nasze miasta TOB3CIT - Tobacco Free Cities oraz pomoc przy organizacji darmowych mammografii dla kobiet mieszkających na terenie powiatu kutnowskiego).

Na podstawie Porozumienia w sprawie realizacji Programu pn. **„Ograniczanie społecznych nierówności w zdrowiu”** w ramach Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2009-2014 zawartego w dniu 29 stycznia 2013 r. pomiędzy Ministrem Rozwoju

Regionalnego, pełniącym funkcję Krajowego Punktu Kontaktowego, a Ministrem Zdrowia, pełniącym funkcję Operatora Programu, Powiat Kutnowski otrzymał dofinansowanie na realizację projektu pt.: „**Żyjesz dla siebie i innych - zadbaj o zdrowie**” w łącznej kwocie: 3 465 115 zł. Poziom dofinansowania ze środków Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2009-2014 wynosi 85% całkowitych wydatków kwalifikowanych projektu tj. 2 945 347,75 zł, natomiast poziom dofinansowania ze środków zapewnionych przez Operatora Programu (Ministra Zdrowia) wynosi 15% całkowitych wydatków kwalifikowanych projektu tj. 519 767,25 zł. Celem projektu jest poprawa zdrowia publicznego i ograniczanie społecznych nierówności w zdrowiu oraz zmniejszenie zachorowalności na choroby związane ze stylem życia na obszarze powiatu kutnowskiego.

W ramach projektu, dla mieszkańców powiatu kutnowskiego przewidziano:

a) program badań profilaktycznych w zakresie chorób układu krążenia, a w nim:

- badania w kierunku chorób naczyń krwionośnych mózgu dla osób w wieku 40-70 lat,
- badania w kierunku chorób serca dla osób w wieku 7-18 lat i 50-70 lat,
- badania w kierunku miażdżycy dla osób w wieku 50-70 lat,

b) dla wszystkich mieszkańców powiatu kutnowskiego program promocji zdrowia i zdrowego stylu życia, a w nim:

- organizację pikników zdrowotnych,
- punkty medyczne,
- warsztaty szkolne w zakresie zdrowego żywienia,
- warsztaty dla edukatorów w zakresie profilaktyki chorób układu krążenia i czynników ryzyka.

Do udziału w projekcie będzie można przystąpić poprzez wypełnienie ankiety - wywiadu medycznego (23 500 osób). Na tej podstawie wybranych zostanie 3 500 mieszkańców powiatu kutnowskiego, którym zaproponowane zostaną dalsze badania diagnostyczne (laboratoryjne) w kierunku profilaktyki chorób układu krążenia. Osoby o nieprawidłowych wynikach badań laboratoryjnych zaproszone zostaną na poszerzoną diagnostykę, odpowiednią dla swojej grupy wiekowej, m.in.: EKG spoczynkowe, próba wysiłkowa, USG (echo serca), USG tętnic szyjnych.

5.1.3. Sport i rekreacja

Sport w powiecie kutnowskim jest nieodzownym elementem życia wielu jej mieszkańców, dlatego też, istotne jest systematyczne tworzenie i rozbudowa niezbędnej bazy sportowej w poszczególnych gminach powiatu. Działania inwestycyjne przyczynią się bezpośrednio do poprawy warunków uprawiania sportu, a w niedługim czasie mogą zaowocować

osiąganiem coraz lepszych wyników przez młodzież oraz zwiększeniem zainteresowania uprawiania sportu.

Bazę sportową powiatu kutnowskiego tworzą obiekty sportowe i rekreacyjne zlokalizowane w poszczególnych gminach powiatu. Szczegółowy ich wykaz wraz z istniejącymi klubami sportowymi zawiera tabela 26.

Tabela 26: Wykaz obiektów sportowych i rekreacyjnych oraz klubów sportowych na terenie Powiatu Kutnowskiego

Gmina	Obiekty sportowe i rekreacyjne na terenie powiatu	Kluby sportowe
Bedlno	boisko piłki nożnej Pniewie (kwalifikacja PZPN)	Gminny Klub Sportowy Bedlno
	hala sportowa w Bedlnie	
	kompleks sportowy w Żeronicach (hala, boiska do gier zespołowych i lekkoatletyki)	
	boisko piłki nożnej w Wojszycach	
Dąbrowice	dwa boiska	Gminny Ludowy Klub Sportowy "Dąbrowianka"
Krośniewice	hala sportowa przy Liceum Ogólnokształcącym w Krośniewicach	Klub sportowy "Krośniewianka"
	Stadion Miejski w Krośniewicach	Międzyszkolny Uczniowski Klub Sportowy "EXPOM"
		Ludowy Klub Sportowy "Głogowa"
Krzyżanów	hala sportowa przy gimnazjum w Krzyżanowie	Ludowy Klub Sportowy "Bzura Młogoszyn" w Młogoszynie
	sala gimnastyczna w szkołach podstawowych w Micinie i w Kterach A	
Kutno	sale gimnastyczne przy gimnazjach w Byszewie i Gołębiewku	
Miasto Kutno	Stadion Miejski (stadion wielofunkcyjny: LA, piłka nożna)	Towarzystwo Promocji Sportu i Rekreacji "TOPSIR" Kutno
	Stadion Miejski (stadion piłkarski)	Stowarzyszenie Rekreacyjno-Sportowe "LIBERO" Kutno
	Aquapark Kutno	Klub Strzelectwa Sportowego "ORZEŁ" Kutno
	Strzelnica kulowa KSS "Orzeł"	Miejski Szkolny Związek Sportowy w Kutnie

**KIERUNKI ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU KUTNOWSKIEGO ZWANE
„STRATEGIA ROZWOJU POWIATU KUTNOWSKIEGO NA LATA 2015 – 2020”**

	Kompleks Sportowy Centrum Małej Ligi Baseballowej	Kutnowskie Stowarzyszenie Bokserskie "STAL" Kutno
	Basen odkryty	Kutnowskie Stowarzyszenie Sportowe "GRA" Kutno
	4 hale przyszkolne	Szkolny Klub Sportowy Słabosłyszących "LWY" przy OŚW dla Słabosłyszących Kutno
	Korty tenisowe	TTKF "ZAPORA" Kutno
	Kompleks rekreacyjno-sportowy nad rzeką Ochnią	Akademicki Związek Sportowy
	Basen przyszkolny kryty	Klub Uczelniany WSGK Kutno
		Miejski Klub Sportowy Stal Baseball i Softball Kutno
		Klub Sportowy "Czarni" Kutno
		Stowarzyszenie Piłki Ręcznej Kutno
		Uczniowski Klub Sportowy "Szóstka" przy SP nr 6 Kutno
		Szachowy Uczniowski Klub Sportowy Kutno
		Stowarzyszenie Lokalne "SALOS" Kutno
		Stowarzyszenie Wędkarskie "ZALEW" Kutno
		LKTS "Dworek" Kutno
		Klub Motocykli Weteranów i Motocykli Ciężkich Kutno
		Koszykarski Klub Sportowy PRO-BASKET Kutno
Łanięta	hala sportowa przy Szkole Podstawowej w Łaniętach	
Nowe Ostrowy	sale gimnastyczne przy szkołach oraz boisko sportowe	Ludowy Klub Sportowy "Ostrovia" Ostrowy
Strzelce	sala gimnastyczna w Strzelcach	
Żychlin	Boisko wielofunkcyjne przy ul. Łąkowej w Żychlinie	Volley Team Żychlin
	Stadion Miejski ze sztuczną nawierzchnią w Żychlinie	Miejski Klub Sportowy MKS Żychlin

	Hala sportowa przy Zespole Szkół	Ludowy Klub Sportowy "Delta
	Nr 1 w Żychlinie	Śleszyn"
	Kompleks sportowo-rekreacyjny w Dobrzelinie	Żychliński Klub Karate – Do TSUNAMI
	Hala sportowa przy szkole podstawowej w Grabowie	Miejsko - Gminny Szkolny Związek Sportowy w Żychlinie
	Boisko wielofunkcyjne „Orlik” przy Zespole Szkół Nr 1 w Żychlinie	Żychlińskie Towarzystwo Cyklistów
		Klub szachowy - "Gambit"

Źródło: <http://www.kutno.pl>

Reprezentanci powiatu kutnowskiego odnoszą sukcesy na arenie regionalnej, wojewódzkiej, krajowej i międzynarodowej. Wśród sukcesów sportowców z powiatu kutnowskiego wyróżnić możemy między innymi:

- koszykówka:
 - Koszykarski Klub Sportowy PRO-BASKET Kutno jest zespołem, który w ostatnich latach odnosi sukcesy w Tauron Basket Liga,
 - dziewczęta z Zespołu Szkół Nr 1 im. St. Staszica w Kutnie w 2014 roku zdobyły srebrne medale w Finale Wojewódzkim w Koszykówce Dziewcząt w ramach Licealiady,
- piłka nożna: w ramach rozgrywek powiat kutnowski reprezentuje MKS Kutno, który powstał w 1993 roku poprzez połączenie dwóch kutnowskich klubów: Kutnowianka i Stal Kutno,
- lekkoatletyka – przykładem mogą być przedstawiciele Uczniowskiego Klubu Sportowego „Dziewiątka”, którzy w Spale na Halowych Mistrzostwach Polski Juniorów i Juniorów Młodszych stawali na podium,
- szybownictwo – mimo, że na terenie powiatu nie funkcjonuje klub szybownictwa, szybownik pochodzący z Kutna z tytułami w mistrzostwach świata i mistrzostwach krajowych został powołany do Szybowcowej Kadry Narodowej,
- baseball - Rozgrywki Europejskie Małej Ligi Baseballowej w Kutnie organizowane są przez Europejskie Centrum Małej Ligi Baseballowej dla 55 krajów Europy, Afryki i Azji, zaś kutnowscy baseballiści zdobywają czołowe miejsca nie tylko w rozgrywkach krajowych, ale i w tych o randze międzynarodowej.

5.1.4. Kultura

Życie kulturalne powiatu związane jest głównie z działalnością Młodzieżowego Domu Kultury w Kutnie i Kutnowskiego Domu Kultury, Żychlińskiego Domu Kultury, Gminnego Centrum Kultury, Sportu i Rekreacji w Krośniewicach, Gminnych Ośrodków Kultury w Strzelcach i Bedlnie, Gminnego Ośrodka Kultury i Sportu w Krzyżanowie oraz Ośrodka Kultury Gminy Kutno w Leszczynku. Wymienione placówki od lat uczestniczą w organizacji imprez kulturalnych, rozrywkowych oraz artystycznych odbywających się na terenie powiatu kutnowskiego. Prowadzą również zajęcia, podczas których dzieci i młodzież z terenu powiatu mogą kształcić i rozwijać swoje uzdolnienia, zamiłowania oraz zainteresowania.

Ponadto, do animatorów życia kulturalnego na terenie powiatu należy zaliczyć organizacje pozarządowe, zespoły muzyczne, twórców ludowych oraz instytucje i placówki zajmujące się organizowaniem wystaw czy czytelnictwem, jak biblioteki i muzea.

Placówką wychowania pozaszkolnego prowadzoną przez powiat kutnowski jest **Młodzieżowy Dom Kultury w Kutnie**, organizujący dla dzieci i młodzieży różnorodne zajęcia, które dają uczestnikom możliwość kształtowania i rozwijania swych uzdolnień, zamiłowań i zainteresowań. Działalność MDK skupia się w następujących działach:

- artystycznym - sekcje: zespoły muzyczne, zespoły wokalne, chóry, techniki taneczne, rytmika z umuzykalnieniem, artystyczna akademicka dziecięca „eMDeKuś”, teatrzyk „Skrzat”, technik malarskich „Galeria”, origami, warsztaty artystyczne dla szkół powiatu kutnowskiego,
- nauki, techniki i sportu - sekcje: modelarstwa lotniczego i kosmicznego, informatyczno-komputerowa, e-learningu, studio nagrań i realizacja dźwięku, judo, kick-boxing.

Młodzieżowy Dom Kultury w Kutnie realizuje swe zadania skupiając uczestników w 21 sekcjach i 54 grupach artystycznych, naukowych, technicznych i sportowych. Placówka jest organizatorem i koordynatorem imprez o charakterze lokalnym, wojewódzkim i krajowym. Dzieci i młodzież z grup MDK-u odnoszą sukcesy na międzynarodowych i krajowych konkursach wokalnych.

Kutnowski Dom Kultury powstał w 1972 roku, dziś jest jedną z najnowocześniejszych placówek kulturalnych w województwie łódzkim zawierającą w swoich murach dwie sale baletowe tętniące zajęciami tanecznymi dla wszystkich chętnych oraz galerię wystawową goszczącą obrazy wybitnych polskich artystów. KDK kontynuuje najciekawsze działania z poprzednich lat i duże ogólnopolskie projekty, a wśród nich kutnowskie wystawy róż, które swój początek miały w latach 70-tych. Ostatnim projektem Kutnowskiego Domu Kultury jest

utworzenie **Centrum Teatru, Muzyki i Tańca w Kutnie**, które jest jego filią. Znajduje się ono w wyremontowanym budynku dawnego Domu Dochodowego Straży Ogniowej pochodzącego z początku XX wieku. Centrum jest miejscem dla prezentacji kameralnych spektakli teatralnych (np. Grupa Teatralna "od jutra", Teatr "Puszek"), recitali muzycznych, wystaw plastycznych i seansów filmowych, które są uzupełnieniem i poszerzeniem oferty kulturalnej Kutnowskiego Domu Kultury. Idąc za ideą twórców Domu Dochodowego, Centrum jest miejscem kontaktu, dialogu i współpracy z organizacjami społecznymi, pozarządowymi, stowarzyszeniami, placówkami edukacji i upowszechniania kultury.

Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna im. S. Żeromskiego w Kutnie jest biblioteką otwartą dla całego społeczeństwa Kutna i powiatu. Służy zaspokajaniu potrzeb czytelniczych, naukowych, edukacyjnych i kulturalnych. Pełni funkcję głównego ośrodka informacji naukowej i turystycznej o mieście i powiecie. Promuje i upowszechnia polską literaturę współczesną, sztukę oraz wiedzę o regionie. Zbiory biblioteczne liczą ponad 198 000 jednostek inwentarzowych i posiadają charakter uniwersalny.

W ramach działalności edukacyjno-kulturalnej kutnowska biblioteka organizuje spotkania z autorami książek i tematyczne lekcje biblioteczne dla dzieci i młodzieży, cykliczne zajęcia w Klubie Przyjaciół Dobrej Książki dla najmłodszych oraz interdyscyplinarne zajęcia dla dzieci w ramach specjalnych programów w czasie wakacji i ferii. Biblioteka zajmuje się również organizowaniem rejonowych eliminacji konkursu recytatorskiego im. Janusza Korczaka „Pięknie być człowiekiem” dla uczniów szkół podstawowych i gimnazjów oraz głośnego czytania dla grup przedszkolnych w ramach ogólnopolskiej akcji „Cała Polska czyta dzieciom”. Dla dorosłych przewidziane są wieczory literackie, Ogólnopolski Konkurs Literacki im. Szaloma Asza, a także spotkania w ramach Klubu Miłośników Książki i Biblioteki. W budynku Biblioteki swoje siedziby mają: Społeczna Fundacja Miasta Kutna oraz Klub Miłośników Książki i Biblioteki.

Do ośrodków kultury na terenie Powiatu zaliczamy również:

- **Muzeum Zamek w Oporowie**, który mieści się w późnogotyckiej rezydencji obronnej wzniesionej około 1440 r. usytuowanej na wyspie otoczonej fosą. W 1949 roku w zamku powstało muzeum z ekspozycją wnętrz dworskich, którą tworzą dzieła sztuki i wyroby rzemiosła artystycznego prezentujące kulturę szlachecką. Zbiory zawierają dzieła sztuki z różnych epok, od XVI do początku XX wieku – obrazy, rzeźby, wyroby rzemiosła artystycznego. Pochodzą one z przekazów, darów i zakupów. Nieliczne tylko eksponaty związane są bezpośrednio z historią zamku. Należą do nich portrety rodziny Sołohubów z XVIII w., lustra z żardinierami z pocz. XIX w., pistolety pojedynkowe

z XVIII i XIX w. oraz naczynia fajansowe angielskie z Shelton XIX w. Aktualnie na terenie Muzeum odbywają się lekcje muzealne z zakresu wiedzy o sztuce, obyczajach staropolskich i historii regionu organizowane dla uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i średnich. Jest jednym z niewielu tego typu zabytków zachowanych w Polsce.

- **Muzeum im. Jerzego Dunin-Borkowskiego w Krośniewicach** powstało w 1978r. dzięki przekazaniu przez kolekcjonera Jerzego Dunin-Borkowskiego swoich zbiorów na rzecz Muzeum Narodowego w Warszawie i utworzenia V Oddziału Muzeum Narodowego w Krośniewicach. Dożywotnim kuratorem został fundator i patron Muzeum. Od 1999 r. Muzeum jest samorządowe i mieści się w XIX w. zajeździe, gdzie zbiory są dotychczas eksponowane. W kilku tematycznych salach prezentowane są dzieła sztuki, wyroby rzemiosła artystycznego, numizmaty, pamiątki po wybitnych Polakach jak: marszałek J. Piłsudski, gen. Wł. Sikorski, gen. Wł. Anders, Księżę J. Poniatowski i T. Kościuszko. Wśród dzieł na uwagę zasługują obrazy M. Bacciarelliego, Olgi Boznańskiej, K. Sichulskiego. Poza możliwością zobaczenia ekspozycji stałych i czasowych, miłośnicy historii, sztuki, militariów i numizmatyki mogą wziąć udział w zajęciach lekcyjnych związanych z bohaterami i wydarzeniami narodowymi i warsztatach muzealnych z kaligrafii, grafiki, garncarstwa i kolekcjonerstwa. Ważnym wydarzeniem jest wręczenie Honorowej Nagrody Hetmana Kolekcjonerów Polskich Jerzego Dunin - Borkowskiego, którą corocznie podczas Ogólnopolskiego Święta Kolekcjonerów honorowani są kolekcjonerzy, instytucje i stowarzyszenia za wybitne osiągnięcia kolekcjonerskie i popularyzację tej idei oraz ochronę pamiątek polskiej kultury narodowej w kraju i zagranicą.
- **Muzeum Regionalne w Kutnie**, którego siedzibą jest klasycystyczny ratusz miejski w Kutnie. Muzeum powstało w 1981 roku jako placówka wielodziałowa. Swym obszarem badawczym obejmuje Kutno i region kutnowski (w granicach powiatu kutnowskiego), dokumentując przeszłość i teraźniejszość poprzez takie dziedziny jak: archeologia, historia, sztuka, etnografia, przyroda i wojskowość.

Trudności w funkcjonowaniu muzeów może powodować niedostateczne finansowanie działalności ze środków publicznych, dlatego muzea poszukują sponsorów wśród lokalnych mieszkańców, stowarzyszeń i przedsiębiorców.

Większość imprez kulturalnych organizowanych na terenie powiatu kutnowskiego jest organizowana w celu zapewnienia miejscowej społeczności dostępu do rozrywki

i ma charakter lokalny. Do imprez, które mogą stać się turystyczną wizytówką powiatu możemy zaliczyć min.:

- Święto Róży w ramach, którego organizowana jest Wystawa Róż i Aranżacji Florystycznych „Paź Królowej”, której towarzyszą wykłady wybitnych i wielokrotnie nagradzanych hodowców róż, wystawy prac oraz występy zespołów artystycznych.
- Ogólnopolskie Święto Kolekcjonerów i targi kolekcjonerskie „Na Skrzyżowaniu”, które skierowane są nie tylko do sprzedających lub kupujących dzieła sztuki, ale do wszystkich, którzy interesują się kolekcjonerstwem i lubią szperać wśród ciekawych starych przedmiotów.

Tabela 27 prezentuje cykliczne imprezy kulturalne i sportowe na terenie poszczególnych gmin Powiatu Kutnowskiego.

Tabela 27: Cykliczne imprezy kulturalne i sportowe na terenie poszczególnych Gmin Powiatu Kutnowskiego

Gmina	Cykliczne imprezy kulturalne i sportowe na terenie Gminy
Bedlno	Międzywojewódzki Przegląd Kapel Ludowych
	Dożynki Gminne
	Festyn Świętojański
Dąbrowice	Dożynki Gminne
	Turniej Piłki Nożnej o Puchar Wójta
Krośniewice	Majowy Festyn Rodzinny
	Wiosenne Wariacje Muzyczne
	Ogólnopolskie Święto Kolekcjonerów
	Święto „Krośniewickie Maki”
	Turniej Brydżowy im. Jerzego Stępnika o Puchar Burmistrz Krośniewic Julianny Barbary Herman
	Krośniewickie Rajdy Rowerowe
	Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy
Krzyżanów	Dzień Babci i Dziadka
	Bieg Zwycięstwa
	Dzień Papieski
	Święto Niepodległości
	Wigilia
	Dzień Kobiet
	Święto Wsi Polskiej
	Dożynki Gminne

**KIERUNKI ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU KUTNOWSKIEGO ZWANE
„STRATEGIA ROZWOJU POWIATU KUTNOWSKIEGO NA LATA 2015 – 2020”**

Kutno UG	Odyseja historyczna
	Festyn z okazji dnia Dziecka
	Letni piknik taneczny
	Turniej Polonistyczny Powiatu Kutnowskiego
	Dzień Kobiet
	Święto Niepodległości
	Koncert Świąteczny
Kutno UM	Święto Róży - Wystawa Róż i Aranżacji Florystycznych
	Kutnowska Majówka – w tym: Majówka z Bareją
	Złoty Środek Poezji
	Stacja Kutno - Ogólnopolski Festiwal Piosenek Jeremiego Przybory
	Festiwal Szaloma Asza
	Złot Grup Rekonstrukcji Historycznych „Odyseja Historyczna”
	Mistrzostwa Baseballowe Regionu Europy I Afryki
Łanięta	Dożynki Gminne
	Majówka
	Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy
Nowe Ostrowy	Dożynki Gminne
	Festyn Gminny
Oporów	Dzień Dziecka
	Dożynki gminne
	Pożegnanie lata
Strzelce	Dożynki Gminne
Żychlin	Święto Żychlina
	Piknik rekreacyjny z okazji Dnia Dziecka
	Dzień Seniora
	Symposium akwarystyczne
	Dzień Godności Osoby z Niepełnosprawnością Intelektualną
	Walentynkowy turniej Piłki Siatkowej
	Żychlińska Liga Piłki Halowej
	Mikołajkowy pokaz kotów rasowych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z Gmin Powiatu Kutnowskiego

5.1.5. Pomoc społeczna

Na terenie powiatu kutnowskiego działania w zakresie pomocy społecznej realizują miejskie, miejsko-gminne oraz gminne Ośrodki Pomocy Społecznej zlokalizowane na terenie poszczególnych gmin powiatu, a także **Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie** z siedzibą w Kutnie.

Rodziny na terenie powiatu kutnowskiego korzystały z pomocy społecznej ze względu na trudną sytuację życiową, której powodem było m.in.: ubóstwo, bezdomność, potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba, alkoholizm, narkomania oraz przemoc w rodzinie. Najważniejszymi z powodów wsparcia są powiązane ze sobą ubóstwo i bezrobocie.

Tabela 28: Liczba rodzin objętych pomocą społeczną ze względu na wybrane powody trudnej sytuacji życiowej w 2014 r.

Wyszczególnienie	Gmina Dąbrowice	Gmina Bedlno	Gmina Krośnice	Gmina Krzyżanów	Gmina Kutno	Gmina Nowe Ostrowy	Gmina Oporów	Gmina Żychlin	Gmina Łanięta	Gmina Strzelce	Miasto Kutno
Ubóstwo	70	110	512	64	102	69	32	514	74	112	637
Bezdomność	0	2	3	4	5	1	0	5	1	0	63
Potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności	45	4	2	22	6	0	8	19	22	19	98
Bezrobocie	65	80	381	104	263	165	60	323	73	92	831
Niepełnosprawność	32	36	120	22	55	42	27	187	28	39	594
Długotrwała lub ciężka choroba	58	29	198	56	13	5	19	47	16	4	591
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	18	16	1	13	11	34	7	173	33	25	188
Alkoholizm	17	0	1	1	11	38	23	21	19	4	218
Narkomania	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	6
Przemoc w rodzinie	2	0	0	0	1	13	19	33	4	8	12

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych jednostek samorządów gminnych

Poza zadaniami wynikającymi z realizacji ustawy o pomocy społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie wykonuje zadania z zakresu rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych, jest organizatorem pieczy zastępczej, a także sprawuje nadzór nad powiatowymi jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej.

Pomoc instytucjonalna w zakresie ustawy o pomocy społecznej:

Domy Pomocy Społecznej są formą opieki instytucjonalnej, w których przebywają osoby nie mogące żyć samodzielnie ze względu na stan zdrowia, trudną sytuację rodzinną, pewne uwarunkowania społeczne i finansowe.

Na terenie powiatu kutnowskiego na dzień 31.12.2014 roku funkcjonowało 6 domów pomocy społecznej, w tym jeden prowadzony na zlecenie Powiatu Kutnowskiego przez Zgromadzenie Sióstr Albertynek Prowincję Warszawską, w drodze przeprowadzonego otwartego konkursu ofert.

Tabela 29: Wykaz Domów Pomocy Społecznej na terenie powiatu kutnowskiego wraz z określeniem typu i rozkładem miejsc statutowych

Nazwa Domu	Typ Domu	Liczba miejsc statutowych
Dom Pomocy Społecznej w Kutnie, ul. Krzywoustego 11	dla osób w podeszłym wieku i dla osób przewlekle somatycznie chorych	71
Dom Pomocy Społecznej w Kutnie, ul. Oporowska 27	dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie	130
Dom Pomocy Społecznej w Pniewie	dla osób w podeszłym wieku i osób przewlekle somatycznie chorych	72
Dom Pomocy Społecznej w Wojszycach	dla osób przewlekle psychicznie chorych	130
Dom Pomocy Społecznej w Woli Chruścińskiej	dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie	95
Dom Pomocy Społecznej w Kutnie, ul. Sobieskiego 49 (DPS prowadzony przez Zgromadzenie S.S. Albertynek)	dla kobiet przewlekle somatycznie chorych	60
Razem		558

Źródło: Dane PCPR w Kutnie

Domy Pomocy Społecznej w powiecie kutnowskim na dzień 31.12.2014 roku dysponowały 558 miejscami statutowymi. Dom Pomocy Społecznej w Woli Chruścińskiej ubiega się o zmianę profilu Domu dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie na typ dla osób

przewlekłe psychicznie chorych. Wykazana liczba miejsc w pełni zaspokaja potrzeby mieszkańców powiatu na ten typ usług.

Tabela 30: Mieszkańcy domów pomocy społecznej powiatu kutnowskiego przebywający w tych jednostkach w latach 2008-2014

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Mieszkańcy przyjęci przed 01.01.2004r. (stare zasady)	462	424	389	355	325	294	272
Mieszkańcy przyjęci po 01.01.2014r. (nowe zasady)	107	137	174	203	227	259	286
Ogółem	569	561	563	558	552	553	558

Źródło: Dane PCPR w Kutnie

Sukcesywnie od 2008 roku zmniejsza się liczba osób przebywających w Domach Pomocy Społecznej na tzw. starych zasadach, tzn. przyjętych do tych placówek przed 01 stycznia 2004 roku. Tendencja ta jest korzystna, ze względu na sposób finansowania pobytu w tej formie opieki.

Na dzień 31.12.2014 roku w placówkach zamieszkiwało 558 osób, w tym 286 osób przyjętych na podstawie nowych zasad finansowania.

Pieczna zastępcza realizowana w zakresie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Na terenie Powiatu Kutnowskiego zlokalizowane są:

- a. Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza „Tęcza” w Kutnie ul. Karłowicza 1.
- b. Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza we Franciszkowie.
- c. Rodzinny Dom Dziecka w Strzegocinie.

W dwóch placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego funkcjonujących na terenie Powiatu przebywało według stanu na 31.12.2014 r. – 59 wychowanków objętych opieką całodobową, natomiast w Rodzinnym Domu Dziecka w Strzegocinie umieszczonych było 8 małoletnich. Corocznie, od 2005 roku Powiat Kutnowski zleca prowadzenie Rodzinnego Domu Dziecka w Strzegocinie Caritas Diecezji Łowickiej.

**KIERUNKI ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU KUTNOWSKIEGO ZWANE
„STRATEGIA ROZWOJU POWIATU KUTNOWSKIEGO NA LATA 2015 – 2020”**

Tabela 31: Typy rodzin zastępczych oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych funkcjonujących w powiecie kutnowskim w latach 2008-2014

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Placówki opiekuńczo – wychowawcze – w tym: typu rodzinnego	4	4	4	3	3	3	3
	1	1	1	1	1	1	1
Rodziny zastępcze ogółem, w tym:	136	151	151	160	150	165	153
spokrewnione	114	131	130	136	96	103	97
niezawodowe	18	16	17	18	48	53	46
zawodowe	4	4	4	6	6	9	10

Źródło: Dane PCPR w Kutnie

Realizując założenia polityki państwa w zakresie rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej od 2008 roku zwiększa się liczba rodzin zastępczych, ze 136 w 2008 roku do 153 w 2014 roku. Na szczególną uwagę zasługuje wzrost zawodowych rodzin zastępczych w omawianym okresie z 4 w 2008 roku do 10 w roku 2014.

Dobrze rozbudowany system pieczy zastępczej pozwala na przyjęcie dzieci z innych powiatów, których na dzień 31.12 2014 roku było 20.

Rodzinna piecza zastępcza jest alternatywą dla pieczy instytucjonalnej. Wszystkie działania Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Kutnie ukierunkowane są na rozwój tej formy wsparcia.

Tabela 32: Wychowankowie w pieczy zastępczej w latach 2008-2014 (według stanu na 31 grudnia 2014 r.)

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Placówki opiekuńczo-wychowawcze, w tym typu rodzinnego	115	92	84	86	94	73	67
	8	8	8	8	8	8	8
Rodziny zastępcze ogółem	192	225	224	243	230	261	253
w tym: spokrewnione	146	171	172	177	129	142	135

**KIERUNKI ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU KUTNOWSKIEGO ZWANE
„STRATEGIA ROZWOJU POWIATU KUTNOWSKIEGO NA LATA 2015 – 2020”**

niezawodowe	23	23	23	25	60	65	64
zawodowe	23	31	29	41	41	54	54
Ogółem wychowankowie w pieczy zastępczej	307	317	308	329	324	334	320

Źródło: Dane PCPR w Kutnie

Analizując powyższą tabelę należy stwierdzić, że ogólna liczba wychowanków przebywająca w pieczy zastępczej w okresie od 2008- 2014 roku jest na wyrównanym poziomie z niewielką tendencją wzrostową.

Radykalnie zmniejszyła się liczba wychowanków w instytucjonalnej pieczy zastępczej z 115 w 2008 roku do 67 w 2014 roku. W omawianym okresie nastąpił natomiast wzrost o 31,77% liczby wychowanków w rodzinnych formach opieki.

Istotnym zadaniem realizowanym w ramach zadań własnych powiatu jest organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, placówki opiekuńczo-wychowawcze i inne formy opieki, przez wspieranie procesu usamodzielnienia i integracji ze środowiskiem. Wsparcie polega na przyznaniu pomocy na kontynuowanie nauki, zagospodarowanie, usamodzielnienie, pomocy w znalezieniu zatrudnienia, uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz pracy socjalnej.

Według stanu na 31.12.2014 roku 134 osoby były objęte następującym wsparciem:

- pomocą pieniężną na kontynuowanie nauki - 114 osób otrzymało 1060 świadczeń w łącznej wysokości 523,239,00 zł,
- pomocą pieniężną na usamodzielnienie - 15 osób otrzymało kwotę 80,710,00zł,
- pomocą pieniężną na zagospodarowanie – 5 osób otrzymało kwotę 24,594,00zł
- pomoc w uzyskaniu prawidłowych warunków mieszkaniowych otrzymało 7 osób w formie pobytu w mieszkaniu usamodzielnienia.

Ponadto w strukturach POW „Tęcza „ w Kutnie funkcjonuje **Ośrodek Poradnictwa Rodzinnego**, w którym zespół specjalistów udziela fachowej pomocy psychologicznej i pedagogicznej. Od 2007 roku w ramach Ośrodka Poradnictwa Rodzinnego funkcjonuje grupa wsparcia dla rodzin zastępczych.

Raz w miesiącu w siedzibie PCPR odbywają się spotkania dla rodzin zastępczych, podczas których mają one możliwość wymiany doświadczeń, pomocy sobie nawzajem w rozwiązywaniu napotykanych trudności oraz mogą skonsultować się z psychologiem z PCPR, który prowadzi grupę wsparcia oraz periodically prowadzi szkolenia dla rodzin zastępczych w zakresie rodzicielstwa zastępczego i występujących problemów.

W obszarze pomocy społecznej i pieczy zastępczej działają dwa stowarzyszenia „Wyspa skarbów” i „Laris”, które pozyskują w sposób skuteczny środki pozabudżetowe na rozszerzenie oferty kulturalnej jednostek.

Działalność Powiatowego Zespołu do spraw Orzekania o Niepełnosprawności

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kutnie swoim zakresem działania obejmuje mieszkańców powiatu kutnowskiego. Podstawowym zadaniem Zespołu jest orzekanie o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności do celów pozarentowych.

Tabela 33: Działalność orzecznicza Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Kutnie w latach 2008-2014

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Liczba wydanych orzeczeń dla osób powyżej 16 r.ż. (dorośli)	2275	2553	2488	2899	2801	2570	2681
Liczba wydanych orzeczeń dla osób poniżej 16 r.ż. (dzieci)	438	427	342	272	267	273	247
Ogółem orzeczeń	2713	2980	4084	3171	3068	2843	2928
Liczba wydanych kart parkingowych	403	450	528	624	Wydawane były przez Wydział Transportu Starostwa Powiatowego w Kutnie		Od 01.07.2014r. 316
Liczba wydanych legitymacji	613	649	784	802	804	721	679

Źródło: Dane PCPR w Kutnie

Liczba wydanych orzeczeń przez Powiatowy Zespół oscyluje w granicach 3000 rocznie.

Liczba wydanych orzeczeń nie jest tożsama z liczbą osób niepełnosprawnych w powiecie. Uprawnienia orzecznicze posiada również ZUS, KRUS oraz służby mundurowe. Orzeczenia wydawane są na stałe lub okresowo, ponadto jedna osoba może legitymować się kilkoma orzeczeniami.

Biorąc pod uwagę powyższe, brak jest wiedzy o faktycznej liczbie osób niepełnosprawnych w powiecie, województwie czy Polsce. Szacuje się, że osoby niepełnosprawne stanowią około 20% społeczeństwa.

Według stanu na 31.12.2014 roku, wydano 2928 orzeczeń, w tym 2681 o stopniu niepełnosprawności (dla osób powyżej 16 roku życia), 247 o niepełnosprawności (dla osób od 0 do 16 roku życia).

Wśród osób powyżej 16 roku życia:

- 629 otrzymało znaczny stopień niepełnosprawności,
- 1481 otrzymało umiarkowany stopień niepełnosprawności,
- 442 otrzymało lekki stopień niepełnosprawności,
- 129 nie otrzymało stopnia niepełnosprawności.

W przypadku dzieci - 205 otrzymało orzeczenie o niepełnosprawności, zaś 42 dzieci nie zostało zaliczonych do osób niepełnosprawnych. Głównymi przyczynami zakwalifikowania do określonego stopnia niepełnosprawności były: choroby układu oddechowego i krążenia, upośledzenie narządu ruchu, choroby neurologiczne, zaburzenia głosu, mowy i słuchu.

Najczęstsze powody, dla których osoby składały wniosek o wydanie orzeczenia to: zatrudnienie, zasiłek pielęgnacyjny, korzystanie z ulg i uprawnień oraz konieczność zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne.

Rehabilitacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych w zakresie realizacji ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

W przypadku osób niepełnosprawnych szczególną rolę spełnia rehabilitacja, w tym rehabilitacja społeczna, przyczyniająca się do:

- wyrabiania zaradności osobistej i pobudzania aktywności społecznej,
- wyrabiania umiejętności samodzielnego wypełniania ról społecznych,
- likwidacji barier w szczególności architektonicznych, urbanistycznych, technicznych, transportowych, w komunikowaniu się i dostępie do informacji,
- kształtowania w społeczeństwie właściwych postaw i zachowań sprzyjających integracji z osobami niepełnosprawnymi.

Poniższa tabela zawiera dane na temat realizowanych w powiecie kutnowskim zadań z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej.

**KIERUNKI ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU KUTNOWSKIEGO ZWANE
„STRATEGIA ROZWOJU POWIATU KUTNOWSKIEGO NA LATA 2015 – 2020”**

Tabela 34: Rodzaj, zakres i wysokość środków na realizację zadań z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej ze środków PFRON w latach 2008-2014

		2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ogółem (zł)		2.874.968	2.069.846	1.783.930	1.712.724	2.475.024	1.838.298	2.153.121
Warsztaty Terapii Zajęciowej	I. osób	55	60	60	60	60	60	60
	kwota	658.698	823.481	887.760	887.760	887.760	887.760	887.760
Turnusy rehabilitacyjne	I. osób	780	539	319	295	556	353	395
	kwota	523.439	324.474	222.660	189.603	381.421	260.554	281.032
Bariera architektoniczna, techniczna, w komunikowaniu się	I. osób	120	89	41	26	169	32	95
	kwota	320.227	249.420	90.013	69.422	337.047	171.843	233.167
Sprzęt rehabilitacyjny, środki pomocnicze i przedmioty ortopedyczne	I. osób	1157	1092	989	756	1722	1289	1471
	kwota	770.151	526.223	429.622	499.359	716.809	479.258	663.971
Sport, kultura i turystyka	I. osób	37	26	44	33	10	11	31
	kwota	129.453	56.248	65.569	44.081	61.987	38.883	37.191
Rehabilitacja zawodowa		473.000	90.000	88.306	22.499	90.000	-	50.000
dofinansowanie powiatu kutnowskiego do działalności WTZ	73.197	91.498	98.640	98.640	98.640	98.640	98.640	98.640

Źródło: Dane PCPR w Kutnie

Najwyższą pozycję wydatków w powyższej tabeli stanowi dofinansowanie do działalności Warsztatów Terapii Zajęciowej. W powiecie kutnowskim funkcjonują dwa Warsztaty Terapii Zajęciowej: w Kutnie i w Żychlinie. Placówki prowadzone są przez Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym. W Warsztatach przebywa 60 uczestników. Terapia indywidualna i grupowa odbywa się w pracowniach, a grupa terapeutyczna liczy 5 uczestników. Celem działalności jest przygotowanie uczestnika do podjęcia zatrudnienia na chronionym lub otwartym rynku pracy.

Poza środkami finansowymi przeznaczonymi przez PFRON zgodnie z algorytmem, PCPR w Kutnie od kilku lat organizuje programy celowe:

- „Wyrównywanie różnic między regionami II” – w 2014 roku powiat kutnowski podpisał umowy i otrzymał środki finansowe na: zakup i montaż windy dla osób niepełnosprawnych ruchowo w budynku przy ul. Dobrzeleńskiej 6 w Żychlinie (Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii), likwidację barier w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszanie się - Szkoła Podstawowa nr 1 w Kutnie, zakup transportera schodowego przez Urząd Gminy w Żychlinie;

- „Aktywny samorząd”, z którego skorzystało w 2014 roku 120 osób uzyskując dofinansowanie w kwocie 372 096,00 zł, głównie na dofinansowanie kształcenia na poziomie wyższym, zakup protez kończyn, w których zastosowano nowoczesne rozwiązania technologiczne.

Innym, równie ważnym rodzajem rehabilitacji prowadzonej w odniesieniu do osób niepełnosprawnych jest rehabilitacja zawodowa. Jej celem jest ułatwienie osobie dotkniętej niepełnosprawnością uzyskanie i utrzymanie odpowiedniego zatrudnienia i awansu zawodowego poprzez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia i pośrednictwa pracy. Rehabilitacja zawodowa realizowana jest przez Powiatowy Urząd Pracy w Kutnie.

Współpraca z Powiatową Społeczną Radą do Spraw Osób Niepełnosprawnych.

Powiatowa Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych została powołana przez Starostę Kutnowskiego Zarządzeniem nr 44/2011 z dnia 7 listopada 2011 roku. Rada jest organem doradczym i składa się z 5 osób powołanych spośród przedstawicieli działających na terenie powiatu organizacji pozarządowych oraz jednostek samorządu terytorialnego szczebla powiatowego i gminnego. Jej siedzibą jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kutnie, ul. Krzywoustego 11. Do zakresu działań Rady należy inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do:

- integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych,
- realizacji praw osób niepełnosprawnych,
- opiniowanie projektów powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych,
- ocena realizacji programów,
- opiniowanie projektów uchwał i programów przyjmowanych przez Radę Powiatu pod kątem ich skutków dla osób niepełnosprawnych. Rada spotyka się co najmniej jeden raz w kwartale.

Działalność Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej

Najważniejszym zadaniem Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej jest skuteczne pomaganie osobom znajdującym się okresowo w trudnych sytuacjach życiowych, zagrażających ich codziennej egzystencji. Pracownicy Ośrodka poprzez interwencję, właściwą diagnozę wstępną, a później konsekwentnie ustalone wspólnie z klientem środki zaradcze, starają się zmniejszyć następstwa urazowych zdarzeń, powstrzymać przemoc, ochronić przed samobójstwem. Ośrodek prowadzi poradnictwo rodzinne i wychowawcze,

konsultacje prawne, terapię indywidualną i grupową dla osób dorosłych znajdujących się w kryzysie z powodu traumatycznych wydarzeń i urazów psychicznych, które w konsekwencji doprowadziły do zaburzeń w zaspokajaniu nawet podstawowych potrzeb bio-psycho-społecznych.

Według stanu na dzień 31.12.2014 roku pomoc uzyskało 787 osób, którym udzielono:

- 3 168 porad telefonicznych,
- 1931 porad psychologicznych,
- wobec 481 osób zastosowano terapię.

Ponadto, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kutnie realizuje zadania:

- Tworzy projekty w zakresie realizacji zadań wynikających z pojawiających się problemów społecznych oraz opracowuje i realizuje programy na rzecz aktywizacji grup zagrożonych marginalizacją – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kutnie składało do Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Łodzi wniosek o dofinansowanie na lata 2013 - 2014 Projektu pn.: „Lepsze jutro” ze środków EFS w ramach Poddziałania 7.1.2 – Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji przez powiatowe centra pomocy rodzinie Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Uzyskano dofinansowanie z Unii Europejskiej na aktywną integrację osób niepełnosprawnych i wychowanków opuszczających placówki opiekuńczo-wychowawcze oraz rodziny zastępcze. Łączna kwota projektu realizowanego na dzień 31.12.2014r. wynosi 1 603 009,02 zł, z czego: ze środków EFS – 1 434 536,81 zł, zaś wkład środków PCPR – 168 472,21 zł. W projekcie uczestniczyło 115 osób, w tym: 89 osób posiadających orzeczenie o stopniu niepełnosprawności oraz 26 wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych funkcjonujących na terenie powiatu kutnowskiego. Dzięki uczestnictwu w projekcie osoby niepełnosprawne mogły wejść ze swoimi problemami w szerszą grupę społeczną, otworzyć się na nowe wymagania rynku pracy, wymienić doświadczenia, wzmocnić sferę psychiczną, zwiększyć wiarę we własne siły, a w konsekwencji przełamać barierę spowodowaną niepełnosprawnością w poszukiwaniu aktywności zawodowej;
- Od 2011 roku PCPR realizuje „Program korekcyjno – edukacyjny dla sprawców przemocy w rodzinie”. Program skierowany jest do sprawców stosujących przemoc w rodzinie i realizowany przez pracowników Powiatowego Ośrodka Interwencji Kryzysowej. W programie w 2014 roku wzięło udział 12 sprawców (8 mężczyzn i 4 kobiety), którzy uczestniczyli w zajęciach indywidualnych i grupowych

z psychologiem i terapeutą w łącznej liczbie 60 godzin na sprawcę. Środki finansowe w wysokości 18 tysięcy złotych na powyższy program uzyskano z Urzędu Wojewódzkiego;

- Przy Placówce Opiekuńczo – Wychowawczej „Tęcza” w Kutnie funkcjonuje Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom z Domów Dziecka i rodzin zastępczych „Wyspa Skarbów”. Przy współpracy Stowarzyszenia i wykorzystaniu środków unijnych z Projektu „Lepsze jutro”, corocznie w maju organizowany jest Piknik Rodzinny z okazji „Dnia Rodzicielstwa Zastępczego”;
- Organizowanie szkoleń kadr pomocy społecznej i pomoc merytoryczna – W 2014 roku pracownicy ze wszystkich działów zarówno PCPR jak i innych instytucji pomocy społecznej funkcjonujących na terenie powiatu kutnowskiego (domy pomocy społecznej, ośrodki pomocy społecznej) brali udział w licznych szkoleniach zarówno wyjazdowych jak i organizowanych na miejscu. Organizacją tych szkoleń zajmowało się Regionalne Centrum Polityki Społecznej w Łodzi i obejmowało swym zakresem różnorodną tematykę. W ciągu całego 2014 roku, podobnie jak w latach poprzednich na terenie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie odbywały się cykliczne spotkania pracowników Ośrodków Pomocy Społecznej z całego powiatu, których celem było usprawnienie i ujednolicenie działań dla dobra mieszkańców oraz pomoc merytoryczna w zakresie stosowania prawa;
- Współpraca z organizacjami pozarządowymi - Na terenie powiatu kutnowskiego działa szereg organizacji pozarządowych, w tym 17 w obszarze niepełnosprawności i 2 w obszarze pomocy społecznej. Dwa razy w roku PCPR organizuje spotkania, zawierające element szkoleń z przedstawicielami organizacji pozarządowych. Stowarzyszenia współpracujące z PCPR organizują wiele imprez o charakterze powiatowym i lokalnym. Organizacje te są cennym propagatorem zdrowego stylu życia, turystyki i rekreacji, kulturalnego spędzania czasu wolnego, integracji międzypokoleniowej i wypełniają zadania społecznej integracji i rehabilitacji.
- W roku 2013 oprócz działalności bieżącej Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kutnie realizowało założenia „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kutnowskiego na lata 2007-2013”, „Programu Pomocy Dziecku i Rodzinie na lata 2007-2013”, „Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2008-2013” oraz „Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy na lata

2011-2013”. W roku 2014 powstały dokumenty strategiczne dotyczące lat 2014-2020.

5.1.6. Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo na terenie powiatu kutnowskiego zapewnia Komenda Powiatowa Policji w Kutnie wraz z jednostkami podległymi: Komisariatem Policji w Krośniewicach i Komisariatem Policji w Żychlinie.

Strukturę KPP w Kutnie tworzą wydziały: dochodzeniowo-śledczy, kryminalny, prewencji, ruchu drogowego, do walki z przestępczością gospodarczą, a także zespół kadr i szkoleń oraz oficer prasowy.

Policję definiuje się jako umundurowaną i uzbrojoną formację służącą społeczeństwu i przeznaczoną do ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz do utrzymywania bezpieczeństwa i porządku publicznego. Do podstawowych zadań Policji należą:

- ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra;
- ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego, w tym zapewnienie spokoju w miejscach publicznych oraz w środkach publicznego transportu i komunikacji publicznej, w ruchu drogowym i na wodach przeznaczonych do powszechnego korzystania;
- inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi;
- wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców;
- nadzór nad specjalistycznymi uzbrojonymi formacjami ochronnymi w zakresie określonym w odrębnych przepisach;
- kontrola przestrzegania przepisów porządkowych i administracyjnych związanych z działalnością publiczną lub obowiązujących w miejscach publicznych;
- współdziałanie z policjami innych państw oraz ich organizacjami międzynarodowymi, a także z organami i instytucjami Unii Europejskiej na podstawie umów i porozumień międzynarodowych oraz odrębnych przepisów;
- gromadzenie, przetwarzanie i przekazywanie informacji kryminalnych;
- prowadzenie bazy danych zawierającej informacje o wynikach analizy kwasu dezoksyrybonukleinowego (DNA).

Na terenie powiatu kutnowskiego w 2014 roku, w porównaniu do roku 2013 zwiększyła się znacząco liczba kolizji, nałożonych mandatów karnych oraz wniosków skierowanych do sądu, a także zastosowanych pouczeń. Jednocześnie w 2014 roku liczba wypadków i ujawnionych nietrzeźwych kierowców była niższa niż w roku 2013.

Tabela 35: Podstawowe wskaźniki bezpieczeństwa na drogach Powiatu Kutnowskiego

Wyszczególnienie	2012	2013	2014
wypadki	183	189	164
zabici	13	8	9
ranni	221	248 / 249	203
kolizje	773	783 / 785	819
nałożono MK	5 624	7 686 / 7 689	9 261
skierowano wniosków do sądu	357	359 / 365	438
zastosowano pouczeń	866	732	912
ujawniono nietrzeźwych kierowców	684	667	593

Źródło: <http://www.kutno.policja.gov.pl/images/WRD/roczna2013.pdf>

Dodatkowo na terenie powiatu kutnowskiego działa Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Kutnie, która jako zawodowa, umundurowana i wyposażona w specjalistyczny sprzęt formacja, przeznaczona jest do walki z pożarami, klęskami żywiołowymi i innymi miejscowymi zagrożeniami. W ramach KP PSP w Kutnie działają m.in.: jednostka ratowniczo-gaśnicza, wydział ds. operacyjno-szkoleniowych, sekcja ds. kwatermistrzowsko-technicznych oraz sekcja ds. kontrolno-rozpoznawczych. Jednocześnie na obszarach poszczególnych gmin działają jednostki ochotniczych straży pożarnych, które również dbają o bezpieczeństwo mieszkańców.

W Kutnie funkcjonuje Straż Miejska, której zadaniem jest w szczególności ochrona spokoju i porządku w miejscach publicznych.

5.2. Usługi komunalne

Stan infrastruktury technicznej na terenie powiatu kutnowskiego jest zróżnicowany. Na terenach gmin miejskich i miast, tj. Kutno, Żychlin czy Krośniewice, jest ona znacznie bardziej rozwinięta niż na obszarach gmin wiejskich.

5.2.1. Usługi wodociągowe i kanalizacyjne

W tabeli 36 przedstawiono podstawowe informacje dotyczące poziomu wyposażenia powiatu kutnowskiego w sieć wodociągową i kanalizacyjną.

Tabela 32: Wyposażenie Powiatu Kutnowskiego w infrastrukturę techniczną

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2008	2012	2013
Wodociągi				
długość czynnej sieci rozdzielczej	km	1 252,5	1 264,4	1 267,7
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych	szt.	15 115	15 999	16 174
ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	91 298	90 540	89 942
ludność korzystająca z sieci wodociągowej w miastach	osoba	56 842	56 157	55 741
Kanalizacja				
długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	166,3	199,1	213,1
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych	szt.	4107	5 189	5 391
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	56 213	57 037	57 137
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w miastach	osoba	52 730	52 459	52 113
Korzystający z instalacji w % ogółu ludności				
ogółem				
wodociąg	%	89,0	89,5	89,6
kanalizacja	%	54,8	56,4	56,9
w miastach				
wodociąg	%	94,5	94,8	94,8
kanalizacja	%	87,7	88,5	88,7
na wsi				
wodociąg	%	81,2	82,0	82,2
kanalizacja	%	8,2	10,9	12,1

Źródło: Dane GUS

Sieć wodociągowa

Zgodnie z danymi GUS, długość sieci wodociągowej na terenie powiatu kutnowskiego uległa zwiększeniu w okresie lat 2008-2012 o 11,9 km (tj. o ok 1%). Wraz z rozbudową sieci wodociągowej, wzrosła liczba podłączeń do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. 62% osób korzystających z sieci wodociągowej stanowią mieszkańcy miast. Analizując stopień zwodociągowania Powiatu należy zauważyć, że jest on większy w przypadku miast niż terenów wiejskich, co wynika m.in. z większej koncentracji zabudowy mieszkaniowej na terenach miejskich.

Najbardziej rozwiniętą sieć wodociągową w 2012 roku, według danych z poszczególnych gmin powiatu kutnowskiego posiadały gminy: Gmina Kutno – 192 km, gmina Krośniewice –

141,7 km, miasto Kutno – 139,6 km, gmina Krzyżanów – 121,6 km, gmina Żychlin – 119,8 km oraz gmina Strzelce – 108,8 km.

Analizując stopień zwodociągowania poszczególnych gmin powiatu, mierzonej liczbą osób korzystających z sieci wodociągowej w stosunku do całkowitej liczby mieszkańców danej gminy wynika, że największy stopień zwodociągowania posiadają gminy: gmina Krzyżanów (100%), gmina Strzelce (99,2%), gmina Krośniewice (99%), gmina Dąbrowice (98,2%), gmina Łanięta (96,7%), gmina Oporów (96,6%), miasto Kutno (95,8%).

Dalsza rozbudowa sieci wodociągowej istotnie podniesie jakość życia mieszkańców poprzez zapewnienie ciągłości dostaw wody spełniającej wszelkie normy sanitarne, co z pewnością pozytywnie wpłynie na stan zdrowia użytkowników sieci. Wyposażenie obszaru w podstawową infrastrukturę techniczną zwiększy również atrakcyjność powiatu kutnowskiego dla obecnych i potencjalnych mieszkańców oraz inwestorów, zachęca do napływania ludności na teren powiatu.

Sieć kanalizacyjna

Wszystkie gminy powiatu kutnowskiego stosują sposób mieszany skanalizowania. Oprócz kanalizacji sieciowej wśród mieszkańców dużą popularnością cieszą się przydomowe oczyszczalnie ścieków, szczególnie na terenach wiejskich, gdzie dominuje zabudowa rozproszona.

Jednostką organizacyjną zajmującą się eksploatacją systemów kanalizacyjnych na terenie miasta Kutna oraz przyległych terenów gminy Kutno wchodzących w skład aglomeracji kutnowskiej jest: Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji sp. z o.o. w Kutnie oraz Grupowa Oczyszczalnia Ścieków sp. z o. o. w Kutnie. Sieć kanalizacyjna i oczyszczalnia miasta Krośniewice zlokalizowana na terenie wsi Pawlikowice oraz oczyszczalnie zlokalizowane we wsiach Godzięby i Głogowa znajdują się w gestii Miejskiego Zakładu Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Krośniewicach. W Żychlinie kanalizacja i oczyszczalnia miasta Żychlin znajduje się w gestii Samorządowego Zakładu Budżetowego w Żychlinie. Ponadto, na terenie powiatu kutnowskiego znajduje się jeszcze kilka innych oczyszczalni ścieków będących w gestii samorządów gminnych zlokalizowanych w poszczególnych gminach powiatu. Jedynie w gminach: Bedlno, Dąbrowice oraz Oporów brak jest oczyszczalni ścieków obsługujących mieszkańców gmin w ramach realizacji zadań własnych gminy w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków, jednakże w gm. Bedlno i Oporów zlokalizowanych jest kilka lokalnych oczyszczalni ścieków bytowych przy obiektach użyteczności publicznej i zbiorowego zamieszkania (DPS-y, szkoły, Muzeum Zamek w Oporowie).

Sieć kanalizacyjna na terenie powiatu kutnowskiego jest słabiej rozwinięta w stosunku do sieci wodociągowej. Na koniec 2012 roku na terenie powiatu funkcjonowała sieć kanalizacyjna o długości 199,1 km. Wraz z rozwojem sieci kanalizacyjnej, zwiększyła się również liczba podłączeń prowadzących do budynków mieszkalnych oraz liczba osób korzystających z sieci. Należy zauważyć, że długość sieci kanalizacyjnej uległa poprawie w stosunku do 2008 roku o 32,8 km (tj. o 19,7%). Największym stopniem skanalizowania charakteryzują się miasta leżące w powiecie kutnowskim.

Analizując długość sieci kanalizacyjnej w poszczególnych gminach powiatu należy zauważyć, że 3 gminy powiatu, tj. Bedlno, Dąbrowice oraz Oporów nie posiadają zbiorczej sieci kanalizacji sanitarnej. Gminy: Krzyżanów, Nowe Ostrowy oraz Strzelce charakteryzują się niskim poziomem skanalizowania. Najbardziej rozwiniętą sieć posiadają miasto Kutno, gmina Żychlin, gmina Łanięta oraz gmina Krośniewice.

Należy zaznaczyć, że rozbudowa sieci kanalizacyjnej następuje stopniowo, w pierwszej kolejności na obszarach poszczególnych gmin powiatu kutnowskiego o większych skupiskach mieszkańców, gdzie rozbudowa ta jest uzasadniona i opłacalna ekonomicznie. Tym samym należy zakładać, że rozwój budownictwa mieszkaniowego na terenie poszczególnych gmin (a tym samym wzrost gęstości zaludnienia w poszczególnych miejscowościach) przyczyni się do rozwoju sieci kanalizacyjnej i przydomowych oczyszczalni ścieków, co wpłynie w konsekwencji na dalszy wzrost atrakcyjności osadniczej powiatu kutnowskiego. W przypadku terenów inwestycyjnych konieczne będzie wcześniejsze uzbrojenie tych terenów w infrastrukturę wodno-ściekową, co zachęci potencjalnych inwestorów do inwestowania na tym terenie.

5.2.2. Zaopatrzenie w energię

O stopniu atrakcyjności osiedleńczej i inwestycyjnej danego obszaru świadczy również sposób zaopatrzenia w energię elektryczną, ciepłą i gaz:

- **Zaopatrzenie w energię elektryczną** – na terenie powiatu znajduje się kilkanaście stacji transformatorowo – rozdzielczych 110/15 kV, tzw. GPZ-ów. Zaopatrzenie w energię elektryczną z GPZ-ów odbywa się za pośrednictwem sieci elektroenergetycznej rozdzielczej SN-15 kV wyposażonej w lokalne stacje trafo 15/0, 4 kV zlokalizowane w bezpośrednim sąsiedztwie odbiorców. Ze stacji tych energia doprowadzana jest bezpośrednio do poszczególnych odbiorców za pośrednictwem miejscowych linii niskiego napięcia 0,4/0,23 kV kablowych bądź napowietrznych. Istniejąca sieć elektroenergetyczna jest dobrze rozwinięta,

a niektóre GPZ-y posiadają rezerwy mocy oraz możliwości podmiany istniejących jednostek transformatorowych na jednostki o większej mocy. Ze względu jednak na rosnące zapotrzebowanie ze strony odbiorców, sieć energetyczna wymaga rozbudowy i modernizacji;

- **Zaopatrzenie w gaz** – dostęp do sieci gazowej posiadają gminy: miasto Kutno – 68,3 km, gmina Strzelce – 13 km, gmina Kutno – 11,5 km oraz gmina Krzyżanów – 4,3 km. Głównymi odbiorcami gazu są gospodarstwa domowe oraz zakłady przemysłowe i usługowe. Mieszkańcy, którzy nie posiadają dostępu do gazu sieciowego, korzystają na co dzień z butli gazowych. Zapotrzebowanie w gaz przewodowy realizowane jest z gazociągu wysokiego ciśnienia DN 400 relacji: Płock – Ostrów Wielkopolski oraz gazociągu wysokiego ciśnienia DN 200 mm relacji Kutno – Łowicz poprzez stacje redukcyjno-pomiarowe pierwszego stopnia. Odbiorcy gazu zaopatrywani są w gaz z sieci gazowej średniego ciśnienia. Dalsza gazyfikacja powiatu kutnowskiego będzie zależeć od ekonomicznej opłacalności tego przedsięwzięcia;
- **Zaopatrzenie w energię ciepłą** - sieć ciepłownicza funkcjonuje na terenie: miasta Kutno (ECO Kutno Spółka z o.o.) oraz gminy Żychlin (Energia Kogeneracja Sp. z o.o. Ciepłownia Żychlin). Na terenie pozostałych gmin budynki jednorodzinne, zakłady usługowe i obiekty użyteczności publicznej ogrzewane są z indywidualnych źródeł ciepła opalanych węglem, gazem płynnym, olejem lub innymi paliwami stałymi. Źródła te tworzą tzw. efekt „niskiej emisji”, który pogarsza stan środowiska naturalnego. Taka sytuacja wymaga odpowiedniej polityki w zakresie modernizacji tych źródeł na proekologiczne;
- **Odnawialne źródła energii** – głównym źródłem energii odnawialnej na terenie Powiatu jest energia pozyskiwana z siły wiatru. **Elektrownie wiatrowe** znajdują się na terenie gmin: Krzyżanów (m. Żakowice, Rózanowice, Kaszewy Dworne, Łęki Kościelne), Bedlno – 2 elektrownie (m. Zleszyn – moc 2 MW, m. Plecka Dąbrowa – moc 0,8 MW), Nowe Ostrowy – 3 elektrownie (m. Mikształ – moc 800 kW, m. Grochówek – 2 szt. o mocy 500 kW, m. Perna – moc 1,2 MW), Kutno – 1 elektrownia (m. Głogowiec – moc 1 MW), Oporów – 2 elektrownie (m. Podgajew – 2 szt. o mocy 2 MW), Krośnice (2 szt. o mocy 2 MW każda i 1 szt. o mocy 1,5 MW), Strzelce – 3 elektrownie (m. Zaranna – 2 szt. o mocy 1 MW, m. Wola Raciborska – 2 szt. o mocy 1,8 MW, m. Holendry – 1 szt. o mocy 0,6 MW). Ponadto, funkcjonują **instalacje słoneczne** na budynkach użyteczności publicznej w gminach: Bedlno – 7 obiektów, Żychlin – 2 obiekty, Kutno – 4 obiekty, Oporów –

1 obiekt, Łanięta – 2 instalacje, Krośniewice – 1 obiekt. Budowa kolejnych instalacji solarnych planowana jest m.in. w gminach: Żychlin, Bedlno i Krośniewice. Również **energia geotermalna** mogłaby znaleźć zastosowanie na terenie Powiatu Kutnowskiego. Obecnie na terenie Miasta Kutno zlokalizowany jest otwór geotermalny o głębokości ok. 6 km. Otwór ten może być wykorzystany jako produkcyjny lub chłonny. Przewidywana wielkość sposobu eksploatacji uzysku energii (uzależniona od wód geotermalnych) wynosi od 2,5/3,0 MW do 15/17 MW. Wody geotermalne miałyby być wykorzystane jako:

- dostawa ciepła dla potrzeb osiedla mieszkaniowego Łąkoszyn;
- dostawa ciepła dla wszystkich podmiotów gospodarczych zlokalizowanych na terenie dzielnicy Kutno – Skłęczki oraz w obszarze Specjalnej Strefy Ekonomicznej;
- dostawa ciepła do Aquaparku.

Na części terenu powiatu kutnowskiego znajdują się już udokumentowane wierceniami obszary występowania wód termalnych (pas biegnący od północnego-zachodu na południowy-wschód oraz wschód powiatu). Pozostałą część obszaru powiatu zajmują obszary perspektywiczne pod względem wód termalnych zarówno do celów rekreacyjnych (południowa część powiatu) i balneoterapii (pas biegnący z północy na wschód powiatu) jak i do ciepłownictwa (północno-wschodnia część powiatu oraz obszar gmin: Nowe Ostrowy i Krośniewice). Obecnie **pompy ciepła** wykorzystywane są na terenach gmin: Łanięta i Krośniewice.

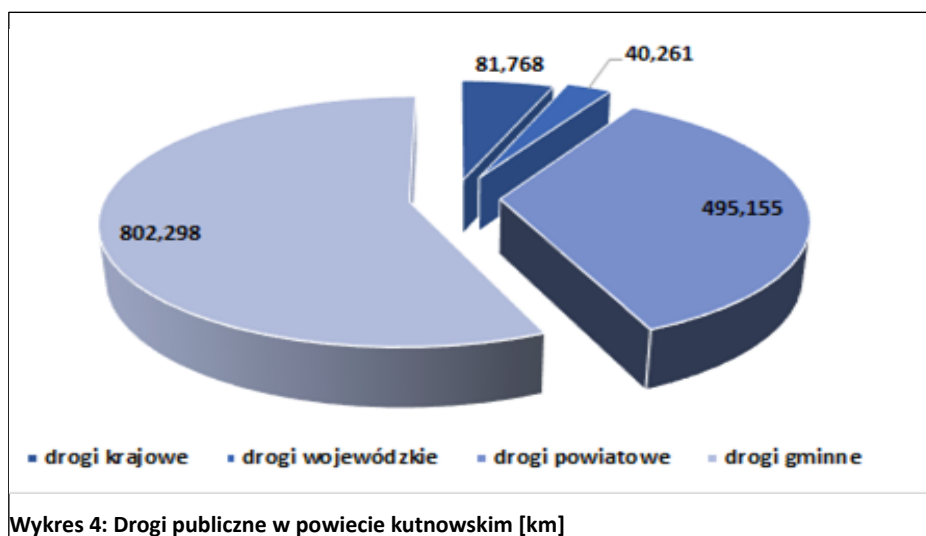
Na terenie powiatu wykorzystywana jest również **biomasa** na cele grzewcze w gminach: Łanięta – piec c.o. o mocy 0,04 MW i Krośniewice – piec o mocy 850 kW.

W planach jest budowa **biogazowni** w gminach Krośniewice, Oporów i mieście Kutno (w trakcie uzyskania pozwolenia na budowę).

5.2.3. Infrastruktura komunikacyjna

Sieć drogową na terenie powiatu kutnowskiego tworzą ogólnodostępne drogi publiczne, które dzieli się na następujące kategorie:

- drogi krajowe,
- drogi wojewódzkie,
- drogi powiatowe,
- drogi gminne.

Źródło: Opracowanie własne

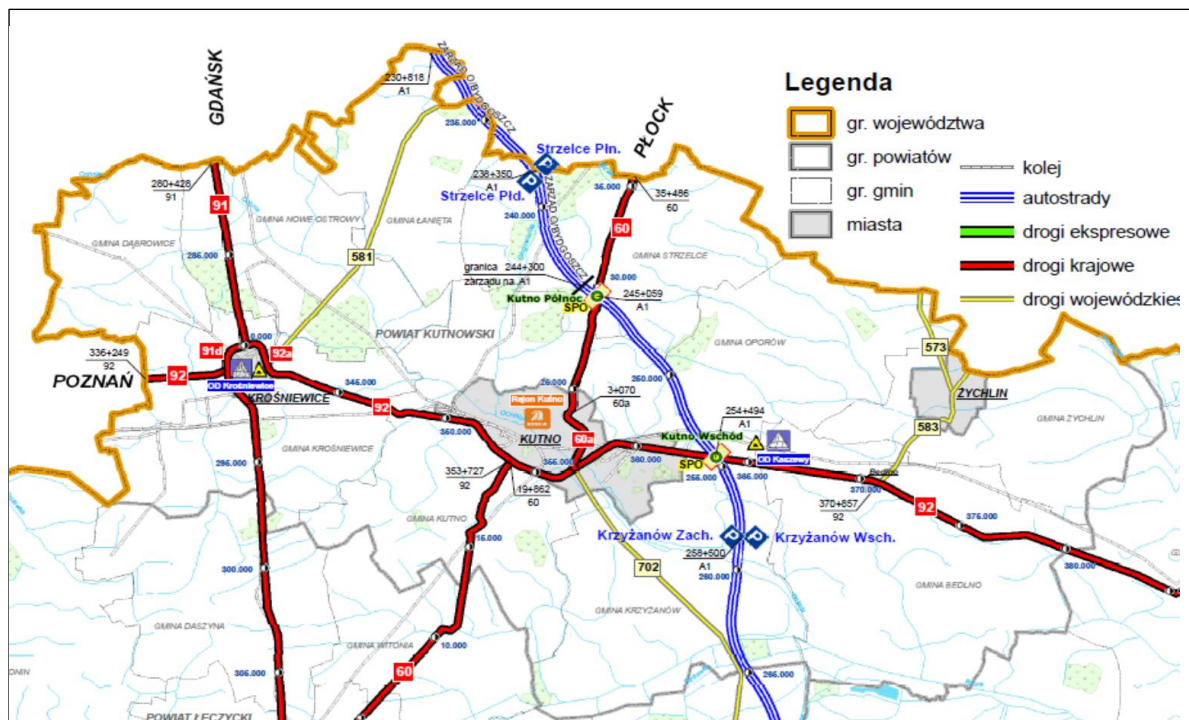
Przez powiat kutnowski, w odległości 2 km od Kutna, przebiega także autostrada A1, która stwarza duże szanse na rozwój powiatu. Kutno obsługiwane jest przez zjazdy z A1 w miejscowościach Kotliska - węzeł „Kutno–Wschód” oraz Sójki węzeł „Kutno–Północ”. Obecnie w opracowaniu jest plan miejscowy dla obrębu Sójki – zgodnie z tym planem, cały teren położony bezpośrednio przy autostradzie będzie przeznaczony jako teren zabudowy produkcyjno-magazynowo-składowy i zaplecza logistycznego. Takie przeznaczenie terenu stwarza realne szanse na możliwość powstania kolejnej strefy ekonomicznej na tym obszarze.

Drogi krajowe

Przez powiat kutnowski przebiegają drogi krajowe:

- **droga krajowa nr 91** (fragment drogi krajowej nr 1) łącząca Gdańsk z Cieszynem,
- **droga krajowa nr 92** (dawna droga krajowa nr 2) będąca bezpłatną alternatywą dla autostrady A2 łącząca Świecko z Terespołem (w tym Poznań z Warszawą),
- **droga krajowa nr 60** łącząca Kutno z Płockiem i Ostrowią Mazowiecką, stanowiąca korytarz tranzytowy z państw nadbałtyckich do Europy Zachodniej. Droga poprowadzona jest obwodnicą, co ułatwia transport tranzytem i sprawia, że w centrum Kutna panuje mniejszy ruch kołowy.

Łączna **długość dróg krajowych** w granicach administracyjnych powiatu kutnowskiego wynosi **81,768 km**.

Rysunek 3: Sieć dróg krajowych i wojewódzkich na terenie powiatu kutnowskiego

Źródło: Plan zrównoważonego rozwoju publicznego transportu zbiorowego dla Powiatu Kutnowskiego.

Drogi wojewódzkie

W granicach administracyjnych powiatu kutnowskiego, zlokalizowane są następujące drogi wojewódzkie:

- droga nr 573 relacji Nowy Duninów – Gostynin – Żychlin,
- droga nr 581 relacji Gostynin – Łanięta – Krośnice,
- droga nr 583 relacji Bedlno – Żychlin – Sanniki,
- droga nr 702 relacji Kutno – Piątek – Zgierz.

Łączna **długość dróg wojewódzkich** w granicach administracyjnych powiatu kutnowskiego wynosi **40,261 km**.

Drogi powiatowe

Powiat Kutnowski administruje siecią **dróg powiatowych**, których łączna długość wynosi **495,155 km**. Szczegółowy przebieg poszczególnych dróg powiatowych, ich numer oraz długość przedstawia tabela 33.

**KIERUNKI ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU KUTNOWSKIEGO ZWANE
„STRATEGIA ROZWOJU POWIATU KUTNOWSKIEGO NA LATA 2015 – 2020”**

Tabela 37: Drogi powiatowe na terenie Powiatu Kutnowskiego (stan na dzień 31.12.2014 r.)

Lp.	Nr drogi	Klasa drogi	Kolejność bieżącego utrzymania	Przebieg	Kilometr początk.	Kilometr końcowy	Długość [km]
1	2100E	Z	II	Emilianów- Dębowa Góra-Bąków Dolny	0+000	3+436	3,436
2	2101E	L	III	Poświętne – Dębowa Góra - Zosinów	0+000	4+373	4,373
3	2102E	L	III	Zosinów - Śleszyn - Biała - Zarębów	1+352	7+280	5,928
4	2103E	L	III	Wilkęsy - Głuchów	0+000	3+347	3,347
5	2104E	Z	II	Bedlno – Annetów - Wolska Kolonia-gr.	0+000	13+397	13,397
6	2105E	L	III	Ernestynów - Potok	0+000	9+037	9,037
7	2107E	L	III	Stradzew - Gosławice	0+000	4+814	4,814
8	2109E	L	III	Dobrzelin - Grabów	0+000	1+246	1,246
9	2110E	Z	II	Oporów - Drzewoszek - Dobrzelin	0+000	6+268	6,268
10	2111E	L	III	Czesławów- Wojszyce - Szewce Owsiane	0+000	7+934	7,934
11	2112E	Z	I/II	Bedlno - Młogoszyn - Ktery	0+000	18+618	18,618
12	2117E	Z	II	Dobrzelin - Śleszyn	0+000	4+500	4,500
13	2119E	Z	II	Pniewo - Śleszyn- Wiskienica	0+000	5+980	5,980
14	2120E	Z	I	Żychlin - Grzybów –Zalesie	0+000	9+237	9,237
15	2121E	Z	II/III	Oporów - Rakowiec	0+000	4+869	4,869
16	2122E	Z	III	Żychlin - Tretki - Grzybów	0+000	8+617	8,617
17	2123E	Z	I	Kutno - Oporów - Żychlin	1+312	27+400	26,088
18	2124E	Z	II	Oporów Kolonia - Kutno	0+000	12+856	12,856
19	2127E	L	III	Mnich - Groszki	0+000	3+044	3,044
20	2128E	Z	II	Mnich - Kotliska	0+000	4+055	4,055
21	2129E	L	III	Dąbkowice - Mnich	0+000	4+593	4,593
22	2130E	L	III	Pobórz - Kamienna	0+000	3+819	3,819
23	2132E	L	III	Rejmontów - Kurów	0+000	3+144	3,144
24	2133E	Z	I	St. kol. Strzelce Kujawskie-Strzelce–Oporów	0+000	19+101	19,101
25	2134E	L	II/III	Strzelce – Muchnice - Nowa Wieś	0+000	7+167	7,167
26	2135E	Z	I	Przyzórz - Sójki	0+000	9+153	9,153
27	2136E	L	III	Raciborów-Strzelce - Mnich	0+000	12+605	13,298
			II		14+232	14+925	

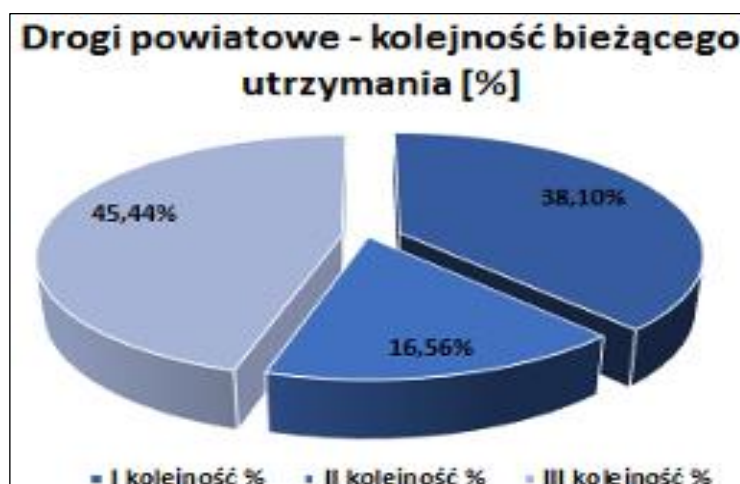
**KIERUNKI ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU KUTNOWSKIEGO ZWANE
„STRATEGIA ROZWOJU POWIATU KUTNOWSKIEGO NA LATA 2015 – 2020”**

Lp.	Nr drogi	Klasa drogi	Kolejność bieżącego utrzymania	Przebieg	Kilometr początk.	Kilometr końcowy	Długość [km]
28	2137E	L	III	Komadzyn - Żurawieniec	0+000	3+454	3,454
29	2138E	L	III	Stary Gołębiew - Bielawki - Stara Wieś	0+000	6+068	6,068
30	2139E	L	III	Raciborów - Muchnów	0+000	6+114	6,114
31	2140E	Z	II/I	Rajmundów - Łanięta - Drogowo	0+000	10+516	10,516
32	2141E	L	III	Łanięta - Zgoda (gr.woj. kuj.- pom.)	0+000	4+288	4,288
33	2142E	Z	I	Kutno - Łanięta - Kąty	1+935	20+587	18,652
		G	I		1+230	1+935	0,705
34	2143E	L	III	Mikształ - Chrosno	0+000	4+159	4,159
35	2144E	Z	I/III	Kutno - Imielno- Kołomia - Morzyce	4+094	18+935	14,841
36	2145E	Z	I	Łanięta- Ostrowy - Dąbrowice - Mariopol	0+000	19+079	19,079
37	2146E	L	III	Ostrowy - Wola Pierowa	0+000	5+771	5,771
38	2147E	L	I	Ostrowy - dojazd do st. kol. Ostrowy	0+000	1+761	1,761
39	2148E	L	II/III	Kajew-Wołodrza-do drogi nr 581	0+000	5+427	5,427
40	2149E	Z	I	Krośniewice - (ulica Kolejowa) - Dąbrowice	0+000	8+088	8,088
41	2150E	L	II	Dąbrowice - gr. woj. wlkp. - (Koserz)	0+000	4+978	4,978
42	2152E	L	III	Głaznów -Zgórze - granica woj. wielkopolskiego	4+774	10+292	5,518
43	2153E	Z	I	Dąbrowice – Liliopol - granica woj. wlkp.	0+000	3+282	3,282
44	2154E	L	III	Dąbrowice - Augustopol	0+000	3+228	3,228
45	2156E	L	III	Kruki - Kaczkowizna	0+000	4+817	4,817
46	2157E	L	III	Kaszewy Kościelne - Szewce Owsiane	0+000	4+180	4,180
47	2158E	Z	I	Sokół - Krzyżanów	0+000	4+032	4,032
48	2159E	L	II	Krzyżanówek - Rustów	0+000	0+767	0,767
49	2160E	Z	II	Malewo (Bielany) - Łęki Kościelne	0+000	5+628	5,628
50	2161E	Z	I	Łąkoszyn - Szewce Owsiane	1+352	9+832	8,48
51	2162E	L	II	Wały - Siemienice	0+000	6+198	6,198
52	2163E	L	III	Marcinów - Strzegocin	0+000	3+852	3,852
53	2164E	Z	I	Kutno - Antoniew - Witonia	0+000	8+083	8,083
54	2165E	Z	II	Głogowiec - Niedrzew	0+000	5+982	5,982

**KIERUNKI ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU KUTNOWSKIEGO ZWANE
„STRATEGIA ROZWOJU POWIATU KUTNOWSKIEGO NA LATA 2015 – 2020”**

Lp.	Nr drogi	Klasa drogi	Kolejność bieżącego utrzymania	Przebieg	Kilometr początk.	Kilometr końcowy	Długość [km]
55	2166E	L	III	Leszczynek - Nowa Wieś	0+000	2+774	2,774
56	2167E	L	III	Od drogi nr 2 - Gnojno	0+000	0+744	0,744
57	2168E	Z	I	Kutno - Ogrodzona	0+000	11+270	11,270
58	2170E	L	III	Nowe - Pacyna	2+899	4+455	1,556
59	2171E	Z	II	Nowe - Gozdków	0+000	1+140	1,140
			III		4+937	7+566	2,629
60	2172E	Z	II	Nowe - Marynin- Zalesie – granica powiatu	0+000	10+727	10,727
61	2176E	L	III	Leszno - Gozdków	0+000	4+403	4,403
62	2178E	L	III	Klonowiec Wielki - Wieszczyce	0+000	6+408	6,408
63	2179E	L	III	Stary Klonowiec - do drogi Nr 2142	0+000	1+289	1,289
64	2180E	Z	I	Rdutów -do drogi 2145 E	0+000	1+765	1,765
65	2183E	L	III	Ostrowy - Nowe Ostrowy	0+000	1+733	1,733
66	2184E	L	III	Stanisławów - Mnich	0+000	2+545	2,545
67	2185E	L	III	Od dr.2133E - Niedrzaków - Długoleś	0+000	3+726	3,726
68	2186E	L	III	Grochówek - Kały - Chrosno	0+000	5+733	5,733
69	2504E	L	III	Witonia - Pacyna	10+529	16+292	5,763
70	2514E	L	III	Bryski Kolonia - Piątek - Leszno	19+278	29+358	10,080
71	2717E	Z	I	Przezwiska – Wol. Kał.- Szewce Nadolne	40+602	52+049	11,447
72	2736E	Z	I	Orłów- Pniewo – Grabów – do drogi nr 583	12+975	26+189	13,214
I kolejność %			38,10	Drogi główne - G			0,705
II kolejność %			16,56	Drogi zbiorcze - Z			305,03
III kolejność %			45,44	Drogi lokalne - L			189,09
				Razem			494,813

Źródło: Dane powiatu kutnowskiego

Wykres 5. Drogi powiatowe – kolejność bieżącego utrzymania [%]

Źródło: Opracowanie własne

Klasa techniczna drogi oznacza przyporządkowanie danemu ciągowi drogowemu, odpowiednich parametrów technicznych, wynikających z funkcji jaką ta droga spełnia. Klas technicznych jest 7 – od klasy A (autostrady), do klasy D (drogi dojazdowe). Klasy techniczne dróg zostały zdefiniowane w „Rozporządzeniu Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 r, w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie”. Zgodnie z tym rozporządzeniem, drogi powiatowe powinny być zaliczone do klasy: G – główne, Z–zbiorcze i wyjątkowo L–lokalne. Sklasyfikowanie dróg pociąga za sobą szereg istotnych konsekwencji, przede wszystkim: przyjęcie w planach zagospodarowania przestrzennego odpowiedniej szerokości pasa drogi w liniach rozgraniczających, przyjęcie w projektowaniu przebudowy lub modernizacji, odpowiedniej prędkości projektowej i miarodajnej, dostępność do drogi (minimalne odległości skrzyżowań), rodzaje skrzyżowań, powiązania z innymi drogami, parametry geometryczne dróg (szerokość i ilość pasów ruchu, promienie łuków poziomych i pionowych, wymiary i konstrukcja poboczy, wyposażenie dróg, itp.). Zaliczenie więc drogi do danej klasy technicznej, pociąga za sobą duże konsekwencje.

Klasyfikacja dróg powiatowych została przejęta od ich poprzedniego zarządcy. Analiza klasyfikacji przejętych dróg nie wykazała konieczności jej weryfikacji.

Przyporządkowania drogom odpowiednich klas technicznych, powinno być prowadzone przez skonsultowane z zarządcami dróg gminnych i powiatowych sąsiadujących z powiatem.

**KIERUNKI ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU KUTNOWSKIEGO ZWANE
„STRATEGIA ROZWOJU POWIATU KUTNOWSKIEGO NA LATA 2015 – 2020”**

O klasyfikacji nie powinien decydować obecny stan drogi. Zaliczenie drogi do danej klasy technicznej, powinno wynikać z oczekiwanego znaczenia drogi w przyszłości.

Tabela 38: Zestawienie rodzaju jezdni dróg powiatowych na terenie Powiatu Kutnowskiego (stan na dzień 31.12.2014 r.)

Lp.	Nr drogi	Przebieg	Długość [km]	Rodzaj jezdni [km]							
				nawierzchnia			nawierzchnia bitumiczna			nawierzchnia	
				tłuczniowa	brukowa	powierzchniowo utwardzona	do 5 cm	5-10 cm	pow. 10 cm	z kostki	gruntowa
1.	2100E	Emilianów-Dębowa Góra-Bąków Dolny	3,436				3,436				
2.	2101E	Dębowa Góra -Zosinów	4,373			1,692	2,681				
3.	2102E	Zosinów - Śleszyn - Biała - Zarębów	5,928				5,928				
4.	2103E	Wilkęsy - Głuchów	3,347				3,347				
5.	2104E	Bedno-Anetów-Wolska Kolonia-gr.pow	13,397		0,227		12,358				0,812
6.	2105E	Ernestynów - Potok	9,037		1,256		6,586				1,195
7.	2107E	Stradzew - Gosławice	4,814				4,814				
8.	2109E	Dobrzelin - Grabów	1,246				1,246				
9.	2110E	Oporów - Drzewoszek - Dobrzelin	6,268				5,713	0,555			
10.	2111E	Czesławów- Wojszyce - Szewce Owsiane	7,934	2,001			5,933				
11.	2112E	Bedno - Młogoszyn - Ktery	18,618				17,918	0,7			
12.	2117E	Dobrzelin - Śleszyn	4,5				4,5				
13.	2119E	Pniewo – Śleszyn- gr. powiatu	5,98				5,98				
14.	2120E	Żychlin - Grzybów - gr.pow.	9,237				9,237				
15.	2121E	Oporów - Rakowiec	4,869		0,373		4,496				
16.	2122E	Żychlin - Tretki - Grzybów	8,617				8,617				
17.	2123E	Kutno-Oporów - Żychlin - Kaczkowizna	26,088				13,509	12,579			
18.	2124E	Oporów Kolonia - Kutno	12,856				4,16	8,126			0,57
19.	2127E	Mnich - Groszki	3,044			0,89	2,154				
20.	2128E	Mnich-Kotłiska	4,055			2,312		1,743			
21.	2129E	Dąbkowice - Mnich	4,593				4,593				
22.	2130E	Pobórz -Gołędzkie	3,819				3,819				
23.	2132E	Rejmontów - Kurów	3,144	3,144							
24.	2133E	St.kol. Strzelce Kuj.-Strzelce – Oporów	19,101		0,531		15,687	2,733		0,15	
25.	2134E	Strzelce-Muchnice-Nowa Wieś	7,167		1,029		6,138				
26.	2135E	Przyzórz - Sójki	9,153				9,153				

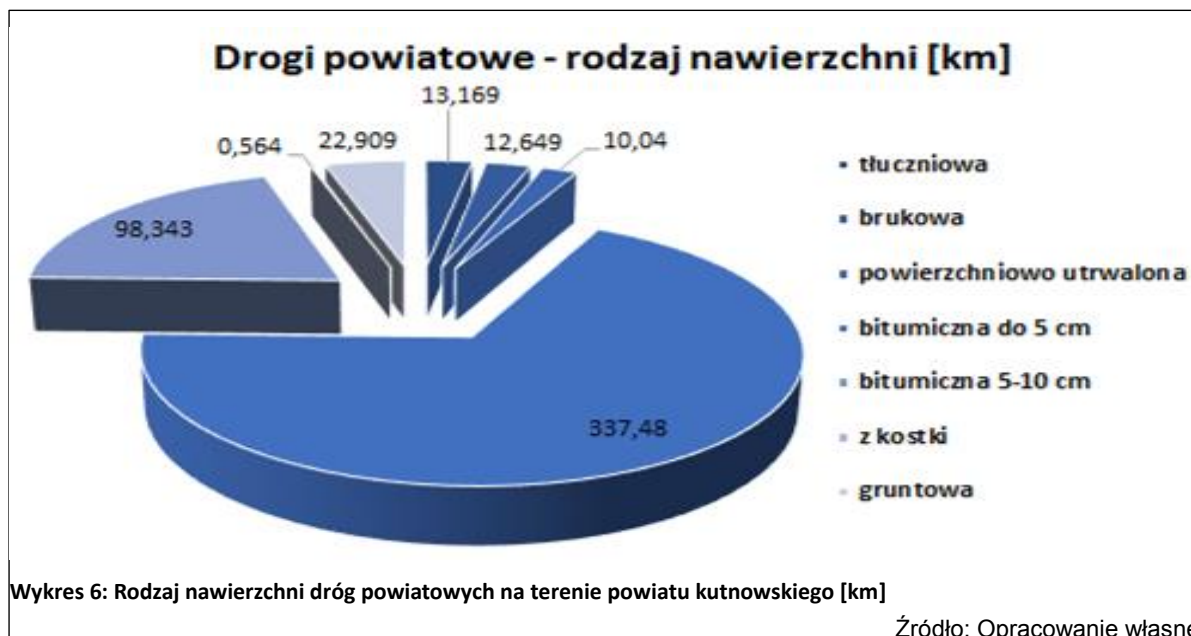
**KIERUNKI ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU KUTNOWSKIEGO ZWANE
„STRATEGIA ROZWOJU POWIATU KUTNOWSKIEGO NA LATA 2015 – 2020”**

Lp.	Nr drogi	Przebieg	Długość [km]	Rodzaj jezdni [km]							
				nawierzchnia			nawierzchnia bitumiczna			nawierzchnia	
				tłuczniowa	brukowa	powierzchniowo utwardzona	do 5 cm	5-10 cm	pow.10 cm	z kostki	gruntowa
27.	2136E	Strzelce - Mnich	12,605		3,802		8,803				
			0,693				0,693				
28.	2137E	Komadzyn - Żurawieniec	3,454				3,454				
29.	2138E	Stary Gołębiew - Bielawki - Stara Wieś	6,068		0,16		2,769			0,414	2,725
30.	2139E	Raciborów - Muchnów	6,114	3,147	0,402		2,565				
31.	2140E	Rajmundów - Łanięta - Drogowo	10,516		0,37		2,504	7,642			
32.	2141E	Łanięta- Zgoda (gr. woj. kuj.- pom.)	4,288				4,288				
33.	2142E	Kutno - Łanięta - Kąty	19,357				15,732	3,625			
34.	2143E	Mikształ - Chrosno	4,159	2,052			2,107				
35.	2144E	Kutno-Imielno- Kołomia	14,841		0,597		3,084	11,160			
36.	2145E	Łanięta - Ostrowy - Dąbrowice - Mariopol	19,079				8,115	10,964			
37.	2146E	Ostrowy - Wola Pierowa	5,771				4,706				1,065
38.	2147E	Ostrowy - dojazd do st.kol. Ostrowy	1,761				1,761				
39.	2148E	Kajew-Wołodrza-Grodno - do drogi nr 581	5,427			2,934	2,493				
40.	2149E	Krośniewice - Dąbrowice	8,088					8,088			
41.	2150E	Dąbrowice - gr. woj. wlkp. - (Koserz)	4,978			1,713	3,265				
42.	2152E	Głaznów - Zgórze - Baby-gr. woj. kuj. - pom.	5,518				2,989	0,583			1,946
43.	2153E	Dąbrowice –Liliopol -gr.woj.kuj.-pom.	3,282				3,282				
44.	2154E	Dąbrowice-Augustopol	3,228				3,228				
45.	2156E	Kruki - Kaczkowizna	4,817		0,873		2,177				1,767
46.	2157E	Kaszewy Kościelne - Szewce Owsiane	4,18				1,2				2,98
47.	2158	Sokół-Krzyżanów	4,032				4,032				
48.	2159E	Krzyżanówek - Rustów	0,767				0,767				
49.	2160E	Bielany - Łęki Kościelne	5,628				5,628				
50.	2161E	Łąkoszyn - Szewce Owsiane	8,48				8,48				
51.	2162E	Wały – Siemienice	6,198				6,198				
52.	2163E	Marcinów - Strzegocin	3,852				3,852				
53.	2164E	Kutno - Antoniew - Witonia	8,083					8,083			
54.	2165E	Głogowiec - Niedrzew	5,982				5,982				
55.	2166E	Leszczynek - Nowa Wieś	2,774				2,774				
56.	2167E	Od drogi nr 2 - Gnojno	0,744				0,744				

**KIERUNKI ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU KUTNOWSKIEGO ZWANE
„STRATEGIA ROZWOJU POWIATU KUTNOWSKIEGO NA LATA 2015 – 2020”**

Lp.	Nr drogi	Przebieg	Długość [km]	Rodzaj jezdni [km]							
				nawierzchnia			nawierzchnia bitumiczna			nawierzchnia	
				tluczniowa	brukowa	powierzchniowo utwardzona	do 5 cm	5-10 cm	pow.10 cm	z kostki	gruntowa
57.	2168E	Kutno - Ogrodzona	11,27					11,27			
58.	2170E	Nowe - Pacyna	1,556				1,556				
59.	2171E	Nowe - Gozdków	1,14				1,14				
			2,629	1,373	0,242						1,014
60.	2172E	Nowe - Marynin- Zalesie – granica powiatu	10,727				2	8,727			
61.	2176E	Leszno - Gozdków	4,403				4,403				
62.	2178E	Klonowiec Wielki - Wieszczyce	6,408		2,247	0,499	1,2				2,462
63.	2179E	Stary Klonowiec - do drogi Nr 2142	1,289				1,289				
64.	2180E	Rdutow - Imielinek	1,765					1,765			
65.	2183E	Ostrowy - Nowe Ostrowy	1,733				1,733				
66.	2184E	Stanisławów - Mnich	2,545				2,545				
67.	2185E	Od dr.2133E - Niedrzaków - Długoleka	3,726				3,726				
68.	2186E	Grochówek - Kały - Chrosno	5,733	1,452			2,945				1,336
69.	2504E	Witonia- Byszew - Pacyna	5,763		0,54		2,046				3,177
70.	2514E	Piątek – Strzegocin - Leszno	10,08				8,22				1,86
71.	2717E	Sobota - Wola Kałkowa –Orłów- Szewce Ow.	11,447				11,447				
72.	2736E	Orłów- Pniewo – Stacja Kol. Żychlin - Grabów	13,214				13,214				
Razem			494,813	13,169	12,649	10,04	337,14	98,343	0	0,564	22,909
Razem %			2,7	2,6	2,0	68,2	19,9	0,0	0,1	4,6	2,7

Źródło: Dane Powiatu Kutnowskiego

Bardzo niski poziom finansowania utrzymania dróg publicznych utrzymujący się już kilkanaście lat, jest podstawową przyczyną ich złego stanu. Dotyczy to wszystkich kategorii dróg publicznych, nie tylko powiatowych. W poprzednim systemie subwencji drogowej, algorytm podziału nakładów z akcyzy, wyraźnie dyskryminował tylko jedną kategorię dróg – drogi powiatowe.

Większość obecnych dróg powiatowych, do końca lat 60-tych, była gruntowa lub były to wąskie 3,5 – 4 m szerokości nawierzchnie tłuczniowe lub brukowcowe. Sieć tych dróg została utwardzona lub poszerzona w latach 1960 – 1985. Były to lata dostatecznego finansowania, ale fatalnej jakości robót, spowodowanej brakiem materiałów, ich kiepską jakością i brakiem dobrych maszyn wykonawstwa drogowego. Budowę dróg cechował pośpiech, stąd często nieodpowiednie parametry geometryczne tych dróg. Wynikało to z postawionego wówczas zadania głównego - zapewnienia możliwości połączeń komunikacyjnych wszystkich miejscowości w każdych warunkach. Wysiłek modernizacyjny drogowców skupiał się przede wszystkim na drogach głównych – również scentralizowane zarządzanie, nie sprzyjało drogom niskich kategorii. Zadanie zapewnienia łączności komunikacyjnej zostało w zasadzie wykonane. Praktycznie wszystkie miejscowości powiatu uzyskały połączenia twarde.

Utrzymanie nawierzchni drogowych jest bardzo kosztowne, ze względu na stosunkowo krótką żywotność górnych warstw bitumicznych. Krótki okres trwałości nawierzchni, wynika głównie z następujących przyczyn: braku dostatecznej nośności (wytrzymałości)

konstrukcji, braku nośności podłoża gruntowego, na niektórych drogach, dużego ruchu samochodów ciężkich, oddziaływania niekorzystnych warunków atmosferycznych.

Typowa konstrukcja nawierzchni drogi, zakładająca ruch lekki – KR-2, powinna posiadać grubość warstw bitumicznych około 15 cm i spoczywać na 20 cm nie zużytej podbudowie tłuczniowej lub betonowej. Takich konstrukcji drogi powiatowe nie posiadają. Są one w 40% – 60% niedowymiarowane.

Analiza ogólnopolskich pomiarów ruchu wskazała, że w latach 1990 – 95 nie przybyło samochodów ciężarowych (wzrost tylko o 2 %), jednak nastąpiła generalna zamiana lekkich samochodów ciężarowych na ciężkie, natomiast w latach 1995 – 2010 nastąpił olbrzymi, bo 70% przyrost liczby najcięższych samochodów: ciężarowe z przyczepami, naczepami i ciągnikami balastowymi. Stąd rośnie i występuje zagrożenie przełamań konstrukcji na drogach powiatowych.

Z powodu w/w przyczyn, nawierzchnie bitumiczne powinny systematycznie, co kilkanaście lat, być „rehabilitowane”, tzn. powinny otrzymać nową warstwę ścieralną lub w przypadku dostatecznej nośności konstrukcji, warstwa ścieralna powinna być odnowiona nieco tańszym zabiegiem. Potrzeba budowy nowych dróg kategorii powiatowej – istnieje marginalnie. Problemem jest ich jakość, ponieważ ich stan obecny wymaga przebudowy 60% dróg powiatowych, polegającej na wzmocnieniu konstrukcji oraz poprawie parametrów geometrycznych. Konieczność utrzymania kilkunastoletniego okresu międzyremontowego, to podstawowa konieczność utrzymania sieci drogowej.

Obecny stan dróg powiatowych na terenie powiatu kutnowskiego wymaga podjęcia odpowiednich działań inwestycyjnych w kierunku poprawy ich stanu technicznego, jak również konieczne jest wyznaczenie podstawowej sieci dróg powiatowych, która ułatwi połączenie siedzib poszczególnych gmin oraz siedzib gmin z siedzibą Powiatu Kutnowskiego.

Ustanowienie nowego podziału funkcjonalnego sieci drogowej, dokonano w 1998 r., jeszcze pod nieobecność przyszłych zarządców większości dróg publicznych, tzn. władz samorządowych powiatów i województw. Nowy podział dróg ustalony został w sposób bardzo prosty: drogami wojewódzkimi stały się były drogi krajowe oznaczone numerami 3-cyfrowymi, drogami powiatowymi stały się były drogi wojewódzkie.

Sieć dróg powiatowych powinna docelowo być nadal weryfikowana. Przekwalifikowanie na drogi gminne powinno być kontynuowane poprzez uzgodnienia z przejmującymi zasad przekazania dróg powiatowych.

W powiecie kutnowskim weryfikacji kategoryzacji sieci drogowej dokonano w gminie Krośniewice oraz częściowo w gminach Bedlno i Oporów.

Drogi gminne

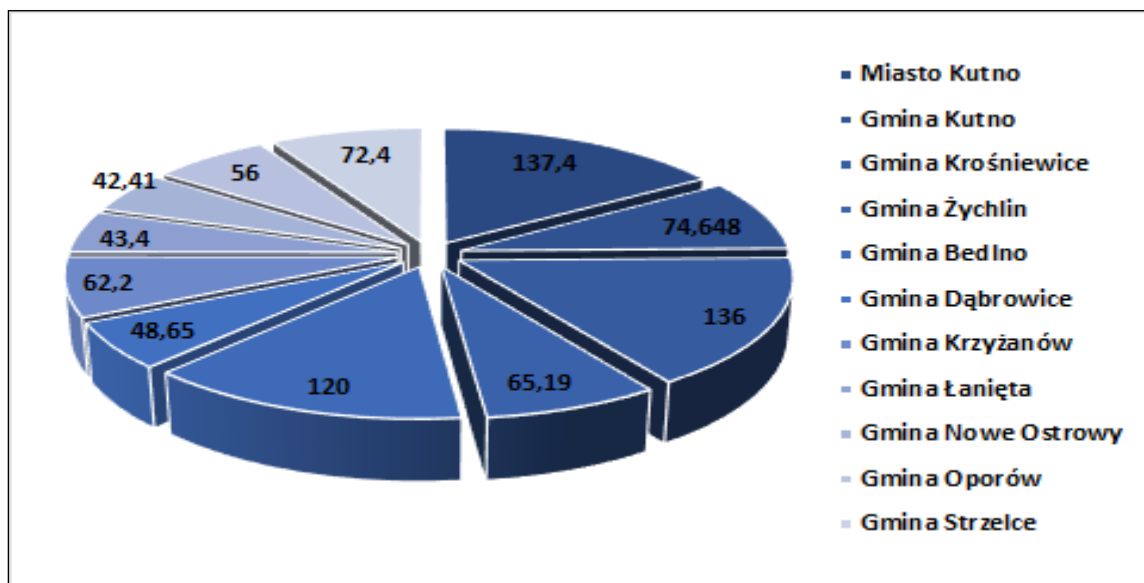
Na terenie powiatu kutnowskiego **długość dróg gminnych** (nie uwzględniając dróg dojazdowych) na koniec 2013 roku wynosiła **802,298 km**.

Znaczna część dróg gminnych (zwłaszcza zlokalizowanych na terenach gmin wiejskich) oraz lokalne ulice miejskie wymagają modernizacji lub utwardzenia nawierzchni, ponieważ nie spełniają one warunków technicznych.

Tabela 39: Drogi gminne na terenie gmin powiatu kutnowskiego

Wyszczególnienie	Długość dróg gminnych (bez dróg dojazdowych) [km]	Udział % dróg gminnych wymagających gruntownej modernizacji	Udział % dróg wymagających bieżącego remontu
Miasto Kutno	137,4	40%	60%
Gmina Kutno	74,648	30%	20%
Gmina Krośniewice	136	25%	35%
Gmina Żychlin	65,19	40%	65%
Gmina Bedlno	120	30%	15%
Gmina Dąbrowice	48,65	70%	60%
Gmina Krzyżanów	62,2	7%	81%
Gmina Łanięta	43,4	25%	25%
Gmina Nowe Ostrowy	42,41	15%	10%
Gmina Oporów	56	90%	10%
Gmina Strzelce	72,4	50%	80%
RAZEM drogi gminne	802,298 km	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych gmin Powiatu Kutnowskiego

Wykres 7: Drogi gminne w powiecie kutnowskim [km]

Źródło: Opracowanie własne

Komunikacja kolejowa

Powiat kutnowski posiada bardzo korzystną lokalizację pod względem **komunikacji kolejowej**. Rolę głównego ośrodka w tym zakresie pełni miasto Kutno. Przez obszar powiatu kutnowskiego przebiegają 4 czynne, zelektryfikowane, normalnotorowe linie kolejowe. Są to:

- linia kolejowa nr 3 z Warszawy Zachodniej przez Kutno, Konin, Poznań Główny w kierunku Frankfurtu nad Odrą – dwutorowa linia magistralna stanowiąca część głównego międzynarodowego korytarza transportowego E20,
- linia kolejowa nr 16 z Łodzi Kaliskiej w kierunku Kutna – jednotorowa linia o znaczeniu państwowym,
- linia kolejowa nr 18 z Kutna przez Włocławek, Toruń Główny, Bydgoszcz Główną w kierunku Piły Głównej – dwutorowa linia o znaczeniu państwowym,
- linia kolejowa nr 33 z Kutna przez Płock w kierunku Brodnicy – linia jednotorowa o znaczeniu państwowym.

Dogodne położenie powiatu sprawia, że obszar ten posiada korzystne połączenia z całym krajem, ale i również z zachodem Europy. Przez węzeł kutnowski przebiegają szlaki komunikacyjne:

- Białystok/Lublin – Warszawa – Poznań – Szczecin/Berlin,
- Bielsko-Biała – Katowice – Łódź – Bydgoszcz – Gdynia,
- Kraków – Radom – Warszawa – Bydgoszcz – Gdynia.

Połączenia krajowe zabezpieczają: Przewozy Regionalne i PKP Intercity, który zapewnia dodatkowo jeszcze również połączenia międzynarodowe. Docelowo do Kutna docierać będą składy Łódzkiej Kolei Aglomeracyjnej.

Komunikacja piesza i rowerowa

Zgodnie z danymi GUS, na koniec 2013 roku na terenie powiatu kutnowskiego zlokalizowane były **ścieżki rowerowe** o długości 17,4 km. Ścieżki rowerowe funkcjonują w gminach: miasto Kutno, gmina Kutno i gmina Krośniewice.

Chodniki są usytuowane na terenie każdej gminy powiatu kutnowskiego, jednakże ich długość jest różna w zależności od rodzaju gminy. Najwięcej chodników znajduje się na terenach miejskich, tj. w mieście Kutno, w gminie Krośniewice i gminie Żychlin.

Tabela 40: Ciągi pieszo-rowerowe na terenie gmin powiatu kutnowskiego (stan na 31.12.2013 r.)

L.p.	Wyszczególnienie	Czy na terenie gminy są chodniki?	Czy na terenie gminy są ścieżki rowerowe?	Długość ciągów	
				pieszych [km]	rowerowych [km]
1.	Miasto Kutno	TAK	TAK	90 km	15,1 km
2.	Gmina Kutno	TAK	TAK	1,95 km przy drogach gminnych	1,85 km przy drogach gminnych
3.	Miasto i Gmina Krośniewice	TAK	TAK	13,7 km	0,4 km
4.	Miasto i Gmina Żychlin	TAK	NIE	18,34 km	-
5.	Gmina Bedlno	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
6.	Gmina Dąbrowice	TAK	NIE	3,5 km	-
7.	Gmina Krzyżanów	TAK	NIE	1,8 km	-
8.	Gmina Łanięta	TAK	NIE	b.d.	-
9.	Gmina Nowe Ostrowy	TAK	NIE	b.d.	-
10.	Gmina Oporów	TAK	NIE	1,0 km	-
11.	Gmina Strzelce	TAK	NIE	1,2 km	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych gmin Powiatu Kutnowskiego

W planach każdej z gmin jest dalsze usprawnienie komunikacji rowerowej i pieszej. Istotną będzie rozbudowa tras rowerowych i chodników, głównie na bazie istniejących ciągów pieszo-rowerowych. W wielu miejscach będzie się to wiązało z przebudową profilu drogowego. Jest to niewątpliwie właściwy kierunek rozwoju komunikacji, bowiem transport rowerowy z pewnością jest bardziej ekologiczny i pozytywnie wpływa na zdrowie

mieszkańców. Zadaniem każdej gminy powiatu kutnowskiego jest zapewnienie odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa ruchu drogowego, poprzez min. zwiększenie ilości ścieżek rowerowych na swoim terenie.

Transport publiczny

Sieć przewozowa powiatu kutnowskiego oparta jest na liniach komunikacyjnych obsługiwanych przede wszystkim przez Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Kutnie Sp. z o.o. (dalej jako PKS Kutno) oraz przewoźników „Vip- Buss” Jan Kowalski i „Sand- Bus” Krystian Ślebocki.”

Większość przewozów powiatowych w ramach sieci komunikacyjnej powiatu kutnowskiego realizowana jest przez PKS Kutno. Część obsługiwanych linii ma charakter inny niż powiatowy i umożliwia realizowanie podróży regionalnych poza granice powiatu. Dzięki tym połączeniom komunikacyjnym mieszkańcy powiatu kutnowskiego mają możliwość odbywania podróży na trasach międzyregionalnych do takich miejscowości jak: Gostynin, Łęczyca, Łódź czy Płock. Oferta autobusowa jest dostosowana do istniejącego zapotrzebowania, z tym że większa częstotliwość kursów odbywa się na terenach gmin miejskich i miejsko-wiejskich.

Jedynym organizatorem gminnych przewozów pasażerskich o charakterze użyteczności publicznej na terenie powiatu kutnowskiego jest miasto Kutno. Usługi przewozowe realizuje **Miejski Zakład Komunikacji Sp. z o.o. w Kutnie** na terenie gmin: miasta Kutno, gminy Kutno, gminy Krzyżanów, gminy Oporów i gminy Strzelce. W skład sieci komunikacyjnej obsługiwanej przez MZK Kutno Sp. z o.o. obecnie wchodzi 22 linie komunikacyjne.

Powiat kutnowski charakteryzuje się bardzo wysokim wskaźnikiem motoryzacji. W 2014 roku na 1000 mieszkańców powiatu przypadało 530,4 samochodów osobowych, wobec 489,7 w województwie łódzkim i 486,4 w Polsce. Wzrost stanu posiadania samochodów osobowych to skutek aspiracji do większej mobilności i poprawy jakości życia mieszkańców. Jednakże transport samochodowy coraz silniej w sposób negatywny wpływa na środowisko poprzez wzrost zanieczyszczenia powietrza produktami spalania paliw i na powstawanie zjawisk smogowych. Wzrost liczby samochodów osobowych wpływa także na ograniczenie przewozów pasażerskich środkami komunikacji publicznej. Zgodnie z polityką zrównoważonego rozwoju, należy podejmować działania mające na celu zmniejszenie udziału transportu samochodowego w przewozach pasażerskich i przewozach ładunków na rzecz innych gałęzi gospodarki (głównie kolej), zdecydowanie bardziej przyjaznych środowisku.

Bezpieczeństwo komunikacyjne

Z infrastrukturą komunikacyjną w ścisły sposób powiązane jest także pojęcie bezpieczeństwa drogowego. Na terenie powiatu kutnowskiego, bezpieczeństwo to jest zapewniane w następujący sposób:

- systematycznie modernizowane są drogi w zakresie: utwardzenia nawierzchni, poszerzenia pasa drogowego jak i poboczy,
- rozbudowywana jest sieć chodników i ścieżek rowerowych,
- sukcesywnie drogi biegnące przez poszczególne miejscowości wyposażane są w oświetlenie uliczne,
- modernizowane są przystanki autobusowe,
- wprowadza się ograniczenia prędkości w okolicach terenów o dużych skupiskach ludności,
- budowane są parkingi (głównie w centrach miejscowości i przy budynkach użyteczności publicznej, tj. szkoły, ośrodki zdrowia),
- stosuje się odpowiednie oznakowanie poziome (np. przejścia dla pieszych) i pionowe dróg,
- montowane są fotoradary lub ich atrapy, które powodują zmniejszenie prędkości jazdy przez kierowców.

5.2.4. Gospodarka odpadami

Powiat kutnowski, zgodnie z „Planem gospodarki odpadami województwa łódzkiego 2012”, należy do Regionu I, dla którego:

- istniejącą regionalną mechaniczno-biologiczną instalacją przetwarzania odpadów komunalnych (tzw. RIPOK) jest Tonsmeier Centrum Sp. z o.o. instalacja Krzyżanówek, gm. Krzyżanów – istniejący RIPOK,
- planowanymi regionalnymi mechaniczno-biologicznymi instalacjami przetwarzania odpadów komunalnych są:
 - o Związek Międzygminny „BZURA”, instalacja w Piaskach Bankowych gm. Bielawy,
 - o EKOSPOT Sp. z o.o. w Łodzi, instalacja w Kutnie,
- kompostownią do przetwarzania selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów jest POM EKO SERWIS Sp. z o.o. Kutno instalacja Krzyżanówek, gm. Krzyżanów,

- składowiskiem odpadów RIPOK jest POM EKO SERWIS Sp. z o.o. Kutno instalacja Krzyżanówek, gm. Krzyżanów,
- istniejącymi instalacjami zastępczymi (składowiskami odpadów) są:
 - o ZUK Sp. z o.o. Krośniewice, instalacja we Frankach gm. Krośniewice,
 - o ZOM Dymek, Igielski Łowicz, Instalacja w Jastrzębi gm. Łowicz,
 - o „MIG-MA” Sp. z o.o. Żychlin,
 - o Urząd Gminy Grabów, instalacja w miejscowości Sławęcin gm. Grabów,
 - o PGKiM Sp. z o.o. Łęczyca – instalacja w miejscowości Borek,
 - o OPK Sp. z o.o. Ozorków, instalacja w Modlnej gm. Ozorków.

Na terenie każdej z gmin powiatu kutnowskiego obowiązuje „Regulamin utrzymania czystości i porządku”. Jego wykonanie zostało powierzone władzom danej gminy. Regulamin określa szczegółowe zasady utrzymania czystości i porządku na terenie danej gminy, w szczególności:

- wymagania w zakresie utrzymania czystości i porządku na terenie nieruchomości, w tym zasady prowadzenia selektywnej zbiórki odpadów komunalnych,
- rodzaje i minimalna pojemność pojemników przeznaczonych do zbierania odpadów komunalnych na terenie nieruchomości,
- częstotliwość i sposoby pozbywania się odpadów komunalnych i nieczystości ciekłych z terenu nieruchomości, a także szczegółowe zasady funkcjonowania Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (tzw. PSZOK).

Zgodnie z nowymi przepisami, podmiotem odpowiedzialnym za zorganizowanie odbioru i nadzorującym wywóz odpadów komunalnych jest gmina, a nie, jak było do tej pory, właściciel nieruchomości. Pomiedzy właścicielami nieruchomości, a firmami wywozowymi, odbierającymi odpady nie są zawierane żadne umowy.

5.2.5. Infrastruktura telekomunikacyjna

Powiat kutnowski posiada dostęp do usług telekomunikacyjnych telefonii stacjonarnej oraz telefonii komórkowej każdego z operatorów. Obsługa telekomunikacyjna przewodowa realizowana jest za pośrednictwem linii napowietrznych.

Obecnie większość gospodarstw domowych posiada dostęp do Internetu najczęściej drogą radiową.

Należy podkreślić, że dostęp do szerokopasmowego Internetu oraz do sieci komórkowych jest lepszy na terenach miast niż na terenach wiejskich. Tam najczęściej występują problemy z zasięgiem oraz przerwami w dostawach.

6. Analiza budżetu Powiatu Kutnowskiego

6.1. Analiza budżetu Powiatu Kutnowskiego za lata 2008 – 2013

6.1.1. Dochody budżetu Powiatu Kutnowskiego

Dane dotyczące zmiany struktury poszczególnych dochodów budżetu Powiatu Kutnowskiego w latach 2008 – 2013 przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 41: Struktura dochodów majątkowych i bieżących Powiatu Kutnowskiego w latach 2008-2013 [zł]

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Dochody ogółem	87 833 462,37	91 263 826,85	97 510 986,91	149 770 782,11	98 437 093,30	104 766 602,87
Dochody bieżące	-	-	89 277 263,00	148 208 103,84	94 263 564,23	101 684 657,80
udział %	-	-	91,56%	98,96%	95,76%	97,06%
Dochody majątkowe	-	-	8 233 723,91	1 562 678,27	4 173 529,07	3 081 945,07
udział %	-	-	8,44%	1,04%	4,24%	2,94%

Źródło: Dane Powiatu Kutnowskiego

Struktura dochodów Powiatu Kutnowskiego na przestrzeni analizowanych lat wykazuje ogólną tendencję wzrostową. Od 2008 roku nastąpił wzrost dochodów Powiatu Kutnowskiego o 19,3%.

Udział **dochodów bieżących** w ogólnej strukturze dochodów Powiatu zmieniał się z każdym rokiem, jednak zawsze osiągał poziom powyżej 90%. I tak w 2010 r. – 91,56%, w 2011 r. – 98,96%, w roku 2012 – 95,76%, a w 2013 r. – 97,06%. Dochody bieżące są źródłem finansowania zadań własnych danej jednostki samorządu terytorialnego i to na ich wysokość powiat ma możliwość oddziaływania. Im większy udział mają one w budżecie, tym łatwiejszy i bardziej przewidywalny jest proces prognozowania budżetu. Wzrostowi dochodów bieżących sprzyja wzrost lokalnej bazy ekonomicznej możliwy do osiągnięcia m.in. w wyniku realizacji inwestycji służących lokowaniu nowej działalności gospodarczej oraz dalszemu rozwojowi istniejącej działalności oraz rozwojowi mieszkalnictwa. Procesy te z kolei w dłuższym okresie czasu zwiększają bazę podatkową.

Udział w podatkach stanowiących dochód państwa

Wśród dochodów Powiatu Kutnowskiego wyróżnić możemy dochody z udziału w podatkach stanowiących dochód państwa. Udział w podatku dochodowym od osób fizycznych na przestrzeni lata 2008-2013 ulegał wahaniom, ostatecznie w 2013 roku był wyższy

niż w roku 2008 o 15,98%. W tym samym okresie wartość wpływów z tytułu udziału w podatku od osób prawnych wzrósł o 86,58%.

Tabela 42: Udział w podatkach stanowiących dochód państwa w Powiecie Kutnowskim w latach 2008-2013 [zł]

Udział w podatkach stanowiących dochód państwa	2008	2009	2010	2011	2012	2013
od osób fizycznych	12 045 694,00	10 880 882,00	10 980 787,00	12 126 137,00	12 752 200,00	13 971 119,00
od osób prawnych	585 520,38	739 691,06	1 082 536,96	875 524,08	967 927,33	1 092 444,07
Razem	12 631 214,38	11 620 573,06	12 063 323,96	13 001 661,08	13 720 127,33	15 063 563,07

Źródło: Dane Powiatu Kutnowskiego

Należy podkreślić, że powiat może w sposób pośredni oddziaływać na wysokość dochodów z udziałów we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych, m.in. poprzez systematyczne tworzenie dogodnych warunków do osiedlania się na swoim terenie.

Subwencja ogólna

Dochody Powiatu z tytułu subwencji ogólnej w roku 2008 wyniosły 36 997 402,00 zł, zaś w roku 2013 – 51 289 638,00 zł. W 2013 roku subwencja oświatowa stanowiła prawie 75% subwencji ogółem.

Tabela 43: Udział poszczególnych części subwencji w ogólnym dochodzie Powiatu kutnowskiego w latach 2008-2013 [zł]

Subwencja	2008	2009	2010	2011	2012	2013
część oświatowa subwencji ogólnej	31 401 653,00	34 603 620,00	36 600 400,00	38 693 721,00	38 362 085,00	38 257 388,00
część wyrównawcza subwencji ogólnej	3 755 094,00	5 140 565,00	5 797 615,00	5 184 537,00	4 155 436,00	4 822 650,00
część równoważąca subwencji ogólnej	1 840 655,00	2 005 263,00	2 092 445,00	2 425 873,00	3 038 499,00	8 209 600,00
Razem	36 997 402,00	41 749 448,00	44 490 460,00	46 304 131,00	45 556 020,00	51 289 638,00

Źródło: Dane Powiatu Kutnowskiego

Biorąc pod uwagę, że subwencja jest formą uzupełnienia dochodów własnych, które z różnych powodów nie są dopasowane do poziomu wydatków ponoszonych przez jednostkę samorządu terytorialnego, to im większy udział subwencji w dochodach powiatu, tym większe ryzyko pojawienia się trudności w długookresowym bilansowaniu

budżetu. To z kolei może przełożyć się na zmniejszenie inwestycji w regionie, a w konsekwencji zwiększenie bezrobocia i wzrost przepaści w rozwoju gospodarczym w stosunku do ogółu samorządów tego samego szczebla. Efektem takiego postępowania może być jeszcze większe uzależnienie budżetu od subwencji. Należy jednak podkreślić, że subwencja jest bardziej stabilnym źródłem dochodów niż np. dochody własne.

6.1.2. Wydatki Powiatu Kutnowskiego

W latach 2008-2013 wydatki Powiatu Kutnowskiego wzrosły o ponad 15%. Największy udział stanowią **wydatki bieżące** (ponad 95% w 2013 roku), które przeznaczane są na bieżące realizowanie zadań własnych Powiatu. W okresie 2008-2013 można zaobserwować wahania wydatków bieżących Powiatu, które są spowodowane:

- realizowaniem przez Powiat Kutnowski nowych zadań, które zostały sędowane na wszystkie jednostki samorządu terytorialnego przez państwo, jednakże nie zostały przekazane dodatkowe środki na ich realizację. W związku z tym, Powiat realizuje więcej zadań własnych przy takim samym budżecie,
- pojawieniem się nowych kosztów eksploatacyjnych generowanych przez nowo zrealizowane inwestycje.

Należy zauważyć, że oprócz wydatków bieżących, w budżecie Powiatu Kutnowskiego występują również **wydatki majątkowe**, wynikające z aktywnej polityki inwestycyjnej Powiatu. Wydatki majątkowe pełnią rolę wydatków rozwojowych, przekładając się bezpośrednio na wzrost potencjału mieszkaniowego, turystycznego i inwestycyjnego Powiatu, a przede wszystkim na poprawę jakości życia mieszkańców.

Tabela 44: Wydatki Powiatu Kutnowskiego w latach 2008-2013

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Wydatki bieżące	79 682 441,10	90 688 434,42	87 241 777,29	149 054 905,03	89 694 167,18	91 821 583,85
udział %	95,14%	87,52%	87,51%	98,70%	96,51%	95,16%
Wydatki majątkowe	4 068 752,58	12 926 728,76	12 446 658,27	1 965 853,65	3 245 447,38	4 665 505,41
udział %	4,86%	12,48%	12,49%	1,30%	3,49%	4,84%
Wydatki ogółem	83 751 193,68	103 615 163,18	99 688 435,56	151 020 758,68	92 939 614,56	96 487 089,26

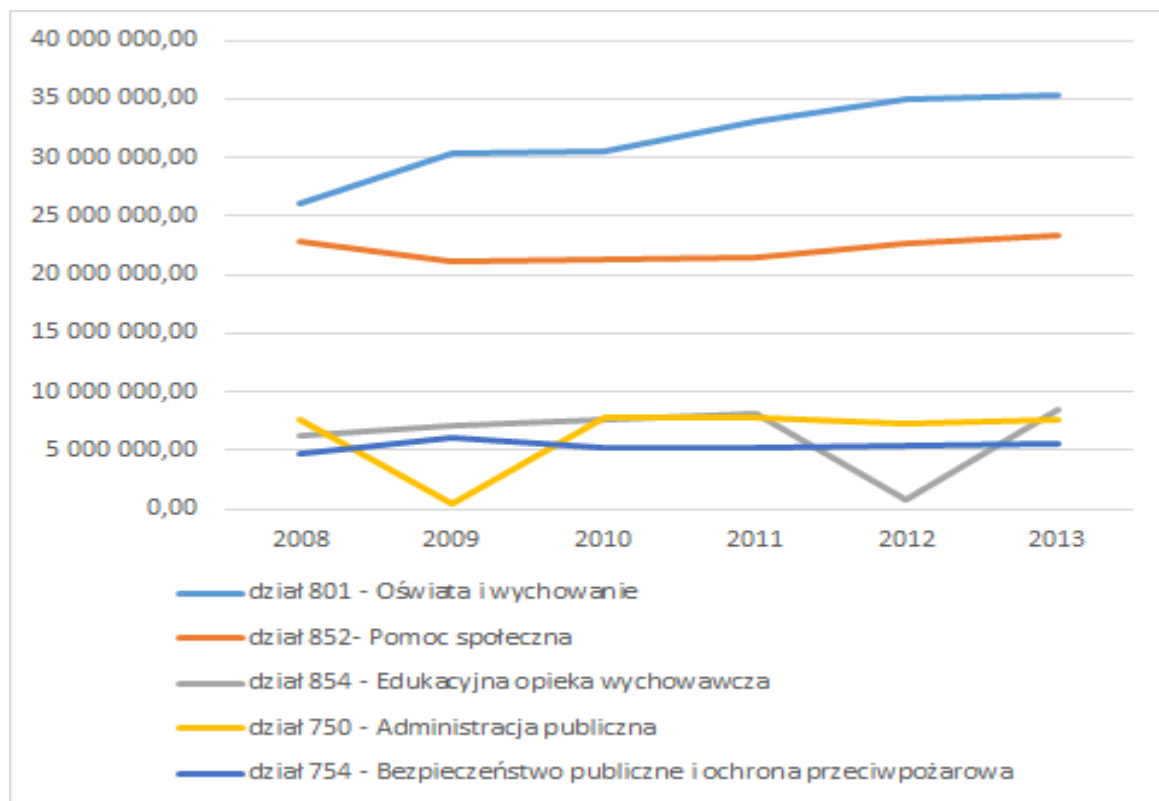
Źródło: Dane Powiatu Kutnowskiego

**KIERUNKI ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU KUTNOWSKIEGO ZWANE
„STRATEGIA ROZWOJU POWIATU KUTNOWSKIEGO NA LATA 2015 – 2020”**

Tabela 45: Struktura największych wydatków Powiatu Kutnowskiego w latach 2008-2013 [zł]

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Wydatki dział 600	6 662 642,52	12 637 079,94	14 095 553,24	1 330 413,79	1 061 565,37	3 672 759,24
Wydatki dział 700	168 949,72	2 700,00	268 833,29	340 242,99	400 814,05	515 270,76
Wydatki dział 710	399 834,46	179 920,51	506 254,54	752 010,82	758 547,91	638 256,47
Wydatki dział 750	7 700 391,44	457 088,72	7 859 158,18	7 736 555,49	7 302 666,41	7 622 521,67
Wydatki dział 754	4 787 179,31	6 064 568,62	5 217 506,35	5 218 369,60	5 438 820,25	5 560 710,76
Wydatki dział 757	2 133 918,97	2 931 971,32	2 333 212,71	1 081 483,92	1 354 251,86	786 008,41
Wydatki dział 801	26 019 886,52	30 360 717,23	30 524 080,05	33 039 151,36	34 920 713,27	35 279 772,43
Wydatki dział 851	2 079 314,45	9 937 126,11	4 390 993,19	66 840 386,85	5 556 937,52	5 046 457,85
Wydatki dział 852	22 852 522,87	21 049 702,63	21 376 432,69	21 424 862,41	22 716 946,54	23 343 157,25
Wydatki dział 853	3 136 302,77	3 805 817,88	3 947 450,77	3 973 295,37	3 921 138,66	4 024 427,35
Wydatki dział 854	6 180 977,11	7 129 132,09	7 625 430,92	8 054 822,93	807 267,71	8 539 786,71
Wydatki dział 921	147 276,79	1 213 891,08	1 337 583,27	1 062 634,91	1 162 101,95	1 280 992,62

Źródło: Dane Powiatu Kutnowskiego

Wykres 8: Wybrane wydatki Powiatu Kutnowskiego w latach 2008-2013 [zł]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatu Kutnowskiego

Analizując strukturę wydatków Powiatu Kutnowskiego w latach 2008-2013 można zauważyć następujące relacje:

- w całym analizowanym okresie największa część środków finansowych kierowana była na cele oświaty i wychowania – w 2013 roku wydatki te stanowiły 36,56% wszystkich wydatków Powiatu Kutnowskiego. Oprócz podstawowych wydatków na oświatę, Powiat Kutnowski realizuje szereg innych wydatków związanych z utrzymaniem pracowników, obsługą szkół, obsługą ekonomiczno-administracyjną szkół, środkami przeznaczanymi na doszkąlanie i doskonalenie nauczycieli oraz inne wydatki. Wydatki na oświatę związane są zatem głównie z zapewnieniem bazy oświatowej o wysokim standardzie, a także z zapewnieniem wysokiego poziomu nauczania;
- drugim znaczącym obszarem pod względem wydatków Powiatu Kutnowskiego była pomoc społeczna. Udział tej grupy wydatków w 2013 roku wyniósł 24,19% i wzrósł o ok. 2,1% w stosunku do 2008 r., co wynikało m.in. ze zmiany przepisów prawa. Wprawdzie podstawowym źródłem finansowania większości wydatków Powiatu były dotacje budżetu państwa przekazywane na realizację zadań zleconych, jednak z upływem czasu zwiększał się także zakres zadań finansowanych środkami własnymi budżetów powiatów. Ponadto, analizując zachodzące zmiany demograficzne należy zakładać, że udział tej grupy wydatków w ogólnej kategorii wydatków będzie wykazywał w dłuższym okresie czasu tendencję rosnącą;
- znaczący udział w wydatkach Powiatu Kutnowskiego stanowią również wydatki na administrację publiczną, które w 2013 roku stanowiły 7,9% wydatków powiatu. Wydatki te obejmowały przede wszystkim wydatki na wynagrodzenia pracowników administracji, wydatki bieżące (np. na energię, zakup artykułów biurowych, obsługę prawną, usługi telekomunikacyjne i internetowe, szkolenia pracowników), a także wydatki związane z pracami remontowymi w budynkach administracji publicznej oraz wydatki związane z promocją Powiatu Kutnowskiego. Wysokość wydatków na administrację publiczną zmniejszyła w stosunku do 2008 roku o 1%.

6.1.3. Wyniki budżetów Powiatu Kutnowskiego w latach 2008 - 2013

W poniższej tabeli przedstawiono wielkość wydatków budżetowych na tle dochodów Powiatu Kutnowskiego w latach 2008-2013, obrazując tym samym wysokość deficytu budżetowego lub nadwyżki budżetowej.

Tabela 46: Wyniki budżetów Powiatu Kutnowskiego w latach 2008-2013 [zł]

Wyszczególnienie	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Dochody ogółem	87 833 462,37	91 263 826,85	97 510 986,91	149 770 782,11	98 437 093,30	104 766 602,87
Wydatki ogółem	83 751 193,68	103 615 163,18	99 688 435,56	151 020 758,68	92 939 614,56	96 487 089,26
Wynik budżetu	4 068 752,58	-12 351 336,33	-2 177 448,65	-1 249 976,57	5 497 478,74	8 279 513,61

Źródło: Dane GUS

Jak widać na powyższym zestawieniu, w latach 2009, 2010 i 2011 Powiat Kutnowski osiągnął deficyt budżetowy, tzn. wydatki Powiatu znacznie przewyższały jego dochody, natomiast w latach 2008, 2012 i 2013 wydatki budżetu były niższe niż dochody. Należy zaznaczyć, że deficyt budżetowy wynikał z aktywnej polityki inwestycyjnej Powiatu, nastawionej na maksymalizację działań realizowanych przy wsparciu z funduszy UE. Inwestycje realizowane na terenie Powiatu, finansowane ze środków zewnętrznych często wymagały wkładu własnego ze strony Powiatu. Wkład ten stanowił wydatki majątkowe z budżetu. Zatem powstały deficyt ma uzasadnienie w zrealizowanych w latach 2009-2012 projektach inwestycyjnych, które mają służyć poprawie warunków życia mieszkańców Powiatu Kutnowskiego.

6.2. Założenia do prognozy dochodów i wydatków¹

Cel opracowania prognoz finansowych

Proces planowania finansowego w jednostkach samorządu terytorialnego pomaga określić ich możliwości inwestycyjne oraz zdolność do zaciągania i obsługi zobowiązań finansowych. Dzięki temu dana jednostka jest w stanie przewidzieć przyszłe konsekwencje decyzji podejmowanych obecnie i podejmować je w bardziej świadomy sposób.

Czynniki mające wpływ na gospodarkę finansową

Dochody jednostek samorządu terytorialnego w analizowanym okresie będą zależały od wielu czynników, które można podzielić na dwie kategorie:

- czynniki wewnętrzne, na które jednostka ma wpływ,
- czynniki zewnętrzne, na które jednostka nie ma wpływu.

¹ Dane za 2014 rok pomimo zakończenia roku i sporządzenia sprawozdań z wykonania budżetu i finansowych, w związku z ich aktualnym przyjmowaniem zostały uwzględnione w prognozie za okres 2014 - 2020

Do czynników wewnętrznych należy przede wszystkim polityka finansowa Powiatu. Czynniki zewnętrzne to przede wszystkim regulacje prawne obowiązujące samorządy. Są to np.:

- ustawa o dochodach jednostek samorządu terytorialnego,
- ustawa o finansach publicznych (zwłaszcza w zakresie określonych limitów zadłużenia oraz wydatków na obsługę długu).

Inne zewnętrzne czynniki mogące wpłynąć na sytuację finansową i gospodarczą to lokalne potrzeby społeczne i uwarunkowania gospodarcze regionu. Istotnym czynnikiem o charakterze zewnętrznym o ogromnym wpływie na finanse Powiatu jest ogólna sytuacja gospodarcza kraju. Z analizy głównych źródeł dochodów i wydatków wynika, iż w dużej mierze wielkości te zmieniają się pod wpływem inflacji.

6.2.1. Dochody

Zgodnie z przepisami ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (tj. Dz. U. z 2014 r. poz. 1115 ze zm.) dochodami jednostek samorządu terytorialnego są:

- dochody własne;
- subwencja ogólna;
- dotacje celowe z budżetu państwa.

W myśl art. 5 cytowanej ustawy do źródeł dochodów własnych powiatu należą:

- 1) wpływy z opłat stanowiących dochody powiatu, uiszczanych na podstawie odrębnych przepisów;
- 2) dochody uzyskiwane przez powiatowe jednostki budżetowe oraz wpłaty od powiatowych zakładów budżetowych;
- 3) dochody z majątku powiatu;
- 4) spadki, zapisy i darowizny na rzecz powiatu;
- 5) dochody z kar pieniężnych i grzywien określonych w odrębnych przepisach;
- 6) 5,0% dochodów uzyskiwanych na rzecz budżetu państwa w związku z realizacją zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych ustawami, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
- 7) odsetki od pożyczek udzielanych przez powiat, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
- 8) odsetki od nieterminowo przekazywanych należności stanowiących dochody powiatu;
- 9) odsetki od środków finansowych gromadzonych na rachunkach bankowych powiatu, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej;
- 10) dotacje z budżetów innych jednostek samorządu terytorialnego;

11) inne dochody należne powiatowi na podstawie odrębnych przepisów.

Ponadto, zgodnie z przepisami dochodami jednostek samorządu terytorialnego mogą być dotacje celowe z budżetu państwa na:

- 1) zadania z zakresu administracji rządowej oraz na inne zadania zlecone ustawami;
- 2) zadania realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego na mocy porozumień zawartych z organami administracji rządowej;
- 3) usuwanie bezpośrednich zagrożeń dla bezpieczeństwa i porządku publicznego, skutków powodzi i osuwisk ziemnych oraz skutków innych klęsk żywiołowych;
- 4) finansowanie lub dofinansowanie zadań własnych;
- 5) realizację zadań wynikających z umów międzynarodowych.

W tabeli poniżej przedstawiono prognozowaną wysokość dochodów Powiatu Kutnowskiego na lata 2014-2020.

Tabela 47: Prognoza dochodów ogółem Powiatu Kutnowskiego na lata 2014-2020 [zł]

Rok	Prognozowana wysokość dochodów ogółem
2014	103 183 154,95
2015	99 911 886,95
2016	100 252 079
2017	101 435 625
2018	103 870 080
2019	106 362 962
2020	108 915 672

Źródło: Załącznik nr 1 Uchwały Nr 50/IX/15 Rady Powiatu w Kutnie z dnia 20 maja 2015 roku w sprawie zmiany uchwały o uchwaleniu Wieloletniej Prognozy Finansowej Powiatu Kutnowskiego na lata 2015 - 2018

Z analizy prognozowanych dochodów Powiatu Kutnowskiego wynika, że w latach 2014-2020 planowany jest systematyczny wzrost dochodów ogółem. W roku 2020 w stosunku do roku bazowego 2014 nastąpi wzrost o 12,62%.

6.2.2. Wydatki

Wydatki Powiatu związane są z realizacją zadań, do których należą określone ustawami zadania publiczne o charakterze ponadgminnym w zakresie:

- 1) edukacji publicznej;

- 2) promocji i ochrony zdrowia;
- 3) pomocy społecznej;
- 3a) wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- 4) polityki prorodzinnej;
- 5) wspierania osób niepełnosprawnych;
- 6) transportu zbiorowego i dróg publicznych;
- 7) kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- 8) kultury fizycznej i turystyki;
- 9) geodezji, kartografii i katastru;
- 10) gospodarki nieruchomościami;
- 11) administracji architektoniczno-budowlanej;
- 12) gospodarki wodnej;
- 13) ochrony środowiska i przyrody;
- 14) rolnictwa, leśnictwa i rybactwa śródlądowego;
- 15) porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli;
- 16) ochrony przeciwpowodziowej, w tym wyposażenia i utrzymania powiatowego magazynu przeciwpowodziowego, przeciwpożarowej i zapobiegania innym nadzwyczajnym zagrożeniom życia i zdrowia ludzi oraz środowiska;
- 17) przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy;
- 18) ochrony praw konsumenta;
- 19) utrzymania powiatowych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych;
- 20) obronności;
- 21) promocji powiatu;
- 22) współpracy i działalności na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2010 r. Nr 234, poz. 1536, z późn. zm.);
- 23) działalności w zakresie telekomunikacji.

Do zadań publicznych powiatu należy również zapewnienie wykonywania określonych w ustawach zadań i kompetencji kierowników powiatowych służb, inspekcji i straży.

Ustawy mogą określać niektóre sprawy należące do zakresu działania powiatu jako zadania z zakresu administracji rządowej, wykonywane przez powiat.

**KIERUNKI ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU KUTNOWSKIEGO ZWANE
„STRATEGIA ROZWOJU POWIATU KUTNOWSKIEGO NA LATA 2015 – 2020”**

Tabela 48: Wydatki budżetu Powiatu Kutnowskiego w latach 2014-2020 [zł]

Rok	Prognozowana wysokość wydatków
2014	105 004 376,42
2015	103 745 625
2016	98 342 861,99
2017	99 616 660,57
2018	102 308 034,6
2019	104 877 330,8
2020	107 430 040,8

Źródło: Załącznik nr 1 Uchwały Nr 50/IX/15 Rady Powiatu w Kutnie z dnia 20 maja 2015 roku w sprawie zmiany uchwały o uchwaleniu Wieloletniej Prognozy Finansowej Powiatu Kutnowskiego na lata 2015 - 2018

Z analizy danych przedstawionych w powyższej tabeli wynika, że wydatki Powiatu Kutnowskiego w kolejnych latach będą kształtowały się w różny sposób, przy czym od roku 2018 będzie następował systematyczny wzrost wydatków.

Tabela 49: Wydatki majątkowe budżetu Powiatu Kutnowskiego w latach 2014-2020 [zł]

Rok	Prognozowana wysokość wydatków majątkowych
2014	11 171 559,44
2015	4 962 613,32
2016	1 883 065,99
2017	1 168 869,57
2018	1 618 364,57
2019	1 889 377,8
2020	2 080 878,8

Źródło: Załącznik nr 1 Uchwały Nr 50/IX/15 Rady Powiatu w Kutnie z dnia 20 maja 2015 roku w sprawie zmiany uchwały o uchwaleniu Wieloletniej Prognozy Finansowej Powiatu Kutnowskiego na lata 2015 - 2018

Wydatki majątkowe Powiatu Kutnowskiego w kolejnych latach będą kształtowały się w różny sposób, przy czym od roku 2017 będzie następował systematyczny wzrost wydatków.

6.2.3. Prognozowany wynik finansowy dla Powiatu Kutnowskiego w latach 2014-2020

W tabeli przedstawiono zestawienie prognozowanych dochodów i wydatków Powiatu Kutnowskiego w latach 2014-2020.

Tabela 50: Prognozowany wynik finansowy dla Powiatu Kutnowskiego na lata 2014-2020 [zł]

Rok	Prognozowana wysokość dochodów ogółem	Prognozowana wysokość wydatków	Wynik (nadwyżka/deficyt)
2014	103 183 154,95	105 004 376,42	- 1 821 221,47
2015	99 911 886,95	103 745 625,03	-3 833 738,08
2016	100 252 079	98 342 861,99	1 909 217,01
2017	101 435 625	99 616 660,57	1 818 964,43
2018	103 870 080	102 308 034,6	1 562 045,43
2019	106 362 962	104 877 330,8	1 485 631,2
2020	108 915 672	107 430 040,8	1 485 631,2

Źródło: Załącznik nr 1 Uchwały Nr 50/IX/15 Rady Powiatu w Kutnie z dnia 20 maja 2015 roku w sprawie zmiany uchwały o uchwaleniu Wieloletniej Prognozy Finansowej Powiatu Kutnowskiego na lata 2015 - 2018

Przeprowadzona prognoza dochodów i wydatków ogółem w latach 2014-2020 uwidoczniła wartości będące wynikiem finansowym Powiatu. Z analizy przedstawionych danych wynika, że w latach 2014 – 2015 przewiduje się deficyt budżetowy, natomiast w latach kolejnych wystąpi nadwyżka budżetowa.

6.2.4. Prognozowane zadłużenie Powiatu Kutnowskiego w latach 2014-2020

Zgodnie z danymi zawartymi w Wieloletniej Prognozie Finansowej, kwota długu Powiatu Kutnowskiego w latach 2014-2020 powinna systematycznie się zmniejszać. Informacje na temat wartości długu w poszczególnych latach prognozy przedstawiono w poniższej tabeli.

Tabela 51: Prognozowana kwota długu Powiatu Kutnowskiego w latach 2014-2020 [zł]

Rok	Kwota długu
2014	12 101 690,93
2015	10 449 393,05
2016	8 540 176,04
2017	6 721 211,61
2018	5 159 166,18
2019	3 673 534,98
2020	2 187 903,78

Źródło: Załącznik nr 1 Uchwały Nr 50/IX/15 Rady Powiatu w Kutnie z dnia 20 maja 2015 roku w sprawie zmiany uchwały o uchwaleniu Wieloletniej Prognozy Finansowej Powiatu Kutnowskiego na lata 2015 - 2018

7. Możliwości rozwojowe Powiatu Kutnowskiego

Poniżej przedstawiona została analiza stanu obecnego Powiatu Kutnowskiego w kontekście głównych czynników wpływających na ogólną konkurencyjność mieszkaniową i inwestycyjną każdego samorządu w Polsce. Czynniki te mają charakter subiektywny, gdyż w głównej mierze zostały opracowane na podstawie własnych obserwacji i wywiadów przeprowadzonych z osobami, które mogą być: potencjalnymi mieszkańcami danej jednostki terytorialnej lub potencjalnymi inwestorami zewnętrznymi prowadzącymi działalność na jej terenie. Czynniki te odzwierciedlają zatem oczekiwania poszczególnych grup interesariuszy (szerzej o interesariuszach w rozdziale III.4 niniejszej strategii) względem obszaru, na którym chcieli by mieszkać i żyć lub prowadzić własną działalność gospodarczą. Do identyfikacji niektórych czynników konkurencyjności wykorzystano również literaturę fachową i dostępne raporty. Należy jednak podkreślić, że zidentyfikowane czynniki nie stanowią zamkniętego katalogu, a są jedynie punktem odniesienia do wskazania mocnych stron Powiatu Kutnowskiego i zdefiniowania ewentualnych działań naprawczych. Szczegółowy katalog czynników atrakcyjności osadniczej, inwestycyjnej i turystyczno-rekreacyjnej został przedstawiony w rozdziale III.5. jako wartość oczekiwana przez interesariuszy.

7.1. Rozwój Powiatu Kutnowskiego w zakresie mieszkalnictwa

Rozwój w zakresie mieszkalnictwa na danym terenie warunkuje kilka czynników, które brane są pod uwagę przy wyborze miejsca zamieszkania. Czynnikami, które zostały

poddane szczegółowej analizie w kontekście atrakcyjności mieszkaniowej terenów powiatu kutnowskiego są:

- lokalizacja geograficzna i komunikacyjna obszaru,
- walory środowiskowe,
- dostępność terenów i obiektów mieszkaniowych,
- dostępność infrastruktury społecznej (oświata, ochrona zdrowia, sport i rekreacja, kultura i rozrywka, poziom bezpieczeństwa publicznego i drogowego),
- dostępność do rynku pracy.

Lokalizacja geograficzna i komunikacyjna obszaru

Jednym z podstawowych czynników warunkujących atrakcyjność mieszkaniową danego obszaru jest dostępność komunikacyjna. W czynniku tym zawierają się dwie podstawowe składowe: położenie geograficzne oraz obecność składników infrastruktury komunikacyjnej o znaczeniu lokalnym, regionalnym i ogólnopolskim. Należy tutaj wziąć pod uwagę istnienie wygodnych i szybkich połączeń drogowych i kolejowych między miejscem zamieszkania, a miejscem pracy oraz możliwości wyjazdów rekreacyjnych poza analizowany obszar.

Dla oceny dostępności komunikacyjnej terenów powiatu kutnowskiego przeanalizowano:

- położenie względem wybranych ośrodków regionalnych,
- położenie geograficzne,
- inne ważne dla przeprowadzanej analizy elementy dostępności komunikacyjnej.

Z przeprowadzonej analizy wynika, że Powiat Kutnowski posiada atrakcyjną lokalizację komunikacyjną, na którą składają się:

- obwodnice Kutna i Krośniewic, które usprawniają dojazd do miejsca docelowego bez konieczności przejeżdżania przez centrum danej miejscowości, jednocześnie zmniejszając uciążliwość ruchu drogowego dla mieszkańców tych miejscowości,
- położenie w centralnej Polsce - dogodne połączenia komunikacyjne z ważnymi aglomeracjami miejskimi – Warszawa (oddalona o ok. 130 km od Kutna), Łódź (ok. 60 km od Kutna), Płock (ok. 47 km od Kutna), Włocławek (ok. 57 km od Kutna), Poznań (ok. 170 km od Kutna), w których mieszkańcy powiatu mogą znaleźć zatrudnienie,
- bezpośrednie położenie autostrady A1 na terenie powiatu oraz dogodne położenie komunikacyjne w pobliżu węzła autostradowego A2 umożliwiające podróże służbowe i rekreacyjne po całej Polsce,
- lokalizacja na terenie powiatu ważnych dróg krajowych przebiegających w kierunku północ – południe oraz wschód - zachód, tj. droga krajowa nr 92 Warszawa – Poznań,

droga krajowa nr 91 Gdańsk - Cieszyn, droga krajowa nr 60 łącząca Kutno z Płockiem i Ostrowią Mazowiecką,

- niedalekie położenie lotniska im. Fryderyka Chopina w Warszawie oraz lotniska im. Władysława Reymonta w Łodzi,
- przebieg linii kolejowej Berlin-Warszawa-Moskwa i sąsiedztwo węzła kolejowego w Kutnie, które pełni rolę ważnego ośrodka przewozów lokalnych, ogólnopolskich i międzynarodowych.

Wszystkie wymienione wyżej elementy mogą stać się czynnikiem zachęcającym do osiedlenia się na terenie powiatu kutnowskiego.

Walory środowiskowe

Czynnikami wpływającymi na atrakcyjność mieszkaniową danego obszaru są zasoby środowiska przyrodniczego, a także warunki klimatyczne panujące na danym obszarze, które wpływają na jakość życia mieszkańców regionu.

Dla oceny atrakcyjności mieszkaniowej powiatu kutnowskiego przeanalizowano:

- rzeźbę terenu,
- klimat,
- występowanie obszarów chronionych.

Z analizy ww. czynników wynika, że powiat kutnowski charakteryzuje się sprzyjającymi warunkami do rozwoju mieszkalnictwa:

- płaska rzeźba terenu i nieliczne wzniesienia wpływają na dogodną dla mieszkańców lokalizację budynków mieszkalnych,
- klimat zbliżony do klimatu panującego na obszarze nizinnym Polski o krótkim czasie zalegania pokrywy śnieżnej oraz o średniej rocznej temperaturze ok. 8°C,
- możliwość wypoczynku z dala od zgiełku miejskiego zapewniają obszary o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronione, które obejmują 5,2% powierzchni powiatu kutnowskiego:
 - o 57 pomników przyrody,
 - o 4 rezerваты przyrody, które zlokalizowane są w gminie Nowe Ostrowy,
 - o fragmenty dwóch Obszarów Krajobrazu Chronionego: Obszar Krajobrazu Chronionego Pradolina Warszawsko-Berlińska, Obszar Krajobrazu Chronionego Doliny Słudwii i Przysowy,
 - o dwa korytarze ekologiczne Ekonetu: 39k Bzury, 30k Pojezierza Kujawskiego,

- o cztery obszary NATURA 2000: Dąbrowa Świetlista w Pernie, Pradolina Bzury-Neru, Pradolina Warszawsko-Berlińska, Doliny Przysowy i Słudwi.

Dostępność terenów i obiektów mieszkaniowych

Dostępność terenów i obiektów mieszkalnych jest kolejnym czynnikiem wpływającym na atrakcyjność osiedleńczą. Na obszarze powiatu kutnowskiego dostępność obiektów mieszkalnych jest bardzo zróżnicowana. Na terenie miast, z racji występowania bloków mieszkalnych i spółdzielni mieszkaniowych, istnieje większa dostępność mieszkań i domów pod wynajem bez konieczności ich zakupu, zaś na obszarach wiejskich występują działki budowlane, na których istnieje możliwość budowy domów mieszkalnych.

Największa dostępność terenów i obiektów mieszkalnych w powiecie występuje na terenie miasta Kutna, gdzie zarządcami lokali mieszkalnych są między innymi: Robotnicza Spółdzielnia Mieszkaniowa „Pionier”, Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o., Zarząd Nieruchomości Miejskich, Nowe Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.

Dostępność infrastruktury społecznej

Infrastruktura społeczna obejmuje usługi w zakresie oświaty i nauki, kultury, sportu i rekreacji, służby zdrowia, opieki społecznej oraz bezpieczeństwa. Wszystkie te składowe wpływają na atrakcyjność potencjalnego miejsca osiedlenia się.

Dla oceny atrakcyjności mieszkaniowej Powiatu Kutnowskiego przeanalizowano:

- oświatę,
- dostęp do służby zdrowia,
- obiekty sportowe i rekreacyjne oraz ofertę zajęć sportowych,
- ofertę kulturalną,
- opiekę społeczną,
- bezpieczeństwo publiczne i drogowe.

Powiat kutnowski charakteryzuje się sprzyjającymi warunkami do rozwoju mieszkalnictwa, ponieważ:

- dysponuje szerokim dostępem do oferty edukacyjnej:
 - o na terenie powiatu funkcjonują 33 przedszkola i oddziały przedszkolne, 33 szkoły podstawowe, 18 gimnazjów oraz 2 szkoły ponadgimnazjalne będące jednostkami organizacyjnymi samorządów gminnych,
 - o Powiat Kutnowski jest organem prowadzącym dla 11 szkół ponadgimnazjalnych mających swoją siedzibę na terenie powiatu,

- na terenie powiatu funkcjonuje również 9 szkół ponadgimnazjalnych dla których organem prowadzącym nie jest jednostka samorządu terytorialnego,
- na terenie miasta Kutna ma siedzibę szkoła wyższa,
- potrzeby w zakresie opieki zdrowotnej mieszkańców powiatu zaspokajają: NZOZ „Kutnowski Szpital Samorządowy Sp. z o.o. im. dr A. Troczewskiego” w Kutnie, NZOZ „Specjalista” oraz liczne niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej zlokalizowane w poszczególnych gminach powiatu,
- przy kutnowskim szpitalu funkcjonuje 12 oddziałów szpitalnych, 11 poradni specjalistycznych, 5 zakładów specjalistycznych oraz szkoła rodzenia,
- w Kutnie swoją siedzibę ma Pogotowie Medyczne Falck,
- na terenie powiatu zlokalizowana jest duża liczba aptek i gabinetów stomatologicznych,
- bazę sportową Powiatu Kutnowskiego tworzy wiele obiektów sportowych i rekreacyjnych zlokalizowanych w poszczególnych gminach powiatu,
- w powiecie działają liczne stowarzyszenia i kluby sportowe stwarzające możliwość spędzania wolnego czasu poprzez rozwój pasji sportowych,
- do animatorów życia kulturalnego na terenie powiatu zaliczamy Młodzieżowy Dom Kultury, a także domy kultury zlokalizowane w poszczególnych gminach powiatu, organizacje pozarządowe, biblioteki i muzea, które zapewniają możliwość kształtowania i rozwijania uzdolnień, zamiłowań i zainteresowań,
- do imprez, które mogą stać się turystyczną wizytówką powiatu możemy zaliczyć np.: rozgrywki europejskie Małej Ligi Baseballowej, Święto Róży, Ogólnopolskie Święto Kolekcjonerów i targi kolekcjonerskie „Na Skrzyżowaniu”,
- osobom i rodzinom w trudnej sytuacji życiowej pomoc niosą miejskie, miejsko-gminne oraz gminne ośrodki pomocy społecznej zlokalizowane na terenie poszczególnych gmin powiatu, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie z siedzibą w Kutnie, a także organizacje pozarządowe,
- bezpieczeństwo na terenie powiatu kutnowskiego zapewnia Komenda Powiatowa Policji w Kutnie wraz z jednostkami podległymi: Komisariatem Policji w Krośniewicach i Komisariatem Policji w Żychlinie, a także Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Kutnie oraz funkcjonujące na terenie powiatu jednostki ochotniczych straży pożarnych,
- systematycznie modernizowane są drogi w zakresie: utwardzenia nawierzchni, poszerzenia pasa drogowego jak i poboczy, a także prowadzone są inne działania zmierzające do poprawy bezpieczeństwa drogowego.

7.2. Dostępność do rynku pracy

W gminach typowo wiejskich powiatu kutnowskiego dominującą formą działalności i głównym źródłem dochodu mieszkańców jest rolnictwo, co przy uwzględnieniu dużej mechanizacji i niewysokiej opłacalności produkcji wiąże się z ograniczoną liczbą miejsc pracy.

W ostatnich latach na terenie powiatu kutnowskiego niestety doszło do zmniejszenia liczby podmiotów prowadzących działalność gospodarczą. Spośród wszystkich gmin Powiatu Kutnowskiego, jedynie w gminach: Kutno, Bedlno i Krzyżanów, nastąpił wzrost liczby podmiotów gospodarczych, w pozostałych odnotowano wyraźny spadek przedsiębiorczości.

Podkreślić należy jednak, iż powiat kutnowski charakteryzuje się bardzo korzystnym położeniem komunikacyjnym. Dzięki sieci dróg kołowych i kolejowych możliwy jest dojazd mieszkańców powiatu do większych lokalnych miejscowości oraz położonych w pobliżu miast: Warszawy i Łodzi, na terenie których mogą znaleźć pracę. Równie ważne jest, że na terenie miasta Kutna utworzono Kutnowski Park Agro-Przemysłowy, na którego obszarze funkcjonuje Podstrefa Kutno Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Z istnieniem Strefy wiąże się funkcjonowanie licznych podmiotów gospodarczych i potencjalny rozwój kolejnych, co przyczyni się do zachowania liczby istniejących, a także stworzenia nowych miejsc pracy. Na terenie Kutna działają także: Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości oraz Punkt Konsultacyjny, które wspierają rozwój przedsiębiorczości na terenie powiatu kutnowskiego.

Miasto Żychlin również oferuje inwestorom tereny inwestycyjne objęte Łódzką Specjalną Strefą Ekonomiczną wraz z pełną informacją na temat terenów inwestycyjnych gminy udzielaną przez Gminne Centrum Promocji i Informacji.

Poszczególne oferty inwestycyjne, prócz uzbrojonych terenów, często wiążą się z ulgami podatkowymi, wsparciem finansowym w postaci pożyczek oraz bezpłatną, dostępną dla przedsiębiorców i osób zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą wystandaryzowaną ofertą usług informacyjnych. Wszystkie te działania mają na celu pobudzenie przedsiębiorczości na terenie powiatu i poszerzenie rynku pracy.

7.3. Rozwój Powiatu Kutnowskiego w zakresie przedsiębiorczości

Rozwój przedsiębiorczości na danym terenie warunkuje kilka czynników, które brane są pod uwagę przez potencjalnego inwestora przy wyborze miejsca do prowadzenia działalności gospodarczej.

Czynnikami, które zostały poddane szczegółowej analizie w kontekście atrakcyjności inwestycyjnej powiatu kutnowskiego są:

- lokalizacja geograficzna i komunikacyjna obszaru,
- dostęp do surowców naturalnych,
- występowanie stref gospodarczych (terenów inwestycyjnych),
- dostęp do infrastruktury technicznej (w tym uzbrojenie terenów inwestycyjnych),
- dostęp do kapitału społecznego (siły roboczej),
- warunki do rozwoju turystyki i agroturystyki,
- rozwój gospodarczy obszaru,
- lokalne przepisy i polityka władz.

Lokalizacja geograficzna i komunikacyjna obszaru

Dostępność komunikacyjna jest jednym z podstawowych czynników warunkujących atrakcyjność inwestycyjną danego obszaru. Czynnik ten zawiera dwie podstawowe składowe: położenie geograficzne oraz obecność składników infrastruktury komunikacyjnej o znaczeniu ogólnopolskim i międzynarodowym. Myśląc o roli jaką dostępność transportowa pełni w tworzeniu atrakcyjności inwestycyjnej danego obszaru, należy wziąć pod uwagę takie aspekty jak: możliwość dostaw surowców do produkcji, transport gotowych produktów na rynki zbytu i dostępność komunikacyjną z punktu widzenia partnerów biznesowych, klientów oraz odbiorców.

Dla oceny dostępności transportowej powiatu kutnowskiego przeanalizowano następujące dane:

- położenie geograficzne względem wybranych ośrodków regionalnych,
- położenie geograficzne względem wybranych przejść granicznych,
- położenie geograficzne względem wybranych międzynarodowych portów lotniczych,
- inne ważne dla przeprowadzanej analizy elementy dostępności transportowej.

Powiat kutnowski posiada atrakcyjną lokalizację komunikacyjną, gdyż:

- posiada dogodne połączenia komunikacyjne z ważnymi aglomeracjami miejskimi – Warszawą, Łodzią, Płockiem, Włocławkiem, Poznaniem;
- centralne położenie w kraju powoduje istnienie zbliżonej odległości do przejść granicznych z sąsiadującymi z nami państwami, co stwarza takie same warunki dostępu do rynków zagranicznych,
- przez teren powiatu bezpośrednio przebiega autostrada A1, i znajduje się on w pobliżu węzła autostradowego A2,

- na terenie powiatu zlokalizowane są ważne drogi krajowe przebiegające w kierunku północ – południe oraz wschód - zachód,
- istnieje dogodny szlak komunikacyjny do lotniska im Fryderyka Chopina w Warszawie oraz lotniska im. Władysława Reymonta w Łodzi,
- miasto Kutno pełni rolę ważnego ośrodka przewozów międzynarodowych (linia kolejowa Berlin-Warszawa-Moskwa),
- obwodnice Kutna i Krośniewic, skutecznie usprawniają dojazd do miejsca docelowego bez konieczności przejeżdżania przez centrum danej miejscowości,
- Intermodalny Terminal Kontenerowy zapewnia regularne serwisy kontenerowe.

Wymienione wyżej elementy zachęcają inwestorów zewnętrznych do inwestowania na terenie powiatu kutnowskiego.

Dostęp do surowców naturalnych

Dostępność do zasobów naturalnych może mieć kluczowe znaczenie do przyciągnięcia inwestorów zajmujących się wydobywaniem tych surowców lub prowadzących działalność produkcyjną opartą na tych zasobach. W tym celu przeanalizowano dostępność i wielkość złóż surowców naturalnych występujących na terenie powiatu.

Obecnie na terenie powiatu kutnowskiego udokumentowano złoża kopalin tj.:

- kruszyw naturalnych (piaski i żwiry) np. w miejscowościach Grodno, Leszczynek,
- mułków i gliny w miejscowości Wieszczyce - Wola Raciborowska,
- surowców ilastych ceramiki budowlanej w miejscowości Kaszewy,
- wapieni - złoża Ktery.

Udokumentowano również złoża soli kamiennej „Łanięta”. Na obszarze powiatu występują również złoża torfu w pradolinie rzeki Bzury.

Obecnie istnieje zapotrzebowanie na eksploatację kolejnych złóż, prowadzone są w tym kierunku prace rozpoznawcze i dokumentacyjne. Eksploatacja tych złóż w przyszłości wpłynie korzystnie na gospodarkę powiatu (zwłaszcza na wzrost dochodów poszczególnych gmin, na terenie których wydobywane są poszczególne surowce), może jednak przynieść także niekorzystne skutki dla środowiska. Wydobywanie surowców powoduje zmianę ukształtowania powierzchni terenu, zaburzenie stosunków wodnych oraz równowagi przyrodniczej. Eksploatacja złóż nie powinna być zatem prowadzona na terenach o wysokich walorach przyrodniczych, terenach parków krajobrazowych, użytków ekologicznych, obszarów chronionego krajobrazu, a także cennych kompleksów leśnych lub objętych ochroną form geomorfologicznych.

Występowanie stref gospodarczych (terenów inwestycyjnych)

Jednym ze sposobów zwiększania atrakcyjności inwestycyjnej określonych terenów jest tworzenie specjalnych obszarów gospodarczych, w tym specjalnych stref ekonomicznych. Zasadniczy cel wprowadzania stref, czyli przyciąganie inwestycji, jest realizowany przez zapewnienie wewnątrz strefy lepszych warunków prowadzenia działalności niż na zewnątrz.

Na terenie powiatu kutnowskiego 4 gminy posiadają profesjonalną ofertę inwestycyjną i wyznaczone tereny inwestycyjne. Są to: miasto Kutno, gmina Żychlin, gmina Krośnice i gmina Nowe Ostrowy.

Najbardziej atrakcyjnymi terenami inwestycyjnymi dysponuje miasto Kutno oraz gmina Żychlin, gdyż utworzone są one w ramach Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej – Podstrefa Kutno i Podstrefa Żychlin. Miasto Kutno oferuje inwestorom ok. 50 ha wolnych terenów inwestycyjnych na terenie Kutnowskiego Parku Agro-Przemysłowego. Połowa tej powierzchni (ok. 25 ha) objęta jest statusem Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. W ofercie Urzędu Miasta znajdują się także tereny zabudowane oraz niezabudowane będące własnością osób prywatnych. Natomiast miasto Żychlin oferuje inwestorom łącznie ponad 14 hektarów terenów inwestycyjnych objętych Łódzką Specjalną Strefą Ekonomiczną. Gmina Krośnice dysponuje ok. 89 ha terenów przeznaczonych pod inwestycje, a gmina Nowe Ostrowy – posiada ponad 29 ha terenów inwestycyjnych.

Dostęp do infrastruktury technicznej (w tym uzbrojenie terenów inwestycyjnych)

Infrastruktura techniczna jest ważnym zasobem wewnętrznym jednostki terytorialnej. Jej stan, a nawet czasami sam fakt istnienia instalacji, może mieć znaczenie w procesie wyboru lokalizacji planowanego przedsięwzięcia. Działalność firm, zwłaszcza zakładów produkcyjnych, wymaga dostępności do niniejszych mediów. Przeprowadzenie inwestycji na uzbrojonym już terenie wiąże się z obniżeniem kosztów jej realizacji. Rozwój infrastruktury technicznej mówi także o polityce inwestycyjnej danej jednostki terytorialnej (rozmiar inwestycji komunalnych).

Podczas analizy infrastruktury technicznej wzięto pod uwagę następujące wskaźniki:

- gęstość sieci wodociągowej,
- gęstość sieci kanalizacyjnej,
- gęstość sieci gazowej,
- obecność oczyszczalni ścieków.

Na terenie każdej gminy Powiatu Kutnowskiego, występuje sieć wodociągowa. Stopień zwodociągowania Powiatu jest większy w przypadku miast niż terenów wiejskich.

Oprócz kanalizacji sieciowej występują przydomowe oczyszczalnie ścieków, szczególnie na terenach wiejskich. 3 gminy, tj. Bedlno, Dąbrowice oraz Oporów nie posiadają zbiorczej sieci kanalizacji sanitarnej. Ponadto gminy: Krzyżanów, Nowe Ostrowy oraz Strzelce charakteryzują się niskim poziomem skanalizowania. Najbardziej rozwiniętą sieć posiada natomiast miasto Kutno, gmina Żychlin, gmina Łanięta oraz gmina Krośniewice.

Ścieki sanitarne z terenu powiatu kierowane są do Grupowej Oczyszczalni Ścieków sp. z o. o. w Kutnie. Ponadto, na terenie Powiatu Kutnowskiego znajduje się jeszcze kilka innych oczyszczalni ścieków zlokalizowanych w poszczególnych gminach powiatu. Jedynie w gminach: Bedlno, Dąbrowice oraz Oporów brak jest oczyszczalni ścieków.

Przez teren powiatu przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia GN 400. Dostęp do sieci gazowej posiadają gminy: miasto Kutno, gmina Strzelce, gmina Kutno oraz gmina Krzyżanów. Głównymi odbiorcami gazu są gospodarstwa domowe oraz zakłady przemysłowe i usługowe.

Wolne tereny inwestycyjne na terenie Kutnowskiego Parku Agro-Przemysłowego oraz tereny inwestycyjne położone w ramach Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej – Podstrefa Żychlin są uzbrojone. Najmniejszym uzbrojeniem w infrastrukturę techniczną charakteryzują się tereny inwestycyjne w gminie Krośniewice i gminie Nowe Ostrowy. Tylko niektóre działki uzbrojone są w sieć energetyczną, wodociągową i kanalizacyjną. Natomiast pozostałe tereny inwestycyjne zlokalizowane są w bliskim sąsiedztwie istniejących sieci, co znacznie ułatwi potencjalnym inwestorom podłączenie się do tych sieci.

Dostęp do kapitału społecznego (siły roboczej)

Zasoby pracy to kolejny czynnik wykorzystywany przy ocenie atrakcyjności inwestycyjnej. Dostępność zasobów pracy gwarantuje sprawne funkcjonowanie przedsiębiorstwa oraz wpływa na wielkość jednostkowych kosztów pracy. Dostępność tych zasobów kształtuje atrakcyjność inwestycyjną obszaru poprzez umożliwienie przedsiębiorstwom zatrudnienia pracowników posiadających pożądane kwalifikacje oraz doświadczenie zawodowe.

Wskaźniki wykorzystane przy ocenie zasobów pracy:

- struktura wieku,
- stopa bezrobocia oraz jej dynamika,

- struktura wykształcenia,
- dostęp do edukacji.

Powiat kutnowski na koniec 2013 r. zamieszkiwało 100 407 mieszkańców. Struktura ludności jest korzystna z punktu widzenia potencjalnego inwestora. Zdecydowaną większość ludności (65,09%) stanowią osoby w wieku produkcyjnym. Osoby w wieku poprodukcyjnym stanowią 16,57% wszystkich mieszkańców powiatu. Najmniejszą grupę stanowią osoby w wieku przedprodukcyjnym (18,34%).

Analizując strukturę ludności zamieszkującej powiat kutnowski ze względu na wiek, największą grupę (15,90%) stanowią osoby w wieku 50-59 lat. Osoby te w niedługim okresie zmieniają swój status, z osób w wieku produkcyjnym na osoby w wieku poprodukcyjnym. Kolejną grupą pod względem liczebności są osoby w wieku 25-34 lata (14,80%) i jest to najbardziej atrakcyjna grupa dla potencjalnego inwestora.

Przy analizie zasobów siły roboczej, istotna jest również analiza jednego z potencjalnych źródeł pracowników dla potencjalnego inwestora jakimi są osoby bezrobotne. Analizując stopę bezrobocia w latach 2008-2013 można zauważyć jej wzrostową dynamikę. Duża liczba osób bezrobotnych stwarza większe szanse na znalezienie przez inwestora potencjalnego pracownika o wymaganych kwalifikacjach. W związku z tym, istotna okazuje się także struktura osób bezrobotnych ze względu na wiek i wykształcenie. Najliczniejszą grupę osób bezrobotnych na terenie powiatu kutnowskiego wg wieku stanowią bezrobotni w wieku 25 - 54 lat – w III kwartale 2013 r. stanowili 69,4%. Natomiast pod względem wykształcenia, wśród bezrobotnych z terenu powiatu kutnowskiego przeważają osoby z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i poniżej – 34,6%, a następnie z wykształceniem średnim – 29,9%. Potencjalny inwestor chcący prowadzić działalność wymagającą kapitału ludzkiego o wysokiej jakości, będzie musiał zastanowić nad pozyskaniem pracowników spoza regionu. Nastąpił wzrost liczby osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym o 78,10% (w stosunku do 2008 roku).

Obecna struktura osób bezrobotnych pod względem wykształcenia jest atrakcyjna dla inwestorów, którzy prowadzą działalność nie wymagającą od pracowników wysokiego poziomu kapitału ludzkiego.

Warto jednak podkreślić, że jakość kapitału ludzkiego na terenie powiatu kutnowskiego jest stale podnoszona dzięki dostępności oferty edukacyjnej. Dostępność szkolnictwa średniego zawodowego na terenie Kutna daje możliwość współpracy przy otwieraniu kierunków zawodowych mających znaczenie dla lokalnej gospodarki i potencjalnych inwestycji.

Oprócz szkół podstawowych, gimnazjalnych i średnich, na terenie Kutna funkcjonuje Wyższa Szkoła Gospodarki Krajowej.

Istotną rolę w dostosowywaniu kwalifikacji osób poszukujących zatrudnienia do potrzeb określonych przez pracodawców odgrywają będące w dyspozycji Powiatowego Urzędu Pracy w Kutnie środki Funduszu Pracy oraz środki Europejskiego Funduszu Społecznego przeznaczane na finansowanie szkoleń, kursów zawodowych, studiów podyplomowych czy stypendiów na kontynuowanie nauki. Dzięki tym formom pomocy osoby bezrobotne mogą uzyskać kwalifikacje poszukiwane na rynku pracy, zmniejszając wskaźnik bezrobocia oraz tym samym zaspakajając potrzeby pracodawców.

Tabela 52: Organizacja szkoleń, studiów podyplomowych oraz finansowanie stypendiów na kontynuowanie nauki w latach 2008-2013

Forma wsparcia	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Szkolenia	450	279	291	120	66	73
Studia podyplomowe	0	3	26	17	23	15
Stypendia na kontynuowanie nauki	4	8	8	9	14	17

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatu Kutnowskiego

Warunki do rozwoju turystyki i agroturystyki

Jednym z kierunków rozwoju przedsiębiorczości na terenie danego obszaru może być turystyka. Do tego jednak potrzebne są odpowiednie warunki środowiskowe, jak i odpowiednie uzbrojenie terenu w infrastrukturę sportowo-rekreacyjną.

Powiat kutnowski charakteryzuje się niskim stopniem zalesienia gruntów. Ogranicza to możliwość rozwoju form turystyki wymagających dostępu do terenów leśnych. Obecnie brak jest akwenów wodnych możliwych do eksploataowania na rzecz turystyki, a rzeki przepływające przez powiat nie dają szans wdrażania oferty typowo rekreacyjnej. Jedynym elementem środowiska przyrodniczego mogącym mieć wpływ na rozwój turystyki w tym regionie są obszary chronione (w tym: 4 rezerваты przyrody, pomniki przyrody, obszary Natura 2000, Obszary Chronionego Krajobrazu).

Powiat Kutnowski posiada interesujący krajobraz kulturowy, liczne zabytki oraz ciekawe elementy architektoniczne, które stanowią podstawę turystyki.

Do pozostałych czynników mogących mieć wpływ na rozwój działalności gospodarczej w zakresie turystyki na terenie Powiatu Kutnowskiego należą:

- niebieski szlak rowerowy „W centrum Polski” oraz kilka innych nieformalnych szlaków, i spełniających rolę edukacyjną,
- rozbudowana baza noclegowa i gastronomiczna zlokalizowana na terenie poszczególnych gmin. Bazę gastronomiczną stanowią natomiast restauracje, pizzerie i bary umiejscowione na terenie gmin powiatu kutnowskiego, punkty gastronomiczne wchodzące w skład obiektów bazy noclegowej powiatu,
- 3 punkty informacji turystycznej znajdujące się w miejscowościach: Kutno, Krośniewice i Oporów,
- 3 muzea: Muzeum Zamek w Oporowie, Muzeum im. J. Dunin-Borkowskiego w Krośniewicach, Muzeum Regionalne w Kutnie z oddziałem Muzeum Bitwy nad Bzurą,
- bogata oferta imprez kulturalno-sportowo-rozrywkowych,
- baza sportowo-rekreacyjna - w Kutnie mieści się Europejskie Centrum Szkolenia Małej Ligi Baseballowej, największy młodzieżowy ośrodek do gry w baseball i softball w Europie, Afryce i Azji,
- „Aquapark Kutno”.

Powiat Kutnowski posiada dobre warunki do rozwoju turystyki, zwłaszcza sportowo-rekreacyjnej).

Rozwój gospodarczy obszaru

Wpływ poziomu rozwoju gospodarczego na atrakcyjność inwestycyjną jest związany głównie z występowaniem odpowiadającego inwestorowi środowiska gospodarczego. Często o pożądanym przez potencjalnego inwestora poziomie rozwoju gospodarczego decyduje skala oraz rodzaj inwestycji. Zatem z jednej strony inwestorzy chcący zrealizować duże inwestycje będą preferowali obszary charakteryzujące się wysokim stopniem rozwoju gospodarczego, z drugiej natomiast ważna jest struktura gospodarcza, zwłaszcza ze względu na możliwość wykorzystania efektów współpracy między przedsiębiorcami.

W związku z powyższym, w ramach rozwoju gospodarczego przeanalizowano:

- strukturę gospodarki,
- obecność spółek z udziałem zagranicznym,
- liczbę i przyrost prywatnych podmiotów gospodarczych, w tym spółek z kapitałem zagranicznym.

Liczba podmiotów gospodarczych w latach 2008-2014 zmniejszyła się o ok. 9,81%. Na koniec 2013 roku na terenie powiatu kutnowskiego działało 7 608 podmiotów gospodarczych. Spadek przedsiębiorczości na terenie powiatu, spowodowany jest przede wszystkim rolniczym charakterem gmin wchodzących w skład powiatu, oraz pogłębiającym się kryzysem gospodarczym, który doprowadził do upadłości wielu przedsiębiorstw. Zmniejszanie się liczby podmiotów gospodarczych może z jednej strony zachęcać potencjalnych inwestorów do osiedlania się na tym terenie (mniejsza liczba przedsiębiorstw oznacza mniejszą konkurencję i większe szanse na przetrwanie nowej firmy), a z drugiej strony może odstraszać potencjalnych inwestorów (spadek przedsiębiorstw może oznaczać brak popytu na dane usługi lub produkty).

Największy udział w sektorze prywatnym posiadają osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (w 2013 r. stanowiły one 88,94% podmiotów sektora prywatnego). Następnymi w kolejności pod względem liczebności są spółki handlowe – 7,2% podmiotów oraz stowarzyszenia i organizacje społeczne – 3,4% podmiotów sektora prywatnego. W tym okresie funkcjonowało również 83 spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego, co zwiększa atrakcyjność powiatu z punktu widzenia potencjalnego inwestora zwłaszcza, że liczba podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego działających na terenie powiatu kutnowskiego systematycznie wzrasta.

Lokalne przepisy i polityka władz

Aktywność danej jednostki terytorialnej wobec inwestorów może mieć bezpośredni wpływ w procesie lokalizowania działalności. Bardzo ważne jest, aby władze były świadome swojej roli w procesie kreowania wizerunku jednostki w oczach inwestorów. To od nich w dużej mierze zależy stworzenie dobrego klimatu inwestycyjnego.

Podczas analizy uwzględnione zostały poniższe wskaźniki:

- stopień i jakość przygotowania ofert inwestycyjnych,
- działalność promocyjno-informacyjna, marketing gmin i powiatu,
- działalność urzędów wobec inwestorów,
- ulgi i zwolnienia z podatków lokalnych dla inwestorów,
- działania „miękkie” władz lokalnych (wspieranie klastrów, spotkania cykliczne z przedsiębiorcami itd.).

Na terenie powiatu kutnowskiego prowadzone są inwestycje zmieniające obraz powiatu, jako miejsca atrakcyjnego i przyjaznego dla mieszkańców i przedsiębiorców. Najwięcej działań w zakresie dostosowania lokalnych przepisów do wymagań potencjalnych

inwestorów, podejmowanych jest w gminach posiadających opracowaną ofertę inwestycyjną, tj. w mieście Kutno, gminie Żychlin, gminie Krośnice i gminie Nowe Ostrowy.

Duży wkład w rozwój przedsiębiorczości w powiecie wnosi Powiatowy Urząd Pracy w Kutnie. Dysponując narzędziami finansowymi wspierającymi nowopowstające oraz istniejące i rozwijające się podmioty gospodarcze wpływa na poprawę życia mieszkańców powiatu, zwiększa ilość miejsc pracy oraz napędza lokalną koniunkturę. Powiatowy Urząd Pracy w Kutnie każdego roku pomaga w powstaniu średnio ok. 150 podmiotów gospodarczych poprzez udzielanie pomocy finansowej na założenie własnej działalności gospodarczej. Zarówno ze środków Funduszu Pracy, jak i Europejskiego Funduszu Społecznego osoby bezrobotne otrzymują jednorazowe dotacje na założenie działalności gospodarczej w kwocie 6-krotnego przeciętnego wynagrodzenia. Na przestrzeni ostatnich 10 lat dzięki tej formie pomocy powstało w naszym powiecie ok. 1,5 tys. mikroprzedsiębiorstw, wiele z nich rozwinęło się dając miejsca zatrudnienia.

Podmioty gospodarcze tworzące miejsca pracy bardzo często korzystają ze środków będących w dyspozycji PUP w Kutnie, w ramach następujących form pomocy:

- refundacja kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy dla skierowanej osoby bezrobotnej w kwocie 6-krotnego przeciętnego wynagrodzenia na każde stanowisko pracy,
- prace interwencyjne,
- szkolenia.

Tabela 53: Pomoc przedsiębiorcom w ramach udzielonych dotacji, refundacje kosztów wyposażenia stanowiska pracy oraz prac interwencyjnych.

Forma wsparcia	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Dotacje	233	280	169	92	134	147
Refundacje kosztów wyposażenia st. pracy	94	86	121	43	91	78
Prace interwencyjne	80	109	86	23	40	21

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Powiatu Kutnowskiego

Powiatowy Urząd Pracy w Kutnie ściśle współpracuje z lokalnymi samorządami przy pozyskiwaniu inwestorów, proponując współpracę w zakresie:

- pozyskania poszukiwanych pracowników – pośrednictwo pracy, doradztwo personalne, giełdy pracy,
- finansowania tworzonych miejsc pracy – organizowanie subsydiowanego zatrudnienia,
- szkoleń mających na celu wyposażenie kandydatów do pracy w kwalifikacje poszukiwane przez inwestora.

Od kwietnia 2002 r. działa (także przy ARRK S.A.) Fundusz Rozwoju Przedsiębiorczości, z którego udzielane są pożyczki małym podmiotom gospodarczym z terenu regionu kutnowskiego. Ponadto od lipca 2002 r. w ARRK S.A. działa Punkt Konsultacyjny uruchomiony przy wsparciu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, który oferuje usługi w zakresie dostępnej dla przedsiębiorców i osób zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą wystandaryzowanej oferty usług informacyjnych. Miasto Kutno gwarantuje inwestorom także zwolnienia z podatku od nieruchomości na podstawie uchwały Rady Miasta Kutno o pomocy regionalnej. W przypadku inwestycji generujących nowe miejsca pracy, możliwe jest uzyskanie ulg w podatku od nieruchomości nawet na okres 5 lat. Ponadto, rozpoczęcie działalności gospodarczej na terenach Podstrefy Kutno ŁSSE daje inwestorowi możliwość skorzystania z dodatkowych ulg i zwolnień. Z myślą o przedsiębiorcach w Żychlinie zostało stworzone Gminne Centrum Promocji i Informacji, gdzie zainteresowane podmioty mogą uzyskać pełną informację o możliwościach ubiegania się o fundusze zewnętrzne oraz pełną informację na temat terenów inwestycyjnych gminy. Został także powołany Zespół ds. Obsługi Inwestora, który nie tylko zbiera potrzebne informacje dla potencjalnych inwestorów, ale także służy im fachową pomocą i wiedzą.

Gmina Nowe Ostrowy stwarzając właściwe warunki (infrastruktura, otoczenie biznesowe, proinwestycyjna polityka podatkowa), zaprasza inwestorów krajowych i zagranicznych do lokalizowania swoich przedsięwzięć na swoim terenie. Ulgi w podatku od nieruchomości dla inwestorów są możliwe do uzyskania w przypadku inwestycji o znacznym zaangażowaniu kapitału oraz wysokim zatrudnieniu. Rozpoczęcie działalności gospodarczej w gminie Nowe Ostrowy umożliwia inwestorowi szansę skorzystania z ulg i zwolnień. Stosowane są następujące ulgi dla inwestorów:

- pomoc z tytułu zatrudnienia – na podstawie uchwały „Program pomoc de minimis dla przedsiębiorców tworzących nowe miejsca pracy na terenie gminy Nowe Ostrowy” w zależności od liczby utworzonych miejsc pracy przedsiębiorca, który utworzy nowe

miejsca pracy będzie mógł skorzystać ze zwolnień w podatku od nieruchomości na okres od 1 roku do 5 lat,

- pomoc Urzędu Pracy w rekrutacji i szkoleniu nowo zatrudnianych pracowników,
- refundacje kosztów wyposażenia stanowisk pracy przyznawane przez Powiatowy Urząd Pracy w Kutnie przedsiębiorcom tworzącym miejsca pracy.

8. Podsumowanie diagnozy strategicznej – Analiza SWOT

W analizie strategicznej szczególne znaczenie ma metoda SWOT (skrót od pierwszych liter analizowanych czynników w języku angielskim: S–strengths, W–weaknesses, O–opportunities, T–threats). To analiza pozytywnych i negatywnych uwarunkowań rozwoju danej jednostki terytorialnej, analiza sił i słabości oraz szans i zagrożeń. Jest to kompleksowa metoda służąca do badania otoczenia organizacji oraz jej wnętrza. Oparta na prostym schemacie klasyfikacja powoduje, że brane są pod uwagę wszystkie czynniki mające wpływ na bieżącą i przyszłą pozycję organizacji.

Analiza SWOT określa możliwości wyborów strategicznych w kategorii maksymalizowania szans płynących z otoczenia i mocnych stron organizacji lub minimalizowania zagrożeń występujących w otoczeniu i słabych stron organizacji.

Tabela 54: Analiza SWOT Powiatu Kutnowskiego

OBSZAR GOSPODARKI	
Mocne strony	Słabe strony
• umiejętność tworzenia korzystnych warunków do rozwoju przedsiębiorczości, • tradycja rolnictwa zwłaszcza w dziedzinie uprawy zbóż i hodowli, • zróżnicowany charakter gospodarki powiatu (przemysł, handel, usługi, rolnictwo), • wysoka udatność gruntów rolnych • potencjał ludzki, dający możliwość realizacji programów inwestycyjnych, • istnienie organizacji działających na rzecz współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami, Kutnowski Klaster Technologiczny, • funkcjonujący Intermodalny Terminal Kontenerowy, • duża liczba osób młodych i w wieku produkcyjnym,	• zmniejszająca się liczba podmiotów gospodarczych głównie w sektorze prywatnym, • wskaźnik aktywności gospodarczej niższy od wskaźnika dla kraju i woj. łódzkiego, • duży stopień degradacji istniejącej sieci drogowej, • zły stan obiektów inżynierii drogowej (mosty, przepusty, itp.), • wysoki koszt inwestycji drogowych i niewystarczająca ilość środków na ten cel, • niedostosowanie transportu publicznego do potrzeb mieszkańców, • wysoki poziom bezrobocia, w tym zjawisko długotrwałego bezrobocia strukturalnego,

• wysoki poziom zaspokojenia potrzeb w zakresie melioracji, zводociągowania i telekomunikacji obszarów wiejskich, • dobrze rozwinięta sieć elektroenergetyczna • występowanie złóż kopalin - kruszyw naturalnych, surowców ilastych wapieni oraz soli kamiennej „Łanięta”, • rozwinięta baza gastronomiczna.	• największa liczba osób bezrobotnych z wykształceniem podstawowym i gimnazjalnym, • rozdrobnienie gospodarstw rolnych, • duży odsetek osób zatrudnionych w rolnictwie, • ograniczone możliwości zatrudnienia pozarolniczego na terenach wiejskich, • niewystarczający system informacji turystycznej, • brak zagospodarowania posiadanych atrakcji krajoznawczych (stanowiska przyrodnicze, doliny rzek, zespoły przyrodniczo – krajobrazowe).
Szanse	Zagrożenia
• centralne położenie powiatu w Polsce – lokalizacja autostrady A1, bliskie sąsiedztwo autostrady A2, przebiegające trzy drogi krajowe: Nr 91, Nr 92 i Nr 60, • dobre połączenie kolejowe, w tym trasa E20, • lokalizacja Podstrefy Łódzkiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, • wysoka przydatność rolnicza gleb – ok.80% gruntów ornych nadaje się pod uprawę roślin o wysokich wymaganiach glebowych, • bliskość dużych aglomeracji – potencjalne rynki zbytu, • napływ kapitału zagranicznego w postaci bezpośrednich inwestycji, • możliwość pozyskania środków zewnętrznych na rozwój przedsiębiorstw i infrastruktury, • utrzymywanie się w Polsce wzrostu gospodarczego, • wzrost znaczenia ekonomii społecznej w polityce regionalnej, krajowej i UE, • posiadanie 4 chronionych obszarów przyrodniczych, • wzrost ruchu turystycznego, w tym turystów zagranicznych, • istnienie starego systemu torów kolejki wąskotorowej, • udział powiatu w pracach Stowarzyszenia Powiatów i Gmin Dorzecza Bzury, • rozwój działalności agroturystycznej, uzupełniającej ofertę turystyczną powiatu.	• niekorzystna i niestabilna polityka podatkowa, • konkurencja ze strony innych lokalizacji aspirujących do pozycji centrów wzrostu, • występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia, • niestabilność koniunktury w rolnictwie, • niestabilność rynków zbytu produktów rolnych, • niska opłacalność produkcji rolnej, • trwała emigracja wyspecjalizowanych pracowników.

JAKOŚĆ ŻYCIA	
Mocne strony	Słabe strony
- rozwinięta sieć wodociągowa, - rozwinięta sieć ciepłownicza na terenie miasta Kutno i Żychlin, - bogata oferta edukacyjna w zakresie szkolnictwa ponadgimnazjalnego, - wysokie miejsce kutnowskich szkół ponadgimnazjalnych w wojewódzkim rankingu szkół, - funkcjonowanie na terenie powiatu ośrodka akademickiego - Wyższej Szkoły Gospodarki Krajowej, - szeroki zakres usług medycznych świadczonych przez niepubliczne placówki - funkcjonowanie rozwiniętej sieci placówek pomocy społecznej i wsparcia o zasięgu ponadpowiatowym, - dobra współpraca jednostek powiatowych z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz dziecka i rodziny oraz osób niepełnosprawnością, - atrakcyjne turystycznie i cenne zabytki kultury materialnej (m.in. Muzeum Zamek w Oporowie z zespołem parkowym, Muzeum w Krośniewicach, Muzeum Regionalne w Kutnie, Pałac Saski), - rozwinięta sieć instytucji kultury - KDK, MDK, CTMiT, gminne ośrodki kultury, biblioteki, - bogata oferta imprez kulturalnych o znaczeniu ponadlokalnym (m.in. Święto Róży, Festiwal im. Szaloma Asza, Festiwal Złoty Środek Poezji, „Stacja Kutno”, Festiwal Jeremiego Przybory), Ogólnopolskie Święto Kolekcjonerów i targi kolekcjonerskie „Na skrzyżowaniu”, „Odyseja historyczna”, - funkcjonowanie dużej liczby klubów sportowych - 60, w tym 39 działających aktywnie, - nowoczesne obiekty sportowe działające przy szkołach podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, - dobrze rozwinięta baza do gry w baseball, Europejskie Centrum Szkolenia Małej Ligi Baseball,	- zła kondycja finansowa szpitala, - zły stan techniczny budynków i wyposażenia szpitala, - ograniczony dostęp do poradnictwa specjalistycznego, - brak systemu współpracy szkół zawodowych z przedsiębiorcami, - degradacja obiektów i środków trwałych użytkowanych przez placówki instytucjonalnej pomocy społecznej, - brak sieci placówek wsparcia dziennego dla dzieci oraz osób niepełnosprawnych (środowiskowe świetlice i domy samopomocy), - istnienie barier urbanistycznych, architektonicznych, transportowych utrudniających osobom niepełnosprawnym codzienne życie, - brak Zakładu Aktywności Zawodowej – jako formy uzawodowienia uczestników Warsztatów Terapii Zajęciowej, - wzrost liczby rodzin dysfunkcyjnych, osób starszych, - niedostateczne przygotowanie organizacji pozarządowych do przejęcia zadań od samorządu, - brak ośrodków leczenia odwykowego w powiecie, - wzrastająca ilość kolizji i wypadków drogowych, spowodowanych m.in. złym stanem technicznym dróg i zwiększającą się liczbą aut, - niski poziom rozwoju e-usług publicznych.

• obiekt sportowo-rekreacyjny „Aquapark Kutno”, • rozwinięta sieć Ochotniczych Straży Pożarnych, • stabilna sytuacja epidemiologiczna, • szeroki zakres podaży usług weterynaryjnych.	
Szanse	Zagrożenia
• gotowość uczelni wyższych na otwieranie kierunków nauczania dostosowanych do rynku pracy, • możliwość pozyskiwania środków Unii Europejskiej, dofinansowania programów odnowy wsi, oznaczających zachowanie tożsamości regionu, • możliwość pozyskania środków UE na modernizację i remont obiektów kultury, • możliwość pozyskania środków z instytucji działających na rzecz rozwoju kultury fizycznej i sportu.	• nieadekwatne do rzeczywistych kosztów i potrzeb finansowanie usług zdrowotnych przez NFZ, • niestabilny, często zmieniający się system prawny i finansowania pomocy społecznej w Polsce, • starzenie się społeczeństwa, niż demograficzny, • migracja osób wykształconych i wykwalifikowanych do konkurencyjnych ośrodków.

ŚRODOWISKO NATURALNE	
Mocne strony	Słabe strony
• występowanie 4 rezerwatów przyrody w gminie Nowe Ostrowy, • zlokalizowanie na terenie powiatu 4 obszarów NATURA 2000, Obszarów Chronionego Krajobrazu, • dobrze zorganizowany i funkcjonujący system gospodarki odpadami (zlokalizowany RIPOK dla Regionu I), • dobra jakość wód podziemnych, wykorzystywanych do zbiorowego zaopatrzenia mieszkańców w wodę, głównie klasy II, • niski stopień skażenia terenów, wskutek małego uprzemysłowienia powiatu (poza miastem Kutno), • rozwój OZE, zwłaszcza w zakresie elektrowni wiatrowych i instalacji solarnych.	• brak zbiorników retencyjnych, • duża emisja pyłów z upraw rolniczych i hodowli zwierząt (najwyższa w województwie), • zbyt wysokie stężenie ozonu, • zła jakość wód powierzchniowych, głównie klasy V, • niska lesistość całego powiatu, • nierozwiązany problem oczyszczania ścieków sanitarnych i opadowych oraz kanalizacji, szczególnie na terenach wiejskich, • niski poziom zgazyfikowania powiatu, • hałas komunikacyjny na terenie miasta i wzdłuż dróg tranzytowych.

Szanse	Zagrożenia
• konieczność wdrażania przepisów UE w zakresie ochrony środowiska, • możliwość skorzystania z funduszy pomocowych i inwestycyjnych UE, • udział w inicjatywach związanych z ochroną środowiska, w ramach Stowarzyszenia Powiatów i Gmin Dorzecza Bzury. • Rozwój technologii wpływających na ochronę środowiska	• koncentracja szlaków komunikacyjnych, czego skutkiem jest wzrost emisji spalin, • duży koszt inwestycji związanych z ochroną środowiska.

III. Strategia Rozwoju Powiatu Kutnowskiego na lata 2015-2020

1. Wizja rozwoju Powiatu Kutnowskiego

Wizja rozwoju powiatu określa stan docelowy, do którego władze lokalne oraz ich partnerzy będą dążyć, wykorzystując możliwości płynące z posiadanego potencjału własnego i szans pojawiających się w najbliższym otoczeniu. Wizja określa zatem jak powiat zamierza być postrzegany w przyszłości.

Uwzględniając powyższe określono następującą **wizję rozwoju Powiatu Kutnowskiego**:

**POWIAT KUTNOWSKI – MIEJSCEM, GDZIE WARTO ZARABIAĆ I WYDAWAĆ
PIENIĄDZE CZYLI PRACOWAĆ I MIESZKAĆ ORAZ PROWADZIĆ DZIAŁALNOŚĆ
GOSPODARCZĄ I INWESTOWAĆ**

Strategia Rozwoju Powiatu Kutnowskiego powinna stanowić dokument bazowy, wspierać i synergicznie wpływać na realizację celów i działań sprecyzowanych w innych

dokumentach planistycznych i strategicznych Powiatu Kutnowskiego, wpływając na jego ożywienie gospodarcze, ekonomiczne oraz rozwój w sferze społecznej.

Obszary rozwojowe Powiatu Kutnowskiego są zależne od siebie i wzajemnie się przenikają. Zadania zrealizowane w zakresie infrastruktury technicznej pomogą zrealizować zadania w sferze ochrony środowiska, edukacji, pomocy społecznej i kultury. Z kolei cele osiągnięte w ramach strefy społecznej wpłyną na realizację celów w zakresie atrakcyjności mieszkaniowej i gospodarczej. Wizja rozwoju Powiatu Kutnowskiego oraz cele strategiczne są zbieżne z wizją rozwoju województwa łódzkiego.

2. Misja Powiatu Kutnowskiego

Misja to zwięzła, wewnętrznie spójna deklaracja definiująca powód istnienia organizacji, jej podstawowy cel, na którego realizację nastawione są jej działania oraz wartości, które kierują pracą jej personelu. Określa ona zasadnicze kierunki rozwoju powiatu, wskazuje, do czego powiat będzie zmierzać w określonym horyzoncie czasowym. Misja wyznacza działania rozwojowe w powiecie oraz informuje wszystkich interesariuszy zainteresowanych rozwojem powiatu, w jaki sposób zmierza się do uzyskania zamierzonych celów i wartości, za pomocą jakich metod będą one osiągane.

W przypadku jednostek samorządu terytorialnego, misja została zdefiniowana w Ustawie o samorządzie powiatowym, zgodnie z którą do zadań własnych powiatu należy świadczenie usług publicznych o charakterze ponadgminnym.

Uwzględniając powyższe określono następującą **misję Powiatu Kutnowskiego**:

**POWIAT KUTNOWSKI – ŚWIADCZĄCY USŁUGI PUBLICZNE I PROWADZĄCY
ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ SPOŁECZNO-GOSPODARCZY CZYLI OFERUJĄCY
ATRAKCYJNE MIEJSCE ZAMIESZKANIA, PRACY, EDUKACJI, WYPOCZYNKU,
PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I INWESTOWANIA W PRZYJAZNYM ŚRODOWISKU**

3. Wartości kluczowe

Wartości kluczowe są to wieczne zasady, którymi powinien kierować się powiat realizując misję swojego istnienia. Wartości kluczowe reprezentują panujące w organizacji cechy i postawy, które są demonstrowane przez zachowania wszystkich pracowników.

Do wartości kluczowych Powiatu Kutnowskiego należą:

- **Odpowiedzialność** - Dokładamy wszelkich starań, aby podejmowane przez nas działania były odpowiednio wcześniej planowane, sprawnie i konsekwentnie realizowane oraz efektywnie kontrolowane, dzięki czemu będziemy mogli osiągać wspólnie określone cele.
- **Rozwój kadry** – Stawiamy na jakość świadczonych przez nas usług, dlatego systematycznie kształcimy naszą kadrę, aby móc świadczyć usługi na najwyższym poziomie oraz zaspokajać nowe potrzeby naszych interesariuszy.
- **Zorientowanie na rozwój** - Aby móc się dynamicznie rozwijać, nasz powiat wykorzystuje każdą okazję do pozyskania środków finansowych na realizację inwestycji w zakresie poprawy stanu istniejącej infrastruktury technicznej i społecznej.
- **Partnerstwo** – Przy realizacji swoich zadań nawiązujemy współpracę z innymi podmiotami zarówno sektora publicznego, jak i prywatnego.

4. Interesariusze Strategii

Interesariusze strategii to podmioty (osoby, grupy osób, społeczności, instytucje, organizacje, jednostki samorządu terytorialnego), które mogą istotnie wpływać na powiat oraz których potrzeby zamierza zaspakajać powiat świadcząc określone usługi publiczne.

Interesariuszy definiuje się w kontekście określonej wizji rozwoju.

Interesariuszami Powiatu Kutnowskiego przede wszystkim są:

- 1) mieszkańcy powiatu kutnowskiego,
- 2) mieszkańcy spoza terenu powiatu kutnowskiego,
- 3) obecni przedsiębiorcy z terenu powiatu kutnowskiego,
- 4) przedsiębiorcy spoza terenu powiatu kutnowskiego.

5. Cele strategiczne i operacyjne

Cele strategiczne są odpowiedzią na problemy zidentyfikowane na terenie powiatu kutnowskiego na podstawie przeprowadzonej diagnozy strategicznej powiatu. Cele

strategiczne wynikają ze sformułowanej wcześniej wizji rozwoju powiatu. Wytaczają one ścieżki, którymi trzeba podążać, by osiągnąć założony w niej stan.

Cele te wskazują priorytetowe kierunki, dążenia do zaspokojenia potrzeb społeczno-gospodarczych, infrastrukturalnych i ekologicznych mieszkańców powiatu.

Natomiast cele operacyjne, wyrażają konkretne problemy do rozwiązania w poszczególnych sferach życia społecznego powiatu.

Przedstawione cele strategiczne i operacyjne powiatu powinny pozostawać w zgodności, z polityką i zamierzeniami regionu, kraju i Unii Europejskiej, z celami strategicznymi i operacyjnymi, zawartymi w dokumentach wyższego rzędu, tj. m.in.:

- Strategią Rozwoju Województwa Łódzkiego, Aktualizacja styczeń 2013;
- Planem Przeciwdziałania Depopulacji w Województwie Łódzkim;
- Strategią Innowacyjności i Efektywności Gospodarki (SIEG);
- LORIS - Regionalną Strategią Innowacji Województwa Łódzkiego;
- Planem zagospodarowania przestrzennego województwa łódzkiego przyjętym Uchwałą nr LX/1648/10 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 21 września 2010 r.;
- Strategią Zrównoważonego Rozwoju Polski do 2025 roku;
- Długookresową Strategią Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności;
- Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, miasta, obszary wiejskie;
- Strategią Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo;
- Koncepcją Przestrzennego Zagospodarowania Kraju;
- Strategią Bezpieczeństwa Narodowego;
- Strategią Europa 2020;
- Średniookresową Strategią Rozwoju Kraju;
- Strategią Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa na lata 2012–2020 oraz projektem Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020.

Jednocześnie cele te winny stanowić podstawę dla rozwiązań, opracowywanych na szczeblu gmin z terenu powiatu kutnowskiego.

W celu jak najpełniejszego zrealizowania wizji i misji powiatu zdefiniowany został katalog kluczowych dla jego rozwoju, celów strategicznych i służących, ich osiągnięciu, celów operacyjnych.

Niniejsza Strategia postawiła przed sobą cele strategiczne i operacyjne w następujących obszarach priorytetowych:

- 1) infrastruktura i ochrona środowiska,
- 2) edukacja i kultura,
- 3) opieka zdrowotna,
- 4) pomoc społeczna,
- 5) gospodarka,
- 6) promocja powiatu.

Cele strategiczne będą osiągnięte poprzez realizację konkretnych celów operacyjnych. W trakcie prac nad strategią zdefiniowano następujące cele strategiczne i szczegółowe:

Tabela 55: Cele strategiczne i operacyjne Powiatu Kutnowskiego na lata 2015-2020

Cel strategiczny	Cel operacyjny
PRIORYTET I. INFRASTRUKTURA I OCHRONA ŚRODOWISKA	
<u>Cel strategiczny 1.</u> Poprawa dostępności komunikacyjnej Powiatu Kutnowskiego.	1.1.1. Budowa, remont i modernizacja dróg powiatowych, a także dróg istotnych dla prawidłowego funkcjonowania powiatu. 1.1.2. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury około-drogowej w celu poprawy bezpieczeństwa drogowego. 1.1.3. Uporządkowanie kategorii dróg powiatowych w porozumieniu z samorządami gmin. 1.1.4. Optymalizacja częstotliwości połączeń komunikacji publicznej na terenie powiatu. 1.1.5. Opracowanie wieloletniego planu modernizacji i rozbudowy dróg powiatowych.
<u>Cel strategiczny 2.</u> Poprawa stanu środowiska na terenie Powiatu Kutnowskiego.	1.2.1. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej. 1.2.2. Promowanie i realizacja założeń gospodarki niskoemisyjnej. 1.2.3. Zwiększenie udziału zadrzewień i zakrzewień w powiecie kutnowskim.
<u>Cel strategiczny 3</u> Edukacja ekologiczna mieszkańców Powiatu Kutnowskiego	1.3.1. Przeprowadzenie cyklu szkoleń tematycznie związanych z ochroną przyrody i środowiska. 1.3.2. Promocja innowacyjnego rolnictwa. 1.3.3. Stworzenie Centrum informacji rolno-środowiskowych w powiecie kutnowskim.

PRIORYTET II. EDUKACJA I KULTURA	
<u>Cel strategiczny 1.</u> Zapewnienie wysokiej jakości bazy oświatowej i sportowej zarządzanej przez Powiat Kutnowski.	2.1.1. Doposażanie szkół ponadgimnazjalnych w nowoczesne pomoce techno-dydaktyczne w celu podwyższenia jakości kształcenia. 2.1.2. Rozbudowa i modernizacja istniejących obiektów szkół ponadgimnazjalnych i placówek edukacyjnych prowadzonych przez Powiat Kutnowski. 2.1.3. Zintensyfikowanie działań na rzecz pozyskiwania środków unijnych i innych środków zewnętrznych na cele edukacyjne - pracownice kształcenia zawodowego (tematyczne). 2.1.4. Zintensyfikowanie działań na rzecz pozyskania środków unijnych i innych środków zewnętrznych na cele rozbudowy i modernizacji bazy edukacyjnej i sportowej – boiska: I LO (drugi etap inwestycji) oraz II LO; rozbudowa i modernizacja przyszkolnych hal sportowych.
<u>Cel strategiczny 2.</u> Dostosowanie kierunków i form kształcenia na terenie Powiatu Kutnowskiego do potrzeb rynku pracy.	2.2.1. Dostosowanie kierunków kształcenia w szkołach ponadgimnazjalnych do potrzeb rynku pracy. 2.2.2. Rozwój oferty edukacyjnej dla dorosłych w postaci szkolnictwa wieczorowego i zaocznego. 2.2.3. Zapewnienie możliwości ustawicznego kształcenia. 2.2.4. Współpraca z PUP, Obserwatorium Rynku Pracy, podmiotami gospodarczymi. 2.2.5. Stworzenie arkusza monitoringu rynku pracy. 2.2.6. Utworzenie i rozwój kształcenia dualnego, form pozaszkolnych-kursów dla dorosłych oraz gimnazjum dla dorosłych. 2.2.7. Współpraca z Miastem Kutno, Politechniką Łódzką, Wyższą Szkołą Informatyki i Umiejętności w Łodzi. 2.2.8. Koordynowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli.
<u>Cel strategiczny 3.</u> Zapewnienie wysokiej jakości oferty kulturalnej na terenie Powiatu Kutnowskiego.	2.3.1. Termomodernizacja Muzeum im. J. Dunin-Borkowskiego w Krośniewicach. 2.3.2. Rewaloryzacja zieleni parku przy Muzeum Zamek Oporów. 2.3.3. Profesjonalizacja oraz ujednolicenie stron instytucji kultury/multimedia.
<u>Cel strategiczny 4.</u> Zbudowanie zintegrowanego systemu współpracy instytucji kultury, organizacji pozarządowych, placówek szkolnych, placówek edukacji pozaszkolnej, uczelni wyższych w powiecie	2.4.1. Stworzenie zrównoważonych form rozwoju kultury jako najwyższej wartości przenoszonej ponad pokoleniami określającej całokształt regionalno-historyczny. 2.4.2. Wspieranie instytucji, placówek edukacji pozaszkolnej i twórców sztuki oraz integracja środowiska kulturotwórczego z lokalną społecznością w powiecie kutnowskim poprzez organizowanie stałych imprez powiatowych z udziałem organizacji pozarządowych, charakterystycznych dla regionu kutnowskiego i związanych z jego regionalistyką. 2.4.3. Pozyskiwanie środków zewnętrznych na stworzenie w szkołach

**KIERUNKI ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU KUTNOWSKIEGO ZWANE
„STRATEGIA ROZWOJU POWIATU KUTNOWSKIEGO NA LATA 2015 – 2020”**

kutnowskim w celu poszerzenia oferty kulturalnej.	interaktywnych pracowni artystycznych w celu wykorzystania ich do zajęć szkolnych, pozaszkolnych i terapeutycznych.
PRIORYTET III. OPIEKA ZDROWOTNA	
Cel strategiczny 1. Zapewnienie wysokiej jakości usług w zakresie opieki zdrowotnej w Powiecie Kutnowskim.	3.1.1. Zapewnienie rozwoju na terenach szpitalnych komplementarnych usług medycznych w Kutnowskim Szpitalu Samorządowym Sp. z o.o. 3.1.2. Rozwój form opieki zdrowotnej na terenie powiatu kutnowskiego.
PRIORYTET IV. POMOC SPOŁECZNA	
Cel strategiczny 1. Poprawa warunków życia osób zagrożonych z różnych przyczyn wykluczeniem społecznym.	4.1.1. Wspieranie rozwoju systemu pieczy zastępczej. 4.1.2. Poprawa warunków społecznego funkcjonowania oraz wspieranie osób niepełnosprawnych, osób starszych. 4.1.3. Poprawa stanu technicznego placówek realizujących zadania z zakresu pomocy społecznej. 4.1.4 Skuteczna realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kutnowskiego na lata 2014-2020 oraz Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2014-2020.
Cel strategiczny 2. Wzrost poziomu zatrudnienia oraz łagodzenie skutków bezrobocia na terenie Powiatu Kutnowskiego.	4.2.1. Rozwój poradnictwa pracy, pośrednictwa i doradztwa zawodowego. 4.2.2. Stworzenie warunków do dostosowania kwalifikacji zawodowych osób bezrobotnych do potrzeb rynku pracy. 4.2.3. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości oraz wsparcie samozatrudnienia wśród bezrobotnych Powiatu. 4.2.4. Organizacja „Powiatowych Targów Pracy”. 4.2.5. Wspieranie zatrudnienia poprzez organizację subsydiowanych miejsc pracy. 4.2.6. Promocja idei ekonomii społecznej oraz pomoc osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym przy stworzeniu odpowiednich jednostek organizacyjnych. 4.2.7. Stworzenie Obserwatorium Rynku Pracy. 4.2.8 Skuteczna realizacja Powiatowego Programu Przeciwdziałania Bezrobociu oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2014-2020.
PRIORYTET V. GOSPODARKA	
Cel strategiczny 1. Tworzenie sprzyjających warunków do rozwoju gospodarczego Powiatu Kutnowskiego.	5.1.1. Wspieranie rozwoju przetwórstwa produktów rolnych. 5.1.2. Stworzenie koncepcji i organizacja cyklicznych powiatowych targów umożliwiających promowanie produktów i usług wytwarzanych przez lokalnych przedsiębiorców.

PRIORYTET VI. PROMOCJA POWIATU	
Cel strategiczny 1. Stworzenie systemu promocji Powiatu Kutnowskiego.	6.1.1. Opracowanie i publikacja przewodnika o atrakcjach turystycznych na terenie Powiatu Kutnowskiego. 6.1.2. Opracowanie i publikacja oferty inwestycyjnej Powiatu dla inwestorów zainteresowanych prowadzeniem działalności gospodarczej na tym terenie. 6.1.3. Utworzenie i promocja kalendarza wydarzeń kulturalnych i sportowych Powiatu Kutnowskiego. 6.1.4. Wspieranie i inicjowanie organizacji imprez i festiwali o zasięgu powiatowym i regionalnym, w tym stworzenie regionalnego produktu turystycznego np. inscenizacja walk podczas potopu szwedzkiego pt. „Oporów Jasną Górą centralnej Polski”. 6.1.5. Stworzenie centrum informacji turystyczno-kulturalnej w oparciu o portal internetowy Starostwa Powiatowego w Kutnie. 6.1.6. Stworzenie nowoczesnego serwisu internetowego Starostwa Powiatowego w Kutnie pod kątem promocji i turystyki z własnym hasłem promocyjnym podkreślającym walory Powiatu Kutnowskiego. 6.1.7. Pozyskanie środków zewnętrznych do realizacji zadań publicznych z zakresu kultury i sztuki poprzez aktywne wspieranie organizacji pozarządowych (nowe formy współpracy np. inicjatywa lokalna). 6.1.8. Wykreowanie święta ziemi kutnowskiej i imprez sportowo-turystycznych o zasięgu powiatowym w celu promocji wspólnot lokalnych oraz integracji mieszkańców Powiatu Kutnowskiego (np. dożynki powiatowe). 6.1.9. Nawiązanie współpracy z władzami Drezna w celu promocji historycznych związków ziemi kutnowskiej z dynastią Wettinów, wytyczenie szlaku turystycznego „Śladami podróży Augusta III Wettina z Warszawy do Drezna przez powiat kutnowski”. 6.1.10. Wprowadzenie powiatowych oznaczeń najważniejszych zabytków z krótkim opisem w trzech językach.

PRIORYTET I. INFRASTRUKTURA I OCHRONA ŚRODOWISKA

Cel strategiczny 1. Poprawa dostępności komunikacyjnej powiatu kutnowskiego.

Cel szczegółowy 1.1.1. Budowa, remont i modernizacja dróg powiatowych, a także dróg istotnych dla prawidłowego funkcjonowania powiatu.

W celu pełnego wykorzystania potencjału położenia geograficznego powiatu kutnowskiego oraz możliwości, jakie tworzy układ powiązań drogowych na jego terenie (w tym przebiegająca przez teren powiatu autostrada A1, drogi krajowe Nr: 60, 60a, 91, 92 oraz drogi wojewódzkie nr 702, 573, 581 i 583), kluczowy będzie rozwój dróg lokalnych,

jako uzupełnienie sieci dróg na poziomie krajowym i wojewódzkim. W tym zakresie powiat kutnowski będzie podejmował działania w celu podniesienia jakości infrastruktury drogowej poprzez jej budowę, przebudowę, modernizację i remonty. Wzmocni to spójność i dostępność układu komunikacyjnego powiatu kutnowskiego, zarówno wewnętrznego jak i zewnętrznego.

Cel szczegółowy 1.1.2. Modernizacja i rozbudowa infrastruktury około-drogowej w celu poprawy bezpieczeństwa drogowego.

Uzupełnieniem infrastruktury drogowej będzie modernizacja i rozbudowa chodników, ścieżek rowerowych oraz pozostałej infrastruktury około-drogowej. Wyposażenie sieci dróg powiatowych w w/w infrastrukturę techniczną to obecnie jeden z podstawowych wymogów cywilizacyjnych. Inwestycje w tą część infrastruktury oznaczają życie w bardziej przyjaznym otoczeniu, co w oczywisty sposób wpływa na zwiększenie atrakcyjności danego terenu. Drogi i chodniki służą nie tylko mieszkańcom powiatu, ale także działającym na jego obszarze podmiotom gospodarczym. Przyczyniają się również do usprawnienia ruchu tranzytowego oraz są jednym z podstawowych kryteriów przy wyborze lokalizacji miejsca zamieszkania bądź inwestycji. Z tych powodów stanowią bardzo istotny element infrastruktury technicznej – ich wysoka jakość powoduje większą dostępność komunikacyjną powiatu oraz przyczynia się do poprawy bezpieczeństwa uczestników ruchu.

Cel szczegółowy 1.1.3. Uporządkowanie kategorii dróg powiatowych w porozumieniu z samorządami gmin.

Zgodnie z definicją określoną w art. 6a ustawy dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (tj. Dz. U. z 2015 r. poz. 460 z późn. zm.), do kategorii dróg powiatowych zalicza się drogi stanowiące połączenia miast będących siedzibami powiatów z siedzibami gmin i siedzib gmin między sobą. Analiza obecnej sieci dróg powiatowych skłania do konkluzji, że część dróg nie zawiera się w podanej powyżej definicji. Należy zatem podjąć współpracę z samorządami gminnymi z terenu tutejszego powiatu, której celem będzie przekazanie dróg niespełniających ustawowej definicji, tymże samorządom.

Cel szczegółowy 1.1.4. Optymalizacja częstotliwości połączeń komunikacji publicznej na terenie powiatu.

Intensywnym zmianom w infrastrukturze drogowej powinna towarzyszyć optymalizacja częstotliwości połączeń komunikacji publicznej. Należy dążyć do zapewnienia jak najlepszej obsługi transportowej mieszkańców, zgodnej z potrzebami wynikającymi z aktualnej

więźby ruchu, poprzez uwzględnienie ruchliwości mieszkańców powiatu, zmian struktury i lokalizacji miejsc pracy, nauki, edukacji, handlu i rekreacji. Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym (tj. Dz. U. z 2011 r. Nr 5 poz. 13 z późn. zm.) powiaty na terytorium naszego kraju będą zobowiązane do zapewnienia publicznego transportu zbiorowego na obszarze swojego działania, tj. powszechnie dostępnego regularnego przewozu osób wykonywanego w określonych odstępach czasu i po określonej linii komunikacyjnej. Powiat Kutnowski od kwietnia 2013 roku prowadzi prace przygotowawcze, aby wypełnić wszystkie wymogi nałożone obowiązującymi przepisami w zakresie zapewnienia optymalnej sieci połączeń komunikacyjnych.

Cel szczegółowy 1.1.5. Opracowanie wieloletniego planu modernizacji i rozbudowy dróg powiatowych.

Szereg odcinków dróg wymaga budowy, modernizacji lub remontu. Dlatego też przed władzami samorządowymi stoją zadania polegające na budowie, remontach i modernizacji nawierzchni dróg powiatowych. Współfinansowane one będą ze środków: Regionalnego Programu Operacyjnego, Funduszu Ochrony Gruntów Rolnych i Leśnych, Narodowego Programu Przebudowy Dróg Lokalnych oraz Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich. Inwestycyjne związane z poprawą infrastruktury drogowej będą realizowane zgodnie z opracowanym wieloletnim planem modernizacji i rozbudowy dróg powiatowych

Cel strategiczny 2. Poprawa stanu środowiska na terenie powiatu kutnowskiego.

Cel szczegółowy 1.2.1. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej.

Do złego stanu środowiska na terenie powiatu kutnowskiego przyczyniają się bezpośrednio nieefektywny i przestarzały system grzewczy obiektów użyteczności publicznej oraz przestarzała infrastruktura tych budynków. Czynniki te wpływają na zwiększoną emisję zanieczyszczeń do atmosfery. Drogą do poprawy istniejącego stanu jest przeprowadzenie gruntownej termomodernizacji przedmiotowych obiektów. Termomodernizacja przyczyni się bezpośrednio zmniejszenia wysokich kosztów utrzymania obiektów, zmniejszenia emisji zanieczyszczeń do atmosfery, poprawi jakość oraz komfort użytkujących niniejsze obiekty. Ograniczy to w znacznym stopniu wydatki eksploatacyjne oraz remontowe ponoszone w bieżącym utrzymaniu. W rezultacie dojdzie do poprawy wizerunku oraz standardu obiektów

Cel szczegółowy 1.2.2. Promowanie i realizacja założeń gospodarki niskoemisyjnej.

Niskoemisyjna gospodarka to system oparty na redukcji emisji gazów cieplarnianych (m.in. CO₂ i metan) poprzez ograniczenie zużycia paliw kopalnianych i zwiększenie efektywności energetycznej. Jego główną zasadą jest założenie wzrostu konkurencyjności gospodarki przy zachowaniu zasad zrównoważonego rozwoju.

Gospodarka niskoemisyjna opiera się przede wszystkim na wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii i zastosowaniu technologii ograniczających emisję.

Skuteczna realizacja założeń systemu gospodarki niskoemisyjnej wymaga zastosowania innowacyjnych rozwiązań, otwartości na nowe pomysły, wymiany dobrych praktyk oraz współpracy samorządów z jednostkami naukowymi, innowacyjnymi organizacjami pozarządowymi oraz z innowacyjnymi przedsiębiorcami i mieszkańcami.

Założenia gospodarki niskoemisyjnej realizowane będą przez Powiat Kutnowski poprzez działania inwestycyjne i nieinwestycyjne (miękkie), które będą uwzględniać :

- stosowanie zielonych technologii opartych na alternatywnych i odnawialnych źródłach energii (energia słoneczna, wiatrowa, geotermia itp.),
- minimalizację energochłonności,
- zapobieganie powstawaniu odpadów,
- zachęcanie pracowników do zrównoważonego użytkowania środków transportu, korzystania z niskoemisyjnych środków transportu
- promocję nowych wzorców konsumpcji.

Przykładem w/w działań mogą być: termomodernizacja budynków użyteczności publicznej oraz zastosowanie inteligentnego oświetlenia w budynkach.

Cel szczegółowy 1.2.3 Zwiększenie udziału zadrzewień i zakrzewień w powiecie kutnowskim.

Ważną funkcją sanitarną drzew i zieleni jest możliwość redukcji metali ciężkich, trafiających do powietrza w spalinach pojazdów samochodowych wraz z toksycznymi gazami. Metale ciężkie w dużej części przenoszone są na cząsteczkach pyłów. Absorbowanie spalin samochodowych uzależnione jest od gatunku i wielkości drzewa, od warunków klimatycznych oraz struktury przestrzennej pasa izolacyjnego.

Pasy zieleni o nieregularnym układzie drzew i krzewów, przy dużym udziale roślin zimozielonych, mogą pochłaniać do 60% pyłów. W porównaniu z terenem otwartym,

w zadrzewieniach liściastych, przy pełnym ulistnieniu, zanieczyszczenie powietrza pod koronami drzew maleje o 20-40%, natomiast w okresie bezlistnym o 13-18%.

Zalesienie na terenie powiatu kutnowskiego kształtuje się na poziomie 4,98%. Jednak postępująca cywilizacja i uprzemysławianie coraz większego obszaru gruntów wypierają kolejne zadrzewienia.

W celu ograniczenia nadmiernych stężeń pyłu zawieszonego Powiat Kutnowski będzie realizował działania , które będą uwzględniać:

- wprowadzanie nowych obszarów zieleni wzdłuż szlaków komunikacyjnych,
- nasadzenia krzewów na istniejących skwerach i zieleńcach,
- zachęcanie mieszkańców powiatu do zadrzewiania i zakrzewiania terenów,
- promocję wprowadzanych nowych „zielonych” rozwiązań inwestycyjnych.

Cel strategiczny 3 Edukacja ekologiczna mieszkańców Powiatu Kutnowskiego

Cel szczegółowy 1.3.1 Przeprowadzenie cyklu szkoleń tematycznie związanych z ochroną przyrody i środowiska.

Edukacja ekologiczna jest koncepcją kształcenia i wychowywania społeczeństwa w duchu poszanowania środowiska przyrodniczego, zgodnie z hasłem „myśleć globalnie – działać lokalnie”. Powiat Kutnowski jest narażony na nieustający wzrost zanieczyszczeń wynikających z uprzemysłowienia regionu, jak i postępu rolnictwa.

Powiat Kutnowski będzie realizować zadania polegające na uświadamianiu, informowaniu i kształtowaniu postaw proekologicznych.

Cele realizowane będą poprzez działania inwestycyjne i nieinwestycyjne, takie jak:

- promocja walorów przyrodniczych i krajobrazowych powiatu kutnowskiego,
- pobudzanie do twórczego, innowacyjnego działania zmierzającego do oszczędnego korzystania z zasobów przyrody i maksymalnej jej ochrony,
- kształtowanie nawyków kultury ekologicznej, ochrony środowiska oraz poczucia moralnej i obywatelskiej odpowiedzialności za ochronę dóbr przyrody,
- racjonalnego wykorzystywania wód,
- wydanie broszur szkoleniowych i instruktażowych z zakresu ochrony przyrody i środowiska powiatu kutnowskiego.

Cel szczegółowy 1.3.2 Promocja innowacyjnego rolnictwa.

Rolnictwo stanowi dominującą formę gospodarki na terenie powiatu kutnowskiego. Tereny zajęte pod produkcję rolną zajmują ok. 85,66 % powierzchni powiatu.

W ramach promocji innowacyjnego rolnictwa przewiduje się coroczne organizowanie powiatowego konkursu „LEW KUTNOWSKI”, który będzie uhonorowaniem nowoczesnego rolnictwa. Konkurs skierowany zostanie w szczególności do wszystkich tych producentów rolnych, którzy dzięki swojej pomysłowości, wytrwałości i dążeniu do celu rozwinęli swoje gospodarstwa i firmy, z uwzględnieniem ochrony środowiska. Ich działania bowiem kreują pozytywny wizerunek wsi i rolnictwa w Powiecie Kutnowskim. Przeprowadzenie powiatowego konkursu stanowić ponadto będzie, doskonałą formę promocji przyjaznego dla środowiska rolnictwa.

Celem w/w konkursu jest podniesienie rangi działalności producentów rolnych i ich wyróżnienie przez władze Powiatu Kutnowskiego.

Promocja innowacyjnego rolnictwa przyczyni się bezpośrednio do promocji:

- rozwoju gospodarstw rolnych i firm z terenu powiatu kutnowskiego,
- osiągnięć zawodowych i społecznych rolników i przedstawicieli firm,
- zwiększenia ilości przedsięwzięć ekologicznych i ekoinnowacji, służących ochronie środowiska,
- rozwoju przedsięwzięć innowacyjnych,
- lepszego wykorzystania lokalnego potencjału,
- inicjowania przedsięwzięć tworzących nowe miejsca pracy.

Cel szczegółowy 1.3.3 Stworzenie Centrum informacji rolno-środowiskowych w powiecie kutnowskim.

Powstanie centrum informacji rolno-środowiskowych będzie ważnym źródłem wymiany informacji i doświadczeń o rolnictwie i otaczającym go środowisku, z punktu widzenia rozwoju tej dziedziny, problemów i zagrożeń z nim związanych.

W ramach działania Centrum będą zaproszone do współpracy wszystkie instytucje działające w obszarze rolnictwa, leśnictwa i ochrony środowiska, m.in. takie jak :

- Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa,
- Ośrodek Doradztwa Rolniczego,

- Izba Rolnicza,
- Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego,
- Związek Gmin Regionu Kutnowskiego,
- Powiatowy Lekarz Weterynarii,
- Nadleśnictwo w Chrośnie,
- Spółki Wodne,
- Placówki doradcze i usługowe wspierające rozwój producentów rolnych, przetwórców,
- Placówki zrzeszające producentów rolnych, przetwórców, przedsiębiorców.

PRIORYTET II. EDUKACJA I KULTURA

Cel strategiczny 1. Zapewnienie wysokiej jakości bazy oświatowej i sportowej zarządzanej przez Powiat Kutnowski.

Cel szczegółowy 2.1.1. Doposażanie szkół ponadgimnazjalnych w nowoczesne pomoce techno-dydaktyczne w celu podwyższenia jakości kształcenia.

Dla utrzymania wysokiego poziomu nauczania w szkołach ponadgimnazjalnych, konieczne jest doskonalenie ich zaplecza lokalowego i wyposażenia, zwłaszcza w nowoczesne pomoce techno-dydaktyczne. Biorąc zatem pod uwagę, że edukacja jest podstawą ustawicznie uczącego się społeczeństwa obywatelskiego i kluczowym warunkiem ekonomicznego rozwoju powiatu, w celu jej jak najlepszego funkcjonowania i dalszego systematycznego rozwoju należy zapewnić wysokiej jakości bazę oświatową i sportową, umożliwiającą stworzenie właściwych warunków kształcenia, zgodnego z ciągłym postępem cywilizacyjnym i technicznym. Umożliwi to w późniejszym etapie szkoleniowym na realizację zajęć i przygotowywanie uczniów do kolejnych etapów kształcenia, jakościowo porównywalnych z wynikami edukacyjnymi wielkich aglomeracji miejskich. Zapewnienie wysokiej jakości bazy oświatowej przyczyni się do budowania atmosfery sprzyjającej ciągłemu uczeniu oraz wprowadzeniu konkretnych mechanizmów i rozwiązań w funkcjonowaniu powiatowego systemu edukacji, a co za tym idzie będzie wpływało na szybszy rozwój powiatu.

Cel szczegółowy 2.1.2. Rozbudowa i modernizacja istniejących obiektów szkół ponadgimnazjalnych i placówek edukacyjnych prowadzonych przez Powiat Kutnowski.

Stan techniczny wielu budynków szkolnych wymaga dokonania ich gruntownego remontu. Dotyczy to w szczególności modernizacji dachów, elewacji, instalacji wewnętrznych, infrastruktury sportowej, otoczenia obiektów, a także likwidacji w pierwszej kolejności barier architektonicznych. Działania te związane się z koniecznością dostosowania do wymogów Unii Europejskiej w zakresie parametrów energetycznych budynków szkolnych.

Cel szczegółowy 2.1.3. Zintensyfikowanie działań na rzecz pozyskiwania środków unijnych i innych środków zewnętrznych na cele edukacyjne – pracownie kształcenia zawodowego (tematyczne).

Rozwój technologiczny i ogromny postęp we wszystkich dziedzinach obecnej, lokalnej gospodarki wpływa na kształt edukacji zawodowej. Zwiększenie roli technologii oraz ich dobra znajomość poprzez zajęcia szkolne umożliwia późniejszy sukces absolwentów szkół na rynku pracy. Dlatego należy rozwijać nowoczesne modułowe programy nauczania, wykorzystujące najnowsze technologie, wspomagające innowacyjność dydaktyczną, rozwijanie wykorzystywania nowych technologii w nauczaniu i uczeniu się, zapewnianie kontaktu ze środowiskiem naukowym.

Biorąc powyższe pod uwagę, stałe pozyskiwanie środków zewnętrznych, przede wszystkim na realizację tzw. projektów „twardych”, jak również łączonych „twardych” + „miękkich” należy uznać za priorytetowy cel polityki edukacyjnej powiatu. Ważnym elementem do zapewnienia jakości zajęć edukacyjnych w szkołach zawodowych jest pozyskanie środków zewnętrznych na zakup pomocy dydaktycznych i instalacji do nauki przedmiotów ścisłych i pracowni kształcenia zawodowego. Zwiększenie możliwości wyasygnowania dodatkowych środków na rozwój oświaty oraz ich koncentracji na wybranych zadaniach powinno stać się nowym impulsem rozwoju powiatowej edukacji. Władze powiatu podejmą starania o pozyskanie funduszy europejskich na projekty o różnej skali, od szkolnych po ogólnopowiatowe. W trakcie realizacji polityki edukacyjnej będą zgłaszane sukcesywnie kolejne projekty przewidziane do sfinansowania ze środków UE.

Cel szczegółowy 2.1.4. Zintensyfikowanie działań na rzecz pozyskania środków unijnych i innych środków zewnętrznych na cele rozbudowy i modernizacji bazy edukacyjnej i sportowej – boiska: I LO (drugi etap inwestycji) oraz II LO, rozbudowa i modernizacja przyszkolnych hal sportowych.

Aktualny stan techniczny budynków szkolnych, dla których Powiat jest organem prowadzącym, wymaga ponoszenia coraz wyższych nakładów na remonty i modernizacje.

Wiąże się to z koniecznością dostosowania parametrów energetycznych budynków szkolnych do wymogów Unii Europejskiej. Istnieje zatem konieczność poszukiwania możliwości pozyskania na wyżej wymienione cele środków zewnętrznych.

Będzie to niezbędne do przeprowadzenia inwestycji sportowej przy I Liceum Ogólnokształcącym im. J.H. Dąbrowskiego w Kutnie (drugi etap inwestycji) oraz II Liceum Ogólnokształcącym im. J. Kasprówicza w Kutnie – wielofunkcyjnego boiska.

Pozyskane środki zewnętrzne pozwolą także rozbudować i przeprowadzić kompleksową modernizację przyszkolnych hal sportowych.

Cel strategiczny 2. Dostosowanie kierunków i form kształcenia szkół na terenie powiatu kutnowskiego do potrzeb rynku pracy.

2.2.1. Dostosowanie kierunków kształcenia w szkołach ponadgimnazjalnych do potrzeb rynku pracy.

Pierwszoplanowym zadaniem samorządu lokalnego jest dostosowanie aktualnej oferty edukacyjnej do zmieniających się wymogów rynku pracy i potrzeb społecznych.

Umożliwienie dostępu do szerokiego wachlarza kierunków i form kształcenia w szkołach na terenie powiatu kutnowskiego zaowocuje w przyszłości sukcesem ich absolwentów na rynku pracy. Dlatego powinno się rozwijać nowoczesne modułowe, dualne programy nauczania, wykorzystujące najnowsze technologie. Wysoki poziom nauczania w szkołach powiatowych, a w szczególności zawodowych, będzie zapewniony również dzięki współpracy z pracodawcami i uczelniami wyższymi.

Priorytetowymi działaniami w osiągnięciu wyżej wymienionego celu jest: podnoszenie jakości kształcenia w szkołach, komplementarność oferty edukacyjnej z potrzebami rynku pracy, polegająca m.in. na dostosowaniu oferty szkolnictwa zawodowego z uwzględnieniem przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, jak również poprzez stwarzanie warunków do rozwoju talentów i zainteresowań uczniów.

Ofertę edukacyjną szkół zawodowych należy permanentnie aktualizować i poszerzać, głównie o kształcenie w kierunkach nowoczesne technologii oraz „zawodów przyszłości”. Wszelkie zmiany w szkolnictwie zawodowym powinny uwzględniać w większym stopniu oczekiwania lokalnego rynku pracy i zakładać aktywny udział pracodawców w dostosowaniu programów nauczania praktycznej nauki zawodu. Niezbędnym komponentem opisanych działań jest rozwój poradnictwa i doradztwa zawodowego w szkołach. Wysoki poziom nauczania w powiatowych szkołach zawodowych może być

również zapewniony dzięki współpracy z pracodawcami i uczelniami. Umożliwi to uczniom zdobycie praktycznych kompetencji zawodowych i zwiększy ich szansę zatrudnienia w wybranym zawodzie.

Oferta edukacyjna powinna być dostosowywana do zmieniających się potrzeb gospodarki oraz rynku pracy na podstawie prognoz popytu na pracę w skali lokalnej miasta Kutna, powiatu kutnowskiego oraz województwa łódzkiego.

Cel szczegółowy 2.2.2. Rozwój oferty edukacyjnej dla dorosłych w postaci szkolnictwa wieczorowego i zaocznego.

Zdobywanie wiedzy i wysokich kwalifikacji wśród osób dorosłych pozwala na zwiększenie szans na znalezienie przez osoby dorosłe korzystniejszej posady na rynku pracy. Należy poszerzać ofertę edukacyjną szkół dla dorosłych poprzez uruchomienie nowych kierunków kształcenia.

Cel szczegółowy 2.2.3. Zapewnienie możliwości ustawicznego kształcenia.

W celu umożliwienia osobom dorosłym podnoszenia poziomu wykształcenia należy dążyć do wspierania systemu kształcenia ustawicznego, poprzez wzbogacenie jego oferty i rozwój jego różnych form, w szczególności poprzez uruchomienie nowych kierunków kształcenia. Zdobywanie nowych kompetencji oraz aktualizacja już zdobytej wiedzy przyczyniają się do zwiększenia szans na znalezienie dobrej posady na rynku pracy.

Cel szczegółowy 2.2.4 Współpraca m.in. z PUP, Obserwatorium Rynku Pracy, podmiotami gospodarczymi.

Dostosowanie oferty edukacyjnej do wymogów rynku pracy i potrzeb społecznych wymaga poszerzenia współpracy z pracodawcami w zakresie procesu kształcenia zawodowego w ramach podpisywanych porozumień, w tym w zakresie objęcia patronatem szkół zawodowych, ewentualnie poszczególnych klas (zawodów, specjalności). Warto uwzględnić przy tym zintensyfikowanie praktyk zawodowych dla uczniów u lokalnych pracodawców oraz zapewnić możliwości prowadzenia zajęć przez pracowników naukowych uczelni wyższych. Uruchomienie internetowego informatora o zawodach i możliwościach zatrudnienia po zdobyciu określonych kwalifikacji zawodowych będzie dodatkową promocją i przykładem upowszechniania dobrych praktyk np. w powiatowym internetowym serwisie edukacyjnym.

Cel szczegółowy 2.2.5. Stworzenie arkusza monitoringu rynku pracy.

Monitorowanie rynku pracy to stałe, cykliczne badanie i wnioskowanie na podstawie zbieranych przez lata informacji tymi samymi narzędziami, według ustalonych procedur. Zgromadzone dokładne dane dotyczące poziomu i struktury bezrobocia, zostaną wykorzystane w celu bieżącej modyfikacji obserwowanych procesów i umożliwią usuwanie niepożądanych zjawisk natychmiast po ich stwierdzeniu.

Monitoring rynku pracy zwiększa szanse na jego poprawę. Rozpoznanie poziomu i struktury popytu na pracę, jego zmian w przyszłości, będzie istotnym czynnikiem kształtującym wielkość i strukturę oferty kształcenia oferowanego przez placówki edukacyjne, szczególnie o charakterze zawodowym.

Stworzenie arkusza monitoringu rynku pracy umożliwi osiągnięcie optymalnego zatrudnienia na obszarze powiatu kutnowskiego poprzez jak najpełniejsze zagospodarowanie zasobów ludzkich przy wykorzystaniu istniejących i nowo tworzonych miejsc pracy, umożliwi wyznaczenie przybliżonych tendencji popytowych oraz pozwoli, dzięki wymianie informacji, na obserwację i porównanie rynku pracy w skali powiatu i województwa.

Cel szczegółowy 2.2.6. Utworzenie i rozwój kształcenia dualnego, form pozaszkolnych - kursów dla dorosłych oraz gimnazjum dla dorosłych.

Dualny system kształcenia zawodowego to równoległe – dwutorowe – kształcenie w szkole zawodowej, gdzie uczeń zdobywa wiedzę teoretyczną, oraz w wybranym zakładzie pracy, gdzie odbywa praktyczną naukę zawodu. System ten zakłada połączenie nauki teoretycznej z praktyczną nauką zawodu. Zaletą takiego rozwiązania jest dostosowanie treści nauczania (budowa ramowego planu kształcenia teoretyczno-praktycznego) do rzeczywistych potrzeb przedsiębiorców (czyli zgłaszanego popytu na pracę). Podjęcie współpracy pomiędzy danymi dwoma grupami podmiotów rynkowych powoduje, że szkoły kształcą w zawodach, na które istnieje realne zapotrzebowanie na lokalnym (regionalnym) rynku pracy. Wprowadzenie na terenie powiatu kutnowskiego dualnego systemu kształcenia zawodowego przyczyni się do podjęcia bezpośredniej współpracy między przedsiębiorcami a instytucjami edukacyjnymi, która pozwoli na zdefiniowanie kierunków oraz form kształcenia zawodowego, zgodnie z bieżącym zapotrzebowaniem na rynku pracy. Powiat podejmuje działania mające na celu zacieśnienie współpracy z przedsiębiorstwami funkcjonującymi na lokalnym rynku pracy oraz w obszarze współtworzenia przez nie oferty edukacyjnej, w tym w kształcenia dualnego

oraz rozszerzenie oferty kształcenia pozaszkolnego w zakresie kursów oraz podbudowy do kolejnych etapów kształcenia dla dorosłych w postaci gimnazjum dla dorosłych.

Cel szczegółowy 2.2.7. Współpraca z Miastem Kutno, Politechniką Łódzką, Wyższą Szkołą Informatyki i Umiejętności w Łodzi.

Podpisanie porozumień o współpracy z uczelniami wyższymi (np. Wyższą Szkołą Informatyki i Umiejętności w Łodzi, Politechniką Łódzką) i CKU Nowoczesnych Technologii w Łodzi, stanowić będzie bazę do rozwoju aktywnych form kształcenia ogólnego i zawodowego, co znajdzie odzwierciedlenie w jakości oferty edukacyjnej i jakości oceny zewnętrznej wyników kształcenia, np. w zakresie rosnącego wskaźnika EWD (Edukacyjna Wartość Dodana).

Cel szczegółowy 2.2.8. Koordynowanie doskonalenia zawodowego nauczycieli.

Powiat powinien skoordynować prowadzenie doskonalenia zawodowego nauczycieli uwzględniając efektywność i optymalizację wykorzystania pracowników w skali całego systemu kształcenia w powiecie.

Cel strategiczny 3. Zapewnienie wysokiej jakości oferty kulturalnej na terenie powiatu kutnowskiego.

Cel szczegółowy 2.3.1. Termomodernizacja Muzeum im. J. Dunin-Borkowskiego w Krośniewicach.

Podniesienie atrakcyjności jednostki oraz optymalizacja kosztów funkcjonowania (sezon zimowy) pozwoli na reorganizację pracy i funkcjonowania placówki oraz wpłynie pozytywnie na zmiany w obszarze wydatków jednostki.

Cel szczegółowy 2.3.2. Rewaloryzacja zieleni parku przy Muzeum Zamek w Oporowie.

W ramach planowanych prac proponuje się przeprowadzenie prac pielęgnacyjnych w drzewostanie polegających m.in. na: usunięciu drzew suchych, zdeformowanych, zagrożonych wykretem oraz przesłaniających otwarcia widokowe; usunięciu posuszu i suchych konarów w koronach drzew; oraz założeniu wiązań elastycznych zabezpieczających konary przed rozłamaniem. Ponadto, na terenie parku zamkowego planuje się dokonać nasadzeń uzupełniających. Przewiduje się także założenie trzech łąk kwietnych. Wzdłuż południowej elewacji zamku zaprojektowano niewielki ogród różany, neutralny w formie. Ma on postać rabaty wzdłuż zamkowej elewacji, otoczonej żywopłotem z bukszpanu i wypełnionej krzewami pnących róż i roślin bylinowych oraz rzędu

kwadratowych kwater wzdłuż krawędzi wyspy zamkowej. W ogrodzie różanym wykonana zostanie ceglana nawierzchnia.

Cel szczegółowy 2.3.3. Profesjonalizacja oraz ujednolicenie stron instytucji kultury /multimedia.

Dostęp do oferty multimedialnej, przyczyni się do stworzenia dogodnych warunków dla pozyskiwania potencjalnych odbiorców i sympatyków. Profesjonalna obsługa stron poszczególnych instytucji kultury pozwoli na uelastycznienie ich oferty oraz przyczyni się do osiągnięcia oczekiwań odwiedzających je turystów.

Cel strategiczny 4. Zbudowanie zintegrowanego systemu współpracy instytucji kultury, organizacji pozarządowych, placówek szkolnych, placówek edukacji pozaszkolnej, uczelni wyższych w powiecie kutnowskim w celu poszerzenia oferty kulturalnej.

Cel szczegółowy 2.4.1. Stworzenie zrównoważonych form rozwoju kultury jako najwyższej wartości przenoszonej ponad pokoleniami określającej całokształt regionalno-historyczny.

Formy rozwoju kultury w powiecie kutnowskim powinny objąć zarówno aspekty edukacji kulturalnej i artystycznej lokalnych twórców, jak również zaangażowania w procesy upowszechniania kultury w powiecie i eksponowania ich form poza granicami powiatu kutnowskiego np. przez organizację targów regionalno-kulturalnych. Należy także zaproponować mieszkańcom i przedstawić do ich dyspozycji formy uczestnictwa we współczesnym życiu kulturalnym, zaangażowania w procesy upowszechniania kultury, uwrażliwiania na równoważną „wartość” i godność kultur oraz na ich podstawową więź łączącą dziedzictwo ze współczesnością, kształcenia wynikających z dziedzictwa kulturowego wartości moralnych i obywatelskich, przygotowanie do krytycznego korzystania z masowych środków przekazu, kształcenia interkulturowego i wielokulturowego.

Cel szczegółowy 2.4.2. Wspieranie instytucji, placówek edukacji pozaszkolnej i twórców sztuki oraz integracja środowiska kulturotwórczego z lokalną społecznością w powiecie kutnowskim poprzez organizowanie stałych imprez powiatowych z udziałem organizacji pozarządowych, charakterystycznych dla regionu kutnowskiego i związanych z jego regionalistyką.

W powiecie istnieje środowisko sprzyjające edukacji kulturalnej: teatry, muzea, galerie, biblioteki, ośrodki kultury, placówki edukacji pozaszkolnej. Te wszystkie elementy tworzą ogromny potencjał kulturotwórczy, umożliwiając upowszechnianie sztuki, animację kultury, który powinien zostać włączony w proces oferty lokalnych stowarzyszeń i organizacji pozarządowych. W tym celu należy umożliwić wspieranie tych instytucji, stowarzyszeń i organizacji pozarządowych, które aktywnie chcą uczestniczyć w zakresie współpracy przy organizacji imprez powiatowych.

Uznanie dziedzictwa kulturowego, jako ważnego czynnika integrującego społeczność lokalną, należy uznać za priorytet wśród celów rozwoju i popularyzacji wytworów elementów kultury powiatowej. W związku z powyższym należy stworzyć możliwości realizacji np. Festiwalu Kultury Powiatowej, w ramach którego odbywać się będą kulinarne konkursy z zakresu zdrowego żywienia, będące kontynuacją działań programu „Żyjesz dla siebie i innych - zadbaj o zdrowie”, targi turystyczne zachęcające do korzystania z oferty obiektów historyczno-zabytkowych w regionie oraz międzygminny festiwal piosenki dziecięcej i młodzieżowej.

Czując się sukcesorami bogatego dziedzictwa regionalnego należy stworzyć bogatą ofertę kulturalną będącą odpowiedzią na wyzwania współczesnego rynku oraz zapotrzebowania lokalnej społeczności. Zapewnienie wysokiej jakości oferty kulturalnej regionu może nastąpić poprzez poszerzenie zakresu zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych odpowiadających zainteresowaniom mieszkańców, promowanie wszelkich form współpracy z placówkami kulturalnymi, organizacjami pozarządowymi. Dlatego należy rozbudować system współpracy z tymi podmiotami, między innymi poprzez zlecanie prowadzenia wybranych zadań oświatowych, rozszerzenie oferty programów edukacyjnych dla młodzieży i lokalnej społeczności, ze szczególnym uwzględnieniem bogatej oferty atrakcji na czas wolny- święta, wakacje, ferie.

Cel szczegółowy 2.4.3. Pozyskiwanie środków zewnętrznych na stworzenie w szkołach interaktywnych pracowni artystycznych w celu wykorzystania ich do zajęć szkolnych, pozaszkolnych i terapeutycznych.

Poszukiwanie i promowanie nowatorskich form aktywizowania środowiska lokalnego poprzez propagowanie sztuki lokalnej/regionu powinno być umożliwione dzięki pozyskiwanym przez programy unijne środkom zewnętrznym. Stworzenie w szkołach interaktywnych pracowni artystycznych przyczyni się do zwiększenia oferty edukacyjnej w tym zakresie, możliwości wykorzystania ich do zajęć pozalekcyjnych oraz integracji lokalnych środowisk artystycznych. Dodatkową formą wykorzystania interaktywnych

pracowni artystycznych mogą być zajęcia w ramach określonego programu artterapii dla wychowanków Specjalnych Ośrodków Szkolno-Wychowawczych w celu integracji tej części dzieci i młodzieży z lokalną społecznością.

PRIORYTET III. OPIEKA ZDROWOTNA

Cel strategiczny 1. Zapewnienie wysokiej jakości usług w zakresie opieki zdrowotnej w Powiecie Kutnowskim.

Cel szczegółowy 3.1.1. Zapewnienie rozwoju na terenach szpitalnych komplementarnych usług medycznych w Kutnowskim Szpitalu Samorządowym Sp. z o.o.

Jednym z najważniejszych zadań powiatu w sferze społecznej, wskazanym w ustawie o samorządzie powiatowym jest ochrona zdrowia. Zapotrzebowanie na usługi medyczne z roku na rok jest coraz większe i systematycznie wzrasta. W ramach realizacji niniejszego celu należy podjąć działania, które wzmocnią i optymalnie rozwiną kompleksową opiekę medyczną: od podstawowej opieki zdrowotnej poprzez specjalistyczne badania i porady, aż po leczenie szpitalne, w tym wysokospecjalistyczną opiekę zdrowotną, na najwyższym poziomie leczenia. Zakłada się, iż podjęte zostaną kroki zmierzające do zapewnienia mieszkańcom dostępu do wysokiej klasy sprzętu i aparatury medycznej w KSS Sp. z o.o. W celu zapewnienia wysokiej jakości świadczeń będą realizowane działania nakierowane na wprowadzanie innowacyjnych technologii, stosowanie nowoczesnych rozwiązań, specjalistycznych procedur diagnozowania i terapii.

Cel szczegółowy 3.1.2. Rozwój opieki zdrowotnej na terenie powiatu kutnowskiego.

Powiat jako jednostka samorządu terytorialnego ma obowiązek zapewnić powszechny i równy dostęp do świadczeń medycznych mieszkańcom całego regionu.

Realizacja w/w celu zakłada stworzenie dogodnych warunków, które przyczynią się do rozwoju opieki zdrowotnej na terenie powiatu kutnowskiego w oparciu o istniejący stan prawny. Działanie takie wpłynie na podniesienie poziomu opieki zdrowotnej w powiecie kutnowskim.

PRIORYTET IV. POMOC SPOŁECZNA

Cel strategiczny 1. Poprawa warunków życia osób zagrożonych z różnych przyczyn wykluczeniem społecznym.

Cel szczegółowy 4.1.1. Wspieranie rozwoju systemu pieczy zastępczej.

System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców.

Rodzina powinna zapewniać dzieciom realizację wszystkich potrzeb. Jeśli jednak z różnych przyczyn potrzeby te nie są zaspokojone, zachodzi konieczność zastąpienia opieki rodzicielskiej poprzez umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej. Piecza zastępcza jest sprawowana w formie rodzinnej oraz w formie instytucjonalnej. Formy rodzinne pieczy zastępczej - rodzina zastępcza (spokrewniona, niezawodowa, zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna) oraz rodzinny dom dziecka. Formą instytucjonalnej pieczy zastępczej jest zaś placówka opiekuńczo-wychowawcza.

Formą najbardziej zbliżoną do warunków rodzinnych jest rodzinna piecza zastępcza, której rozwój powinien być priorytetem w powiecie kutnowskim. Poprzez działania promujące rodzicielstwo zastępcze wzrasta poziom wiedzy społeczeństwa oraz świadomość środowiska lokalnego, powodując zwiększenie liczby rodzin zastępczych. Tym samym większa ilość dzieci znajduje wsparcie w rodzinnej formie pieczy zastępczej, co ogranicza umieszczanie małoletnich w placówkach opiekuńczo – wychowawczych. Również instytucjonalna piecza zastępcza spełnia swoje zadanie poprzez zapewnienie opieki i wychowania dzieciom starszym oraz z problemami wychowawczymi, wymagającym specjalistycznej pomocy.

W rozwój systemu pieczy zastępczej wpisany jest również proces usamodzielnienia młodzieży opuszczającej formy opieki, dla której przewidziane zostały różne rodzaje wsparcia, m.in.:

- pomoc na kontynuowanie nauki,
- pomoc na usamodzielnienie,
- pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej,
- pomoc w znalezieniu zatrudnienia, w polepszeniu warunków mieszkaniowych,
- poradnictwo prawne i psychologiczne.

W celu efektywnej realizacji zadań z zakresu pomocy dziecku i rodzinie opracowany został „Powiatowy program wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej na lata 2015-2017”.

Cel szczegółowy 4.1.2. Poprawa warunków społecznego funkcjonowania oraz wspieranie osób niepełnosprawnych, osób starszych.

Wykluczenie społeczne odnosi się do wielu grup społecznych, m.in. do osób niepełnosprawnych i starszych. Niepełnosprawność związana jest z ograniczeniem możliwości pełnienia ról społecznych i samodzielnego zaspokojenia własnych potrzeb.

Jednocześnie w społeczeństwie wiedza o niepełnosprawności, jako bardzo złożonej i zróżnicowanej wewnętrznie kategorii, jest niewielka i obarczona negatywnymi stereotypami. Nałożenie na siebie tych skutków ogranicza szanse życiowe osób z niepełnosprawnością na samorealizację, piętrzy bariery na drodze do edukacji, zatrudnienia, partycypacji społecznej.

Również proces demograficzny, jakim jest starzenie się społeczeństwa wymusza zasadnicze zmiany w polityce społecznej we wszystkich jej obszarach.

Celem, który należy osiągnąć jest polepszenie sytuacji życiowej, zawodowej oraz społecznej w/w osób. O ile osoby starsze wymagają stworzenia możliwości uczestnictwa w życiu społecznym, o tyle udzielenie pomocy dzieciom i dorosłym osobom niepełnosprawnym jest złożona. Polega ona zarówno na usunięciu różnorodnych barier, jak i stworzenia zaplecza socjalnego i rehabilitacyjnego (np. poprzez tworzenie świetlic środowiskowych, środowiskowych domów samopomocy czy zakładu aktywności zawodowej).

Osiągnięcie celu będzie możliwe dzięki efektywnej realizacji „Powiatowego Programu na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2014-2020” oraz „Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kutnowskiego na lata 2014-2020”.

Cel szczegółowy 4.1.3. Poprawa stanu technicznego placówek realizujących zadania z zakresu pomocy społecznej.

Wieloletnie niedoinwestowanie budynków użytkowanych przez jednostki pomocy społecznej skutkuje koniecznością wykonania natychmiastowych remontów i inwestycji. W szczególności dotyczy to domów pomocy społecznej, w których niezbędna jest modernizacja instalacji wodno-ściekowej, termomodernizacja, remont budynków oraz renowacja parku.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemu pieczy zastępczej obliguje do przekształcenia i przystosowania istniejących placówek opiekuńczo-wychowawczych do wymogów określonych w ustawie.

Obowiązujący standard może być utrzymywany jedynie do 31.12.2020 roku, po tym terminie w jednej placówce będzie mogło przebywać nie więcej niż 14 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej.

Konieczne są również prace remontowe istniejących budynków placówek opiekuńczo – wychowawczych.

Cel szczegółowy 4.1.4. Skuteczna realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kutnowskiego na lata 2014-2020 oraz Powiatowego Programu Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2014-2020.

Obecnie społeczeństwo narażone jest na wiele czynników stresogennych związanych bezpośrednio ze stylem życia, pośpiechem, ukierunkowaniem jednostki na zapewnienie określonego standardu życia, przedkładania życia zawodowego nad prywatne, rozluźnienia więzi rodzinnych. Zaburzone zostają relacje interpersonalne.

Wyżej opisane problemy są częstą przyczyną zachowań agresywnych, również w stosunku do osób najbliższych. Przemoc domowa, uzależnienia, agresja są zachowaniami, które przy odpowiednim wsparciu mogą ulec zmianie.

Należy zapewnić takie zaplecze psychologiczne, terapeutyczne czy prawne, które umożliwi pomoc osobom znajdującym się w sytuacjach kryzysowych, jak i ofiarom i sprawcom przemocy w rodzinie.

Konieczne jest rozwijanie infrastruktury pomocy społecznej poprzez utworzenie Powiatowej Poradni Specjalistycznej oraz utworzenie hostelu przy istniejącym Powiatowym Ośrodku Interwencji Kryzysowej.

Efektywna realizacja „Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Kutnowskiego na lata 2014-2020” oraz „Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2014-2020” pozwoli na zmniejszenie skali zjawiska.

Cel strategiczny 2: Wzrost poziomu zatrudniania oraz łagodzenie skutków bezrobocia na terenie Powiatu Kutnowskiego.

Cel szczegółowy: 4.2.1 Rozwój poradnictwa pracy, pośrednictwa i doradztwa zawodowego.

Elementami realizacji powyższego celu są: wzmocnienie współpracy z pracodawcami w zakresie diagnozowania ich potrzeb kadrowych bieżących i przyszłych, pozyskiwanie ofert pracy oraz promocja wśród pracodawców aktualnej oferty usług

i instrumentów realizowanych przez Powiatowy Urząd Pracy w Kutnie. Aby założone działania były efektywne, oferta urzędu musi być dostosowywana do potrzeb partnerów rynku pracy. W ramach realizacji niniejszego celu planuje się również prowadzenie właściwego doboru kierowanych kandydatów na zgłoszone przez pracodawców miejsce pracy, uwzględniające wszelkie ich wymagania i oczekiwania. Rezultatem powyższych działań będzie szybkie i sprawne zaspakajanie potrzeb kadrowych pracodawców, satysfakcja z realizowanej usługi zarówno pracodawców jak i osób bezrobotnych oraz spadek bezrobocia. Ważnym elementem w realizacji powyższego celu są również działania z zakresu poradnictwa i doradztwa zawodowego, które będą ukierunkowane na rozwiązywanie indywidualnych problemów osób pozostających bez pracy. Właściwa diagnoza problemu oraz dobór narzędzi pomocy skutkować będą rozpoczęciem aktywności zawodowej osób bezrobotnych, efektywnym poszukiwaniem zatrudnienia oraz umiejętnością radzenia sobie z własnymi słabościami.

Cel szczegółowy: 4.2.2 Stworzenie warunków do dostosowania kwalifikacji zawodowych osób bezrobotnych do potrzeb rynku pracy.

Jedną ze skutecznych metod przeciwdziałania bezrobociu jest dostosowanie kwalifikacji zawodowych do potrzeb przeobrażającego się rynku pracy. Aby ten cel osiągnąć diagnozowane i monitorowane będą potrzeby pracodawców w zakresie poszukiwanej do zatrudnienia kadry pracowników. Po ustaleniu potrzeb kadrowych Powiatowy Urząd Pracy w Kutnie poprzez współpracę ze szkołami ponadgimnazjalnymi oraz Powiatową Radą Rynku Pracy podejmie działania mające na celu uwzględnienie w procesie nauczania tych specjalności, na które jest zapotrzebowanie na lokalnym rynku pracy. Ponadto, organizowane będą szkolenia i kursy zawodowe dla osób bezrobotnych, finansowane ze środków Funduszu Pracy oraz Europejskiego Funduszu Społecznego, wyposażające ich w kwalifikacje poszukiwane przez pracodawców. Aby przeciwdziałać zwolnieniom z pracy osób o najniższych kwalifikacjach, zostaną uruchomione dla pracowników szkolenia finansowane z Krajowego Funduszu Szkoleniowego. Dzięki tym działaniom pracownicy zagrożeni utratą pracy, będą mogli pracować na innych stanowiskach zgodnie z uzyskanymi kwalifikacjami.

Cel szczegółowy: 4.2.3 Rozwój lokalnej przedsiębiorczości oraz wsparcie samozatrudnienia wśród bezrobotnych Powiatu.

Rozwój lokalnej przedsiębiorczości jest bardzo istotny w skutecznym przeciwdziałaniu bezrobociu, ponieważ to w firmach, najczęściej z sektora małej i średniej

przedsiębiorczości, znajdują zatrudnienie mieszkańcy powiatu kutnowskiego. Dlatego też, ważnym elementem jest nie tylko wspieranie podmiotów gospodarczych już funkcjonujących na naszym rynku, ale również zachęcanie osób przedsiębiorczych do zakładania własnej działalności gospodarczej. Powyższa pomoc polegała będzie na udzielaniu przez Powiatowy Urząd Pracy w Kutnie jednorazowych środków na założenie działalności gospodarczej. Firmy już funkcjonujące będą mogły ubiegać się o środki na wyposażenie stanowisk pracy dla zatrudnianych osób bezrobotnych, które wykorzystane zostaną na zakup maszyn oraz urządzeń usprawniających pracę w przedsiębiorstwie oraz zwiększających jej wydajność. Ponadto, pracodawcy mogą ubiegać się o refundację części wynagrodzeń z tytułu zatrudnienia osoby bezrobotnej, bądź też o organizację staży. Powyższe formy pomocy finansowane będą ze środków Funduszu Pracy oraz Europejskiego Funduszu Społecznego. Udzielana pomoc obniży koszty funkcjonowania przedsiębiorstwa, co przełoży się na wynik finansowy firmy.

Cel szczegółowy: 4.2.4 Organizacja „Powiatowych Targów Pracy”.

W ramach realizacji powyższego celu, Powiatowy Urząd Pracy w Kutnie rozpropaguje wśród pracodawców targi pracy, jako jedną z najpopularniejszych form promocji własnej firmy oraz bardzo skuteczną metodę aranżowania pierwszego kontaktu między oferującymi i poszukującymi pracy. Pozyskani zostaną do współpracy pracodawcy, którzy są zainteresowani taką formą pomocy w zakresie rekrutacji nowych kadr do swej firmy. Ponadto, PUP w Kutnie w zakresie organizacji targów podejmie współpracę ze szkołami ponadgimnazjalnymi, których absolwenci stanowią różnych specjalności kandydatów do zatrudnienia. Będą one okazją dla osób poszukujących zatrudnienia, by w tym samym miejscu i tym samym czasie porozmawiać z kilkoma pracodawcami o wymaganiach stawianych kandydatom, porównać przedstawiane oferty zatrudnienia oraz złożyć dokumenty aplikacyjne.

Cel szczegółowy: 4.2.5 Wspieranie zatrudnienia poprzez organizację subsydiowanych miejsc pracy.

Realizacja tego celu będzie polegała na inicjowaniu powstawania nowych miejsc pracy w powiecie poprzez promowanie i zachęcanie pracodawców do korzystania z subsydiowanych miejsc pracy. Promocja polegać będzie na upowszechnianiu informacji o możliwościach uzyskania wsparcia finansowego przez pracowników Powiatowego Urzędu Pracy w Kutnie, głównie doradców klienta instytucjonalnego, informacji zamieszczanych na stronie internetowej i tablicach informacyjnych urzędu

oraz w publikowanych broszurach informacyjnych. Ponadto, informacje o możliwościach uzyskania pomocy w zakresie tworzenia nowych miejsc pracy przekazywane będą podczas spotkań z przedsiębiorcami, organizowanych cyklicznie przez Regionalną Izbę Gospodarczą w Kutnie. Kolejnym działaniem wspierającym zatrudnienie w powiecie będzie organizowanie subsydiowanych miejsc pracy. Powiatowy Urząd Pracy w Kutnie poczyni starania w zakresie pozyskiwania dodatkowych funduszy na tworzenie nowych miejsc zatrudnienia przystępując do ogłaszanych przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej oraz Wojewódzki Urząd Pracy w Łodzi konkursów. Środki przekazane w formie subsydiów lokalnym pracodawcom wpłyną na wzrost zatrudnienia oraz na poprawę kondycji finansowej ich firm.

Cel szczegółowy: 4.2.6 Promocja idei ekonomii społecznej oraz pomoc osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym przy stworzeniu odpowiednich jednostek organizacyjnych.

Jednym z głównych zadań w realizacji tego celu będzie promowanie idei ekonomii społecznej poprzez spotkania oraz konferencje umożliwiające zapoznanie się z pozytywnymi przykładami podmiotów działających w obszarze ekonomii społecznej. Organizowane spotkania umożliwią również uzyskanie informacji o możliwościach uzyskania wsparcia finansowego na założenie spółdzielni, bądź przystąpienie do już istniejącej spółdzielni socjalnej. Dadzą możliwość uzyskania odpowiedzi na pytania dotyczące założenia i funkcjonowania spółdzielni od praktyków oraz posłużą wymianie doświadczeń między funkcjonującymi spółdzielniami socjalnymi. W ramach powyższego działania udzielane również będą przez Powiatowy Urząd Pracy w Kutnie środki finansowe na założenie spółdzielni socjalnej lub przystąpienie do już istniejącej spółdzielni.

Cel szczegółowy: 4.2.7 Stworzenie Obserwatorium Rynku Pracy.

W ramach realizacji powyższego celu zostanie stworzony projekt, który jest odpowiedzią na zapotrzebowanie na rzetelne i systematyczne analizy oraz prognozy lokalnego rynku pracy. Przygotowywane przez obserwatorium analizy pomogą w lepszym prowadzeniu działań na rzecz zwiększenia zatrudnienia oraz ograniczania i zapobiegania bezrobociu w powiecie. Działania obserwatorium skierowane będą do wszystkich partnerów rynku pracy tj. pracodawców, pracowników, osób bezrobotnych, młodzieży, instytucji samorządowych, szkół i innych instytucji edukacyjnych, firm szkoleniowych i organizacji pożytku publicznego. Obserwatorium swoimi działaniami będzie wspomagało procesy decyzyjne poprzez monitorowanie zmian społeczno-gospodarczych zachodzących

na lokalnym rynku oraz dostarczanie zdobytych informacji podmiotom zajmującym się kreowaniem polityki zatrudnienia i edukacji.

Cel szczegółowy: 4.2.8 Skuteczna realizacja Powiatowego Programu Przeciwdziałania Bezrobociu oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy na lata 2014-2020.

Realizacja tego celu szczegółowego odbywać się będzie poprzez systematyczny monitoring realizacji zadań określonych w programie oraz badanie stopnia ich realizacji. Ponadto, program ten będzie systematycznie uaktualniany i dostosowywany do obowiązującego stanu prawnego oraz do potrzeb partnerów rynku pracy, tj. pracodawców, osób bezrobotnych, organizacji. Realizacja założeń w/w dokumentu będzie możliwa dzięki odpowiedniej ilości środków na aktywizację osób bezrobotnych, dlatego też Powiatowy Urząd Pracy w Kutnie będzie aplikował o dodatkowe fundusze przystępując do konkursów ogłaszanych przede wszystkim przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej oraz Wojewódzki Urząd Pracy, w przypadku projektów konkursowych finansowanych ze środków unijnych.

PRIORYTET V. GOSPODARKA

Cel strategiczny 1. Tworzenie sprzyjających warunków do rozwoju gospodarczego Powiatu Kutnowskiego.

Cel szczegółowy: 5.1.1. Wspieranie rozwoju przetwórstwa produktów rolnych.

Gleby powiatu kutnowskiego w większości zaliczane są do gleb bardzo dobrych i dobrych (I-IV klasa bonitacyjna), w szczególności powiat dysponuje znacznym udziałem gleb należących do kompleksu pszennego i posiada bardzo korzystne warunki naturalne dla rolnictwa. Wszystkie gminy na jego terenie mają lepsze niż przeciętnie w kraju warunki agroekologiczne. Pomimo dogodnych warunków i rozwiniętego rynku produkcji rolnej, brakuje na terenie powiatu infrastruktury na potrzeby rozwoju przetwórstwa produktów rolnych dla regionu centralnej Polski.

Cel szczegółowy: 5.1.2. Stworzenie koncepcji i organizacja cyklicznych powiatowych targów umożliwiających promowanie produktów i usług wytwarzanych przez lokalnych przedsiębiorców.

Organizacja cyklicznych imprez o charakterze powiatowych targów umożliwi nawiązywanie nowych kontaktów pomiędzy przedsiębiorcami, pozwoli przedsiębiorcom promować swoje usługi i produkty, a także będzie wizytówką powiatu kutnowskiego.

PRIORYTET VI. PROMOCJA POWIATU

Cel strategiczny 1. Stworzenie systemu promocji Powiatu Kutnowskiego.

Cel szczegółowy: 6.1.1. Opracowanie i publikacja przewodnika o atrakcjach turystycznych na terenie Powiatu Kutnowskiego.

Oferta turystyczna powiatu kutnowskiego powinna być w sposób atrakcyjny prezentowana w publikacjach o tematyce turystycznej. Przewodnik turystyczny zawierający opis najważniejszych zabytków, szlaki turystyczne, ciekawostki, adresy miejsc noclegowych, gospodarstw agroturystycznych będzie ważnym elementem promocji powiatu kutnowskiego zachęcającym turystów do odwiedzenia naszego regionu.

Cel szczegółowy: 6.1.2. Opracowanie i publikacja oferty inwestycyjnej Powiatu dla inwestorów zainteresowanych prowadzeniem działalności gospodarczej na tym terenie.

Powiat kutnowski posiada doskonałe położenie pod względem komunikacyjnym. Posiada również atrakcyjne miejsca pod inwestycje. Opracowanie i publikacja oferty inwestycyjnej zachęci potencjalnych inwestorów do podjęcia działalności gospodarczej na terenie powiatu kutnowskiego.

Cel szczegółowy: 6.1.3. Utworzenie i promocja kalendarza wydarzeń kulturalnych i sportowych Powiatu Kutnowskiego.

Każdy region posiada swoje uwarunkowania kulturowe i społeczne oraz związane z tym cykliczne imprezy. Stworzenie kalendarza imprez sportowych i turystycznych umożliwi mieszkańcom powiatu kutnowskiego zapoznanie się z szeroką ofertą wydarzeń. Będzie posiadało również walor integracyjny i uświadamiający odrębności kulturowe lokalnej społeczności.

Cel szczegółowy: 6.1.4. Wspieranie i inicjowanie organizacji imprez i festiwali o zasięgu powiatowym i regionalnym, w tym stworzenie regionalnego produktu turystycznego, np. inscenizacja walk podczas potopu szwedzkiego pt.: „Oporów Jasną Górą centralnej Polski”.

Powiat kutnowski ze względu na swoje centralne położenie w Polsce posiada bogatą przeszłość historyczną, która przekłada się na jego turystyczne walory. Turyści chętnie zwiedzają ciekawe miejsca i poznają nieznane historie z nimi związane. Inscenizacja walk podczas „potopu szwedzkiego”, ukazująca między innymi bohaterską postawę zakonu Paulinów w Oporowie w czasie najazdu szwedzkiego z lat 1655-57, może stanowić doskonałą podbudowę historyczną do zorganizowania cyklicznej imprezy turystyczno-rekreacyjnej dla mieszkańców centralnej Polski. Dzięki takiej imprezie zwiększy się atrakcyjność turystyczna powiatu kutnowskiego.

Cel szczegółowy: 6.1.5. Stworzenie centrum informacji turystyczno-kulturalnej w oparciu o portal internetowy Starostwa Powiatowego w Kutnie.

Stworzenie centrum będzie pomocne w opracowaniu programów imprez turystycznych promujących powiat kutnowski. W centrum informacji osoby przyjezdne uzyskają informację bieżącą nt. walorów turystycznych, bazy i możliwości noclegowych na terenie powiatu kutnowskiego. Wprowadzony zostanie system stałej współpracy z gminami powiatu kutnowskiego i właścicielami poszczególnych pensjonatów w zakresie informacji turystycznej, promocji agroturystyki. Powiat będzie dążył do zacieśnienia współpracy z organizacjami pozarządowymi i gminnymi ośrodkami kultury w zakresie organizacji imprez o znaczeniu powiatowym.

Cel szczegółowy: 6.1.6. Stworzenie nowoczesnego serwisu internetowego Starostwa Powiatowego w Kutnie pod kątem promocji i turystyki z własnym hasłem promocyjnym podkreślającym walory Powiatu Kutnowskiego.

Celem jest stworzenie nowoczesnego serwisu internetowego posiadającego atrakcyjną szatę graficzną, a także wysoką funkcjonalność i „przyjazność” dla użytkownika. Serwis będzie umożliwiał samodzielną aktualizację zawartości poszczególnych podstron przy pomocy łatwego i bezpiecznego w użyciu narzędzia jakim jest panel administracyjny. Dostosowany on również będzie do potrzeb osób niepełnosprawnych, zgodnie z wymogami WCAG (Web Content Accessibility Guidelines - wytyczne dotyczące ułatwień w dostępie do treści publikowanych w internecie).

Cel szczegółowy: 6.1.7. Pozyskanie środków zewnętrznych do realizacji zadań publicznych z zakresu kultury i sztuki poprzez aktywne wspieranie organizacji pozarządowych (nowe formy współpracy np. inicjatywa lokalna).

Na terenie powiatu kutnowskiego istnieje ponad 150 organizacji pozarządowych, które stanowią podstawowy filar społeczeństwa obywatelskiego. W związku potrzebą zintensyfikowania współpracy z NGO powiat kutnowski pod koniec ubiegłego roku wszedł w porozumienie z Małopolską Szkołą Administracji Publicznej przy Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie i rozpoczął realizację projektu pn.: „Wzmocnienie mechanizmów współpracy finansowej administracji publicznej z organizacjami pozarządowymi jako realizatorami zadań publicznych”. Dzięki wdrożeniu projektu poszerzone zostaną formy współpracy powiatu z organizacjami pozarządowymi. Pojawiają się nowe możliwości takie jak: inicjatywa lokalna oraz małe zlecenie.

Cel szczegółowy: 6.1.8. Wykreowanie święta ziemi kutnowskiej i imprez sportowo-turystycznych o zasięgu powiatowym w celu promocji wspólnot lokalnych oraz integracji mieszkańców powiatu kutnowskiego (np. dożynki powiatowe).

Imprezy i święta o charakterze lokalnym mają bardzo istotny wpływ na stopień integracji społeczności lokalnej. Umożliwiają one również prezentację dorobku organizacji i stowarzyszeń lokalnych oraz nawiązanie kontaktów z podmiotami zewnętrznymi. Przedsięwzięcia takie mogą również stanowić pewien bodziec o charakterze gospodarczym i ekonomicznym.

Cel szczegółowy: 6.1.9. Nawiązanie współpracy z władzami Drezna w celu promocji historycznych związków ziemi kutnowskiej z dynastią Wettinów, wytyczenie szlaku turystycznego „Śladami podróży Augusta III Wettina z Warszawy do Drezna przez powiat kutnowski”.

Turystyka współcześnie uznawana jest za jeden z najbardziej dynamicznie rozwijających się sektorów gospodarki i stanowi istotny czynnik rozwoju poszczególnych regionów. Rozbudowa bazy turystycznej korzystnie wpływa na lokalny rynek pracy. Turystyka w wymiarze europejskim wymaga również stworzenia oferty dla gości zagranicznych. Stworzenie szlaku turystycznego dla gości z Niemiec, przy współpracy z gminami powiatu kutnowskiego rozszerzy znacząco ofertę turystyczną naszego regionu.

Cel szczegółowy: 6.1.10. Wprowadzenie powiatowych oznaczeń najważniejszych zabytków z krótkim opisem w trzech językach.

Wprowadzenie powiatowych oznaczeń zabytków znacznie ułatwi dotarcie do nich turystom oraz umożliwi zapoznanie się z podstawowymi informacjami dotyczącymi poszczególnych

obiektów i zabytków. Zachęci również zwiedzających do szukania dodatkowych informacji o ciekawych miejscach i wydarzeniach historycznych związanych z powiatem kutnowskim.

6. Źródła finansowania realizacji celów strategicznych:

Propozycje zadań zostaną sfinansowane z budżetu powiatu oraz źródeł dodatkowych (fundusze pomocowe, dotacje, partnerstwo publiczno-prywatne).

- **Budżet powiatu kutnowskiego**
Jest to źródło finansowania wielu celów i zadań założonych w niniejszej strategii. Zakłada się, że z tego typu źródła finansowane będą mogły być zadania mniejsze i najpilniejsze w wykonaniu oraz zadania, które będą mogły przynosić oszczędności (np. termomodernizacje obiektów użyteczności publicznej). Środki budżetu możliwe do przeznaczenia na inwestycje infrastrukturalne są bowiem niewystarczające.
- **Fundusze pomocowe**
Środki pomocowe stanowiąc będą podstawowe źródło finansowania najważniejszych i największych zadań ujętych w strategii.
- **Partnerstwo publiczno-prywatne**
Brak środków budżetowych powoduje, że powiat kutnowski bierze pod uwagę zaproszenie prywatnych inwestorów do współfinansowania i wykonywania zadań publicznych. Proces pozyskania inwestora oparty będzie o polskie prawo, w szczególności o ustawę o partnerstwie publiczno-prywatnym oraz ustawę o zamówieniach publicznych.
- **Środki pochodzące z budżetów samorządów gminnych wchodzących w skład powiatu kutnowskiego jako wkład do współrealizacji projektów/przedsięwzięć, wykonywanych przez powiat.**
- **Pożyczki i kredyty**
- **Inne**

7. System wdrażania i monitorowania

Wdrażanie Strategii będzie się odbywać poprzez projekty lub funkcjonalne programy działania. Istotnym elementem każdego planu jest szczegółowa projekcja alokacji środków na poszczególne cele i działania danego programu. Celowe jest stworzenie wokół strategii

korzystnego klimatu dzięki włączeniu w proces opracowania programów operacyjnych instytucji publicznych, społecznych i gospodarczych. Szeroki horyzont, tworzony przez szereg współdziałających instytucji, przyczyni się wydatnie do sukcesu strategii.

Niezwykle istotnym uwarunkowaniem w ramach strategii jest rozwój współpracy lokalnej i międzynarodowej, która powinna być ukierunkowana na osiągnięcie określonych rezultatów w różnych dziedzinach funkcjonowania samorządu. We wprowadzaniu w życie poszczególnych celów czynnie uczestniczyć będą wszystkie podmioty realizujące zadania publiczne powiatu, natomiast Starostwo Powiatowe w Kutnie będzie koordynatorem realizacji celów wskazanych w strategii.

Ponadto, w realizacji strategii można oczekiwać wsparcia i pomocy niżej wymienionych instytucji funkcjonujących na terenie powiatu kutnowskiego:

- Powiatowego Urzędu Pracy,
- Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
- Powiatowej Komendy Policji,
- Powiatowej Straży Pożarnej,
- instytucji wsparcia biznesu,
- placówek oświatowych,
- placówek służby zdrowia,
- ośrodków pomocy społecznej,
- przedsiębiorców,
- stowarzyszeń i organizacji pozarządowych
- gmin z terenu powiatu.

Niniejsza Strategia będzie również wdrażana poprzez realizację powiatowych i gminnych programów i projektów realizowanych przez ww. podmioty i instytucje współdziałające na poziomie powiatu.

Istotnym wymogiem, stawianym dokumentom dotyczącym strategicznego planowania, jest wewnętrzny system monitorowania i ewaluacji postępów we wdrażaniu oraz osiąganiu założonych celów. Gromadzenie i interpretacja danych dotyczących Strategii pozwoli na bieżące korekty działań komórek organizacyjnych i osób wdrażających Strategię w razie wystąpienia nieprawidłowości.

Monitoring wdrażania strategii służy:

- kontroli postępu w realizacji poszczególnych projektów wyznaczonych w ramach poszczególnych celów strategicznych;

- obserwacji i ocenie stanu zaawansowania konkretnych projektów umożliwiającym bieżącą identyfikację trudności w ich realizacji;
- ocenie zaangażowania komórek organizacyjnych i osób odpowiedzialnych za ich wdrażanie;
- weryfikacji zgodności z założonymi celami;
- efektywności wykorzystania przeznaczonych na ich realizację środków.

Aby możliwe było obiektywne zbadanie postępu w realizacji inwestycji, należy stworzyć wskaźniki umożliwiające jego zbadanie.

W celu ułatwienia nadzoru i kontroli nad realizacją Strategii Rozwoju Powiatu Kutnowskiego, dla każdego celu strategicznego opracowano zestaw kilku obiektywnych mierników pozwalających skutecznie monitorować postępy w realizacji strategii rozwoju.

W szczególności monitoring realizacji strategii powinien umożliwiać:

- korygowanie działań, jeśli nie przynoszą one zamierzonych efektów;
- reagowanie na zmiany sytuacji strategicznej.

W celu monitorowania poziomu osiągnięcia pożądaných efektów rozwojowych ujętych w niniejszym dokumencie, powołany został **Zespół projektowy do opracowania i zarządzania wdrożeniem Strategii Rozwoju Powiatu Kutnowskiego na lata 2015-2020**. Zadania **Zespołu** w zakresie zarządzania realizacją Strategii obejmują:

- opracowanie programów funkcjonalnych i projektów organizacyjnych;
- raportowanie Zarządowi Powiatu zaawansowania prac nad realizacją strategii;
- przedstawienie wskaźników osiągnięcia celów strategicznych.

Monitorowanie realizacji strategii prowadzone powinno być na bieżąco, w sposób ciągły i powtarzalny. Monitoring realizacji zapisów strategii przedstawiany będzie w corocznych raportach dotyczących sytuacji społeczno-ekonomicznej powiatu, w oparciu o analizę wskaźników ilościowych oraz raportach z realizacji celów szczegółowych i zadań inwestycyjnych.

Wykonanie celów strategicznych będzie weryfikowane przy pomocy corocznie ustalonych mierników przez w/w Zespół projektowy – tylko w ten sposób możliwe jest rozwijanie powiatu w wyznaczonym kierunku. Świadomość weryfikacji stopnia realizacji strategii w kolejnych latach, będzie także motywowała do działania. Zaproponowany poniżej system wskaźników został opracowywany w oparciu o dane pochodzące ze statystyki publicznej oraz dane z powiatowych i gminnych jednostek samorządu terytorialnego.

Na etapie wdrażania zapisów niniejszej strategii przeprowadzane będą działania ewaluacyjne o charakterze okresowym (interim) oraz retrospektywnym (ex post).

8. Wskaźniki monitoringu strategii rozwoju powiatu.

Monitoring Strategii Rozwoju Powiatu służyć ma stałej obserwacji realizacji założonych celów strategicznych, operacyjnych oraz zaplanowanych zadań. Realizacja strategii wymaga systematycznego obserwowania zachodzących w powiecie zmian, a także reagowania na pojawiające się zmiany wewnątrz jednostki lub w jej otoczeniu.

W celu ułatwienia sprawowania nadzoru i kontroli nad realizacją Strategii Rozwoju Powiatu Kutnowskiego, dla każdego celu strategicznego został wprowadzony zestaw kilku obiektywnych mierników/wskaźników, pozwalających skutecznie monitorować postępy.

Monitoring strategii pozwoli na:

- bieżącą ocenę realizacji celów i zadań,
- prognozowanie ewentualnych zmian warunków realizacji,
- dokonywanie bieżących poprawek,
- podjęcie działań zabezpieczających i naprawczych.

Wskaźniki stanowią miarę celów, jakie mają zostać osiągnięte, zaangażowanych zasobów oraz uzyskanych efektów.

**KIERUNKI ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU KUTNOWSKIEGO ZWANE
„STRATEGIA ROZWOJU POWIATU KUTNOWSKIEGO NA LATA 2015 – 2020”**

Proponujemy następujące wskaźniki monitoringu:

WSKAŹNIKI			
PRIORYTET I. INFRASTRUKTURA I OCHRONA ŚRODOWISKA			
Obszar objęty monitoringiem	Wskaźnik	Kierunek zmian	Źródło danych
Cel strategiczny 1. Poprawa dostępności komunikacyjnej wewnątrz Powiatu Kutnowskiego.	Liczba km. zbudowanych, wyremontowanych i zmodernizowanych dróg powiatowych	Wzrost	GUS
	Ilość wypadków na drogach	Spadek	GUS
Cel strategiczny 2. Poprawa stanu środowiska na terenie Powiatu Kutnowskiego.	Liczba budynków użyteczności publicznej poddanych termomodernizacji	Wzrost	PK
	Koszt utrzymania budynków użyteczności publicznej	Spadek	PK
	Poziom zadrzewienia i zakrzewienia	Wzrost	PK
Cel strategiczny 3 Edukacja ekologiczna mieszkańców Powiatu Kutnowskiego.	Liczba szkoleń tematycznych z zakresu wiedzy o ochronie środowiska	Wzrost	PK
	Liczba konkursów promujących innowacyjne rolnictwo	Wzrost	PK
PRIORYTET II. EDUKACJA I KULTURA			
Cel strategiczny 1. Zapewnienie wysokiej jakości bazy oświatowej i sportowej zarządzanej przez Powiat Kutnowski.	Liczba uczniów szkół ponadgimnazjalnych i placówek edukacyjnych prowadzonych przez Powiat Kutnowski	Najmniejszy spadek/ Wzrost	GUS
	Zdawalność egzaminów maturalnych w szkołach	Wzrost	PK
Cel strategiczny 2. Dostosowanie kierunków i form kształcenia na terenie Powiatu Kutnowskiego do potrzeb rynku pracy.	Liczba dorosłych słuchaczy w szkołach wieczorowych i zaocznych	Wzrost	GUS
Cel strategiczny 3. Zapewnienie wysokiej jakości oferty kulturalnej na terenie Powiatu Kutnowskiego.	Liczba obiektów muzealnych na terenie powiatu kutnowskiego poddanych rewitalizacji	Wzrost	PK
	Liczba osób zwiedzających muzea na 10 tys. mieszkańców	Wzrost	PK
	Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego	Wzrost	PK

**KIERUNKI ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU KUTNOWSKIEGO ZWANE
„STRATEGIA ROZWOJU POWIATU KUTNOWSKIEGO NA LATA 2015 – 2020”**

Cel strategiczny 4. Zbudowanie zintegrowanego systemu współpracy instytucji kultury, organizacji pozarządowych, placówek szkolnych, placówek edukacji pozaszkolnej, uczelni wyższych w powiecie kutnowskim w celu poszerzenia oferty kulturalnej.	Organizowanie stałych imprez powiatowych z udziałem organizacji pozarządowych, charakterystycznych dla regionu kutnowskiego	Wzrost	PK
	Utworzenie interaktywnej pracowni artystycznej w szkole	Wzrost	PK
PRIORYTET III. OPIEKA ZDROWOTNA			
Cel strategiczny 1. Zapewnienie wysokiej jakości usług w zakresie opieki zdrowotnej w Powiecie Kutnowskim.	Liczba osób, które korzystały z usług medycznych w Kutnowskim Szpitalu Samorządowym Sp. z o.o.	Wzrost	PK
	Liczba podmiotów opieki zdrowotnej na terenie powiatu kutnowskiego	Wzrost	GUS
PRIORYTET IV. POMOC SPOŁECZNA			
Cel strategiczny 1. Poprawa warunków życia osób zagrożonych z różnych przyczyn wykluczeniem społecznym.	Liczba wychowanków placówek opiekuńczo - wychowawczych	Spadek	PK
	Liczba wychowanków rodzin zastępczych	Wzrost	PK
	Liczba osób korzystających ze wsparcia	Wzrost	PK
	Liczba porad psychologicznych, prawnych, socjalnych	Wzrost	PK
	Kwota nakładów finansowych na remonty i inwestycje	Wzrost	PK
Cel strategiczny 2. Wzrost poziomu zatrudnienia oraz łagodzenie skutków bezrobocia na terenie Powiatu Kutnowskiego.	Liczba bezrobotnych	Spadek	GUS
	Liczba długotrwale bezrobotnych	Spadek	GUS
	Pracujący na 1000 mieszkańców	Wzrost	GUS
	Ilość nowych ofert pracy w PUP	Wzrost	GUS

PRIORYTET V. GOSPODARKA			
Cel strategiczny 1. Tworzenie sprzyjających warunków do rozwoju gospodarczego Powiatu Kutnowskiego.	Liczba cyklicznych powiatowych targów umożliwiających promowanie produktów i usług wytwarzanych przez lokalnych przedsiębiorców	Wzrost	PK
PRIORYTET VI. PROMOCJA POWIATU			
Cel strategiczny 1. Stworzenie systemu promocji Powiatu Kutnowskiego.	Liczba cyklicznych powiatowych imprez kulturalnych i festiwali o zasięgu powiatowym i regionalnym	Wzrost	PK
	Liczba imprez (targi i wydarzenia sprzyjające promocji powiatu), w których brał udział Powiat Kutnowski	Wzrost	PK

IV. Planowane zadania inwestycyjne w okresie 2015 – 2020

Kryteria wyboru projektów

Strategia Powiatu Kutnowskiego została przygotowana przy założeniu, że jej sporządzenie przyczyni się do planowego zarządzania powiatem i realizacji inwestycji koniecznych dla jej dalszego rozwoju. Kierując się powyższymi zasadami przyjęto do realizacji projekty spełniające następujące kryteria:

- inwestycja jest zgodna z przyjętymi przez powiat celami strategicznymi,
- inwestycja wpływa na rozwój powiatu,
- inwestycja wywiera wpływ na podniesienie jakości i dostępności opieki zdrowotnej na terenie powiatu,
- inwestycja wpływa na poprawę stanu infrastruktury na terenie powiatu,
- inwestycja wywiera korzystny wpływ na środowisko naturalne.

Lista planowanych do realizacji inwestycji odzwierciedla priorytety zarządzania strategicznego Powiatem Kutnowskim oraz polityki inwestycyjnej powiatu. Wynikają one nie tylko ze skali konieczności i pilności potrzeb realizacji poszczególnych inwestycji, ale również z dostępności potencjalnych źródeł ich finansowania.

Zgodnie z przyjętą logiką prac, zadania zostały poddane weryfikacji. Zestawienie zadań inwestycyjnych obejmuje listę zadań zgłoszonych do realizacji na terenie powiatu kutnowskiego w okresie od 2015 do 2020 roku.

Wszystkie zaplanowane przez powiat inwestycje, umożliwią w przyszłości zrealizowanie celów strategicznych. Podczas następnych aktualizacji strategii wykaz zadań inwestycyjnych będzie mógł być modyfikowany w miarę zmieniających się potrzeb.

Wykaz inwestycji

Inwestycje przewidziane do realizacji w latach 2015-2020 na terenie powiatu kutnowskiego, które przyczynią się do wdrażania postanowień Strategii Rozwoju Powiatu można podzielić według następujących grup:

1. Infrastruktura drogowa.
2. Infrastruktura w zakresie oświaty.
3. Infrastruktura w zakresie kultury.
4. Inne, w tym z zakresu pomocy społecznej.

Władze powiatu kutnowskiego realizując poszczególne działania inwestycyjne będą zapewniały wkład własny w określonej wysokości, natomiast brakującą wartość projektu będą starały się pozyskać ze środków zewnętrznych.

Planowane zadania inwestycyjne zawiera **Załącznik Nr 1 do Kierunków rozwoju społeczno-gospodarczych Powiatu Kutnowskiego zwane „Strategia Rozwoju Powiatu Kutnowskiego na lata 2015 – 2020”, tj. Wieloletni Plan Zadań Inwestycyjnych.**

Realizacja w/w zadań inwestycyjnych w dużym zakresie jest uzależniona od otrzymania dofinansowania ze źródeł zewnętrznych oraz terminów ogłaszania poszczególnych konkursów w ramach RPO WŁ lub PROW. Wyliczenie to ma charakter intencyjny i będzie w ramach potrzeb modyfikowane.

V. Procedura przyjęcia strategii

Rada Powiatu podejmuje decyzję o przystąpieniu do prac nad strategią rozwoju powiatu. Następnie Zarząd przedkłada Radzie Powiatu projekt uchwały w sprawie strategii rozwoju, przygotowanej przez zespół opracowujący strategię oraz konsultantów zewnętrznych.

Ostatecznie Rada Powiatu podejmuje uchwałę w sprawie przyjęcia strategii rozwoju oraz powierza jej wykonanie Zarządowi Powiatu.

VI. Wprowadzanie zmian do strategii

Strategia nie jest dokumentem zamkniętym. Jej treść można uzupełniać oraz korygować w miarę zmiany realiów działania.

Procedura zatwierdzania zmian:

- Zarząd Powiatu wnioskuję i opiniuje zmiany w strategii;
- zatwierdzanie zmian w poszczególnych celach i zadaniach Strategii znajduje się w wyłącznej kompetencji Rady Powiatu.

VII. Spis tabel

Tabela 1: Zabytki Powiatu Kutnowskiego wpisane do rejestru zabytków	19
Tabela 2: Ludność w powiecie kutnowskim (stan na 31.12.2013 r.)	33
Tabela 3: Ludność w Powiecie Kutnowskim w latach 2008-2013	33
Tabela 4: Przyrost naturalny i saldo migracji powiatu kutnowskiego w latach 2008-2012 [osoba]	34
Tabela 5: Struktura wiekowa mieszkańców powiatu kutnowskiego w 2012 i 2013 roku	35
Tabela 6: Poziom wykształcenia mieszkańców powiatu kutnowskiego w 2011 roku	36
Tabela 7: Struktura gruntów powiatu kutnowskiego	38
Tabela 8: Podmioty gospodarcze na terenie powiatu kutnowskiego w latach 2008-2014	39
Tabela 9: Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	40
Tabela 10: Podmioty gospodarcze na terenach poszczególnych gmin powiatu kutnowskiego w latach 2008 i 2013	41
Tabela 11: Struktura działalności gospodarczej w gminach powiatu kutnowskiego w 2012 r. wg sekcji PKD 2007	43
Tabela 12: Przedsiębiorcy Podstrefy Kutno	51
Tabela 13: Zaplecze turystyczne i ruch turystyczny na terenie Powiatu Kutnowskiego w latach 2008-2013	62
Tabela 14: Bezrobocie na terenie powiatu kutnowskiego w latach 2008-2014 [osoba]	66
Tabela 15: Bezrobocie na terenie Powiatu Kutnowskiego (stan na 31.12.2014 r.)	67
Tabela 16: Wielkość bezrobocia w poszczególnych gminach Powiatu Kutnowskiego w latach 2008-2014 (stan na 31 grudnia)	68
Tabela 17: Zarejestrowani bezrobotni wg zawodów i specjalności	68
Tabela 18: Zgłoszone miejsca pracy do PUP w Kutnie (stan na 31.12.2014 r.)	69
Tabela 19: Oferty pracy skierowane do PUP w Kutnie z podziałem na branże (stan na 31.12.2014r.)	70
Tabela 20: Zestawienie świadczonych usług z zakresu poradnictwa zawodowego - 2014r.	73
Tabela 21: Realizacja programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, finansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego w latach 2008-2014	77

Tabela 22: Szkoły prowadzone przez samorządy gminne na terenie powiatu kutnowskiego(stan na 31.12.2013 r.).....	79
Tabela 23: Wykaz placówek oświatowych prowadzonych przez Powiat Kutnowski	80
Tabela 24: Kierunki kształcenia w szkołach technicznych na terenie Powiatu Kutnowskiego	82
Tabela 25: Kierunki kształcenia w szkołach zawodowych na terenie Powiatu Kutnowskiego	84
Tabela 26: Wykaz obiektów sportowych i rekreacyjnych oraz klubów sportowych na terenie Powiatu Kutnowskiego.....	91
Tabela 27: Cykliczne imprezy kulturalne i sportowe na terenie poszczególnych Gmin Powiatu Kutnowskiego.....	97
Tabela 28: Liczba rodzin objętych pomocą społeczną ze względu na wybrane powody trudnej sytuacji życiowej w 2014 r.	98
Tabela 29: Wykaz Domów Pomocy społecznej na terenie powiatu kutnowskiego wraz z określeniem typu i rozkładem miejsc statutowych	100
Tabela 30: Mieszkańcy domów pomocy społecznej powiatu kutnowskiego przebywający w tych jednostkach w latach 2008-2014	101
Tabela 31: Typy rodzin zastępczych oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych funkcjonujących w powiecie Kutnowskim w latach 2008-2014	102
Tabela 32: Wychowankowie w pieczy zastępczej latach 2008-2014 (wg. stanu na 31 grudnia 2014 r.)	102
Tabela 33: Działalność orzecznicza Zespołu do spraw Orzekania o niepełnosprawności w latach 2008-2014.	104
Tabela 34: Rodzaj, zakres i wysokość środków na realizację zadań z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej ze środków PFRON w latach 2008-2014	106
Tabela 35: Podstawowe wskaźniki bezpieczeństwa na drogach Powiatu Kutnowskiego	111
Tabela 36: Wyposażenie Powiatu Kutnowskiego w infrastrukturę techniczną.....	112
Tabela 37: Drogi powiatowe na terenie Powiatu Kutnowskiego (stan na dzień 31.12.2014 r.).....	119
Tabela 38: Zestawienie rodzaju jezdni dróg powiatowych na terenie Powiatu Kutnowskiego (stan na dzień 31.12.2013 r.)	123
Tabela 39: Drogi gminne na terenie gmin powiatu kutnowskiego	128
Tabela 40: Ciągi pieszo-rowerowe na terenie gmin powiatu kutnowskiego (stan na 31.12.2013r.).....	130

Tabela 41: Struktura dochodów majątkowych i bieżących Powiatu Kutnowskiego w latach 2008-2013 [zł]	134
Tabela 42: Udział w podatkach stanowiących dochód państwa w Powiecie Kutnowskim w latach 2008-2013 [zł]	135
Tabela 43: Udział poszczególnych części subwencji w ogólnym dochodzie Powiatu kutnowskiego w latach 2008-2013 [zł]	135
Tabela 44: Wydatki Powiatu Kutnowskiego w latach 2008-2013	136
Tabela 45: Struktura największych wydatków Powiatu Kutnowskiego w latach 2008-2013 [zł]	137
Tabela 46: Wyniki budżetów Powiatu Kutnowskiego w latach 2008-2013 [zł]	139
Tabela 47: Prognoza dochodów ogółem Powiatu Kutnowskiego na lata 2014-2020 [zł]	141
Tabela 48: Wydatki budżetu Powiatu Kutnowskiego w latach 2014-2020 [zł]	143
Tabela 49: Wydatki majątkowe budżetu Powiatu Kutnowskiego w latach 2014-2020 [zł]	143
Tabela 50: Prognozowany wynik finansowy dla Powiatu Kutnowskiego na lata 2014-2020 [zł]	143
Tabela 51: Prognozowana kwota długu Powiatu Kutnowskiego w latach 2014-2020 [zł]	145
Tabela 52: Organizacja szkoleń, studiów podyplomowych oraz finansowanie stypendiów na kontynuowanie nauki w latach 2008-2013	156
Tabela 53: Pomoc przedsiębiorcom w ramach n/w form wsparcia:	159
Tabela 54: Analiza SWOT Powiatu Kutnowskiego	161
Tabela 55: Cele strategiczne i operacyjne Powiatu Kutnowskiego na lata 2014-2020	169

V. Spis rysunków

Rysunek 1: Powiat Kutnowski na tle kraju i województwa łódzkiego	6
Rysunek 2: Podział administracyjny Powiatu Kutnowskiego	7
Rysunek 3: Sieć dróg krajowych i wojewódzkich na terenie powiatu kutnowskiego	118

VI. Spis wykresów

Wykres 1: Prognoza liczby ludności powiatu kutnowskiego	37
Wykres 2: Struktura działalności gospodarczej na terenie powiatu kutnowskiego w 2012 r. wg sekcji PKD 2007	42
Wykres 3: Bezrobocie na terenie gmin Powiatu Kutnowskiego	67

Wykres 4: Drogi publiczne w powiecie kutnowskim [km]	117
Wykres 5: Drogi powiatowe - kolejność bieżącego utrzymania [%].....	122
Wykres 6: Rodzaj nawierzchni dróg powiatowych na terenie powiatu kutnowskiego [km].....	126
Wykres 7: Drogi gminne w powiecie kutnowskim [km].....	129
Wykres 8: Wybrane wydatki Powiatu Kutnowskiego w latach 2008-2013 [zł]	137

ZAŁĄCZNIK NR 1. WIELOLETNI PLAN ZADAŃ INWESTYCYJNYCH

Lp.	Wyszczególnienie	Wartość inwestycji	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	2145 E Łanięta - Ostrowy - Dąbrowice odcinek od drogi krajowej Nr 91 do granicy powiatu (dokumentacja/realizacja)	5 020 000,00 zł	X	X	X			
2	2135 E Przyzór-Sójki (dokumentacja/realizacja)	11 000 000,00 zł	X	X	X			
3	2142 E Łanięta-Kąty, na odcinku Kutno-Łanięta (dokumentacja/realizacja)	3 700 000,00 zł			X	X	X	X
4	2110 E Oporów-Drzewoszeki (dokumentacja/realizacja)	4 800 000,00 zł					X	X
5	2124 E Kol. Oporów-Kutno (dokumentacja/realizacja)	1 680 000,00 zł				X	X	
6	2146E Ostrowy – Wola Pierowa I odcinek od drogi powiatowej Nr 2145E do drogi powiatowej Nr 2147E, II odcinek od skrzyżowania z drogą gminną w Woli Pierowej do granicy powiatu (dokumentacja/realizacja)	2 500 000,00 zł			x	x		
7	2163 E Marcinów-Strzegocin (dokumentacja/realizacja)	1 300 000,00 zł	X					
8	I Liceum Ogólnokształcące: Boisko – II etap (dokumentacja/realizacja)	850 000,00 zł			X	X		
9	II Liceum Ogólnokształcące: Boisko (dokumentacja/realizacja)	620 000,00 zł		X	X	X		
10	Termomodernizacja Bursa nr 1 oraz SOSW Nr 2 (dokumentacja/realizacja)	2 500 000,00 zł		X	X			
11	Termomodernizacja SOSW Nr 1 (dokumentacja /realizacja)	1 000 000,00 zł				X	X	
12	MOS w Żychlinie: Adaptacja, termomodernizacja (dokumentacja/realizacja)	2 600 000,00 zł	X	X	X			
13	Muzeum Zamek w Oporowie: rewaloryzacja terenów zielonych (dokumentacja/realizacja)	489 000,00 zł		X				
14	Termomodernizacja Muzeum J. Dunin-Borkowskiego (dokumentacja/ realizacja)	1 700 000,00 zł						X
15	Dom Pomocy Społecznej w Kutnie, ul. Oporowska 27 : Budowa kanalizacji (dokumentacja/ realizacja)	140 000,00 zł	X					

**KIERUNKI ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO POWIATU KUTNOWSKIEGO ZWANE
„STRATEGIA ROZWOJU POWIATU KUTNOWSKIEGO NA LATA 2015 – 2020”**

16	Dom Pomocy Społecznej w Kutnie, ul. Oporowska 27 : Remont stołówki (dokumentacja/ realizacja)	1 200 000,00 zł			X	X		
17	Dom Pomocy Społecznej w Kutnie, ul. B. Krzywoustego 11: Termomodernizacja (dokumentacja/ realizacja)	1 900 000,00 zł				X	X	
18	Dom Pomocy Społecznej w Wojszycach: Modernizacja gospodarki wodno-ściekowej, stolarki budowlanej, renowacja parku (dokumentacja/ realizacja)	778 000,00 zł	X	X	X	X		
19	Dom Pomocy Społecznej w Pniewie: Termomodernizacja/ modernizacja gospodarki wodno-ściekowej (dokumentacja/ realizacja)	575 000,00 zł		X	X			
20	Dom Pomocy Społecznej w Woli Chruścińskiej: Modernizacja gospodarki wodno-ściekowej (dokumentacja/ realizacja)	100 000,00 zł			X			
21	Modernizacja siedziby Starostwa Powiatowego w Kutnie, ul. Kościuszki 16	480 000,00 zł			X	X		
22	Monitoring jednostek organizacyjnych powiatu	300 000,00 zł		.		X		
23	Budowa Systemu Informacji Przestrzennej wspomagającego świadczenie usług drogą elektroniczną	3 500 000,00 zł		X	X	X		
24	Termomodernizacja budynku użyteczności publicznej położonego w Kutnie, ul. Kościuszki 52	13 200 000,00 zł	X	X	X	X		